

คำนำ

จดหมายเหตุในพื้นที่ทางวัฒนธรรมพระธาตุคำปู่ เป็นหลักฐานเอกสารชั้นต้นที่ถูกสร้างขึ้นมาจากงานวิจัยในโครงการเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการในลุ่มน้ำชี จดหมายเหตุส่วนใหญ่เกิดขึ้นมาจาก การศึกษาชีวประวัติและการเล่าประสบการณ์ในชีวิตของตนเองตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในท้องถิ่นของตนเองจนสู่การเข้าสู่ความสัมพันธ์ระบบตลาด ซึ่งนักวิจัยได้ลงพื้นที่หลายครั้ง โดยแต่ละครั้ง ได้บันทึกเรื่องราวในชีวิตส่วนตัวของผู้คน ที่ให้ความสำคัญในชีวิตประจำวันและเหตุการณ์ที่ตนเองให้ความสำคัญ โดยการบันทึกเป็นการบอกเล่าด้วยปากเป็นหลักหรือผ่านการเล่าเรื่องเหตุการณ์ในชีวิตที่เกิดขึ้น

การบันทึกจดหมายเหตุได้ให้ความหมายของคนที่มีความเชื่อในศูนย์กลางของพระธาตุคำปู่ร่วมกันและการกำหนดอาณาบริเวณของคนในจิตวิญญาณของความเป็นไทเฮาในโซนของการใช้ทรัพยากรและการยึดมั่นในธรรมเนียมปฏิบัติที่ได้สร้างขึ้นมาจากการปรับตัวเข้ากับระบบพื้นที่ธรรมชาติมาเป็นตัวคลี่คลายในการสร้างหลักฐานของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่ตนเอง มาจากความหลากหลายของเส้นทางการทำมาหากินของคน นับตั้งแต่การพึ่งพาธรรมชาติและเข้าสู่วัฒนธรรมของระบบตลาด

พร้อมกันนั้น ได้อ้างอิงพื้นที่ที่คนในท้องถิ่นให้ความสำคัญกับตนเองในการใช้ทรัพยากรและความเชื่อที่ตนเองมีอยู่ แต่จุดศูนย์กลางที่สำคัญในจดหมายเหตุคือ ประวัติศาสตร์ชีวิตของผู้คน เป็นชีวประวัติของเกิดขึ้นมาในการศึกษาเส้นทางชีวิตส่วนตัวหรือประสบการณ์ในชีวิตในแต่ละขั้นตอนต่างๆ(จากเด็กสู่วัยรุ่นและคนแก่)โดยศูนย์กลางในการศึกษาอยู่ตรงที่ชีวิตความเป็นส่วนตัว ในการบันทึกให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว ความสำเร็จในชีวิตโดยใช้วิธีพื้นฐานที่ได้รับคือข้อมูล หมายถึงการสัมภาษณ์ชีวิตส่วนตัวหรือการสนทนากันอย่างยาวนานกับคนที่ให้สัมภาษณ์ โดยเน้นเรื่องของประวัติศาสตร์ในชีวิตทั่วไปที่สามารถยืนยัน จากหลักฐานที่เป็นคนอื่น ๆ ด้วยที่เป็นคนรอบข้างแล้ว คนที่ใกล้ชิด ญาติพี่น้อง)ซึ่งมีหลักฐานเช่นสถานที่อ้างอิงหรือคนที่อยู่ในเหตุการณ์ ข้อมูลที่แสดงออกมานั้นได้ให้ความเข้าใจในความหมายของประวัติศาสตร์ชีวิตในการวิเคราะห์ในมุมมองของวัฒนธรรมแสดงออกมาในส่วนสังคม กิจกรรมในชีวิต ส่วนของสถาบันในสังคมหรือประวัติศาสตร์ของสังคมในพื้นที่ทั้งหมด

ผู้วิจัยได้ใช้การบันทึกการตีความชัดเจนในการเล่าทางชีวประวัติของตนเอง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคิดในเรื่องของชีวิตตนเองได้สร้างกรอบชีวิตของตนเองขึ้นมา ซึ่งในความหมายนี้เราได้ดึงจิตสำนึกของคนที่เราออกมาในการเขียนเกี่ยวกับชีวิตของตนเองขึ้นมา เมื่อพวกเขาได้เล่าประวัติศาสตร์ชีวิตของตนเองขึ้นมา จากประสบการณ์ในวงจรชีวิตและเหตุการณ์ที่ง่าย ๆ ในระยะเวลาที่เกิดขึ้นมา(การตั้งถิ่นฐาน การปรับตัว ชีวิตประจำวันและอื่นๆ) หลังจากนั้นเริ่มเก็บรายละเอียดของข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญมากและก่อรูปในประวัติศาสตร์ออกมาในแต่ละเรื่องและประวัติศาสตร์ที่เป็นส่วนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาในชีวิต

จดหมายเหตุพื้นที่ทางวัฒนธรรมวัดพระธาตุคำบุ เป็นก้าวหนึ่งในการฟื้นฟูประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการนำเอามาอธิบายเส้นทางของวัฒนธรรมชีวิตของคนในพื้นที่ในจิตสำนึกของตนเองที่ให้ความหมายที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง แม้ว่าชาวบ้านบางคนได้สื่อสารออกมาในภาษาท้องถิ่นแต่ผู้วิจัยไม่ได้ตัดทอนหรือแปลออกมายังเป็นคำพูดและจิตสำนึกที่แสดงออกมาจากคนที่ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด

ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งต่อความกรุณาที่ชาวบ้านในพื้นที่ให้การบันทึกและอนุญาตนำเอามาใช้อ้างอิงเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่พระธาตุคำบุ

ชินลัคค สุวรรณอัจจรรย์

กรกฎาคม 2546

พ่อใหญ่มอน อินคะเน อายุ 85 ปี. เวทีเครือข่ายผู้สูงอายุที่บ้านเลขที่ 22 หมู่ 8.
บ้านดอนกลอย. ตำบลค้อเหนือ. อ. เมือง. จ. ยโสธร. วันอาทิตย์ที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545

อยากกินปลา ก็ไปแก่งกวด อยากเป็นช่างก็ไปช่วยเพื่อน อยากได้บุญก็ไปวัด คนบ้านเฮา เป็นลูกหลานของเจ้าปู่ด้วยกัน ก็เลยต้องพึ่งพาอาศัยกัน ถ้าบ่เชื่อบ่เชื่อใจ ก็อยู่บ้านนี้แต่บ่ถือว่าเป็นพวกเดียวกัน

เป็นไทอื่นมันเว้ากันยาก ถึงจะเว้าลวากันก็บ่คือกัน คนบ้านเดียวกันนี้ละมันบ่ได้มากะกินครั้งเดียว เห็นกันมาแต่พ่อแม่ มันนำกันได้ เคยหาอยู่หากินด้วยกันมา รู้กันบ่ต้องเว้าหลายความ

คนพาแกโดยใช้ขวดเครือข่ายเจ๊กผู้แรกคือเจ๊กสอนคนยโสธร ตั้งแต่พ่อใหญ่ได้ หกเจ็ดปี เราแก่งตลาตยโส

มันใหญ่มันรอดเองได้ มันสิบเชื่อฟังใคร เพราะว่าถือว่าบ่มีใครที่มีบุญคุณบ่มีใครเป็นญาติพี่น้อง เหมือนพวกที่ไปอยู่นาเช่าส้างกาสองสามคนแต่คราวโน้น มันกล้าเว้าฮอดว่า (กล้าพูดขนาดที่ว่า) ทั้งบ้านนั้นนอกจากเช่าส้างกา แล้วบ่เชื่อฟังหน้าไหนทั้งนั้น เพราะพวกผู้เช่ามีแต่เว้า ฮอดยามก็มีแต่พวกหมู่ย่อยนี้ละออกแรงเฮ็ดเวียกการงานบ้าน ทางต่อท้องหรือเล้าวัดก็มีแต่หมู่ย่อยเฮ็ดแต่เดียนนี้เขาก็อากันไปอยู่ทางอื่นแล้วละบ่ไหวพวกนี้เว้าบ่ฟังความใคร (ไม่ฟังใคร) เฒ่าบ่เฒ่าบ่ฮู้น้อยฮู้ใหญ่ คิดว่าตัวเองถูกอยากเว้าก็เว้าโลด (อยากพูดก็พูด) มันวุ่นวายหลาย ถ้าปล่อยให้มันหาหมองอยู่หมองกินเอง มันไปอยู่กับใครมันก็เป็นแบบนั้น ถ้ามีเด็กกำพร้าก็เลยบ่ให้ปล่อยกันไว้

เมื่อหาช่วยกันแก่มารช่วยกันหา พ่อใหญ่ก็แบ่งให้ตามสมควรอยู่นั้นแหละ ถึงจะบ่ได้ตกลงกันก่อน เพราะว่าบ่ฮู้คือกันว่ามันจะได้หลายปานใด บางครั้งใครจำเป็นจะเอาปลาไปหาข้าวหาน้ำ พ่อใหญ่ก็บอกว่ามือนี้ให้อีลีมันหลายจักหนอยเด้อมันสิเอาไปหาข้าว มือหน้าใครจำเป็นบ้างอีลีมันบ่ว่าดอก แล้วกะแบ่งโตโตโตงามให้อีลีมันพอสมควร

เริ่มรู้จักกันตั้งแต่เพิ่งจำความได้ก็ไปเล่นน้ำหมู่ใกล้ๆ บ้านซึ่งเดียวกันก่อน แม่พินพาไป พวกที่พึ่งพากันมานี้ ต้องถือว่าเราเป็นบ้านหนึ่งเมืองเดียวกัน มีอะไรก็ต้องดูแลช่วยเหลือกัน พวกเราไม่ชอบคนที่บ่ช่วยพี่ช่วยน้อง แล้วก็บ่ชอบคนที่ขี้อวดคนอื่นหลาย เพราะว่าเขาอยู่ด้วยกันเขาก็มีแต่ทุกอย่างเท่าๆ กันบ่ค่อยมีค่อยจนกว่ากันหลาย อันใดที่เป็นเหว็หรือเป็นแรงเราต้องช่วยกันแต่ถ้าเป็นเงินเป็นคำก็ต้องหาเอาตนเองอยู่ บางครั้งก็ต้องไปหาแก่งกวด แต่ว่าที่ไปมันก็เพราะว่ามันสนุกในการได้หาอยู่หากินแล้วก็ทำให้แข็งแรงดวยในการแก่งกวด เพราะว่าเรามีขวด ต้องพาเด็กน้อยมันไปหาปลาเอาไปหาข้าว แต่เรามันเป็นคล้ายๆ นิสิย

อย่าให้เว้าฮอด (พูดถึง) เลย ว่าสมัยก่อนเป็นอย่างไร ปีใดต้องเสียหัวนั้น ข้าวบ่มีกินก็ได้ขาย ไปหาบข้าวหาบสตาจ้ทั้งวันได้สามสิบสตาจ้กะว่าเก่ง บ่ได้เฮ็ดนาบ่ตาย บ่มีชิบมีเสียวดาย

ต้องเห็ดโตให้เป็นบ้านหนึ่งเมืองเดียวกันมีสามัคคี ฐิใหญ่ฐิน้อย เจ้าปู่จึงจะมัก อันใด
ที่เห็ดที่ทำมาแต่พ่อแต่แม่ โบราณก็อย่าทิ้งอย่าปล่อย เห็นคนบ้านเดียวกันตกทุกข์ต้องบ่บึงเฉย
ถ้าฝันตามนี้ก็สิบได้สิบตาอำปากกันหมดบ้านหมดเมืองเลยละ

สมัยนั้นคนบ้านใหญ่นี้ชอบช่วยเหลือเผื่อแผ่เห็นได้จากการทำบุญทำทาน หรือการ
ให้คำแนะนำปรึกษาพวกที่อยู่บ้านนอกบ้านโนนหัน ที่สาวไร่สาวนาใหม่ให้เขาอยู่ได้ บางครั้งเขาไป
บ่ไหว เราก็ได้แบ่งข้าวแบ่งน้ำให้

ผู้เฒ่าบอกให้ฟังว่า บ้านเรานั้นเขามาอยู่เพราะว่ามันน้ำท่วมบ้านยาก อยู่ตามดง
ดอนก็มีมันเผือก กลอยเต็มไปหมด มันอยู่ปากชีทางโน้น แต่กลอยหลายอยู่ปากเรา แต่คราวมา
สร้างบ้านแปลงเรือน สาวสวนสาวนา ก็ได้กินกลอยสอยมันไปก่อน บางทีปีใดน้ำท่วมก็ต้องกลับมา
กลอยกินคือเก่า เขาเลยเรียกว่าบ้านดอนกลอย

สมัยนั้นต้องช่วยกันหลาย ต้องออกเหงื่อเผื่อแรงช่วยกัน อยู่ผู้เดียวไม่ได้ หักกันก็
ไม่ได้ พี่น้องกันทั้งนั้น พวกกันอยู่เฉยก็ไม่ได้ ผู้เฒ่าผู้แก่ต้องออกหัวคิดหลาย คนหนุ่มต้องออกแรง
เลยเป็นบ้านเป็นเมืองมาได้

บางปีน้ำท่วมมันอดมันอยากคนสมัยก่อน เลยคิดถึงบ้านถึงเมืองก่อนคิดเอาตัวเอง
เพราะว่าถ้าบ้านเมืองมันมันมันคงตัวเองก็มีความสุข สมัยก่อนถ้าใครเห็นแก่ตัว เช่นไม่สนใจไปงาน
วัดงานบ้านก็ไม่มีใครคบหา ความจริงมันก็เข้าตัวอยู่ว่า ถ้าไม่ช่วยกันขุดน้ำสร้างก็จะมีน้ำกิน ถ้า
ไม่ช่วยกันทำรื้อยามนอนก็บ่ได้หลับตา กลัวเลือกกลัวสิ่งหมากินวัวกินควาย บ่ช่วยกันถางทางก็ไปมา
ยาก มันต้องเห็ดด้วยกัน เพราะเป็นพี่น้องกัน และมันจะแพ้ตัวเองด้วย ถ้าต่างคนต่างบ่เห็ดก็ตัวเอง
ลำบาก แต่ก่อนเวลาผู้เฒ่าผู้แก่เขาบอกให้ไปทำก็เต็มใจไปทำ แล้วมันก็ติดกันไปถึงลูกหลาน

วันที่สัมภาษณ์ 26 กรกฎาคม 2545.

ขวด 15 วง แก่เข้าแก่แลง ไทเมืองยศพายเฮือมาซื้อฮอดท่าแขก ปลาเลยเปิด ผู้เฒ่า
แก่ขวดจนตายผู้หนุ่มผู้สาวบ่เอาหน้า มันได้ปลาน้อยเลยหนีลงกรุงเทพ วงขวดทะเลเขาไปหลายของ
พ่อใหญ่ยังอยู่ได้เพราะว่ามีคนไปแก่นำอยู่กะพวกพ่อลูกพ่อเมียที่เขาบ่อยากไปอยู่ทางอื่นนั่นแหละ
มาแก่ช่อยกัน

วันที่สัมภาษณ์ 30 กรกฎาคม 2545.

คนบ้านเฮาลำบาก ผู้สบายผู้รวยแม่นคนทางอื่น ข้าวกะต้องขายขวดกะต้องแก่ พอ
ปลาเปิดลูกหลานกะเปิดนำปลา บ่มีปลาลูกหลานอยู่บ่ได้หนีลงไทเปิดมันเป็นบาปกรรม

ปลาหลายขึ้นกว่าเก่า บ่ต้องแก่หลายเพื่อกะพอปันกัน

วันที่สามภษาณ 1 สิงหาคม 2545

คนเปิดบ้านไปช้อยเฒ่าสังกาเอาเอือลงน้ำ เอือเลาใหญ่คนเลยไปช้อยเพราะอยาก
ให้เลาชนข้าวให้ ละเลาเป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นช่างคนที่เลาเคยช้อยกะหลายยามเลาขอคนเลยมาช้อย
ทุกมือบมีไผ่อยากฟังหมอลำคู่เพราะบได้มาฟังเอาอานิสงค์หยังคือแต่เก่า ยามบุญ
กะอยากม่วนอย่างเดียว

ต้องชวนเด็กน้อยผู้บ่าวไปแก่นาเขาแจ้งสีเอ็ดเป็น แจ้งสีมีคนเอ็ดนำต่อไป
เวลา บเอาไทเฮาสีเอาไผ เอาไทเฮานี้หละมันแจ้งเบิ่งกันง่าย บักตันมาขอไปกะให้ไปโลด
เลี้ยงเจ้าปู่แล้วเฟิ่นกะเอ็ดให้เฮาฮ่มเย็น เสียงทวยคางไก่เฮากะได้ฮู้น้ำท่าลวงหน้า
ช้อยกันมาแต่พ่อแต่แม่บู้เริ่มมาตอนใต้ เป็นประเพณีที่ต้องช้อยกันมีหยังกะให้กัน
ให้มันได้มีแนวหาอยู่หากิน มันแจ้งบไปเป็นโจรเป็นขโมย เป็นพวกอันธพาลสุบผีนกินชา

วันที่สามภษาณ 2 สิงหาคม 2545

พ่อลีเขาเคยต่อเอือให้ ยามเขาได้ปลามาแต่แก่ขวดกะเอ็ดสู่เขากินนำเป็นการตอบ
แทนกันไป ดอน้ำใจที่เขามี

วันที่สามภษาณ 10 สิงหาคม 2545

บได้ห้ามเพราะฮู้ว่าคนแก่ขวดบ้านเฮาสู้มือนีบค้อยมี กะแบ่งปันกันไป

วันที่สามภษาณ 11 สิงหาคม 2545

แต่ก่อนเด็กน้อยบมีพ้อมีแม่ต้องมีคนเบิ่ง โดยการให้พี่น้องมาคุยว่าไผ่เลี้ยงเอา
บ้าน เขากะมีบักพล ที่พ่อใหญ่ครูบวเลี้ยงมา

วันที่สามภษาณ 12 สิงหาคม 2545

ปลาเบ็ดคนเคยได้กินพอบได้กินกะทบได้ พากันหนีไปเอ็ดงานเมืองไทพูน

นายสมพงษ์ กองคำ ที่บ้านเลขที่ 77 หมู่ที่ 13 บ้านหนองวัว.ตำบล ค้อเหนือ.อ.

เมืองจ.ยโสธร.วันที่สามภษาณ 21 กรกฎาคม 2545

แต่ก็กะฮักกันแหล่วเขาไปหาข้าวทางบ้านโคก บ่ยากจักเทื่อ ได้หลายนำเคยไปนำ
แม่แต่น้อยๆ เขากะให้ด้อยูเขาบักลำท่าใหญ่ดอก ยามลิลงนาไทบ่านทรายมูลกะมาช้อยเอ็ดนาทางพี
อยู่กะมี แนวลงมาหาปลาไปกินเนาะ เขากะบได้มาเบ็ดครวดดอก กะผัวมาเมียบมาไปแบบนี้ หมายถึง
ถึงว่ามันฟังกันไปกันมาอยู่มันเลยไปเอานำกันได้ ผักหญ้าบ้านเขากะปลุกยาก บได้สบายกว่ากัน
ดอก"

"ชายข้าวก็ไมค้อยเป็นราคาเท่าไรว่าเขาว่าความขึ้นมันสูง บางทีเราก็จำเป็นต้องขาย
เพราะต้องเอาเงินไปจ่ายหนี้ ฐ.ก.ส.อยู่ อยากรเก็บไว้รอให้เป็นราคาเหมือนกันเพราะยังเขาว่าเรา
ร้อนเงินเขาก็จำกตราคาให้ต่ำจนเราเก็บไม่ได้อะไร"

"เอ็ดนาเบ็ดปี ปีนี้คิดว่าคงได้หมิ่นกว่าห้าปีกลาย หักค่าปุ๋ยค่ายากะสิได้อยู่ดอกจัก
เกือบๆหมื่น ได้มากะไปใช้หนี้รถไถหนีกองทุน ส่วนการกินอยู่กะไปรับจ้างอันนั้นอันนี้แน่หรือคันชั้น

กะไปดงไปโคก รายได้ล้งเทือกกะขายไข่ขายผักขายมัน อยากได้ปลาแดกกะลงซีแก่ขวด ยามนั้นกะเอาไปหาข้าวนาเสี้ยว ถ้าสิรอแต่เงินขายข้าวอย่างเดียวกะคงตายถิ่มชื่อๆนี้แหลว"

"(แปล)ทำนาทั้งปี คิดว่าคงได้หมีนกว่าบาทเท่ากัปปีกลาย หักค่านุ้ยค่านายแล้วก็น่าจะได้อีกบ่กัปปีกบาท แล้วก็เอาไปจ่ายหนี้รตใด หนี้กองทุน ส่วนการกินอยู่ก็ไปรับจ้างเล็กๆน้อยๆ หรือไม่ก็เข้าป่า รายได้ที่เลี้ยงตัวบางครั้งก็ขายผักขายมัน บางครั้งก็ไปแก่ขวดหาปลาไว้แลกข้าวที่บ้านเสี้ยว ถ้ารอเงินขายข้าวอย่างเดียวเราก็ออยู่ไม่ได้"

"แต่ก็กะฮักกันแหลวเฮาไปหาข้าวทางบ้านโคก บ่ยากจักเทื่อ ได้หลายน้ำเคยไปนำแม่แต่น้อยๆ เขากะให้ต้อยอยู่เขาบักลำทำใหญ่ดอก ยามสิลงนาไ้บ้านทรายมูลกะมาช้อยเฮ็ดนาทางฟี่อยู่กะมี แนวนลงมาหาปลาไปกินเนาะ เขากะบ่ได้มาเบ็ดคร้วดอก กะผัวมาเมียบ่มาไปแบบนี้ หมายถึงว่ามันฟุ้งกันไปกันมาอยู่มันเลยไปเอานากันได้ ผักหญ้าบ้านเขากะปลุกยาก บ่ได้สบายกว่ากันดอก"

เมื่อต่อเรือมีพ่อสมมาเลื่อยไม้ให้เป็นคนบ้านนำหั้นเป็นพี่น้องกันเพื่อนเอนาสามร้อยบาท พ่อสอนกะมาช้อยเบิ่งช้อยบอก เอาไม้ยูคาเฮ็ดมันสิได้บ่ เขากะว่าได้อ้อยดอกเรือว่าแต่บ่จมน้ำได้เบ็ด พ่อบุญบ้านนำหั้นกะมาช้อยเพราะถ้าเรือแล้วละสิจอดไว้เถียงพ่อบุญอยู่สะพานสองเอาไว้ใช้นำกัน เพราะนาอยู่ติดกันเพื่อนอยู่นาให้เพื่อนเฝ้าให้ เพื่อนอายุใช้ชื่อๆเลยมาช้อยกัน เลื่อยเอาไม้เจ็ดแผ่น ไปให้พ่อพลบ้านใหญ่ต่อให้ เป็นพี่น้องกันเขาบ่เอาเงินนำดอก ต่อเรือกะไปเบิ่งเพื่อนต่อเขากะหัดไปนำแจ่งสิเป็น ตอนเลื่อยไม้กะคุยกันว่าบ้านโคกนี้จะแม่นสิสบาย เฮ็ดแต่นาถ้ากินปลาชื่อๆโลดบ้านเขาต้องลำบากบ่ได้เฮ็ดนา เขาเฮ็ดนาปลูกต้นแก้วเฝ้าถ่านดิบ ได้สอบละสามร้อยปลูกสามปีกะเฝ้าได้ ช่วยถ้ำอยู่สามปีสิเฮ็ดยัง เจ้าสิไปย่านหยั่งน้ำกะท่วมอยู่ทุกปีอยู่ โอ้ยบ้านปีมันเฮ็ดได้กะสำถูกเลขพูนดื้อ กะคุยกันไปว่าสิลองเบิ่งก่อนว่ามันสิเฮ็ดได้อิหลีบ เลื่อยแล้วกะกินดื่มไก่่นำกัน เหล้ากินตอนเลื่อยอยู่แล้ว มือข้างแจ่งเที่ยงดัดไม้ได้ตรง ข้างกะคุยแต่เรื่องวิธีหาแย้ของไ้บ้านดอนกลาง มันเฮ็ดบ่คือบ้านเฮา มันเอาแหไปนำ มันหว่านครอบฮูแย้เลยบ่มีหนีได้ไวพร้อม บ้านเฮามีแต่ใช้เสียมขุด แย้มันขุดหนีเร็วกว่าคนขุดไล่พูน

"ไม่ได้ไปรำไปเรียนอะไรมากมายหรอก แคไปดูๆไปช่วยเขาทำ ก็พอจะทำได้ พอทำบ่ยเข้าก็เลยทำเป็น ที่ทำขายมาก็ประมาณ ยี่สิบกว่าลำแล้ว ตั้งแต่ใช้กบมือ จนเดี๋ยวนี้นี้มีกบไฟฟ้าใช้ แต่ไม้มันหายากกว่าเดิมมาก ก็เลยไม่ค่อยได้ทำ คนที่อยากได้ ก็มาก ทั้งพวกแก่ขวดและพวกจากที่อื่นที่บ้านเขาทำไม่เป็นเขาก็มาหาซื้อ ความจริงถ้ามีไม้เราก็กทำได้เรื่อยๆ ใครที่อยากทำเป็นก็มาช่วยแล้วให้สังเกตเอา แต่เรือขุด เราไม่เคยทำนะ เพราะบ้านเราไม่มีไม้ใหญ่เหมือนเมื่อก่อน การทำเรือนนั้นต้องมีความใส่ใจให้มากที่สุดเพื่อที่ลูกค้ายะได้ของดีๆไปใช้และเราต้องเรียกราคาตามสมควร เช่น เรือขนาดสี่คนนั่งนั้น ก็ตกราวพันกว่าบาท

แต่ก็กะฮักกันแหลวเฮาไปหาข้าวทางบ้านโคก บ่ยากจักเทื่อ ได้หลายน้ำเคยไปนำแม่แต่น้อยๆ เขากะให้ต้อยอยู่เขาบักลำทำใหญ่ดอก ยามสิลงนาไ้บ้านทรายมูลกะมาช้อยเฮ็ดนาทางฟี่

อยู่กะมี แนวนงมาหาปลาไปกินเนาะ เขากะบ่ได้มาเบ็ดควัดดอก กะผัวมาเมียบ่มาไปแบบนี้ หมาย ถึงว่ามันพึ่งกันไปกันมาอยู่มันเลยไปเอานำกันได้ ผักหญ้าบ้านเขากะปลุกยาก บ่ได้สบายกว่ากัน ดอก

นางคนไปบ่ทันพอโดนกะมีเงินมีค่ามาเห็ดบ้าน มาซื้อรถไถ นางคนกะได้เงินมาค้าขาย

วันที่สัมภาษณ์ 29 กรกฎาคม 2545.

“บ๊วยได้ดอกเอามาเลี้ยงอยู่นี่บ๊วยได้ มีประโยชน์น่าบอกคน เสียงน้ำกันเบ็ดบ้านบ๊วยดอก”

บังคับมันเลยว่าถ้าสิเรียนต้องเห็ดงานหาอยู่หากินเป็น มันแจ่งสิฮั่วหาเงินมันลำบาก"

วันที่สัมภาษณ์ 1 สิงหาคม 2545

“ทิดเหลื่อมกับบักหลอดพินกันกะไปคุยกับพ่อบัตติก่อนว่าจะเอาแบบใด”

วันที่สัมภาษณ์ 2 สิงหาคม 2545

พี่น้องมาเบียดมาส่งกรานด์ เขาเตรียมใส่เหล้าไว้ แล้วกะเอาเปิดไก้ขังไว้ ยามกินแล้วกะคุยกันไป ไผ่มีหยักะเว้ากันช่อยกัน

วันที่สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2545

เขาให้เฮ็ดหยังกะเฮ็ดนำเขา เฮ็ดแล้วเฮากะอยู่ของเขาไป ทุกมือนี่กะเป็นแจ่งชั้น บุญเผวดปี
นี้จัดให้อาแบบแต่ก่อนเพราะผู้เฒ่าเพิ่นบอกว่าพวกเด็กน้อยมันจึงจะได้รู้จักกัน โดยการที่ให้อาแบบ
กันทั่วไ้ว แล้วนิมนต์พระวัดบ้านอื่นมาใส่"ปี"นี้จัดมาใส่สามสิบองค์จากสามสิบบ้าน แต่สมัยก่อนจัด ใส่
ห้าสิบกว่าบ้าน พระบ้านไหนมาคนบ้านนั้นก็มาด้วยทำให้มีโอกาสดได้เสียวฮักกันหลาย ผู้เฒ่าเพิ่นมัก
แวนั้นก็บมีใครว่าใครกล้าขัด

วันที่สัมภาษณ์ 2 กันยายน 2545.

“ยามบ่มิกินมือยากจะไปหาเสียว่าเขาคือลำบากแท้แฮ็ดแจ้งใดหมอ เขากะบอกให้เอาปลาสาม ปลาแดงมามือนั้นมือนี่ ข้าวในเล้าเขามือยากได้ปลากินอยู่ แต่ก่อนฝากข้าวกันนำคนไปตลาด นำคน ไปหากันทุกมือนี่โทรเอาโลดง่ายกว่าแต่เก่า”

นายพล กองคำ ที่บ้านเลขที่ 80 หมู่ 8 บ้านดอนกลอย ตำบลค้อเหนือ อ.เมือง จ.ยโสธร.

วันที่สัมภาษณ์ 18 มิถุนายน 2545

“กับจารพงษ์ก็ ช่วยกันฟังกันอยู่ ยามไปหาข้าวก็เอาของจารพงษ์ไปนำ บางครั้งก็จารพงษ์ไปนำ ก็ช่วยกันไป ยามมีเงินก็ว่าจะซอมให้อยู่ แต่เจ้าของมันก็บอกว่ายัง เพราะว่ารถมันก็ใช้ได้อยู่ เอาเงินไปลงน่านาสาก่อน”

วันที่สัมภาษณ์ 2 สิงหาคม 2545

กันไว้เฉพาะขวดบ๊อไปหาภิน ช่วงทำโรงเรียนฮอดท่าวัด ตัดกิ่งไม้เป็นเฮอะสำนั้น ปลากะดิน
มา

ป๋มีไม้กะป๋มีคนมาจ้างเห็ดเรียวามมีไม้เท่านั้น ผู้บ่าวเขาจะเลยป๋ค้อยม็กมาเบ็ง ช่างมีช่าได้กะ
ช่านั้น หลายแห่นกะช่างไม้แต่ต้องไปเห็ดงานทางอื่น ป๋ได้มาหัดเห็ดเหือ

ที่แรกก็ไปหยิบไปจับช่วยพ่อลุงทอน แล้วไปๆมาก็เป็นเอง พ่อลุงเพิ่นก็เข็ดแบบนั้นมาคือกัน

“ไม่ได้ไปรำไปเรียนอะไรมากมายหรอก แคไปดูๆไปช่วยเขาทำ ก็พอจะทำได้ พอทำบ่อยเข้า ก็เลยทำเป็น ที่ทำขายมาก็ประมาณ ยี่สิบกว่าลำแล้ว ตั้งแต่ใช้กบมือ จนเดี๋ยวนี้มีกบไฟฟ้าใช้ แต่ไม่ มันหายากกว่าเดิมมาก ก็เลยไม่ค่อยได้ทำ คนที่อยากได้ ก็มาก ทั้งพวกแก่ชวดและพวกจากที่อื่นที่บ้านเขาทำไม่เป็นเขาก็มาหาซื้อ ความจริงถ้ามีไม้เราก็กทำได้เรื่อยๆ ใครที่อยากทำเป็นก็มาช่วยแล้วให้สังเกตเอา แต่เรือชวด เราไม่เคยทำนะ เพราะบ้านเราไม่มีไม้ใหญ่เหมือนเมื่อก่อน การทำเรื่อนั้น ต้องมีความใส่ใจให้มากที่สุดเพื่อที่ลูกค้าจะได้ของดีๆไปใช้และเราต้องเรียกราคาตามสมควร เช่น เรือขนาดสี่คนนั่งนั้น ก็ดกราวพันกว่าบาท” “แจ่งต่อเฮือกะต้องไปช่อยเพิ่นยามเพิ่นเข็ดไปสังเกตูก่อนหลายล้าอยู่กว่าสิเป็น”

“เรือติดอยู่กับไม้ดีน้ำ ไม้ดีต้องเนื้อแข็ง มันแจ่งทน ยามเข็ดกะใส่ไม้ดีๆค่อยติดไป ใจร้อนบ่ได้ติดเรือเป็นเรื่องที่เฮาถือว่าเข็ดแนวหาอยู่หากินต้องเข็ดดี ๆ เข็ดบ่ดีมันสิเสียหายไว อันใดกะเพิ่นองจะของคือเก่า”

แต่ก็บ่มีช่างเข็ดเฮือคือทุกมือนี เพราะว่าเขาชวดเอา ใช้ขวานชวดใช้ไปไหม้เอา ยามลงน้ำ หนักหลายเท็งเสียกะหลาย ใส่คนใส่ปลาได้น้อย” “เข็ดเป็นเพราะว่าไปหัดนำเพิ่นไปเบ็งเพิ่นเข็ด กะเลยเป็น”

กันไว้เฉพาะชวดบ่ให้ไปหากิน ช่วงทำโรงเรียนฮอดทำวัด ตัดกิ่งไม้เป็นเฮอะสำนั้น ปลากระคินมา”

นางทองวัน กองคำ. ที่บ้านเลขที่80หมู่8 บ้านดอนกลอย.ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์25 มิถุนายน2545

กะพวกไปเรียนในเมืองแหล่เอามาก่อน แต่ก่อนไผเขาสิมีพวกบักโอบักจ้อยแหล่สับยาม้า ก่อนหมู่ ผู้อื่นเขาบ่สับมีแต่พวกนักเรียนนั้นหล่สับ พวกเข็ดงานหนักเห็นแต่เขากินเหล้า กินกระทิงแดงเอา

วันที่สัมภาษณ์28 กรกฎาคม 2545

“แต่คราวนางอันตายเพิ่นองม่่อเพิ่นกะมาเบ็ง ยามเพิ่นตายเฮาเลยต้องไปช่อย ส่งสาร”

วันที่สัมภาษณ์10 สิงหาคม 2545

คนที่จะเป็นหมอลำได้พูดคำไหนต้องเป็นคำนั้น ถ้ารับงานแล้วไม่ว่าอย่างไรก็ต้องไป ชาวบ้านเขาจึงจะนิยม นอกจากนั้นก็อยู่ได้เพราะมีใจรักในงานนี้ พวกหมอลำในกลุ่มที่สนิทกัน ก็มี หมอลำไกร บ้านผือ จารย์ชาย บ้านผือหมอแคนที่ประจำ ก็คือพ่อทอน บ้านกล้วย โดยที่สนิทกันนอกจากที่เคยเรียนมาด้วยกัน ก็เพราะการที่ต้องเดินทางด้วยกันบ่อยๆทำให้สนิทกัน

ต้องเสียค่ายกครูเป็นคำวิชาตั้งไว้เพื่อเอาแต่คนดีมีฐานะ ยามหัดกะต้องไปรับใช้ครู เพิ่นอยู่บ้าน บ่ได้ออยู่บ้านจะของ ยายกะไปเรียนกับหมอลำคง หมอลำไกรเอิ้นเพิ่นว่าพ่อเปิด เพิ่นกะให้เข็ดนาช่อย ยามคำเพิ่นแจ่งสอนเป็นกลอนไป

แต่ก็หมอลำเอาแต่คนดีมาเรียน ทางบ้านต้องมีเงินให้ลูกไปอยู่เรียนครูได้บ่ต้องหวังกินแสงนำ ทุกมื่อลำคู่บ่ได้เงิน บ่มีไผ่อยากเป็นดอก” “คนที่จะเป็นหมอลำได้เขาเอาแต่คนดี ๆ เลยต้องเสียเงินคนบ่ดีบ่มีเงิน พอครูรับแล้วจะต้องไปอยู่นำครูแต่น้อยครูกะหัดให้ร้องลำ สอนธรรมเนียมประเพณีผลาอาณิสงค์ ขอดกลอนผวดพุ้นแหล่ว” หัดลำอยู่สิบกว่าปีพุ้นกว่าสิลำได้ต้องฮู้จักเบ็ด คนเลยบ่มาหัด”

“ยามมีปลาสำปลาบ่หลายกะคิดฮอดเสี้ยวทางบ้านมือ ลางเมื่อกะเอาไปส่ง เขาให้ไต่กิน เพราะว่ายังเป็นพี่เป็นน้องเป็นเสี้ยวกันอยู่”

วันที่สัมภาษณ์ 2 กันยายน 2545

เป็นหมอลำไปไสกะง่ายสมัยเป็นสาวไปไสกะมีแต่คนผูกเป็นเสี้ยว ไปหัดลำนำพ่อใหญ่ไกรบ้านมือ ยามนี้กะฮู้จักเขาเบ็ดบ้าน ตอนไปลำอยู่สิบขอ ได้เสี้ยวชื่อแม่อ่อนเพิ่นเป็นหมอลำคือกันเลยมักกันเพราะเป็นหมอลำคือกัน หมอลำเขาให้ข้อฝากหลาย คนเขามักการลำแบบถามตอบกัน ถ้าตอบบ่ได้ถ้ามีหมองค่างคาเขาจะต้องไปศึกษาปัญหานั้น เคยมีเทื่อหนึ่งตอบหมอลำทองใบบ่ได้ว่าเป็นหยั่งคือเกิดมาเป็นคน กะเลยไปตามพ่อใหญ่ไกร เพิ่นเลยแต่งกลอนให้ ว่าเพราะพ่อแม่มีงเอกัน เจอกันอีกเทื่อมันถามอีกเขาเลยแก่ไปมันตกใจเกือบตกเวที ผู้เฒ่าผู้แก่มีหลาย ได้ของรางวัลมาคักขนาด ฝากไว้เฮือนเสี้ยวก่อนแจ่งไปจ้างรถมาขนเมือบ้าน”

พ่อครูบัว คำทอง. ที่บ้านเลขที่ 80 หมู่ 8 บ้านดอนกลอย. ตำบลค้อเหนือ. อ. เมือง. จ. ยโสธร. วันที่สัมภาษณ์ 15 สิงหาคม 2544

คนบ้านดอนกลอยคิดว่ารัฐนั้นคืออำนาจที่จะมาช่วยเหลือเขาได้เมื่อเกิดวิกฤตการ ดังนั้นการกระทำตามหรือยอมรับในอำนาจของรัฐคือการประกันตนว่า เป็นส่วนหนึ่งในคนของรัฐ (เป็นคนไทย, เป็นพวกเดียวกัน) ที่จะมีสิทธิที่จะได้รับการดูแล เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ขึ้น”

“ก็มีหลวงมาสอดส่องดูแลแต่ก็นาน ๆ ที่ ส่วนมากก็ไม่ว่าง จนเป็นบ้านเป็นเมืองขึ้นมา” เขาก็มาเอาความเจริญมาให้ เอนั้นเอนี้มา มีปุ๋ยมียา มีคลอง เราก็กินประรังได้” “คนบ้านดอนกลอยมุ่งหาเงินจากสินค้าที่ดีที่สุดเพื่อให้ได้ราคามากที่สุดในฐานะคนที่ทำการแลกเปลี่ยน และในขณะเดียวกัน ถ้าอยู่ในฐานะต่อสังคมเช่นการบำรุงศาสนาคนบ้านดอนกลอยก็พร้อมที่จะให้สิ่งที่ดีที่สุดของเขาเช่นกัน”

“ก็มากันตามน้ำเรื่อย ๆ ปลายก็ไม่อดไม่ยากหิวเมื่อใดก็ได้กินเมื่อนั้นตามแต่ฟังผู้เฒ่าเขาพูดมา” ปีนั้นในหมู่บ้านเกิดความไม่สงบขึ้นและคืนหนึ่งเดือนหงายกำลังนอนเล่นอยู่นอกชานก็เห็นเจ้าปู่เดินเข้ามาที่บ้าน คงเป็นเพราะท่านไม่สบายใจเมื่อลูกหลานไม่ยอมสามัคคีกันเลยต้องไปสงน้ำท่านแล้วเลิกเรื่องเบเลื่องราวกัน ไม่บาดหมางกันอีก”

ปีนั้นในหมู่บ้านเกิดความไม่สงบขึ้นและคืนหนึ่งเดือนหงายกำลังนอนเล่นอยู่นอกชานก็เห็นเจ้าปู่เดินเข้ามาที่บ้าน คงเป็นเพราะท่านไม่สบายใจเมื่อลูกหลานไม่ยอมสามัคคีกันเลยต้องไปสงน้ำท่านแล้วเลิกเรื่องเบเลื่องราวกัน ไม่บาดหมางกันอีก”

ที่ไม่เหมือนคนบ้านอื่นคือ คนบ้านกลอยนับถือดอนเจ้าปู่ เจ้าปู่ท่านจะมีม้าตรวจบ้าน ยามดึก ท่านไม่ชอบความขัดแย้ง ถ้าคนในหมู่บ้านขัดแย้งกัน เช่นคนหนุ่มสาวไม่ฟังคำคนเฒ่าคนแก่ ท่านก็จะทำให้เกิดภัยพิบัติ ก็ต้องไปขอขมาเจ้าปู่แล้วก็ต้องเลิกเรื่องเบเลื่องราวกัน ถ้าไม่ทำชาวบ้านก็จะไม่มีใครคบค้าด้วย เพราะถือว่าไม่เคารพเจ้าปู่และทำให้พวกเดียวกันเดือดร้อน”

ปีนั้นในหมู่บ้านเกิดความไม่สงบขึ้นและคืนหนึ่งเดือนหงายกำลังนอนเล่นอยู่นอก ฐานก็เห็นเจ้าปู่เดินเข้ามาที่บ้าน คงเป็นเพราะท่านไม่สบายใจเมื่อลูกหลานไม่ยอมสามัคคีกันเลย ต้องไปสงนันทานแล้วเลิกเรื่องเบเลื่องราวกัน ไม่บาดหมางกันอีก”

แกมาไว้กิน อยายามใดก็ชวนกันไป แต่ก่อนชาวคันตาใหญ่เอาปลาเอามาทำ ก็ได้แต่ตัวใหญ่ หมูมาหาเสี้ยวมาหาไม่ได้ทำไว้รอขาย เพราะมายามใดก็ไปยำนั่น ถึงเรามีปลาแดก ไว้แล้ว บางทีเสี้ยวมันก็ขอให้พาไปแกคือเก่า เพราะมันอยู่บ้านโคกบ่อยเห็น หรือไม่ก็อยากเอาปลาสดๆมาก้อยกินข้าวปากกันก่อนค่อยกลับบ้าน”

วันที่สัมภาษณ์ 28 สิงหาคม 2544

แต่ก่อนมันหลายอยู่ ตามป่าตามซี้ มีทั้งกลางวันกลางคืน เวลาไปหาอยู่หากินต้อง ไปกันเป็นหมู่ ลัก 5-6 คน แต่ที่ไหนแรงมากก็ไปกล้าไป แต่เดี๋ยวนี้มันหนีหมด มันหนีจากคนไปหมด กลางวันกลางคืนในดงในซี้ไม่มีใครกลัวแล้ว”

เวทีเครือข่ายผู้สูงอายุ วันที่สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2545

“ก็อาศัยภัยพึ่งกันได้หมดแตกต่างที่ว่าเรื่องใดเท่านั้น เช่นตอนน้ำท่วม พ.ศ. ๒๕๒๕ ใต้บ้านเขาก็อพยพไปอยู่น้ำฝื่อนที่นั่นบ้านค้อ เขาก็เอาข้าวมาให้ไว้กินบางทีก็ให้ยืม ตอนนั้นที่บ้าน ค้อคนจะเยอะมากมาจากบ้านต่างๆ ไทบ้านเขาก็จะพากันพายเรือกลับมาหาปลาไปให้เขากินตอบแทน ตอนนั้นถ้าไม่มีฝื่อนไม่มีหมูมีพวก ก็คงจะอยู่มาถึงทุกวันนี้ไม่ได้ น้ำปีนั้นน้ำกลัวหลาย มันขึ้นเร็วไม่เหมือนทุกปี บ้านเขาอยู่ไม่ได้มันท่วมหมด ปีนั้นใครผิดข้อหมองใจกันก็ได้หยุด บ้าน กล้วยบ้านกลอยบ้านค้อ ยามใกล้สืตตายก็ถามหาพี่หาน้องไว้ก่อน มันก็เป็นพี่เป็นน้องกันทั้งนั้นละ บางทีพวกวัยรุ่นได้หาอยู่หากินนำกัน เห็นนิสัยใจคอกัน ก็รักกันพอน้ำลงก็สู้ออแต่งงานกันหรือไม่ ถ้าเป็นผู้ชายด้วยกัน ก็ผูกเป็นเสี้ยวเหยเกยฮักกัน”

คนไทยเดียวกันซึ่งเดียวกัน ก็ช่วยกันได้ทุกเรื่องที่เป็นการออกแรง เช่นการขึ้นเสา ออกเรือน ก็ช่วยกันได้ แต่บางเรื่องเช่นการยืมข้าวยืมน้ำนั้นก็ไปขอได้เป็นบางคน ตามความสนิท ชิดเชื้อ เช่นว่า เป็นพี่น้องกัน เป็นเพื่อนรักกันมา หรือเคยหาอยู่หากินเคยกินเคยอยากมาด้วยกัน

เช่น ว่าตอนน้ำท่วม พ.ศ. ๒๕๒๕ นั้นก็ได้ไปยืมข้าวกับเสี้ยวบ้านค้อ ความจริงกับ เสี้ยวคนนี้ก็รู้จักกันตอนบุญธาตุ ที่นี้ก็เป็นปาวมาด้วยกัน เล่นมาด้วยกัน รู้จักนิสัยใจคอกันดี เคยกิน เหล้าแล้วดีกันเลยรักกันมาก เป็นเสี้ยวกันไม่ได้ผูกเพราะมันได้ช่วยเหลือกันบ่อยๆ แล้วมันก็เคยมา ยืมมาอยู่มากิน เราก็คงเคยไปยืมไปอยู่ไปกิน ก็เลยมันใจว่าได้แน่ๆก็เลยไปยืมก็ได้จริงๆ ได้ทุกครั้งนั้น ละ ถ้าไม่เคยได้ก็ไม่กล้าไปยืมเขาออก

พอได้ข่าวมาแล้วก็เลยบอกเสียไปว่าปีไหนนาญาติ ภูจึงจะเอามาคืน จนอยู่มาสามสี่ปีนาเรากียังไม่คืนแต่ก็ไปมาหาสู่กันไม่ได้ขาด จนมาถึงปีแล้งปีที่ห้า ได้ชนปลาไปให้มันสองโอง ก็เลยหายกันไป เสียวะดีใจหลายที่ได้ปลา บอกว่าเราไปต่อชีวิตมัน มันจะได้เอาปลาไปหาแล้วอยากแนวกินอย่างอื่นต่อ เช่นขาย หรือไม่ก็เอาไปหาสัมผัส หาดูญาติที่บ้านอื่น

สมัยก่อนก็เป็นแบบนี้ทุกคนต้องมีเสียเวทีย่อยอีก ที่จะพึงพาได้ คือพ่อแม่ปู่ย่าเขาสอนมาว่า หัวเดียวกระเทียมลีบ ความหมายก็คือบ่มีหม่ออยู่ได้ เขาก็สอนก็ผูกกันมาเป็นผญาก็มี

คันเจ้ามีข้าวเต็มเล้าอย่าลืมห่อคนเคย

แม่นเจ้าคิดฮอดเสียเวทีย่อยเคยฮักแม่นเป็นน้ำ

อันนี้เขาก็บอกสอนกันมาหมายความว่า ถ้ามีแล้วอย่าลืมห่อตัวถ้ารู้จักเผื่อแผ่เพื่อนที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมานั้นก็จะชุ่มเย็นมีความสุข

การเลือกว่าจะไปหาใครยามเดือดร้อน คนแต่ก่อนเขาจะดูว่าเป็นเสียเคยช่วยกันมาบ้างไหม เป็นญาติศรีพี่น้องแนวเดียวกันไหม เป็นคนช่งเดียวกันไหม แต่ก้แล้วแต่ว่าเดือดร้อนเรื่องอะไร ก็ไปหาคนที่เคยช่วยเรามาได้ แล้วไม่มีปัญหาภายหลัง มันมั่นใจได้มากกว่ากัน

อีกทั้งบางที่บางเรื่องเราก้ไม่อยากจะให้คนรู้ เพราะกลัวว่าจะเป็นคนปากเป็น แต่ก่อนคนปากเป็นไต่บ้านเขาไม่ชอบมากๆ เคยมีคนด่ากันว่า ว่าไม่มีปัญญาเลี้ยงลูกเมียต้องไปหาข้าวเขามากิน เขาก้ด่ากันคืนว่า ถึงจะไปหาข้าวแต่ก็พาลูกเมียกินข้าวเหนียว ไม่เคยพาลูกเมียกินข้าวจำวนเหมือนบางคนที่มีใครคบหาด้วย อดอยากมาถึงกับต้องหุงข้าวกิน ทำให้คนที่ปากเป็นนั้นต้องอายเป็นอย่างมาก เพราะเป็นความจริงที่เขาพูด เพราะว่าคนปากเป็นนั้นจะถูกปิดประตูการคบหา ไปหาข้าวหาน้ำอยู่ที่ไหนก้ไม่มีใครอยากให้อยากแลกด้วย เพราะกลัวคนปากเป็นมันจะไปพูดลับหลัง ตั้งแต่คราวพ่อ ของพ่อใหญ่ท่านเคยไม่ช่วย ต่อเรือให้ญาติคนหนึ่ง เพราะญาติคนนั้นเคยพูดขวัญ (นิทาน)ว่า เป็นช่างที่ทำเรือไม่ถูกโศก เรื่อนั้นไม่ดีไม่หวาน ท่านเลยไม่ทำให้โดยให้เหตุผลว่า เห็นเป็นพี่น้องก็อยากช่วยอยู่ แต่มันปากเป็นเกินไป ภายหลังถ้ามันหากินบ่คุ้ม(หากินไม่พอปากพอท้อง)มันก็จะดูถูกเราผู้ต่อเรือ แต่มันหาอยู่หากินได้มันก็จะทำให้ญาติพวกเรามากินหลายให้มันอยู่ผู้เดียวเลย ให้มันต่อเอาเอง ญาติผู้้นั้นลำบากมากเพราะเพิ่งออกเรือนใหม่ พอถูกปฏิเสธจึงเสียใจแล้วสำนึกผิด เลยกลับตัวใหม่ใครมีธุระมีงานอะไรก้ช่วยเหลือ แต่ยังพูดมากอยู่แต่ก้ไม่พูดวิจารณ์คนอื่นมาก วันหนึ่งมีโจรมาขโมยควายของญาติพี่น้องที่ปากเป็นนั้น พ่อของพ่อใหญ่ก้ไปช่วยตามโจรพอดิไปทันที่กลางทางโจรเลยหนีไปทิ้งควายเอาไว้ ภายหลังญาติคนนั้นก็แต่งพามาขอขมาลาโทษ บอกว่าเป็นเพราะบาปมันไม่พ่บุญ แล้วก็อวยที่เคยดูถูกพ่อของพ่อใหญ่ไว้ พ่อของพ่อใหญ่ก้เลยไปต่อเรือให้ แล้วก็เลยพึงพาอาศัยกันมาตั้งแต่นั้น "

แต่ก่อนนั้นงานเช่นงานธาตุพนมนั้นคนนิยมไปกันมาก เพราะถือว่าเป็นธาตุที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในอีสาน ดังนั้นในชีวิตหนึ่งก้ขอให้ได้ไปไหว้ธาตุพนม วิธีการก้มีเดินไปบ้างหรือไม่ก้ขี่เกวียนไปตามทางต่อท้อง ไปพบไปเจอกันกลางทาง กลัวโจรผู้ร้ายก้เลยถามกัน ว่าเจ้ามาจากบ้าน

ไหน ข้อยมาจากบ้านดอนกลอยริมซีเมืองยศ จะไปธาตุพนมเหมือนกันไซ้ไหมเรามาไปด้วยกันดีกว่า จะได้ดูแลกันไปผู้ร้ายอำยขโมยเห็นคนเรามากก็คงไม่กล้ามาทวน คนเราหลายเดียวเราจะแพ้แก่มัน ต่อมาหลายวันเข้าก็สนิทสนมกลมเกลียวกันเลยทำการผูกข้อต่อแขนเป็นเสี้ยวเหยเกยฮักกัน บางพวกหนีโจรหนีเสื่อมา ก็ได้ช่วยกันไว้เป็นหนี้บุญคุณหนี้ชีวิตกัน ก็บอกกันว่า เราเป็นหนี้ได้แล้วเสี้ยวเอย ถ้าตกทุกข์ได้ยากมือใด ก็ให้มาหาเสี้ยวผู้นี้ มันเป็นอย่างนั้นคนบ้านเฮาแต่ก่อนเลยมีเสี้ยวทางนั้นหลาย ทางทรายมูลเลิงกุดชุม เพราะว่าบางทีก็ไปทางนั้น แต่บางทีก็เข้าไปทางตามริมยังไปก็มี คือกันแล้วแต่ว่าทางใดที่พอมีเสี้ยวหรือพอรู้จัก"

แต่ก่อนนั้นงานเช่นงานธาตุพนมนั้นคนนิยมไปกันมาก เพราะถือว่าเป็นธาตุที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในอีสาน ดังนั้นในชีวิตหนึ่งก็ขอให้ได้ไปไหว้ธาตุพนม วิธีการก็มีเดินไปบ้างหรือไม่กี่ซี้ เกวียนไปตามทางต่อท้อง ไปพบไปเจอกันกลางทาง กลัวโจรผู้ร้ายก็เลยถามกัน ว่าเจ้ามาจากบ้านไหน ข้อยมาจากบ้านดอนกลอยริมซีเมืองยศ จะไปธาตุพนมเหมือนกันไซ้ไหมเรามาไปด้วยกันดีกว่า จะได้ดูแลกันไปผู้ร้ายอำยขโมยเห็นคนเรามากก็คงไม่กล้ามาทวน คนเราหลายเดียวเราจะแพ้แก่มัน ต่อมาหลายวันเข้าก็สนิทสนมกลมเกลียวกันเลยทำการผูกข้อต่อแขนเป็นเสี้ยวเหยเกยฮักกัน บางพวกหนีโจรหนีเสื่อมา ก็ได้ช่วยกันไว้เป็นหนี้บุญคุณหนี้ชีวิตกัน ก็บอกกันว่า เราเป็นหนี้ได้แล้วเสี้ยวเอย ถ้าตกทุกข์ได้ยากมือใด ก็ให้มาหาเสี้ยวผู้นี้ มันเป็นอย่างนั้นคนบ้านเฮาแต่ก่อนเลยมีเสี้ยวทางนั้นหลาย ทางทรายมูลเลิงกุดชุม เพราะว่าบางทีก็ไปทางนั้น แต่บางทีก็เข้าไปทางตามริมยังไปก็มี คือกันแล้วแต่ว่าทางใดที่พอมีเสี้ยวหรือพอรู้จัก"

มีพี่ชายชื่อจารย์ลี ตอนพ.ศ.2450 เขาไปหาค้าขาย แกก็ไปเรื่อยๆจนถึงบ้านหัวนา อ.กุดชุม ก็ได้ไปพบสาวเลยชอบกันซุแล้วก็ซุขอ แต่งเลยเขาก็ส่งเข้าส้วม (ห้องนอน) พอได้กันแล้วก็อยู่บ้านเมียเลย พอลงมายามทางบ้านก็เอาผักดอกหลิบบ(ผักไหม)ลงมาด้อน(ฝาก) ต่อมายามจะหาผักดอกหลิบบก็เลยไปบ้านหัวนา พวกพ่อค้าเขามีอัตราของเขาเช่น ปลาหนึ่งถ้วยได้ข้าวหนึ่งกระเปาะ เข็มหนึ่งเล่มได้ข้าวหนึ่งกระเปาะ ข้าวหนึ่งกระเปาะได้ผักดอกหลิบบหนึ่งกำมือ"

พ.ศ.2465 นี้ละพี่ชายอีกคนหนึ่งชื่อว่า บักหมาไปเสียแรงทำทางสาย เห็นว่าไปไกล คือกัน มันไปแล้วได้เสี้ยวทางบ้านป่า อ.กุดชุม รักกันมาก เพราะว่าหลบจากค่ายไปเล่นสาวด้วยกัน แล้วถูกผู้ว่าบ้านเขาไล่ฆ่ามาด้วยกัน เลยสาบานเป็นเสี้ยวกัน ปีไหนน้ำท่วมบักหมาก็เอาปลาไปหาข้าวกับเสี้ยวบางที่เขาเอาใส่เกวียนเขามาส่ง เพราะว่ารักกันหลาย"

"คนบ้านเราที่มีการอพยพครั้งที่ เห็นว่าไปหลาย ก็ตอน พ.ศ.2493 มีครอบครัวของ นายอ้อย นางแดง,นายเรียง นางทอง,นายบุญจัน นางทองน้อย ซึ่งเป็นพวกซ่งเดียวกัน ได้อพยพไปอยู่บ้านถาวร อ.ละหานทราย จ.บุรีรัมย์ โดยตามไทเดียวกันที่อยู่บ้านค้ำน้ำสร้างกับบ้านกล้วยไปจริงๆแล้ว ผู้ที่ไปคนแรกนั้น คือเฒ่าหาคนบ้านบากเรือ ทางคำเขื่อนแก้ว ได้เดินทางไปค้าขายวัวควายแล้วเห็นว่าแถวนั้นอุดมสมบูรณ์ไม่มีคนจับจอง ก็เลยพาคนซ่งเดียวกันไปอยู่ก่อนใน พ.ศ.2482 ต่อมาคนบ้านบากเรือมีพี่น้องมาเอาเมียอยู่บ้านค้ำน้ำสร้าง เห็นว่าแถวนี้น้ำท่วมบ่อยหากินยาก ก็

เลยอพยพลงไปสมทบใน พ.ศ.2488 เมื่อไปแล้วได้ผลดีก็เลยมาส่งข่าวให้เสี่ยวที่บ้านกล้วย เสี่ยวที่บ้านกล้วยก็เลยมาชวนเสี่ยวทางบ้านดอนกลอย เสี่ยวทางบ้านดอนกลอยก็ตกลงไปด้วย โดยมีคนซึ่งเดียวกันขอตามลงไปอีกเพราะไม่อยากอยู่ลำบากฝนฟ้าทางบ้านนี้อีกแล้ว สู้ไปเจาะป่าอยู่ใหม่ดีกว่าทำให้เกิดการอพยพของคนบ้านดอนกลอยในที่สุด พอไปแล้วเขาก็กลับมาเยี่ยมเขาพากันรวมมาก เช่นพ่อต้อง หลานยายเข่าก็มีวัวควายหลายเชือกยนต์มาเยี่ยมบ้านเก่าเมื่อปีกลายนี้"

หมอลำเขามักเป็นกันเฝ้าพวกที่ชอบทางนี้ เขาได้ไปรู้ไปเห็นที่นั่นที่นี้ได้เพื่อนได้เสี่ยวหลาย เพราะคนในสมัยนั้น ถือว่าหมอลำนี้รู้เรื่องศีลธรรมคำสอน หมอลำสมัยก่อนเลยจำเป็นต้องรู้ประเพณีแล้วก็นิทานต่าง ๆ ให้ดี เพราะคนที่ตอบได้ชนะจะถือว่าความรู้ดีกว่าและมีชื่อเสียงขึ้นมา ใครก็อยากเป็นเสี่ยวรักเสี่ยวแพ่งด้วยเพราะถือว่ามีหน้ามีตาที่มีเสี่ยวเป็นหมอลำ และก็ง่ายที่จะรู้จักผู้อื่นบ้านอื่นไปอีกเพราะว่าเสี่ยวที่เป็นหมอลำก็ได้ไปผูกเสี่ยวอีกที่หนึ่งไว้"

ตอนบวชก็ได้เดินทางไปกับเพื่อนพระด้วยกัน มีไปหาซื้อเรือสำเภาทางเมืองกาฬสินธุ์ และการไปแผ่ไหมแถวรัตน ราชินี ทางสุรินทร์ ทำให้ได้รู้ได้เห็นบ้านต่าง ๆ เขาเห็นว่าเป็นพระเขาก็ปฏิบัติดีด้วย ยามนอนก็ปิดกลดบัง นอนวัดบ้าง ก็ได้รู้จักกับเขาทั้งชาวบ้านทั้งพระนั่นละ"

"บ้านบักพริก(บ้านที่มีพริก)ได้แก่พวกบรรดาบ้านฟากยัง ก้า(แถบ)โพธิ์ชัน โพธิ์ตาก กุดเชื้อ เขาพากันปลูกอยู่ริมยัง หน่วยบ่ใหญ่หลายแต่เผ็ด

บ้านมีไหม อยู่ก้าส่วยก้าเขมร ทางราชินี รัตน แถวบ้านค้อ บ้านเพ็ก บ้านทางป่า ก็มีเช่นทรายมูล โดกยาว บ้านเหล่านี้มีส้มผัก ข้าว กระบอง(ได้) ไม้กวาด แถวเลิงแถวกุดชุม เช่นบ้านหัวนา บ้านกุดเขียดตอน ก็มีข้าว มีหางนกยูง เขากวาง หมากแห้ง ยาสมุนไพร"

คนบ้านเขามาหาเรามากมาทุกปี เราก็ถ้าเขามา ก็พาไปแกวชด หรือถ้าปีไหนเราอยากได้เร็วขึ้นก็ทำปลาแดก ปลาสามปลาตาก หรือเอาครึ่งใส่เกวียนไปหาเขาเลย ที่ไปบ้านเหล่านี้ก็เพราะแถวนี้ไม่ค่อยมีพ่อค้าไป ไม่เหมือนแถวทางสุวรรณพ้อค้ามาซื้อเอาก่อนหมด กะเลยไม่ค่อยได้ฟังพากัน

แต่ถ้าคนบ้านเราเองสมัยก่อนนั้นไม่ค่อยจะสำเร็จหรอก ในการค้าการขายแบบ เจ็ก เพราะคนบ้านเรานั้นถือว่า ไปศึกไปฆ่าไปค้าไปดื้อ ไปหาซื้อสิ่งซื้อของตามหมู่บ้านต่าง ๆ นั้นพอได้อยู่ แต่ไปขายของตามบ้านนั้น มันมีแต่จะหลุบทุน เพราะชาวบ้านเขาถือว่าเขาพอใจจะซื้อเท่าไรก็เท่านั้น ไม่ขายก็ไม่ซื้อ

เหตุการณ์ตอนเป็นเด็กน้อยจำได้ว่าจารย์ถิดซื้อวัวมา แล้วก็จึงไปขายบ้านอื่นปรากฏว่าขายไม่ได้เพราะ ชาวบ้านไม่สนใจว่าจะบอกว่าซื้อมาเท่าไร ก็จึงไปหลายบ้าน เช่นบ้านเหมียด บ้านผือ บ้านบอน บ้านคำแดง เขาก็ให้สิบบาท ยี่สิบบาท ทั้งที่ซื้อมาถึง ยี่สิบห้าบาท ในที่สุดก็ต้องเอากลับมาเลี้ยงเอง ไปไม่ไหวหรอกที่จะไปค้าไปขาย

บางปีเสี่ยวเอาข้าวมาหาหลายแล้ว ข้าวยังงามอีก กินไม่ไหว ก็ขายให้พ่อค้า หรือของอย่างอื่นถ้าได้มากก็ขายพ่อค้าเหมือนกัน ก็แล้วแต่ว่าจะมีหลายแค่ไหน ก็ให้พ่อค้าเขาเอาลง

เรือไปหาขายต่อ เราไปขายเองไม่ได้ ไม่รู้จะขายที่ไหน ขนไปอย่างไร มันไม่สะดวกเหมือนพ่อค้าพ่อขายเขา”

“มันอึดมันอยาก ปลูกปลาเคยหาได้ก็บ่มี พวกเคยมาหาปลาเขาก็ไม่มา รอให้เราเอาไปหาข้าวเอา เขาว่ากลัวมาแล้วเสียเที่ยว เราก็หาอยู่หากินอย่างอื่นไปด้วย เช่น ลูกหลานไปไท ไปเมือง ก็ส่งเงินมา ทุกวันนี้ก็เลยไม่มีปัญหาอะไร คือเขาไม่มา เราเตรียมไว้แล้วค่อยไปหาเขาก็ได้ มันก็เหมือนเดิม ถนนหนทางก็ดีกว่าเก่าด้วย”

ใครไม่ทำตามประเพณี พุดล่งพุดเลย ไม่รู้จักผู้ใหญ่เด็กน้อยนั้นจะไม่มีใครที่อยากคบหาด้วย เพราะกลัว จะกลายเป็นถูกมองว่าเป็นพวกเดียวกัน หรือพวกหนึ่งแนวเดียวกัน พวกนี้ไม่มีใครอยากช่วยอะไรเพราะเขาจะคิดว่าทำไปก็ไม่มีขึ้น คนสมัยก่อนเลยถือมาก เรื่องต้องทำตามประเพณี ให้ถูกฮึดถูกฮอย ถูกฮ้องครองธรรม”

ตอนนั้นประมาณ ปี2490 ได้เอาปลาเอาครั้งไปหาข้าวกับเสี้ยวทางสุวรรณ ปรากฏว่าเสี้ยวว่าข้าวบ่เหลือแล้ว ตอนกลับก็เลยลองล่องกลับไปทางทรายมูลก่อน เลยได้ข้าวที่นั่น ปีต่อมาลองไปสุวรรณอีก ก็เลยรู้ว่าบ้านทางนี้เขาปลูกข้าวขายโดยตรงเลยไม่ใช่ขายเล็กลงน้อยๆ ต่อมาก็เลยไม่ไปหาเสี้ยวที่นั่นอีกเลย”

“ผู้เฒ่าผู้แก่เขารว่กันว่า ท่านปู่(พุด)ขึ้นมาจากใต้ดิน เคยมีคนจะขโมยของของท่านไป แล้วก็โดนสาปให้ตายเดียวนั้นเลย ไทเขาเดียวกันนี้ก็เชื่อท่านมากกว่ามีความศักดิ์สิทธิ์และถือว่าพวกเขานั้นเป็นลูกหลานของยาพ่อใหญ่ธาตุด้วยกัน สมัยก่อนนั้นเราจึงต้องทำทางต่อท้องทุกปีเพราะต้องทอดกฐินด้วยกันและต้องไปสงฆ์ธาตุทุกปี การไปสงฆ์ธาตุที่วัดธาตุในสมัยนั้นผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะมาคุยมาสนุกร่กันกับเพื่อนรุ่นเดียวกันได้ฟังหมอลำเขาบอกมาปญญคุณโทษผลอาณิสงค์ พวกผู้บ่าวผู้สาวก็จีบก็เล่นกัน พวกผู้บ่าวถ้ามีภรรยาบ้านไหนก็จะหาเสี้ยวบ้านนั้นให้ขึ้นสาวให้ บางทีก็กินเหล้ากันแล้วก็ตีกันแต่ก็ไม่ได้ถึงกับฆ่าฟันเอาชีวิตกัน พอหายเมาแล้วก็เพื่อนกันเหมือนเดิม ส่วนเด็กเล็กเด็กน้อยพอแม่ก็จะพาไปให้รู้จักพี่น้องบ้านอื่นแล้วมันก็ได้วิ่งเล่นด้วยกัน สมัยนั้นคนมากันมากจริงๆ เห็นหน้าพี่น้องทุกบ้าน ในงานสงฆ์ธาตุนี้ละ”

ความจริงถึงไม่มีทางต่อท้องก็ต้องมีทางใดทางหนึ่งที่ไปมาหาสู่กัน เพราะถือเป็นพี่เป็นน้องเป็นพวกเดียวกัน แต่ทางต่อท้องในสมัยนั้นมันเท่ากับดูใจกันด้วยว่าใครเป็นอย่างไร ถ้าใครไม่ช่วยก็อายบ้านอายเมืองเขาผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะว่า เฮ็ดนั้นคร้านหลายบ่อายยามใช้

ครั้งแรกที่ทำทางต่อท้องนั้นไม่แน่ชัด เห็นมาตั้งแต่เกิด ผู้เฒ่าผู้แก่พาทำบอกว่าเป็นประเพณีมาตั้งแต่เป็นบ้านเป็นเมืองมา คิดว่าน่าจะมีมาตั้งแต่สมัยนั้นเหมือนที่ท่านบอกนั้นละ

การทำทางต่อท้องนั้นมีประโยชน์ต่อคนสมัยนั้นมาก เพราะว่าการเดินทางคมนาคมไม่เจริญ ไม่มีทางต่อท้องก็ได้แต่หาบถ้าไปทำทุกปีก็ใช้เกวียนได้ และบ้านเราสมัยนั้นมีเกวียนกันมากประมาณสามสิบสี่สิบลำ มีทางมันก็สะดวกไปหาข้าวหาน้ำ เสี้ยวเหยเกิดฮักบ้านโคกบ้านดอนก็อยากมาหา เพราะว่ามันมาได้ง่าย

ไปทำทางก็ไม่ได้ลำบาก มันสนุกเสียอีกเพราะว่าผู้เฒ่าผู้แก่ก็ได้เจอเสี่ยวเจอหนุ่มรุ่นเดียวกัน ผู้สาวก็ได้พอกันกินเหล้าจิบสวา ที่เมามากก็ตีกัน พวกหมอลำหมอลำแคนก็มากันร้องลำ บางปีสองหมู่บ้านก็หาวัวมาฆ่าสุกกันกิน บางทีผู้สาวทำทางต่อท้องแล้วก็ชวนกันไปเที่ยวไปทำงานที่บ้านอื่นเมืองอื่นก็มี พ่อใหญ่ก็คุยกันกับเสี่ยวบ้านอื่นและพ่อใหญ่ทวยตอนทำทางต่อท้องนี้แหละแล้วก็ไปสารคามขอนแก่นกัน”

“การผูกกันเป็นเสี่ยวในสมัยนั้น คนที่จะเป็นเสี่ยวกัน ก็มีเช่นว่าเคยโตมาด้วยกัน แล้วรักใคร่ชอบพอกัน แบบนี้จะเป็นคนบ้านเดียวกัน เช่นพ่อใหญ่กับพ่อใหญ่ทวยที่เพิ่งเสียไปนั้น เป็นเพื่อนกันมาแต่เนี่ย ต่อมาก็ได้ไปทำงานด้วยกัน จนถึงตอนบวชก็ไปบวชด้วยกัน ก็ถือเป็นเสี่ยวกันแม้ไม่ได้ผูกข้อต่อแขนกัน

อีกวิธีหนึ่งก็คือแบบที่ไปพบเจอกันด้วยว่าอาจตามผู้ใหญ่ไปหาสิ่งหาของหรือไปเที่ยวเช่นงานธาตุพนมแล้วเจอกันผู้ใหญ่เลยจัดการผูกให้เป็นเสี่ยวกัน คนเป็นเสี่ยวมีหน้าที่ต้องดูแลกันในยามเดือดยามร้อน ถ้าไม่ช่วยกันก็จะจืดจะจางกันไปโดยที่ไม่ไปหากันอีก นานไปก็หลงลืมกันไป”

“แก่มาไว้กิน อยายยามใดก็ชวนกันไป แต่ก่อนชาวตม้นดาใหญ่เอาปอเอาเถียงทำ ก็ได้แต่ตัวใหญ่ หมูมาหาเสี่ยวมาหากก็ได้ทำไว้ร่ายยาก เพราะมายามใดก็ไปยามนั้น ถึงเรามีปลาแดกไว้แล้ว บางทีเสี่ยวมันก็ขอให้พาไปแกก็เอา เพราะมันอยู่บ้านโคกบ่เคยเห็น หรือไม่ก็อยากเอาปลาสดจุมาก้อยกินข้าวปากันก่อนค่อยกลับบ้าน”

“สมัยแต่ก่อน บ้านเรานี้ก็มีกันหลายซ่ง ซ่งต่าง ๆ ก็หาอยู่หากินไม่เหมือนกันเท่าไร คืออยู่ที่ว่าพ่อแม่จะพาอยู่หากินกันมาอย่างไร ซ่งทางริมซีพ่อแม่ทิ้งใส่น้ำแต่เล็ก ๆ พวกนี้ว่ายน้ำคล่องหากินเก่ง ซ่งหนองไผ่ก้ำบ้านใหญ่มีบ้านหมอลำอยู่เด็กน้อยก็มักร้องลำเพราะเห็นแบบอย่าง แต่ก็ไม่ได้เป็นกฎเกณฑ์ตายตัวว่าทุกคนในซ่งต้องเป็นเหมือนกัน แต่บางทีความสัมพันธ์กันมาแต่เนี่ยมันก็ต้องทำอะไรด้วยกันเหมือนเดิม”

สมัยก่อนมันมีโสกรเรือ ตั้งแต่ช่วงรุ่นเก่ารุ่นเฒ่าสังกาเผินก็เป็นช่าง เขามีโสกว่าไว้ว่าเรือมีตาตามตำแหน่งต่าง ๆ นั้นผู้ต่อขี่เองไม่ได้มันจะไม่หมานต้องให้มือสองขี่ ในสมัยนั้นเงินมีไม่มากก็ให้वानกัน ให้ต่อให้ เช่นพวกแก่ชวดหาปลา พอหาได้ก็เอาไปให้พวกที่ต่อเรือให้

แต่ก่อนเรือที่บ้านใช้ก็มีคนต่อให้ โดยที่เจ้าของหาไม้มาแล้วก็เลี้ยงข้าวเลี้ยงน้ำให้ข้าวปลาอาหารเสื่อผ้า กับช่าง แต่ก่อนเขาถือกันว่าช่างเป็นคนที่คนอื่นไม่สามารถไปผิตช่องหมองใจได้เพราะช่างนั้นทำเพื่อให้คนอื่นได้มีโอกาสในการทำมาหากิน ถ้าฝ่าฝืนยามเดือดร้อนเขาจะไม่มาช่วย”

สมัยก่อนใช้เงินจ้างกันนั้น พวกหมอลำจะมีหน้าที่ยามมีงานต่าง ๆ ก็จะมาลำเรื่องบาปบุญคุณโทษ และเล่าถึงผลอาานิสงค์ต่าง ๆ เป็นการถามความรู้ทางพุทธศาสนารวมถึงเรื่องพุทธทำนาย โดยที่จจะผลัดกันถามกันตอบ เรียกว่าหมอลำคู่ เช่น

(ญ)...มาบัดนี้หมอลำฝ่ายชาย ขอยุณีคิดอยากส่อขอถามเจ้าแน่ ว่าเจ้าแก่นแน่นแท้เจ้าสินแน่ ลำใด บุญบวชนี้จะแก่นมีกองบุญมากถามว่าอันสงฆ์นี้สิมีได้ลำใด คั้นแน่นอุ้วว่าได้กะให้ไวไวแน่ คั้นบ่ได้เจ้าแก่นแพไปนอนแก้อยู่นอน....

(ข)...แล้วบัดนี้หมอลำฝ่ายหญิง บุญบวชอันสงฆ์นี้ความดีมีมาก พ่อแม่หายตายจากกะขึ้นอยู่เทิงสวรรค์ สุดท้ายนั้นในวันตายเผลออยู่ ผัวเหลือลูกสิขุกอยู่ให้ฮอดแดนแดนฟ้า....

หมอลำเขามักเป็นกันเกราบที่ขอบทางนี้ เขาได้ไปฮู้ไปเห็นที่นั่นที่นี้ได้เพื่อนได้เสี่ยวหลาย เพราะคนในสมัยนั้น ถือว่าหมอลำนี้รู้เรื่องศีลธรรมคำสอน หมอลำสมัยก่อนเลยจำเป็นต้องรู้ประเพณีแล้วก็นิทานต่างๆให้ดี เพราะคนที่ตอบได้ชนะจะถือว่าความรู้อีกและมีชื่อเสียงขึ้นมา ใครก็อยากเป็นเสี่ยวรักเสี่ยวแพงด้วยเพราะถือว่ามีหน้ามีตาที่มีเสี่ยวเป็นหมอลำ และก็ง่ายที่จะรู้จักผู้อื่นบ้านอื่นไปอีกเพราะว่าเสี่ยวที่เป็นหมอลำก็ได้ไปผูกเสี่ยวอีกที่หนึ่งไว้

เช่นหมอลำทองวันมีเสี่ยวอยู่บ้านโพธิ์ชันกับบ้านทรายมูล เสี่ยวนั้นบ่รู้จักกัน ครั้งหนึ่งได้ไปล่าอยู่ถาด หนึ่งเห็นเสี่ยวมาด้วยกันก็สงสัยว่าทำไมเสี่ยวถึงรู้จักกัน เสี่ยวบ้านโพธิ์ชันจึงบอกว่า ตอนฟังเทศน์ได้ยินเสี่ยวบ้านทรายมูลคุยกับคนอื่นอยู่ว่าเป็นเสี่ยวกับหมอลำทองวันนี่ เลยเข้าไปบอกว่าเป็นเสี่ยวกับหมอลำทองวันเหมือนกัน ก็เลยมาหาหมอลำทองวันมาฟังลำด้วยกัน

ความเป็นมาของหมอลำในบ้านนี้ ก็เห็นมาแต่น้อยๆ แรกๆตั้งหมู่บ้านใหม่ๆก็คงยังไม่มี ที่นี้ ยามงานยามการ มันก็เจียบเหงาไม่สมเป็นบ้านผู้เมืองคน ดังนั้นก็คงมีการไปเรียนร้องเรียนลำมาจากที่อื่น โดยเฉพาะพวกพระที่เทศน์เสียงเพราะ และรู้เรื่องศีลธรรมตำนานมากๆก็ ไปเป็นหมอลำกันหลายคน บ้านเรามีหมอลำมานานแล้วเลยจำไม่ได้ เพราะเกิดมาก็เห็นพวกเห็นสายของพวกหมอลำแล้ว สมัยนั้นที่มีลูกศิษย์มาเรียนด้วยมากก็มีหมอลำคง ตอนประมาณ พ.ศ.2480 นั้นละ"

"มีการเก็บข้าวเมื่อข้าวขึ้นแล้ว ก็ราวๆเดือนสาม พวกกรรมการก็จะออกแผ่ข้าวชาวบ้านก็จะนำข้าวมาไว้ที่ฉางวัด เรียกว่าบุญกุ่มข้าวใหญ่ ตอนเย็นพระก็จะสวด แล้วข้าวนั้นก็จะเป็นไปขายให้คนในหมู่บ้านในราคาที่ถูกลงกว่าราคาของพ่อค้าเพื่อให้ข้าวหมดจะได้ไม่ต้องเก็บไว้ฉางวัด เพราะมีหนูมีปลวกมีแมลงหลาย พระก็มาสัตว์ตัดชีวิตได้ เลยบ่มีใครคอยดูแล แต่ถ้าบางปีมีมาก พ่อค้าก็จะมารับซื้อ แต่ก่อนที่วัดจะมีฉาง แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว เพราะฉางไม้มันคุดเลยาก อีกทั้งคนในสมัยนี้ก็ชอบให้เป็นเงิน ข้าวที่มีก็มีคนแย่งกันซื้อจนไม่มีเหลือเก็บปัจจุบันฉางข้าววัดก็เลยหายไป"

"ก็ใช้กันแต่ขี้ไม่ให้เด็กน้อยร้องให้ คิดว่าคงมีมาแต่คราวหนีทหารไทยโน้นแหละ แต่ตอนนี้คนรุ่นหลังก็ชักไม่ค่อยรู้ความหมายกันแล้ว แต่ที่มากถามก็พอมีอยู่บ้าง"

"คนเฒ่าแต่ก่อนเขาเล่าให้ฟังว่า พวกทหารไทยยกทัพมาปราบพวกผีบุญที่วัดธาตุ เกิดการไล่ฆ่าฟันกันผู้คนล้มตายเป็นอันมาก บางคนก็แตกหนีกันมาทางบ้านเรา เขาก็ตามกันมาฆ่าอยู่หลายวัน"

“ตอนที่ไทยตีลาวแตก ทหารไทยมันกระไลตีไลต้อน ถึงจะหนีเข้าในดงในป่าไปหลบในโพรงไม้ มันก็ตามไปเผาป่าเผาไม้ คนลาวล้มตายเป็นอันมาก คิดว่าคำนี้คงมาจากตอนนั้น.....

แล้วมีอีกครั้งหนึ่งที่ ทหารไทยมาปราบพวกผีบุญ ตอนนั้นมาบ้านเขาเลย พวกผีบุญก็ตั้งอยู่วัดธาตุ เพราะสมัยนั้นคนบอกว่าลำบาก ก็เลยพากันตั้งเป็นกองทหาร แต่ว่าก็เท่ากับเป็นชาวบ้านธรรมดา ก็เลยสู้ทหารไม่ได้ พอเขามาเขาก็ไล่ฆ่า คนบ้านเราพวกอยู่ใกล้พากันกลัวศึกก็เลยพากันหนีเข้าดงก็หลาย จากนั้นคนบ้านเราก็ไม่ค่อยชอบคนไทเท่าไร เพราะเขาก็ค่อยมาบังคับเอาค่าเสียหาย เกณฑ์แรงงานด้วย บางคนก็ไปตายอยู่เพชรบูรณ์ตอนไปสร้างถนนก็มี ก็ว่ากันว่าถูก ไทกินปี ไทกินปี มันเลยได้ใช้กันอีกจนถึงทุกวันนี้”

ก็ไม่รู้ว่ารอดมาเป็นครอบครัวได้อย่างไร รู้แต่ว่าบางที เป็นชาวนาแต่บ่ได้เฮ็ดนา สองสามสี่ปีติดๆ เห็นแต่พ่อแต่แม่ เพื่อนหาบของไปหาพี่หาน้องอยู่ช้านั้น(บ่อยๆ)”เราอยู่ได้ก็เพราะเรามีปลาหลาย บ้านเมืองอื่น เขาบ่มี บางทีข้อยว่าคนบ้านกลอยนี้มันเหมือนนักหาปลา นักหาข้าวหาน้ำ(นักแลกเปลี่ยน)หลายกว่าชาวนา

เป็นพวกรักสงบบ่ค่อยมักสู้มักชน ผู้เฒ่าบ้านใหญ่สมัยนั้นถ้าชมเขาสักหน่อยก็ให้กินเหล้ากินไก่แล้ว แต่เสียตรงที่พูดมาก

“พวกไทบ้านผู้เฒ่าผู้แก่ ก็จะมีพูดจะบอกพวกญาติพี่น้องว่าอย่าทิ้งอย่าปล่อยต้องอบรมสั่งสอน กลัวว่าโตขึ้นแล้วมันจะเป็นโจรเป็นเสือล่อกอยู่ล่อกิน อีกทั้งให้นึกถึง คราวพ่อคราวแม่มันที่ได้ช่วยเหลือกันมาอยู่ที่เคยเห็นมา ก็มีบักหนูตาล หลานเฒ่าผุย ที่แรกพ่อแม่มันตายเลยไปอยู่กับเฒ่าผุย พอเฒ่าผุยตาย ชาวบ้านเลยให้ไปอยู่กับวัด พอบวชเรียนได้ระยะหนึ่งมันก็ไปทำงานที่อื่น

ที่ญาติต้องดูแลก็เพราะเป็นญาติกัน ถ้าเพิกเฉยชาวบ้านก็จะนิินหาว่าร้ายเอา โดยที่การเลือกที่จะอยู่นั้นเด็กจะเลือกจากญาติที่สนิทที่สุดที่พอจะเลี้ยงได้ บางทีก็แล้วแต่ญาติผู้ใหญ่เขาจะตกลงกัน”

ถือเป็นการเฮ็ดเพื่อบูชาคุณพระศาสนา ถ้าเฮ็ดแล้วถือว่าบ้านนั้นๆจะมีความสุข ความเจริญ ที่จริงแล้วมันก็ได้ทั้งอ้อมเอมใจแล้วก็ได้ประโยชน์อย่างอื่นด้วย เช่นช่วยคนบ้านเดียวกันให้มีข้าวราคาถูกไปกิน ถ้าคนบ้านเขาเอาบ่หมด ก็ขายใส่เล้าเจ๊กไว้ แล้ววัดก็ได้มีเงิน”

“หลวงบอกให้ทำอะไร เช่นเกณฑ์แรงหรือเก็บค่าเสียหายเขาก็สั่งผู้ใหญ่บ้านกำนันมา พอผู้ใหญ่บ้านมาบอกเขาก็ต้องทำตามถ้าไม่ทำตามก็อยู่ไม่ได้ สมัยก่อนนั้นคนเลยพากันไปเที่ยวกันเยอะ ปีไหนมีโจรมีเสือก็ได้กำนันผู้ใหญ่บ้านนั้นแหละที่แจ้งตำรวจมาจับ”

“ข้อยเองก็ได้ไปเที่ยว(ทำงาน)ทางร้อยเอ็ดสารคามเพราะบ่มีเงินเสียหายนี้ละ อยู่บ้านมีพี่น้องหลาย มีพี่ชายชื่อบักหมาเคยไปเฮ็ดทาง มันบอกว่าหนักหลาย บ่อยากไปเลยบ่อยู่บ้าน”“ทำได้ด้วยกันหมดนั้นละถ้าเป็นไทเดียวกัน คนสมัยนั้นเขาใจบุญกันมากเห็นกันตกทุกข์ได้ยากมา ก็อยากช่วยเหลือ ไปแก้ขัดไม่ถึงวันก็ได้ปลามามากมายแล้ว แค่งลงทุนเป็นแรงอย่างเดียวถ้าไม่กินแรงกันเขาก็ชวนไปเลย แต่ถ้าได้วิชาความรู้อันอื่นเช่นวิชาช่างหรือหมอสำก็ไปหาไปช่วยครูผู้เขา

เป็นถ้าเขาเห็นเป็นคนดี(ขยัน, ซื่อสัตย์, เชื้อฟุ้งผู้ใหญ่, ถือศีลกินทาน)เขาก็สอนให้ มีแต่ว่าอยากได้หรือเปล่าเท่านั้น อันนี้แต่เป็นเด็กน้อยก็เห็นมาอย่างนี้

แต่ที่สำคัญต้องอย่าเป็นคนผิดบ้านผ่านเมือง งานบ้านงานวัดอย่าได้ขาด อันไหนที่ผู้เฒ่าโบราณเขาพาทำก็ต้องทำถึงจะมีคนนับถือคบค้าด้วย ไทบ้านไทเมืองก็จะเกรงอกเกรงใจปล้ำเอาผิดเอาเปรียบถ้าเรามีเสียวมีพี่น้องปองปลายเยอะ ถึงลูกถึงหลานต่อไปเขาก็จะเกรงใจว่าเป็นลูกคนนั้นคนนี้แนว(เชื้อสาย)มันคนดีเขาก็จะช่วยดูแลอุ้มชู แม้ยาม ตกทุกข์ได้ยาก

“มีตัวอย่างคือพ่อใหญ่สังกา เมื่อประมาณปี พ.ศ.2472 เป็นคนที่ ทำงานทำการหนัก แน่นแค้นทน บ่เคยหลบหลีกเลี้ยงงานบ้านวัดวา พาหมู่พี่น้องและคนในบ้านไปทำทางต่อท้องทุกปี ด้วยการที่เป็นคนที่ชอบช่วยเหลือคนอื่นจึงมีคนนับถือและรักใคร่ชอบพอมาก ต่อมาผู้ใหญ่สังกาได้นำชาวบ้านไปตั้งบ้านเรือนอยู่ท่ามาหากินกันและได้เป็นผู้ใหญ่บ้านที่บ้านนอกนั้น โดยที่คนจะไปอยู่ด้วยกันนั้นต้องบุด้องบัน(ขยัน)เพราะบ้านอยู่ใกล้ป่าใกล้ดง และนางสาวใหม่ถ้าซื้อคร้านก็มีกินมีอยากก็เลยมีแต่พี่แต่น้องไทเดียวกันกับเรา(เฒ่าสังกา)นั้นแหละไปด้วยกัน ก็พากันถางป่าหาอยู่หากินจนเป็นนาเป็นไร่จนได้

ต่อมาเมื่อหลวงสั่งให้ตั้งนามสกุลผู้ใหญ่สังกา จึงใช้นามสกุลตัวเองว่า กองคำ และมีชาวบ้านใช้ด้วยเป็นอันมาก”

“ถ้าบ่เคยมาช่วยเหลือเผื่อแผ่กัน ก็บ่อยากร่วมอะไรด้วย เพราะว่าเป็นคนเห็นแก่ตัวรอแต่หมู่ให้อยู่ข้างเดียว นานไปก็บ่มีคนคบค้าหา เขากลับถูกเอาเปรียบ เลยบ่มีคนกล้าเห็นแก่โตแนวนั้น” “ก็ไปด้วยกัน นี่แหละ ถึงบ่มีเสียวมา คนช่งเดียวกัน เฒ่ามี ทิดอ่ำ จารย์บุญ เขาเป็นรุ่นเดียวกัน เขาก็ไปหากินหาอยากนำกันอยู่ตลอด”

เช่นในเหตุการณ์ที่พ่อใหญ่แค้นถูกขอร้องจากนายมีคนช่งเดียวกันให้พาไปแก้ขวดให้เสียวของตน พ่อใหญ่แค้นจึงให้ลูกไปตามทิดอ่ำจารย์บุญมาช่วย เพราะว่าเป็นคนที่ทำงานดี และนายมีก็เคยช่วยสองคนนี้มาก่อน ทิดอ่ำจารย์บุญจึงไม่สามารถปฏิเสธสัญญาของตนที่เป็นหนี้ดาขายได้ เพราะตนได้เคยใช้บริการจากช่งของตนมาแล้ว (เสียวของตนก็เคยมาหาปลาเหมือนกัน และนายมีก็ไปช่วย) และยังคงต้องใช้ต่อไป トラบใดที่ยังทำนาอยู่ที่บ้านดอนกลอย

เช่นการสร้างทางต่อท้องที่เป็นงานบ้านงานบุญนั้น ชาวบ้านที่ไปช่วยจะเชื่อในเรื่องของการได้บุญ และเคยทำกันมาตั้งแต่โบราณแล้วก็ได้เสียวได้รู้ข่าวพี่น้อง ซึ่งถือเป็นหนี้ทางวัตถุ ซึ่งตนใช้ดินรนในการเอาตัวรอด(หาข้าวหาน้ำ)

หลัก”แสงคนออกปทุมขคนได้บรวย คนสบายคนบ้านเฮา” “แต่ก่อน บักลัดเคยขอให้หมู่ไปช่วยปลูกเถียงนา หมู่ก็ไปช่วย ทีนี้ปีต่อมาบักศรีที่เคยไปช่วยสร้างบ้านใหม่ บักลัดบมา เขาเห็นมันนอนเล่นอยู่เฉยๆ เขาก็เลยว่าให้พ่อใหญ่สังกาฟัง เราเลยบอกว่า ถ้าบักลัดมันอยู่ผู้เดียวมันดีแล้วก็ปล่อยมัน ต่อมาปีที่สามบักลัดชนข้าวบตันเพราะว่ามีใครเขาอยากยุ่งกับมัน มันทำตัวบ่คือคนบ้านหนึ่งเมืองเดียวกัน เขาว่า”

“สมัยแต่ก่อน ไม่ได้มีข้อตกลงอะไรมาก เป็นเหมือนการพูดกันมากกว่า คือพูดคำไหนต้องเป็นคำนั้น มันมีแต่ไทเดียวกัน จึงไม่ต้องมีหนังสือสัญญาเพราะแต่ละวันก็อาศัยภัยพิบัตินั้นอยู่แปดสิบแปดรอบ(คำเปรียบเทียบ) ที่เห็นว่ามันจะช่วยกันไปช่วยกันมา ที่เขาที่เรา มันไม่ได้ช่วยอะไรมากถ้าจะว่าไปแล้ว เพราะใช้แต่แรงเป็นหลัก

เช่นตอนออกเรือนใหม่ๆก็มีพี่น้องมาช่วยแทบไม่ต้องเหล้า เพราะว่าเราเคยไปช่วยเขาไว้ บางคนเขาก็บอกว่าแต่ครั้งกลางพ่อแม่ปู่ย่าก็ได้ช่วยกันมา อันไหนช่วยได้ไม่ตายก็ต้องช่วย หรืองานศพนี้ในสมัยนั้นเจ้าภาพไม่ต้องพูดเลย ถือเป็นหน้าที่ของทุกคนในหมู่บ้านต้องไป เพราะถือว่าคนตายนี้ต้องเคยมีบุญคุณไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง หรือไม่มีบุญคุณโดยตรงต่อเรา ก็อาจเคยมีต่อญาติพี่น้องเรา หรือเราเคยล่วงเกินเขาหรือเขาล่วงเกินเราก็เป็นโอกาสในการขอโทษกรรมกัน ให้ผู้อยู่มองหน้าเห็นตากันได้ หรือเราเคยช่วยเหลือเขามากแล้วก็ขอช่วยส่งเป็นครั้งสุดท้าย (เช่นว่ามีเด็กน้อยป่วยตาย ก็ว่า ภูเคยอุ้มเคยจูมึงมา ก็ขอส่งมึงไปอยู่สนุกสุขสบายสาเด้อ) หรือถึงอย่างไรก็เป็นไทเขาที่เราที่เราต้องดูแลกัน

ในงานศพนั้นคนในหมู่บ้านจะมาช่วยกันทำงานที่บ้านผีตาย โดยที่พวกช่างเรือช่างไม้จะต่อโรงและทำงานช่างอื่นๆ หมอสูตรหมอหน จะกำกับพิธีกรรมจนเฒ่า หลังจากนั้นจะเป็น จันเหียนดี (อยู่เป็นเพื่อนกับบ้านคนตายให้หายเศร้าและหายกลัว) พวกที่ร้องเป็นลำเป็นจะมาร้องลำเพื่อให้คลายความเศร้า (กลอนลำสมัยก่อนจะพูดเรื่องบาปบุญคุณโทษเป็นเรื่องๆ เช่นสีทนมโนรา โสวัตร หรือผวดสันตร และมีความโลดโผนน้อยกว่าสมัยนี้) พวกคนหนุ่มก็จะถือเหล้าโทเหล้าเต็ด (เหล้ากลั่น) มากินกันพวกผู้สาวก็จะทำกับข้าว พวกผู้เฒ่าก็จะเล่นโบกเล่นเปี้ย ส่วนพวกเด็กน้อยก็จะเดินเข้าออกวงโน้มนวงนี้

ส่วนงานอื่นๆเช่นบุญในเดือนต่างๆก็ต้องประชุมกันว่าจะทำอะไรแค่ไหน แล้วพวกกรรมการวัดก็จะจัดการตามมติ ในการร่วมงานบุญแต่ละเดือนนั้นมีประเพณีว่าทุกครัวนี้ต้องเอาข้าวดิบแ่งถ้วย ไปถวายวัดด้วยกัน

การช่วยเหลือกันสมัยนั้นมันก็ไม่ได้ยากเย็นมากใครที่เห็นแก่ตัวไม่ช่วยเหลือใครเลยในที่สุดก็อยากจืดอยากจางกันไป สมัยก่อนไม่เห็นหรอกแต่สมัยนี้กะเห็นพวกข้าราชการบางคนนี่ละอยู่บ้านนี้แต่ไม่เคยเข้าวัดเข้าวาเลย”

“ก็ต้องถามกันก่อน ถามคนบ้านเดียวกันนั้นล่ะว่านี่เป็นไททางใด ถ้าบอกว่าเป็นไทเขาไทบ้านเขา ลูกหลานคนนั้นคนนี้ หรือลูกคนนั้นที่เป็นเสียวกันกับคนนี้ เช่นบักแสงคนบ้านโคกยาว(อ.ทรายมูล)จะมาหาปลาที่บ้านดอนกลอย โดยบักแสงนี้เป็นลูกของเฒ่าคำซึ่งเป็นเสียวกับพ่อมาคนบ้านดอนกลอย ที่เป็นเสียวกันนั้นเพราะสมัยหนุ่มได้ไปเสียแรงแทนค่าเสียหัวด้วยกันถึงสิบห้าวัน หลวงเขาให้ไปขุดคลองเห็ดถนนก็ได้ไปแล้วเห็นน้ำใจกันว่ามีความขยันขันแข็ง ก็เลยมักกันแล้วจะผูกเป็นเสียวเหยเกยอีกกัน จากนั้นกะไปมาหาสู่หาข่าวหาหน้ากันไม่ได้ขาดจนลูกคือบักแสงนี้มันสิ่ง(สนิท)กับบักมีลูกเฒ่ามา พ่อบักแสงมันออกเหียนแล้วบ้านโคกยาวมันไม่ค่อยมีหมองหาปูหาปลาซื้อ

กินข้าวเหมือนทุกวันนี้ก็ไม่ได้ มันเลยมาหาบักมีเพราะคิดว่าเคยได้อาศัยภัยพึ่งกันมาแต่พ่อแม่ และปีกลายเฒ่ามาก็ได้มาหาข้าวนำเฒ่าคำอยู่ บักแสงเลยให้เมียไปทำสัมผักับเฮ็ดซี่ได้ไว้ แล้วจึงเอาข้าวกับสัมผัไปหาข้าวที่บ้านดอนกลอย โดยหาบเดินมานำทางต่อท้องสองคนผิวเมียมาตั้งแต่ตีสี่เข้ามาทางบ้านพลับ บ้านดอนกลาง แล้วมากินข้าวเช้าที่บ้านดอนกลอย บักมีพอเห็นเสียวมาหา พอรู้ว่าบักแสงอยากได้ปลาก็เลยไปหาพ่อใหญ่แค้น(บิดาของพ่อครูบัว)เพราะว่าเป็นคนช่งเดียวกัน ให้พ่อใหญ่พาไปแกวตให้เสียว พ่อใหญ่แค้นจึงถามว่าเป็นคนทางใด บักมีจึงบอกว่าเป็นเสียวช้อยลูกพ่อคำบ้านโคกยาว พ่อใหญ่แค้นจึงบอกกับบักแสงว่าให้ฝากบอกเฒ่าจ้อยบ้านโคกยาวอ้ายเฒ่าคำด้วยว่า เสียวบ้านดอนกลอยอยากได้ผักดอกหลีบ(วังใหม่)ให้เอามาให้ด้วย ถ้าอยู่โคกยาวมีไม่มากให้ไปเอามาแต่บ้านห้วยบ้านบ่า(อ.กุดชุม)ก็ได้ พ่อใหญ่แค้นจะเอาครึ่งไว้ให้ ถ้าไม่รับมาจะไปหาพริกที่บ้านกุดเรือโพธิ์ชั้นโพธิ์ตากฟากยัง(อ.เสลภูมิ)ก่อน พ่อเฒ่าจ้อยค่อยมาเอาปลาอยู่นี้ได้หรือถ้าได้พริกหลายก็จะแบ่งให้ไม่ต้องไปเอง และฝากบอกด้วยว่าพ่อใหญ่ศรีบ้านหนองบัวเมืองกาฬสินธุ์ที่เคยเราเคยไปเที่ยวด้วยกัน(ทำงาน)นั้นตายแล้ว ลูกเขยแก่ที่มาหาปลาวันก่อนมาบอก

จากนั้นพ่อใหญ่แค้นเลยให้พ่อครูบัว(ตอนนั้นเป็นเด็กสามสี่ขวบ)ไปบอกทิดอำจารย์บุญมาช่วยแกวต และให้รับมาด้วยโดยให้นึกถึงท่าเหินท่าโด(ที่เขาคีเรา)แต่คราวก่อนที่เสียวเข้ามาบักมีมันก็ได้มาช่วยอยู่ ถ้าซักซำมันสิค่าเหินผู้ทางใกล้ ที่ให้ไปตามสองคนนี้ก็เพราะเป็นคนคล่องแคล่ววิ่งไวทางการหาปลาและทำมาด้วยกันตั้งแต่รุ่นพ่อรุ่นแม่แล้ว

ขวดสมัยนั้นมันบิใหญ่คือสมัยนี้ไปกันห้าหกคนก็พอ แกอยู่สามสี่ครั้งก็ได้ปลามาเต็มเรือ ก็ขึ้นมาแบ่งปลากันแล้วบักแสงกับเมียก็เลยกลับบ้านโคกยาวซึ่งได้ปลาแค่สี่หาบแต่พ่อครูบัวต้องเอาปลาไปให้เขียงน้อยที่มาช่วยเคยต่อเรือให้พ่อใหญ่แค้นและต้องเอาปลาไปให้พี่ให้น้องกว่าจะหมดก็ทำให้ไม่ได้ไปเล่นกับเพื่อนเป็นวันๆ ซึ่งทำให้จำได้ดีว่า สมัยนั้นพี่น้องเรานั้นมีมาก ทั้งคนที่มิบุญคุณกับครอบครัวเราก็มากเหลือเกิน”

“ชีวิตคนบ้านเฮามันฝากไว้กับฝนกับฟ้า ปีใดฝนก็กินปลา กินกลอย ปีใดน้ำน้อยก็กินกลอยกินปลา น้ำพอดีถึงจะมีข้าวขึ้นแล้ว พ่อแม่เฟิ่นเลือกที่น้ำไม่ถึงบ้าน แต่นานนั้นมันคนละอย่างเพราะว่าบ้านเฮาเวลาคนหลายแล้ว นาหนองมันไม่พอทำ เลยต้องไปทำนาตามปีใดฝนดีก็งามหลายบ้านเฮาเลยต้องรับน้ำฟ้าน้ำฝน เลยพากันอยากออกใจร้อนหน่อยๆ เด็กบ้านอื่นเขาก็ล้อกันว่าบ้านใหญ่กินไก่ปดกชน(ไม่ถอนชน) ก็อาจเป็นเพราะนิสัยรื้อร้อนนี้แหละ คนที่ทำอะไรไม่ทันบ้านทันเมืองก็จะมีพ่อปากพอท้อง คนเขาก็ดูถูก และถือว่าเกียจคร้าน เครื่องไม้เครื่องมือก็ไม่มีเหมือนทุกวันนี้ก็พี่น้องบ้านหนึ่งเมืองเดียวกันนั้นละดูแลกกันไป อันใดบตีบงามผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะบอกสอนเด็กน้อยก็ต้องเชื่อฟังเพราะเฟิ่นเกิดมาก่อนได้รู้ได้เห็นมาก่อน ถ้าเชื่อแล้วก็อยู่เย็นเป็นสุข”

เฟิ่นพากันมา ทางน้ำวัวควายก็ไม่มี มีแต่บักจก(จอบ)เสียม ทางน้ำก็มีเรือมีแห ตอนที่บวช หลวงพ่อก็ได้เล่าให้ฟังว่า มาตั้งบ้านเพราะน้ำท่วมไม่ถึง แต่ว่ามีน้ำมีหนองหลาย”

“สมัยก่อนมันมีโคกเรือ ตั้งแต่ช่วงรุ่นเก่ารุ่นเฒ่าสังกาเผ็นก็เป็นช่าง เขามีโคกว่าไว้ว่าเรือมีตาตามตำแหน่งต่าง ๆ นั้นผู้ต่อเองไม่ได้มันจะไม่หมานต้องให้มือสองที่ ในสมัยนั้นเงินมีไม่มากก็ให้वानกัน ให้ต่อให้ เช่นพวกแกขวดหาปลา พอหาได้ก็เอาไปให้พวกที่ต่อเรือให้

แต่ก่อนเรือที่บ้านใช้ก็มีคนต่อให้ โดยที่เจ้าของหาไม้มาแล้วก็เลี้ยงข้าวเลี้ยงน้ำให้ข้าวปลาอาหารเสื่อผ้า กับช่าง แต่ก่อนเขาถือกันว่าช่างเป็นคนที่คนอื่นไม่สามารถไปผิตช่องหมองใจได้เพราะช่างนั้นทำเพื่อให้คนอื่นได้มีโอกาสในการทำมาหากิน ถ้าฝ่าฝืนยามเดือดร้อนเขาจะไม่มาช่วย”

“สมัยก่อนนี้ไม่มีโรงเรียนให้เรียน การงานต่างๆจะสอนกันไปกับยามทำงาน ให้ลูกหลานบ้านหนึ่งเมืองเดียวกันนี้ละ สมัยนั้นอยากรู้อยากเป็นอะไรก็ไปช่วยเขาหยิบจับ นานไปแล้วก็เป็นเอง”

“ไทเฮาไทเดียวกันนี้ก็ช่วยเหลือพึ่งพากัน เช่นพากันไปถางทาง ใส่โจรผู้ร้ายในสมัยก่อนมันต้องใช้คนมากต้องไปกันหมด คนที่พอทำงานได้ต้องไปกันหมด แต่ว่าคนใน ช่งจะออกเป็นการช่วยเหลือในวันหนึ่งๆกันมากกว่า มันเหมือนว่าลงเรือลำเดียวกัน ทำอะไรก็เอาด้วยกัน” คนไทเดียวกันช่งเดียวกัน ก็ช่วยกันได้ทุกเรื่องที่เป็นารออกแรง เช่นการขึ้นเสาออกเรือน ก็ช่วยกันได้ แต่บางเรื่องเช่นการยืมข้าวยืมน้ำนั้นก็ไปขอได้เป็นบางคน ตามความสนิทชิดเชื้อ เช่นว่า เป็นพี่น้องกัน เป็นเพื่อนรักกันมา หรือเคยหาอยู่หากินเคยกินเคยอยากมาด้วยกัน

“ความจริงถึงไม่มีทางต่อท้องก็ต้องมีทางใดทางหนึ่งที่เป็นมาหาสู่กัน เพราะถือเป็นพี่เป็นน้องเป็นพวกเดียวกัน แต่ทางต่อท้องในสมัยนั้นมันเท่ากับดูใจกันด้วยว่าใครเป็นอย่างไร ถ้าใครไม่ช่วยก็อย่าบ้านอายุเมืองเขาผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะว่า เฮ็ดนั้นคร้านหลายบ่อายุยามใช้

ครั้งแรกที่ทำทางต่อท้องนั้นไม่แน่ชัด เห็นมาตั้งแต่เกิด ผู้เฒ่าผู้แก่พาทำบอกว่า เป็นประเพณีมาตั้งแต่เป็นบ้านเป็นเมืองมา คิดว่าน่าจะมีมาตั้งแต่สมัยนั้นเหมือนที่ท่านบอกนั้นละ

การทำทางต่อท้องนั้นมีประโยชน์ต่อคนสมัยนั้นมาก เพราะว่าการเดินทาง การคมนาคมไม่เจริญ ไม่มีทางต่อท้องก็ได้แต่หาบถ้ำไปทำทุกปีก็ใช้เกวียนได้ และบ้านเราสมัยนั้นมีเกวียนกันมากประมาณสามสิบสี่สิบลำ มีทางมันก็สะดวกไปหาข้าวหาน้ำ เสียวเหยเกิดฮักบ้านโคกบ้านดอนก็อยากมาหา เพราะว่ามันมาได้ง่าย

ไปทำทางก็ไม่ได้ลำบาก มันสนุกเสียอีกเพราะว่าผู้เฒ่าผู้แก่ก็ได้เจอเสียวเจอหมู่รุ่นเดียวกัน ผู้บ่าวก็ได้พากันกินเหล้าจิบสาว ที่เมามากก็ตีกัน พวกหมอลำหมอแคนก็มากันร้องลำ บางปีสองหมู่บ้านก็หาวัวมาฆ่าสู่กันกิน บางทีผู้บ่าวทำทางต่อท้องแล้วก็ชวนกันไปเที่ยวไปทำงานที่บ้านอื่นเมืองอื่นก็มี พ่อใหญ่ก็คุยกันกับเสียวบ้านอื่นและพ่อใหญ่ทวยดอนทำทางต่อท้องนี้แหละแล้วก็ไปสารคามขอนแก่นกัน”

“ที่เคยเห็นมา ก็มีบักหนูตาล หลานเฒ่าผุย ที่แรกพ่อแม่มันตายเลยไปอยู่กับเฒ่าผุย พอเฒ่าผุยตาย ชาวบ้านเลยให้ไปอยู่กับวัด พอบวชเรียนได้ระยะหนึ่งมันก็ไปทำงานที่อื่น”

“ที่ญาติต้องดูแลก็เพราะเป็นญาติกัน ถ้าเพิกเฉยชาวบ้านก็จะนิทาว่าร้ายเอา โดยที่การเลือกที่จะอยู่นั้นเด็กจะเลือกจากญาติที่สนิทที่สุดที่พอจะเลี้ยงได้ บางทีก็แล้วแต่ญาติผู้ใหญ่เขาจะตกลงกัน” “มีการเก็บข้าวเมื่อข้าวขึ้นแล้ว ก็ราวๆ เดือนสาม พวกกรรมการก็จะออกแผ้วข้าวชาวบ้านก็จะนำข้าวมาไว้ที่ฉางวัด เรียกว่าบุญกุ่มข้าวใหญ่ ตอนเย็นพระก็จะสวด แล้วข้าวนั้นก็ให้นำไปขายให้คนในหมู่บ้านในราคาที่ถูกกว่าราคาของพ่อค้า หรือบางปีมีมาก พ่อค้าก็จะมารับซื้อ แต่ก่อนที่วัดจะมีฉาง แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว เพราะฉางไม่มั่นคงแฉก อีกทั้งคนในสมัยนี้ก็ชอบให้เป็นเงิน ข้าวที่มีก็มีคนแย่งกันซื้อจนไม่มีเหลือเก็บปัจจุบันฉางข้าววัดก็เลยหายไป”

ก็ใช้กันแต่ขุไม่ให้เด็กน้อยร้องไห้ คิดว่าคงมีมาแต่คราวหนีทหารไทยโน้นแหละ แต่ตอนนี้คนรุ่นหลังก็ชักไม่ค่อยรู้ความหมายกันแล้ว แต่ที่มาถามก็พอมีอยู่บ้าง”

“คนเฒ่าแต่ก่อนเขาเล่าให้ฟังว่า พวกทหารไทยยกทัพมาปราบพวกผีบุญที่วัดธาตุ เกิดการไล่ฆ่าฟันกันผู้คนล้มตายเป็นอันมาก บางคนก็แตกหนีกันมาทางบ้านเรา เขาก็ตามกันมาฆ่าอยู่หลายวัน”

“ตอนที่ไทยตีลาวแตก ทหารไทยมันกระไล่ตีไล่ต้อน ถึงจะหนีเข้าในดงในป่าไปหลบในโพรงไม้ มันก็ตามไปเผาป่าเผาไม้ คนลาวล้มตายเป็นอันมาก คิดว่าคำนี้คงมาจากตอนนั้น.....

แล้วมีอีกครั้งหนึ่งที่ ทหารไทยมาปราบพวกผีบุญ ตอนนั้นมาบ้านเขาเลย พวกผีบุญก็ตั้งอยู่วัดธาตุ เพราะสมัยนั้นคนบอกว่าลำบาก ก็เลยพากันตั้งเป็นกองทหาร แต่ว่าก็เท่ากันเป็นชาวบ้านธรรมดา ก็เลยสู้ทหารไม่ได้ พอเขามาเขาก็ไล่ฆ่า คนบ้านเราพวกอยู่ใกล้พากันกลัวศึกก็เลยพากันหนีเข้าดงก็หลาย ไทกินปี มันเลยได้ใช้กันอีกจนถึงทุกวันนี้”

คนก็ไม่เต็มคนเหมือนเดิม มันเจริญอยู่ภายนอกแต่ในใจคนมันต่ำลง อันใดไม่เคยเห็นก็ได้เห็นอันที่ดีก็มี อย่างหลวงที่สนใจทุกข์ยากของประชาชนมากขึ้น การเดินทางก็ดี บอกไม่ได้ว่าอันไหนดีกว่าเพราะมันคนละด้านกัน แต่ใจคนมันแยกว่าเก่ามาก”

“เด็กผู้ชายที่เป็นป่าวแพวหนอย ก็ไปเล่นด้วยกันแล้วก็ตีมวยฝึก โดยใช้ผ้าถือไว้ทั้งสองฝ่ายห้ามปล่อยแล้วก็ตีกัน จนกว่าจะมีการยอมกันเกิดขึ้นหรือทั้งสองฝ่ายพอ แล้วก็ยอมรับกันว่าใครแรงมากกว่าก็จะคอยดูแลคนที่อ่อนกว่า แล้วก็ไปเสียกัน เช่นตอนนั้นก็ได้เสียบ้านส้มโฮงมันพากันมาเล่นวัด เราบู้จักกับมันเลยชวนมันตีว่ามึงเท่าไหนมึงตีกับกูบ มันก็บอกว่ากูก็คนสู้คนคือกันก็เลยตีกันจนปากแตกเลยพากันหยุดแล้วถามชื่อกันเลยได้รู้จักกัน วันนั้นก็ตีสองครั้งได้เสียชื่อบักบัวสีกับบักทองแดง พอกลับถึงบ้านแม่ก็บอกว่าตีอยู่ที่รู้จักสู้จักชนคนแบบนี้จึงจะมีคนคบค้า ถ้าบู้สู้คนต่อไปใครจะฟังจะพาได้ แต่แม่ก็ตีเพราะว่าเขาไปเล่นวัดทำให้ฝุ่นทรายมันขึ้นไปถึงศาลาวัด บางทีก็คนบ้านเดียวกันนี่ละตีกันเอง เช่นบักทองสีอยากเป็นเสียกับบักจำปาแต่อายุบักทองสีน้อยกว่าบักจำปายอมรับบักทองสีจึงบอกว่าแรงกูก็เท่ากันกับมึงอยู่ บักจำปาจึงให้ออกาสตีมวยฝึกดูว่าเป็นรุ่นเดียวกันได้ไหม เมื่อตีกันแล้วบักทองสีแพ้(ชนะ)บักจำปา มันเลยได้เป็นเสียกัน” มีแต่ผู้เฒ่ากับเด็กน้อยอยู่ วันที่บ้านไฟไหม้ ก็มีพวกเดียวกันนี้แหละดูกัน ยายอ่อน ยายบัว

ยายโอบ ยายพุทธ มาช่วยเอาใจกันช่วยโทรหาลูกหาเด้าให้ โดยที่ลูกยายเบ้ามีโทรศัพท์ก็ช่วยรับช่วยโทรติดต่อกับลูกให้” “แต่ก่อนก็เป็นเสี่ยวเป็นพี่น้องกันมาแล้วก็เผลอด้วยกัน เหลืออยู่ปี่คน ปี่คือแต่ก่อนมีลูกหลานหลายผู้เฒ่าผู้แก่สบายไวลูกหลานส่งปิ่นส่งแจ้วตั้งแต่อายุ50กว่า” คนบ้านเราต้องเชื่อพวกผู้เฒ่าผู้แก่ คือเช่นตอนที่บ้านเขาบ่มีเรือส่ง(เรือแข่ง)บ้านเขามีแต่น้ำท่วมฝนแล้งผู้เฒ่าเห็นว่ามันบ่ดีมันจะเจ็บเป็นเอ็นขาดบ่สมเป็นบ้านเป็นเมือง ถ้าบ่มีเรือมาแข่งกับบ้านอื่น ชาวบ้านก็เลยแผ่เงินกันทั้งหมู่บ้านได้ชาวเอ็ด(21)บาท แล้วพ่อใหญ่ก็เดินไปซื้อถึงกาฬสินธุ์ แต่ก่อนพูดอะไรต้องเป็นคำเดียวกัน ผู้ใหญ่เฒ่าจะมีฮึดมีฮอยให้ พวกผู้หนุ่มก็ต้องเอานำทำตามจึงจะอยู่ด้วยกันได้

ช่วงในสมัยนั้นมี อยู่สี่ช่วง มีช่วงโนนบกเกลือ ช่วงหนองไผ่ ช่วงกกขามหวาน ช่วงทำสร้างจัน(สร้างจันคือบ่อน้ำซึมริมน้ำชี ที่คนสมัยก่อน เอามือขุดเล็กน้อยรอให้น้ำซึมเข้าแล้วจึงเอามาดื่ม

เคยไปเที่ยวกันกับพ่อใหญ่ทวย ไปเรื่อย ๆ ทางร้อยเอ็ดสารคามจนถึงเมืองขอนแก่น ไปถึงไหนก็รับจ้างตัดไม้ไผ่ขนท้าวไร้ไถนาไปเรื่อยอยู่สองสามปี พ่อเฒ่าและได้เงินผู้ละยี่สิบบาท เห็นว่าพอเสียหัวได้หลายปีก็เลยกลับ ต่อมาอีกหลายปี ก็ได้ไปเที่ยวหาพี่ชายที่ทำงานอยู่ที่อยุธยา ก็ได้ไปอยู่ไปกินกับเขาสองปีแล้วก็ไปอยู่สระบุรี แล้วก็กลับ การไปเที่ยวนั้นได้ประโยชน์คือว่า ได้เสี่ยวหลาย และไม่ต้องไปเสียแรงเพราะว่ากลัว ไทกินบ่ แต่พอถึงตอนที่ เป็นศึกเป็นเสื่อ เช่นตอนไปสร้างเมืองเพชรบูรณ์ตอนสงครามโลก ก็สมัครใจไปกับเขาอยู่ ก็คืออยู่ว่าเสี่ยว ซื่อททาทองศรีก็ให้ความช่วยเหลือหลายอย่าง

วันที่สัมภาษณ์ 28 มีนาคม 2545

สมัยก่อนนั้นมันบ่ได้มีคลองคือสมัยนี้ เอ็ดนาเอ็ดไรก็ยากที่จะได้ผลดี ย้าวก็พันธุบ่ดี กัมจนเจ็บหลังยามเกี่ยวมันตันเตี้ยหลาย เสื่อสาบก็แรงเพราะมันดงมันป่า แต่ก่อนเฒ่าต้องช่วยกัน เช่นว่าเอ็ดไร่กันบ่ให้เสื่อมากวน ก็ต้องช่วยกันทั้งหมด บ่มีใครคิดเห็นแก่ตัวเพราะถ้าเห็นแก่ตัวหลาย มันสิดายกันหมด

วันที่สัมภาษณ์ 20 มิถุนายน 2545

“เฮาเคยให้เขา เขาก็จะให้เฮาคืน บ่ทางใดก็ทางหนึ่ง เพราะว่าอยู่นากัน อยู่บ้านเดียวกันเป็นพี่เป็นน้องกัน นับถือพ่อใหญ่ธาตุ เจ้าปู่เฒ่ากัน มันต้องเห็นกัน ถ้าบ่ตอบแทนกันก็อยากอาย อายนี้ก็อายชาวบ้านชาวเมือง แล้วก็บ่ค่อยมีใผ่อยากคบค่านำเพราะ เขาถือว่าเป็นคนบ่เอาหมู่เอาพวก เพราะว่ามันต้องเห็นหน้ากัน แล้วก็ป็นชานาด้วยกัน นี่ละที่มันโก่งกันยาก โก่งมือนี้มือนี้ฮู้เปิดบ้าน คนก็ว่าให้เพราะว่าเขาชังกันเปิดบ้าน ส่วนมากก็เลยบ่ค่อยเจຍยามต้องช่วยกัน เพราะว่า เป็นเรื่องใช้แรงช่วยกัน บ่แม่นเงินทอง เช่นเรื่องขุดสาผ่าเรือ ฟันไม้ไผ่ขน ให้กันนี้ดีเพราะว่าเขาจะมีคนมาช่วยบ่ขาด”

เอาพวก เพราะว่ามันต้องเห็นหน้ากัน แล้วก็ป็นชานาด้วยกัน นี่ละที่มันโก่งกันยาก โก่งมือนี้มือนี้ฮู้เปิดบ้าน คนก็ว่าให้เพราะว่าเขาชังกันเปิดบ้าน ส่วนมากก็เลยบ่ค่อยเจຍยาม

ต้องช่วยกัน เพราะว่าเป็นเรื่องใช้แรงช่วยกัน บ่แม่นเงินทอง เช่นเรื่องขุดสาผ่าเรือ ฟันไม้ไผ่ขอน ให้กันนี้ดีเพราะว่าเธอจะมีคนมาช่วยปชาด"

วันที่สัมภาษณ์ 27 กรกฎาคม 2545

เขาจับปลาขายบ่คิดแบบค้าขาย เห็นว่าเงินเห็นว่าเขาว่าพี่ว่าน้องว่าเสียว พอเขารวยเขาจะบ่เห็นเขาเป็นพี่น้อง

วันที่สัมภาษณ์ 1 สิงหาคม 2545

เผ่าเฮอะเกณฑ์คนถางป่าเข็ดวัด คนเปิดบ้านเข็ดวัดมือเดียว"

"ไทเฮาไทเดียวกันนี้ก็ช่วยเหลือพึ่งพากัน เช่นพากันไปถางทาง ใส่โจรผู้ร้ายในสมัยก่อนมันต้องใช้คนมากต้องไปกันหมด คนที่พอทำงานได้ต้องไปกันหมด แต่ว่าคนใน ซึ่งจะออกเป็นการช่วยเหลือในวันหนึ่งๆกันมากกว่า มันเหมือนว่าลงเรือลำเดียวกัน ทำอะไรก็เอาด้วยกัน"

วันที่สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2545

ฮอดยามกะเอาข้าวมาโฮมกัน แล้วเอาขึ้นฉางข้าววัด ให้พระเพิ่นไว้กินไว้ขาย" "เฮากะอยู่ของเขา ยามเขอยากได้ยังกะส่งบั้งมาเกณฑ์มาบอก"

วันที่สัมภาษณ์ 11 สิงหาคม 2545

เผ่าสังกาสีเข็ดหยังกะบอกคนได้ เลาสีเอาเชื้อลงน้ำคนต้องไปช้อยเปิดบ้านเพราะเลากะช้อยเขาเปิดคือกัน เล่าไปเว่ว่าเข็ดแจ้งใดท่านลูกหลานช้อยฮอดอยาก เขากะบอกให้ย้ายหนีโลด เลากะเลยพาคนไปอยู่ทางบ้านนอกแล้วไปสำวนหาหลายขึ้นกว่าเก่า

วันที่สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2545

ที่ไม่เหมือนคนบ้านอื่นคือ คนบ้านกลอยนับถือดอนเจ้าปู่ เจ้าปู่ท่านจะขี่ม้าตรวจบ้านยามดึก ท่านไม่ชอบความขัดแย้ง ถ้าคนในหมู่บ้านขัดแย้งกัน เช่นคนหนุ่มสาวไม่ฟังคำคนเฒ่าคนแก่ ท่านก็จะทำให้เกิดภัยพิบัติ ก็ต้องไปขอขมาเจ้าปู่แล้วก็ต้องเลิกเรื่องเบเลื่องราวกัน ถ้าไม่ทำชาวบ้านก็จะไม่มีใครคบค้าด้วย เพราะถือว่าไม่เคารพเจ้าปู่และทำให้พวกเดียวกันเดือดร้อน"

ปีนั้นในหมู่บ้านเกิดความไม่สงบขึ้นและคืนหนึ่งเดือนหงายกำลังนอนเล่นอยู่นอกชานก็เห็นเจ้าปู่เดินเข้ามาที่ในบ้าน คงเป็นเพราะท่านไม่สบายใจเมื่อลูกหลานไม่ยอมสามัคคีกันเลยต้องไปสงน้ำท่านแล้วเลิกเรื่องเบเลื่องราวกัน ไม่บาดหมางกันอีก"

แกมาไว้กิน อยายามใดก็ชวนกันไป แต่ก่อนขวดมันตาใหญ่เอาปอเอาเทืองทำ ก็ได้แต่ตัวใหญ่ หมู่มาหาเสียวมาหาที่ไม่ได้ทำไว้ร่อยยาก เพราะมายามใดก็ไปยามนั้น ถึงเรามีปลาแดกไว้แล้ว บางทีเสียวมันก็ขอให้พาไปแกคือเก่า เพราะมันอยู่บ้านโคกบเคยเห็น หรือไม่ก็อยากเอาปลาสดๆมาก้อยกินข้าวป่ากันก่อนค่อยกลับบ้าน"

"เข็ดทางต่อท้องกะต้องไปเข็ดแหล่วย่านเขาว่าเห็นแต่จะของ ไปกะบ่ได้หนักหนายามเที่ยวกะสบาย ลูกเล็กเด็กน้อยกะได้ฮู้จักกันแนวผู้ใหญ่เอามันไปเล่นนำไปให้ฮู้จักพี่จักน้องบ้าน"

อื่น ยามไปหากันกะสยายบ่ต้องย่านเสียนย่านหนาม แต่ก็มีเกิบต้องหย่างตีนเปล่า ยามหาบของหนักๆต้องหย่างทางที่มีมือตอ เลยต้องพากันไปแฮ็ดทุกปี”

วันที่สัมภาษณ์ 2 กันยายน 2545

เรือมีตาผู้ต่อชื้อเองบ่ หมายความว่าให้คนอื่นชื้อเป็นหยัง เรือแตกกะบ่ดีหากินบ่พามาเลยต้องหาช่างดี ๆ ต่อมันแจ่งสิทน

ไปหากันกลางเทื่อเขากะบ่ทันมี กะเอา แลกก้างไว้ ให้เขากินก่อนลิซนกลับกะหนัก เอาไว้นำเขากะบ่เป็นหยังดอกเขากะไปทางอื่นก่อน กับเสียวบ้านกุดเขียดตอนกะเคยเป็นแนวนี้เขาเอาปลาไปเขาบ่ทันเกี่ยวซ้ำ กะเลยช้อยเขาเกี่ยวก่อนสองคืน แต่บ่ช้อยเขาฟาดข้าว ย่านเขาว่าเขาเอาเผ้าเอา เขาพร้อมยามใดเขากะมาท่อนั้นแหลว บาดเขามาเขากะเอามาให้เกวียนหนึ่ง หลายขนาดเป็นการตอบแทนกินน้ำกันเขาว่า

การผูกกันเป็นเสียวในสมัยนั้น คนที่จะเป็นเสียวกัน ก็มีเช่นว่าเคยโตมาด้วยกันแล้วรักใคร่ชอบพอกัน แบบนี้จะเป็นคนบ้านเดียวกัน เช่นพ่อใหญ่กับพ่อใหญ่ทวยที่เพิ่งเสียไปนั้น เป็นเพื่อนกันมาแต่น้อย ต่อมาก็ได้ไปทำงานด้วยกัน จนถึงตอนบวชก็ไปบวชด้วยกัน ก็ถือเป็นเสียวกัน แม้ไม่ได้ผูกข้อต่อแขนกัน

อีกวิธีหนึ่งก็คือแบบที่ไปพบเจอกันด้วยว่าอาจตามผู้ใหญ่ไปหาสิ่งหาของหรือไปเที่ยวเช่นงานธาตุพนมแล้วเจอกันผู้ใหญ่เลยจัดการผูกให้เป็นเสียวกัน คนเป็นเสียวมีหน้าที่ต้องดูแลกันในยามเดือดยามร้อน ถ้าไม่ช่วยกันก็จะจืดจะจางกันไปโดยที่จะไม่ไปหากันอีก นานไปก็หลงลืมกันไป”

“กลอย “เขาเคยให้เขา เขาก็จะให้เขาคืน บ่ทางใดก็ทางหนึ่ง เพราะว่าอยู่ใกล้กัน อยู่บ้านเดียวกันเป็นพี่เป็นน้องกัน นับถือพ่อใหญ่ธาตุ เจ้าปู่ใกล้กัน มันต้องเห็นกัน ถ้าบ่ตอบแทนกันก็อยากอ้าย อายนี่ก็อ้ายชาวบ้านชาวเมือง แล้วก็บ่ค่อยมีใผ่อยากคบค้ำนำเพราะ เขาถือว่าเป็นคนบ่เอาหมู่

แม่ทองจันทร์ บุญจิตร ที่บ้านเลขที่ 109 หมู่ 8 บ้านดอนกลอย ตำบลค้อเหนือ.

อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์ 15 สิงหาคม 2544

ที่ไม่เหมือนคนบ้านอื่นคือ คนบ้านกลอยนับถือดอนเจ้าปู่ ที่หาอยู่หากินนั้นพวกบ้านอื่นเขาก็ใช้หากินกันอยู่เหมือนกันมันไม่ใช่ของเราคนเดียว.....

แต่ป่าที่เราใช้อยู่แต่คนบ้านอื่นไม่มาใช้ด้วยก็มีแต่ป่าช้านั้นแหละ ถึงพวกครูพวกอะไรมาอยู่ที่นี้แต่เวลาแก่เขาก็กลับไปบ้านเขา ก็มีเหมือนกันครูที่มาแต่งงานที่นี่ แต่เขาก็ไม่ได้ฝ่าฝืนดูถูก จริงๆแล้วเขาก็อยู่มานานจนเหมือนคนบ้านเราแล้วละ.....”

นายหง กองคำ.ที่บ้านเลขที่ 108 หมู่ 9 บ้านดอนกลอย.อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์ 2 สิงหาคม 2545

มีปัญหาอะไรก็มาปรึกษาหารือกัน พอตัดสินใจอะไรก็บอกก็ช่วยกัน เพราะกลัวพวกคนอื่นจะมาเอาเปรียบ เราไม่ค่อยชอบพวกที่ตีแต่พูดเท่าไร ถ้าจะคบกันต้องเป็นคนที่พูดจริงทำจริง ไม่ เหยาะแหยะดีแต่ปาก"

ศาสนา "ได้แนวยากแนวกินแซบกะอยากรวบรวมเอาไปวัดไปให้หลวงพ่อก"

แม่ใหญ่ บุญ พุ่มประหม่น.อายุ 66ปี. บ้านเลขที่44หมู่2.บ้านค้อใต้.ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์25สิงหาคม 2545

ยามหากันกะให้ของที่พอให้แจ่งไปหาขายสู้บ่ให้ยาแพงกัน ยายอดมันแท้กะเอาไว้สูบเองไผกะเป็นแบบนี้เพราะถือว่าชอยให้กันรอด ผู้ให้ต้องบ่ลำบาก ข้าวกะให้ข้าวเปลือกไปแจ่งชั้น เพราะชอยเท่าที่มี คราวจะของต้องคิดฮอดก่อนอยู่

วันที่สัมภาษณ์1 กันยายน 2545

ให้กันแลกเปลี่ยนกันให้มีกินนากันชอยกันเพราะว่าคนเขามีบ่คื้อกัน บ่ฟังกันเสียเลยอยู่บ่ได้ไปบ่รอด

แม่ใหญ่ จันทรอินคะเน.ที่บ้านเลขที่33 หมู่8.บ้านดอนกลอย.อ.เมือง.จ.ยโสธรวันที่สัมภาษณ์10 สิงหาคม 2545

"บ้านเขาชอยเหลือเผื่อแข่งกัน เพื่อบ่ให้ลำบากไปกว่านี้ แต่ก็แห้งดักสิบกว่าปีที่ผ่านมาเลยต้องไปหาฟืหาน้อง เลยต้องไปแก่ววดนำหมู่เพื่อน"

วันที่สัมภาษณ์12 สิงหาคม 2545.

บ้านเขามันอีตอยากเข็ดนาบได้มีแต่หาปลาแลกข้าวกินเขาทนบ่ได้เลยพากันไป ไทเขามีหยังกะเว้ากัน ไปหาพอบติให้เพื่อนพาไปเว้ากะได้ คือแจ่งอีกกันให้พอบติเว้ากับบักตันให้"

"พวกที่หลีนบ่ฟังกันมันบ่แม่นไทเขามันหัวแต่มาอยู่เดี่ยวมันเจอของจริงมันกะอ่อนเองดอก" เพื่อนเก็บง่าย ใช้กะง่าย อยากรวมนาวัดกะสะดวก"

"มือเลือกผู้ใหญ่บ้าน พอบติกะพาพอบติบวไปเข็ดบัตรอยู่อำเภอ เล่าไปไล่ให้เขาเข็ดคราวเดียวกะแล้ว ผู้อื่นไปกะเป็นมือสองมือพุ้นแหล่ว" มือนั้นอีกกันแหล่นมาหาบอกว่าอ้อไปเบ็งบักตันไหนมันสิฆ่าชอย พอบติกะเลยไปเห็นบักตันเมาทูปหน้าต่างบ้านจะของอยู่ เลากะเลยเอิ้นมาคุยกันอยู่บ้านแล้วกะให้บักตันหาเงินมาซ่อมบ้านจะของ ละกะเขากินเหล้าถ้ามีเรื่องอีกพอบติจับโตเดื่อ" เขาต้องเท่งขายเท่งกิน บ่ได้ราคาจะเก็บไว้หา บ่จำเป็นต้องส่งไปเมืองอย่างเดียว พอบติกันเขตเขาเอง มีผู้สู้ผู้แข็ง ตำรวจกะบ่มาจับคนแก่ชวด"

สูง "กกขายปลายกิน" บ้านเขาต้องไปหาพวกบ้านโคกพุ้นแจ่งสิมีล้นเหลือมาเผื่อกันปีพ้อเพื่อนตาย พ้อเสียชื่อพ้อหน่วย บ้านคำเม็ก มาเอาวัวอยู่บ้านไป 9 ตัว เพราะเพื่อนเห็นว่ามีแต่ผู้หญิงกับเด็กน้อย ปีต่อมาเพื่อนเอาเงินหมื่นมาให้เพื่อนบอกว่าเอาไปเลี้ยงให้พ้อขายแล้ว กะเอาเงินมาให้หมดเลย บ้านเพื่อนเป็นโคกเลี้ยงปายาก"

พ่อใหญ่จันทร์ จันทร์แก้ว.ที่บ้านเลขที่4 หมู่3.บ้านสำโรง.ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์ 22สิงหาคม 2545

ก็คือว่านั้นแหลวอยู่แต่บ้านกะได้แค่บ้านอยากได้แนวอื่นกะต้องออกจากบ้านไปหาเสี้ยวเหยเกยฮัก แจ่งเสี้ยวลูกใหญ่มาได้ รอดมาได้ เป็นแบบนี้มาแต่พ่อแต่แม่ฮอดสู่มือนี่ละ มันอยู่คนละหม่องแจ่งใดกะปัดกัน ไผ่ว่าบ้านเฮาแล้ง แล้งแหลวไปเบิ่งอยู่บ้านโคก มาเบิ่งบ้านน้ำแห่น ท่วมมาแต่พ่อแต่แม่ ปี 21 ว่าท่วมหลาย กะบ่กายไปเกินบ้านค้อซ้ำ เฮากะไปอยู่กับพี่น้องอยู่โรงเรียนบ้านค้อ แต่บ้านค้อกะท่วมเบ็ดคือกันนั้นแหลว

วันที่สัมภาษณ์ 2กันยายน 2545

ถ้าอยากได้เรือดีกะเลือกนำคนที่เขาเคยไปต่อมา เขาสิบอกว่ช่างผู้นี้เป็นแจ่งใด ไปถามหลาย ๆ คน แล้วกะไปถามราคานำช่าง ถ้าเป็นพี่น้องเฮากะเอานำถูกเฮ็ดกะดี

วันที่สัมภาษณ์ 3กันยายน 2545

บ้านน้ำกับบ้านโคกปัดกันบ้านโคกเขาน้ำท่วม ต้องหากินน้ำตอนน้ำนา บ้านน้ำเฮาน้ำท่วมดู ปีน้ำน้อยบ้านเฮาสีได้ข้าวงามหลาย บ้านโคกได้ข้าวบ่ค่อยงาม ของเขาได้สองสามปีกะสำเฮาได้ปีเดียว แต่ก่อนคนบ้านเฮาสำบากหลาย ลงปีบ้านเฮาน้ำท่วมหลายกะไปพุ้นแหลวไปนอนอยู่บ้านเสี้ยวอยู่โคกให้ลูกเมียอยู่บ้าน ไปซ่อยเขาตกกล้าไปซ่อยเขาดำนา ดำแล้วกะกลับบ้านเอาข้าวเขาลงมานำ เอาปลาเขาขึ้นไปอีกเวียนไปหาเสี้ยวบ้านใหม่อีก สามสี่มื่อแล้วกะเวียนไปบ้านอื่นต่อ ต้องเฮ็ดแบบนี้แจ่งสีได้ข้าวอยู่ตลอด ลงเทียยามนาเสี้ยวเฮากะมาหาฮอดบ้านมาเอาปลาไปกิน เอาข้าวมาให้ เขากะชวนไปซ่อย เฮากะไป ยามข้าวเขาขึ้นแล้วลงคนกะเอาข้าวมาให้เลย เขาไปหากะง่ายเฮากะให้โลด เดียวนี้มีเขยบ้านค้อสองคนมาอยู่บ้านเฮา พ่อบัติเฟิ่นสงสัยอยู่ว่าซุ่มนี้พากันฮอดปลาเบือปลา เฟิ่นให้คนนำตามอยู่ ถ้าได้คาน้ำคาเขาเฟิ่นว่าสีเอาให้ตายเลย เฟิ่นจอบแล้วเพราะเห็นว่าพ่อปลาแม่ปลาตายลอยไปฮอดปากชี คนบ้านเฮาเบ็ดดอกแก่ขวดเฮากะได้ มันต้องเป็นพวกนี้แหละเพราะว่าได้ปลาหลายผัดปกติ

แม่อำพร นักร้อง.ที่บ้านเลขที่51 หมู่13.บ้านหนองวัว.ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2545.

ไปตลาดกะได้พ่อหมู่พวก ได้พ่อคนมาแต่บ้านเสี้ยวกะได้ถามข่าวกัน ได้ฝากของให้กัน แจ่งได้ปลามากะแต่งไว้เอาไปฝากเสี้ยวฝากนำไ้บ้านเขานั้นละ ของขายกะขายไป"

"ยามไปตลาดเข้าฟ้าวางของแล้วกะหย่างหากันคุยกันก่อนอันใดซ้ำใด ไผ่ขายยังกะหย่างหากัน สิบกว่านาที่กะฮู้กันเบ็ดกะขายราคาซ้ำกันมันแจ่งบัติราคาตัวเอง เฮ็ดแบบนี้แล้วได้เงินดีกว่าขายไผ่ขายมัน"

ปีกลายบ่มีข้าวกินน้ำท่วมหลายเฮ็ดแต่นาปรัง ข้าวนาปรังเป็นยางกินบ่ได้ เลยเอาไปขายตลาดเบ็ด เอาเงินมาซื้อข้าวกิน ยามเขาไปหาข้าวเฮากะไปนำเขา ทางบ้านหนองเป้าดอนฮีขายให้กันกินเขาขายให้หลาย แต่ลูกเฮากะเรียนหนังสือมันสิบพอถ้าเอาเงินไปซื้อข้าวเบ็ด ทุกใจ

หลาย ทั้งย่านลูกบได้เรียนหนังสือ แนวเขาบได้เรียนหนังสือเลยลำบากอยากให้ลูกมีความรู้แจ้งบ ต้องมาเข็ดนาลำบากน้ำฟ้าฝนคือแม่ เงินเลยแพงไว้ให้ลูกไปเรียนสา ที่นี้ข้าวสิเบิดพอได้ฮ้องได้ไฮ่ เลยไปยุ่นำแม่ อีแม่เลยบอกทางมาให้ไปหาเสี่ยวมิงอยู่บ้านหนองพาโลนเบ็ง ไปแจ้งโดแม่หน้าเขา ข้อยกะบเคยเห็น เห็นบเห็นกูกะผูกสุเป็นเสี่ยวกันแล้วสมัยมิงได้สิบสองปีออกป.4 ไปเฮ็ดงาน กรุงเทพ แม่มันมาหาข้าวบ้านเขากูกะให้เขา สิโดนว่าบ้านเขาแล้ง เห็นลูกมันคือมิงกูคิดฮอดมิงย่าน มิงลำบากบมีคนฮอยเลยผูกกันสาให้เป็นเสี่ยวกัน ของฝากมันกะมีแต่ขี้กะบองกับผักกะโดนมันยังมา อย่างขี้ฮ้ายบ้านเฮากะมีปลาอยู่ไปโลดลูก เขาบอกอยู่ว่าเดือดร้อนยามใดกะไปหา นี่เฮากะฮอดมื่อจำ เป็นแล้วบไปกะบมีกินบต้องย่านบต้องฮอย บ้านเฮาบ้านเฮากะเป็นประเพณีไปมาหาสู่กันแนวนี้ละ ฟังแม่เว้าแล้วกะเลยกล่าไป เลยเตรียมของฝากมีปลากบหอย ผักบ่อ สาต เหมารถพ่อจีนแม่เข้มไป กัมหน้าแต่บ้านเฮาทั้งย่านทั้งฮอยฮอย คิดไปหลาย 27 ปีละเหาะหน้าตาเขาเฮากะบเคยเห็นโดน กะโดนเขาสิจำได้บว่าเคยมาเอาข้าวเอาปลาหน้าแม่เฮา พอไปฮอดบ้านหนองพาโลนแล้วย่านฮอดสิบ กล้าลงรถแนวบ้านนี้เฮากะบเคยไปแต่น้อยๆแม่บให้ออกไปไสจกเพื่อเฟิ่นว่าเป็นลูกผู้หญิง เลยบค่อย มีหมูมีเสี่ยว บู้จักบ้านเขา เลยลงไปถามไถบ้านว่าฮู้จักบ้านแม่เตี้ยบ เฟิ่นเลยว้าข้อยนี้ละชื่อเตี้ยเจ้า มาแต่บ้านใด เลยบอกว่ามาแต่บ้านกลอยบกล่าเว้าว่ามาหาข้าวหน้าเฟิ่น เฟิ่นเลยถามว่าเจ้าแม่นแม่ พรบ เฮาเลยว้าแม่น เฟิ่นเลยสิฮ้องไ้ว่าถ้าบเดือดร้อนอดอยากปากหมองเฮาเลยสิบได้เห็นกันนอ หมอ โตเป็นแจ้งโตอยู่แจ้งโตเว้าให้เฮาฟังแน เป็นหยังคือบมาให้เห็นหน้าแนคือบปล่อยให้จะขอ งอดอยาก ฮู้ว่าเฮาอยู่นี้คือบฟ้าวมา ข้าวเฮาได้หลายกะสำข้าวโตนั้นละ มื่อนั้นถ้าบได้ข้าวน้ำขาม ปลาบ้านกลอยเฮาสืออยู่ได้ฮอดมื่อนี้บ โตฮือดอยากคือมาเว้าว่าฮอย มาแล้วกะมากินข้าวกินน้ำสาให้ เด็กน้อยชนของลงกะได้ดอก กินข้าวหนึ่งเขาเมื่อยอยู่นี้ละเฮาสิไปข้าวมาให้ดอก แม่กะไปนั่งกินข้าวหน้า แม่เตี้ยแล้วเฟิ่นกะไปข้าวให้ แม่บได้เฮ็ดหยังเลย ได้ข้าวมา 16 กระสอบ กระสอบละ 3 หมื่น หมื่นละ 12 กิโล กะคิดเบ็ง เฮาเอาของฝากไปสิติเป็นเงิน กะ 200 บาท ค่ารถอีก 150 บาท ข้าวเขาเอง 7 กระสอบ ที่เหลือเขาข้าวให้ เขาติเกินที่เฮาคิด หลังจากนั้นเฮากะโทรมาคู้มาถามข่าวถามคราวขาด เหลือฮอยฮอยให้มาเดือ ลงเทือกะมาหาเล่นน้ำ สิข้าวมาให้ฮือๆเทือละ 2-3 กระสอบ แนวฮู้ว่า เฮาฮอย เขาเห็นเฮาसानแหเป็นกะฮ้อยถามคนฮอยได้นำบ้านเขาให้ แล้วกะสั่งให้มื่อนั้นมื่อนี้เฮ็ดมา โลด ทุกมื่อนี้เฮาไปตลาดอันใดแซบกะฝากแม่ค้ำบ้านเขาเอาไปให้เขา โทรคุยหากันกะดูลูกเฮากับ ลูกเฮากะถูกกันฮักกันเป็นพีเป็นน้อง แม่คิดว่ามีเสี่ยวนี้ดีหลาย ถ้าบมีแม่คือฮืออยู่บได้

พ่อใหญ่สา ชันขวา..ที่บ้านเลขที่76 หมู่12.บ้านแจ้งน้อย.ตำบลค้อเหนือ.อ. เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์23 สิงหาคม2545.

ชีวิตแต่ก็ฮอดสู่มือนี่สิลำบากหรือสบายขึ้นอยู่ฟ้ากับฝนเบิด

วันที่สัมภาษณ์1 กันยายน 2545.

และ “เบิ่งว่าเขาเคยเฮ็ดมาเป็นแจ้งโต ช่างใดมือเที่ยงใจเย็นเรือกะตีบกินน้ำหลาย

วันที่สัมภาษณ์ 2 กันยายน 2545

“เฮาบได้มีเงินเดือนเงินดาว ยามเดือนร้อนเรื่องอดอยากปากหมองกะมีแต่เสียนั้น แล่วที่เฟิงพาได้”

แม่สัง พิลาวุฒิ.ที่บ้านเลขที่ 7 หมู่ 8.บ้านดอนกลอย.ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.จ.ยโสธรวันที่สัมภาษณ์ 25 กรกฎาคม 2545

แต่ก่อนบ้านเฮาถูกเขาเอาเปรียบพวกตำรวจอยากมาจับกะมา หาอยู่หากินกะมาจับ พอคนบ้านเฮาได้เป็นราชการหลายเขากะปมา คนบ้านเฮาเป็นตำรวจกะมี ชื่อว่าตำรวจอู้ด มีเรื่องหยั่งกะไปคุยกับเขา ให้เขาว่าให้

วันที่สัมภาษณ์ 26 กรกฎาคม 2545

หากินกะเข้าไปตีกแหกมอง คันสิหาไปขายไปแจกกะไปแก่ววด

วันที่สัมภาษณ์ 27 กรกฎาคม 2545

พ่อวันพ่อเหลาไปเฮ็ดงานเมืองนอกกลับมา กะมาออกรถเล่นรับคนไปเมือง สบายกว่าเก่า

วันที่สัมภาษณ์ 1 สิงหาคม 2545

ไปหาแก่ววดนำหมู่เพิ่นกะได้ปลาหลายเขากะเอาไปหาข้าวได้ไว เดียวนี้สมัยนี้กะได้เงินไวดีกว่าหากินผู้เดียวมันบ่พอได้ขาย เพราะมันช้ากว่ากันหลาย

เช่นในงานศพที่ให้การปลอบใจ”มีอนางอันตายแม่ใหญ่ไปนา พอกลับมาฮอดอนามัย แม่เข้มนบอกว่า แม่ใหญ่เจ้ามาเฮ็ดหยั่งลูกหลานตายแล้วเจ้าคือบ่ไปเบ็ง แม่กะฟ้าวแหล่นไปอาบน้ำให้ถึงบ่แม่นฟ่้องอีหลีแต่กะช้ำเป็นเพราะเห็นมันมาแต่น้อย มีอนันยายเทิงฮ้องเทิงไซ่ ซิโดนมันซิโดน พ่อแม่มันน้ำ กะเลยช้อยงานช้อยการช้อยเขาบ่ได้มีไผ่ออกปากกันดอกยามเศร้ายามโศกช้อยกันเองเลยตามประเพณีที่มีมา ทุกคนต้องมาช้อย ถ้าบ่มากะย่านยามตายบ่มีไผ่ไปเบ็งคือกัน

วันที่สัมภาษณ์ 2 สิงหาคม 2545

“เลาแข็งแรงบ่ยานไผ เป็นผู้แข็งแรงต่อสู้ กล้าว่าน่าหลวง”

เขาเฮ็ดบ่ได้เจ้าปู่เพิ่นเฮ็ดได้เพิ่นดูแลเฮาอยู่เพราะเขาเป็นลูกหลานเพิ่น” “เพิงมีรัฐบาลนี้แหละที่ช้อยคนบ้านเฮาคักๆ แต่ก่อนเขาจะอยู่พอเฮาเขาจะอยู่พอเขา เขาให้ไปเลือกเขาจะไปให้มันแล้วให้มันบ่มีปัญหา เช่นว่ามาแจกข้าวปลุกมาให้เงินกู้มาให้บัตรสามสิบบาท แต่แม่ให้แต่พ่อเฮ็ดแม่บ่เฮ็ด เพราะว่าเพื่อละสามสิบบาทมันคืออยู่ถ้าเป็นโรคใหญ่ แม่เป็นแต่ไอคอกแคกช้อยๆกะบ่อยากเสียฮอดสามสิบบาท เพราะว่าหมอนามัยกะมีอยู่ กะคนบ้านเฮาช้ำ ไปขอยาช้อยๆกะได้ แม่เลยบ่เฮ็ด”

เพิ่นกะเฮ็ดอันนั้นอันนี้ง่ายขึ้น แต่ก็กะมีแต่บ้านเฮา เดียวนี้เพิ่นเป็น อบต.บ้านเฮากะบ่มีไผ่กล้ามากวนกะอยู่กันสงบสุขดี มียังเพิ่นกะจัดการคือเก่า ไผ่มีปัญหากะตบคือเก่านั้นละ”

แม่ใหญ่หนอ พิลาวุฒิ.อายุ67ปี .อาชีพค้าขาย.ที่บ้านเลขที่6 หมู่3.บ้านสำโรง.
ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์ 2 กันยายน 2545

“ข้างต้องเป็นคนตั้งใจเฮ็ดงานเข้าเป็นเข้า แต่ต้องเฮ็ดงาม ได้น้ำหนัก ข้างเฮ็ดเรือกะ
เป็นข้างไม้นำเป็นพวกที่ผู้อื่นได้ฟังได้ขอแรงคู่ ข้างต้องปัดบ้านพาลเมืองแจ่งลี้มีคนจ้าง”

ให้กันพอรอดซื้อๆดอก ของดีกว่าเฮากะเอาไว้กินไว้ใช้ในเฮือนเฮา แจ่งปลาควหา
ได้มากะลาบกินนำชุมเดียวกัน ปลาเอาไปตลาดกะปลานางปลาเนื้ออ่อนแนวมันแพง ปลาหากันกะ
ปลาน้อยปลาส้ม แต่เสียวฮักอิหลีกะแจ่งหนึ่งต้องให้สำจะของหรือดีกว่าของที่ใช้ปกติ เพราะพวก
นี้เป็นพวกที่ชอยเฮาตลอดแม่นเขาเองบ่มีกะตาม คือเสียวทงโคกยาวของแม่ ปีนันแม่บ่มีข้าว เลย
เอาปลาไปหา เสียวกะบ่มีข้าวคือกัน แต่เขากะขั้วให้จนได้ เสียวแบบนี้เฮากะต้องเฮ็ดแบบดี ๆน่า”

แม่ใหญ่ทองศรีชมพู. ที่บ้านเลขที่89 หมู่2.บ้านค้อใต้ .ตำบลค้อเหนือ อ.เมือง.
จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์ 24 สิงหาคม2545

“ไปตลาดเขาไปแบบคนต่อคนบ่ฮู้จักเขาราคาต้องต่อรองกันถ้าสืขายปลาซื้อข้าว
สมัยก่อนมันยาก บ่มีรถคือทุกมือนี่ต้องฟ้าวกกลับ เขาว่าเอาราคาได้ เขาไปแล้วกะปพอกินกะมีบ่คือ
เสียวไปกะได้โลด”

วันที่สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2545

“คนสมัยก่อนยอมรับคนที่ฮู้เรื่องศีลเรื่องธรรม เป็นหมอลำต้องฮู้เบ็ด เท่งมีความ
สามารถร้องรำ คุยนากะม่วน เพราะเขาฮู้เขาเห็นมาหลายหม่องหลายที่ บ้านใดเป็นแบบใดคนนิสัย
แจ่งใดเขาจะฮู้ บ้านใดข้าวงามดินดำน้ำชุมกะตามเขาเขาจะฮู้ กะได้อาศัยซื้อเขาไปตามหาคนบ้าน
นั้นกะมี เจ้าแม่เสียวหมอลำผู้นี้บ่ ข้อยเป็นพี่เป็นน้องเป็นลูกเป็นหลานเพื่อน ไปแจ่งชั้นแล้ว”

นางรัศมี เนรสิงห์.ที่บ้านเลขที่89 หมู่2.บ้านค้อใต้.ตำบลค้อเหนือ อ.เมือง.จ.
ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์ 24 สิงหาคม 2545

“ไปหาเสียวเฮาสีได้ของหลายกว่าไปตลาดเพราะถือว่าให้กันสมคนฮักกันจนพอกิน
พอยอยู่ ปคือไปตลาดที่สมแต่ราคา เขาบ่ได้สนว่าเฮาสีมีกินพอบ แต่เฮากะต้องไปตลาดหาเงินมาใช้
แนวที่เฮาหาบ่ได้

แม่สีดา ชันขวา.ที่บ้านเลขที่5 หมู่12.บ้านแจ่งน้อย.ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.จ.
ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์ 24 สิงหาคม 2545

เสียวกะมีเสียวทางไกลคือไปมาหาสู่กันดูฮักกันหลายกับเสียวทางไกลมีไว้โดนๆแจ่ง
ไปหากัน เสียวทางไกลช้อยกันขอร้องกันสะดวกกว่าผู้ทางไกล เฮามีหยั่งกะถึงผู้อยู่ไกลชนิดนี้หละ
ก่อน

แม่บัวไล ขอมเดช.ที่บ้านเลขที่96 หมู่15.บ้านคำน้ำสร้าง.ตำบลค้อเหนือ.อ.
เมือง.จ.ยโสธร วันที่สัมภาษณ์1กันยายน 2545

ปีนั้นน้ำท่วมหลาย เขาปลาไปหาข้าวนาเสี้ยวเขาจะให้ข้าวมา 10 กว่าสอ บัญเฮเอาปลาไปบหลายซ้ำ แต่ถั่วไปหลายเทือกกะเกรงใจเขา เพราะว่าไปกะได้แน่นอน บเอาหยังไปกะได้

แม่ใหญ่บุ่น ฟุ่มปะหนั้น .อายุ 93 ปี.ที่บ้านเลขที่ 44 หมู่ 2.บ้านค้อใต้ อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2545.

แต่ก่อนหย่างไปขายของตลาดไปสอตกะคุยกันว่าสิขายราคาแบบใด อันใดถูกแพง เขาเอ็ดเป็นแสบบ่เห็นทุน ต้องคุยกันว่าราคาท่อใดแจ้งขายได้เงินหลายที่สุด ราคาของตลาดบ่คือราคานำบ้าน ยากอยู่ถ้าบ่คุยกัน กะลองวางราคาเบ็งถ้าขายได้กะบอกกันว่ามือนั้นราคาท่อนี้กะขายได้ เขาจะเอาช้านี้เด้อ คือแจ้งว่า ข้าวละช่อง(ลอดช่อง)หาบหนึ่งเคยซื้อได้กระจก(จอบ)คู่หนึ่ง ถ้ากระจกแพงขึ้น ราคาข้าวละช่องกะต้องแพงนำให้ได้คือเก่า

หมอลำคู่แต่ก็สอนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ สอนให้ฮักพี่ฮักน้อง สำคัญทุกมือนี่ละ แต่ว่าเขาลำมวนเป็นแต่ฟัง เก่งคักอยู่พวกนี้แจ้งโตคือจำได้ ยามล่ำกะเท่งฟ้อนได้เปิดคิน ยามล่ำแล้วแต่ก็กะบ่อดแล้วคนเอาของมาใส่เป็นรางวัล เท่งกล้วยเท่งอ้อย เงิน ข้าว ใผกะมักหมอลำ แวมันบ่ได้มีหนังมีทีวีคือทุกมือนี่ ยามบุญแจ้งได้ฟังล่ำ ม่วนหลาย

"คนเป็นชุมเดียวกัน กินข้าวนำกันดูส่วนมากเป็นคนเฮือนใกล้กัน กินข้าวนำกันมันแซบมีแนวกินหลาย มีหยังกะได้โสกัน กินข้าวแล้วกะออกปากคุยกัน"

เวียนกันไปอยู่ คือแจ้งแม่กับเสี้ยวบ้านหนองฮีกะส่งแนวอยากแนวกินกันดู ยามล่ำมากแจ้งกล้าไปขอ เสี้ยวที่บ่ค่อยส่งกันจักเทื่อไปขอกะได้อยู่ แต่บ่ค่อยสบายใจ เว้าได้เสียงบ่ดั่งนั้นหนา ถ้าเคยเวียนกันเพ็งกันมีหยังกะกล้าไปหาเพราะถือว่ามีได้เพ็งกันฝ่ายเดียวแต่เวียนกันล่ำมากเวียนกันช้อยเหลือชื่อ"

พ่อจำปา จารุนคร.ที่บ้านเลขที่ 55 หมู่ 8.บ้านดอนกลอย.ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2545

लगเทื่อไปหากินมานำกันมันได้แค่พอคว่พอแกงถ้วยสองถ้วย บ่พอแบ่งบ่พอขายแจ้งไปหาเห็ดนำกันได้มาถ้วยหนึ่ง แบ่งบ่ได้ขายบ่ได้ เลยต้องกินนำกัน लगเทื่อบ้านเขามีแต่ผู้หญิงมีไก่อปล้ำฆ่ากะให้ครว้ที่มีผู้ขายฆ่าแล้วกะกินนำกัน

แม่ทองมี วงศ์ พิล.ที่บ้านเลขที่ 44 หมู่ 2.บ้านค้อใต้. ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์ 24 สิงหาคม 2545

เรามีหลายไม่เดือดร้อนเราก็แบ่งให้พวกเราให้เขาได้กินได้อยู่ไปนำกัน

ไปหากันดู เพราะว่ามันบ่มีปีใดที่ได้ข้าวนำกัน มันว่าลิได้ข้าวนำกัน เขากะบ่มีปลา คือเก่า ซื่อกินกะบ่ได้อิ่มได้เต็มคือให้กัน ไปหากันมันกะยังต้อย ที่เพิ่นที่โตไปแล้ว ข้าว "ปีใดน้ำหลายบ้านเขาบ่ได้ข้าว ปีใดแล้งบ้านโคกจะเจ้ากะบ่ได้ข้าว"

มีกินคือกันสิน้อยสินหลายขึ้นอยู่กับเวลาว่าอยู่ใสบได้มีว่าสินมีปลายามฝนแต่มีข้าว
วยามแล้ง มีน้ำกันเบียดอยู่แต่บ้านน้ำกะปืดปลาบ้านนาบืดข้าวชั้นดอก กะเลยต้องปันกันไปน้ำ
แต่สินหลายสินน้อยกะเว้าได้อยู่

นางรวม บุญหล้า.ที่บ้านเลขที่47 หมู่13.บ้านหนองวัว. ตำบลค้อเหนือ.อ.
เมือง.จ.ยโสธรวันที่สัมภาษณ์ 2 กันยายน2545

ปีกลายน้ำท่วมอีตอยากเลยเว้ากัน มีแม่อยู่ แม่ใหญ่ขึ้น คุยกันว่าไผมีเสียวอยู่ใสบ ปีกล
ลายช้อยไปหาเสียวแล้ว เขาให้ข้าวมาหลายปีนี่ปกล้าไปหาเขาอีกย่านเขาคิดยากมันสินขาดกัน เขาสิ
ว่าเขาไปขอซูกปือยากอวยเสียว ถ้าไปเลยสิเอาหยังกินละเขา ไผมีเสียวกะขอไปน้ำแหนด เพิ่นกะ
บ่อยากให้ไปย่านลำบากเสียวเพิ่นคือกัน เลยมาคุยกัน สามสี่คน สิหารมารถพอสอนไป กะเลยนัดกัน
เตรียมของฝากกะไปยกสะตูดั่งแห่ซื้อเอาแหนด พอไปกะให้เพิ่นชั่วให้กะเกรงใจเขาสำเขาไปขอเขา
เพราะบ่แม่นเสียวเขา

“อยู่ใผอยู่มันบได้ต้องพึ่งต้องพึ่งกันยามใดไผมียังหลายกะยายกันไปสู่กันไป”

ปีใดข้าวบ่พอไปหามาแล้วยังบ่พอ ต้องฟ้าลงเทื่อบ่มีเวลาเตรียมของเฮากะต้อง
ซื้อปลาน้ำไปบ้านเขาไปหาข้าว เงินเฮากะเอามาจากการขายข้าวที่หามาได้เ็นว่ากขายปลายากิน
ต้องหมุนไปชะชั้นกะบ่มีกิน เจ้าของข้าวเขาเห็นเขากะคือสิบพอใจ แต่ว่ากะถือว่าเป็นเรื่องที่เขาเลือก
บได้ ถ้าหิวอยู่บ่เต็มปากเต็มท้องอยู่กะต้องเฮ็ดทุกอย่าง

แม่วัน ศิริสม. บ้านเลขที่41 หมู่5.บ้านผือ.ตำบลบ้านตู.อ.เมือง.จ.ยโสธรวันที่
สัมภาษณ์ 2 กันยายน2545

ถ้าคนฮักกันมาหากันเฮาบ่มีกะต้องแบ่งให้อยู่รอดไปน้ำกันก่อนเฮากะเอาน้ำพื๋นอง
นำบ้านเฮากะได้

แม่น้อย กองคำ.ที่บ้านเลขที่80 หมู่8.บ้านดอนกลอย.ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.
จ.ยโสธรวันที่สัมภาษณ์ 2 กันยายน2545

ไปตลาดเว้าน้ำคนยาก ชะเจ้าบ่แม่นพวกเฮา ขายของยาก แต่อยากได้เงินกะต้องไป

แม่ไท นิลชัย.ที่บ้านเลขที่80 หมู่8.บ้านดอนกลอย. ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.จ.
ยโสธร วันที่สัมภาษณ์ 3 กันยายน2545

มันได้พึ่งได้พึ่งกันเพราะว่ามันเป็นบาดไผบาดมันที่เขาคือเขาว่ากะได้ มีเสียวไว้มัน
กะดีหม่นบ่ละ เฮาบได้มีรายได้ประจำเป็นเงินเดือน มีหมู่ชุมเดียวกันมีเสียวมันกะดี ถ้าบ่มีเสียวเลย
มันต้องใช้เงินหลายเป็นหมื่นกะบ่สู้สิพอบ เพราะได้กินข้าวน้ำกันขอผักขอปลาขอแองกันหลาย

แม่บัวไล ขอมเดช. ที่บ้านเลขที่96 หมู่15.บ้านคำน้ำสร้าง. ตำบลค้อเหนือ อ.
เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์ 1 กันยายน2545

มีเสียวสไปหาของกะจ่ายถ้ามีเสียวสไปหาของกะลำบาก หย่าหน้าแหล่หน้าดำกะบ่ได้ ต้องคิดหลาย มีเสียวดีที่สุด แมมีเสียวอยู่หลาย ยามอีตชั่ววกะเอาผักเอาบักแดงบักถั่วไปหาข้าวหน้าเขา กะพอได้อยู่รอดไป

วันที่สัมภาษณ์ 2 กันยายน 2545

บ้านโคกกะเข้าป่าบ้านท่ากะลงน้ำ หากินกันไปซันแหล่แต่ก็ขาดเหลือหยังกะไปมาหาสู่กัน บ้านน้ำบ่มีกะบองกะไปหาเสียวบ้านโคก บ้านโคกกะมาหาปลาหาผักบ่อไปกิน เปลี่ยนกันไปนั่นแหล่

เป็นหมอลำต้องขอข้าวกะได้ยามลำได้เงิน สมัยก่อนเพิ่นได้กันหลายกว่าเป็นครู พวกแม่ป้าวันบ้านกอนั้น เสี่ยงดีลำนวนไปโสกะได้เท่งเงินเท่งของ ลงเทื่อเฮากะถามว่าบ้านนั้นบ้านนี้เป็นแจ้งใจชั่วน้ำขามปลาเขาดีบ่ถ้าดีเฮากะไปเบิ่ง

ยายหล่อ จันทรแก้ว. ที่บ้านเลขที่ 18 หมู่ 5. บ้านผือ. ตำบลบ้านดู่. อ. เมือง. จ. ยโสธร. วันที่สัมภาษณ์ 4 กรกฎาคม 2545

หากินไปตามเห็ดเป็นนั่นแหล่บ้านจะของเป็นโคกกะหากินนำป่าไปบ้านเขาเป็นทุ่ง แหนโคกแห่นกะหากินนำน้ำนำป่านั้นแหล่สืหาปลากระบู่ไปบ้านน้ำ เห็ดข้าวไว้ให้เขามาหาดีกว่า ยามสืลงนากะไปเอาปลานำเขามากินก่อนไปอยู่หน้าเขาสองสามมือกะมีไปช้อยดกกล้าดำนาถ้าให้เขาลงขวิดให้ กะไปช้อยแสงให้คร้วเสียว ได้แล้วกะกลับมาเห็ดนาจะของ ยามข้าวขึ้นแล้วเขากะเอาปลา มาแลกข้าวอีก

บ้านใกล้กันเห็ดหยังนำกันกะกินนำกัน แจ่งตำข้าวเม่ากะเอาข้าวมาเพาะกัน แล้วกะเอาไปวัดแห่นกินแห่น ปิบข้าวบูนกะกินนำกัน ไปหาปูหาปลากระแกงสู่กันกิน สอดเด็กน้อยมันไปยิงหนูยิงกะปอมมันกะยังชั่วสู่กันกิน แจ่งไป 5 คนได้มา 3-4 โตกินนำกันกะได้อิ่ม แบ่งแบ่งกันบ่พอกินอิ่ม จักคน

ยายอ่อน นิลไซ. บ้านเลขที่ 23 หมู่ 8. บ้านดอนกลอย. ตำบลค้อเหนือ. อ. เมือง. จ. ยโสธร

วันที่สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2545.

เป็นบ้านเดียวกัน แต่อยู่แยกกัน ก็ไม่ไกลเท่าไร แต่ละซ่งก็เป็นพี่เป็นน้องกันไปอยู่ด้วยกันเพราะออกมาสาวเอานาใกล้กัน เลยช่วยกันสร้างบ้าน กันรั้ว เป็นพวกไทเดียวกันมันเลยสนิทกัน กว่าพวกบ้านเดียวกันที่อยู่อื่น เพราะมันได้ส่งข้าวส่งน้ำ ดูแลทุกซ่งกัน

เขา เว้าใหญ่ แรกๆพากันไปก็ไปกันเล่ๆไปอยู่ฮอดเหล่าเสือ ที่นี้เสือมันมากินไก่ก็เลยหนีกลับมาอยู่หน้าหมู่บ้านคือเก่า ไปบ่รอด ปีนั้นเขาบ่ได้เห็ดนาเพราะคาแต่สาวใหม่ ก็กลับมาเอาข้าวนำพินำน้องนำพอนำแม่ ก็แบ่งให้เขาไปกินแล้วก็บอกว่านี่ละบ้านเมืองพ่อแม่พาอยู่ไหนมาก่อนบ่พากันอยากอยู่มักไปอยู่ป่าหาเสือ เขาเว้าใหญ่แต่เห็ดงานหนักและตีมีผีมือบ่เป็นอะไรเราบ่รังเกียจทำพวกปากเป็น

“สมัยก่อนผู้เฒ่าเพื่อนมาคุยกันที่วัด คุยไปนากินข้าวกันไปน้า หลวงพ่อเพื่อนก็จะบอกเรียกบ้านงานวัด เช่นว่า ปีนี้จะทอดกฐินแล้ว ตอนไหนที่จะพากันไปถางทางต่อท้อง พ่อใหญ่สังกาก็บอกว่าช่วงข้อยไปมือไหนก็ได้ แล้วทางบ้านใหญ่พร้อมตอนไหน ก็ไปบอกบ้านกล้วยเขาโสด” “มือก่อนมาบอกหมู่พวักยายเบ้ายายพุทธ ไปอบก้นไหมเขาสรางเตาอบยากันแล้ว ไปหอมเบ็งแล้วก็มาเรียกหมู่ไปด้วยกัน”

ดินฟ้าตามใจถน ขาวก็พันธุ์ไม่ตีลำบากหลาย ต้องเก็บให้พอกินจึงจะขายได้ ขายก็บ่มีราคา“แต่ตอนเป็นเด็ก ก็ได้มาเล่นมาม่วนนากันอยู่วัด บ่ว่าเป็นเด็กคุ้มไหนๆก็มาเล่นกัน ตอนเช้าๆก็ไปเล่นที่ช่วงดักบาตร เวลาพระท่านมาแต่ละคุ้มก็จะมีที่ๆใช้ดักบาตรด้วยกัน เรียกว่าช่วงดักบาตร เราเป็นเด็กน้อยเราก็ไปเล่นกันกับเด็กคุ้มเดียวกัน พอสายหน่อยก็ตามพ่อแม่ไปเล่นวัด เด็กน้อยทั้งบ้านก็จะพากันมาเล่นอยู่ที่นี่ พอร้อนก็ลงเล่นที่ท่าซี้ ก็ไปอยู่แทบทุกวัน ได้รู้จักกันก็เพราะแบบนี้ละ” “ปีนั้นไปช่วยยายเบ้าเกี่ยวข้าว ก่อนวันเกี่ยวเรามาเหล่า(ขอแรง)ให้ไปช่วยหน่อยพรงนี้ จะเกี่ยวแล้ว ยายก็เลยยกครวไปช่วย ให้ลูกชายไปหาปลาไปช่วยยายเบ้าด้วย ยายเบ้าบอกว่าให้รีบเกี่ยวจะได้ไปช่วยยายอ่อนขนขาวขึ้นแล้ว แล้วจึงมาขนขาวข้อย ได้ข้าวขึ้นแล้วหมดทุกคนแล้ว พากันไปหาปลาทำปลาจ๊อปลาต้มปลาแห้งไว้ไปหาข้าวด้วยกันมันจึงจะทันบ้านทันเมือง”

วันที่สัมภาษณ์ 2 สิงหาคม 2545

อดอยากกะอดอยู่ทุกปี เพราะน้ำท่วม แต่ถ้ามีหมู่มีชุมเดียวกันกะช้อยกันกะช้อยกันม่าง ช้อยเบ็งแรงกัน บอกทางรอดกัน พากันเฮ็ดพากันสร้าง เราอยู่บ้านเราได้ ถึงลืออดยากลำบากกะอยู่ได้

วันที่สัมภาษณ์ 2 กันยายน 2545

ข้อยว่าเฮาอยู่มาได้ นั้น บ่ใช่เพราะแค่เสียวแค่ผีแค่น้องทางบ้านอื่นดอก ข้อยว่าพี่น้องช่งเดียวกัน เสียวบ้านเดียวกันมันก็ได้ช่วยกันหลายเหมือนกัน คือแจ่ง(เหมือนกับ)คราวแรกที่ข้อยไปหาข้าวหาน้ำ ก็ได้พี่น้องบ้านเฮาช่งเดียวกันเพิ่นพาไป เพิ่นเห็นว่านาก็ไม่ได้ทำเหมือนกัน ละกะ(แล้วก็)ใหญ่แล้ว(โตแล้ว)จึงชวนไป แล้วเพิ่นก็พาเว้าผูกเสียวจนได้ใช้หาอยู่หากินมาจนเฒ่าไปบ่ไหว ข้อยว่าเสียวกับพี่น้องบ้านเดียวกัน ก็ช่วยกันหลายเท่าๆกับเสียวบ้านอื่นนั้นละ

“ชุมเดียวกันบ้านใกล้เคียงมีหยังกะช้อยกัน หานำกันกินนำกันใช้นำกัน แจ่งยายกะให้ให้แม่แดงพ่อสิน ภูสิงห์ ต่ำสาตที่ได้บ้าน บ้านเพิ่นบมีที่ต่ำ มันฮ้อนเลยให้เพิ่นมาใช้ตะลางบ้านยาย ยามไปวัดแล้วกะได้คุยกันไปมีหยังกะได้ปันกันกิน บ่ช้อยผู้อื่นเลยเขากะช่ง คนช่งหลายไผกะบ่เอาเป็นพวกมันกะลำบาก บ่ม่วนน้า แนวนบ่ค่อยมีคนมาเว้าเรื่อนั้นเรื่อนี้ เรืองเจ็บไข้ได้ป่วย เรืองโลกภายนอก มันสิบู้ยัง ลางเทื่อผู้เฒ่าแจ่งยายเบ็งที่วิมันกะบู้เรืองกะได้โสกันไปว่ามันเป็นจิงใจ มันเป็นอิหยังนอ”

ยายเฒ่า เศษสุวรรณ. ที่บ้านเลขที่ 60 หมู่ 8. บ้านดอนกลอย. ตำบลค้อเหนือ. อ. เมือง. จ. ยโสธร วันที่สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2545 . เวลาที่เครือข่ายผู้สูงอายุ

“ลูกไว้หลายอยู่เสียแต่ไปหาบ่หลาย เพราะที่ไปหาก็เลือกไปแต่ผู้ที่มีของที่เขาอยากได้ แล้วเขาให้เขาคืนมาคุ้ม ที่ไปบ่อยก็มี ยายแถม บ้านชั้นใต้ใหญ่ ยายสานบ้านโคกบกนัด ยายทองบ้านหนองเป่า ยายเฒ่าบ้านโคกเม็ก ยายดีบ้านทรายมูล ยายบัวบ้านคำอี”

“เคยไปหาข้าวบ้านทรายมูล แม่สีเพ็น สงสารเห็นเป็นผู้หญิงมาลำบากหาอยู่หากิน เพ็นเลยผูกเป็นลูกฮักลูกแพง ก็เลยมีแม่ฮักอยู่ที่นี่”

บ้านกุดเรือโพธิ์ชั้นรู้จักแม่หลง มีหอม มีข้าวลอย, บ้านแจ้งพี่น้องทั้งบ้าน มีมะยม, บ้านดอนขวางดอนยาง อ. อาจสามารถ จ. ร้อยเอ็ดมีมะไฟ บักแฉว, บ้านดู่บ้านบอนมี ดาล”

“คนช่งเดียวกันต้องช่วยกันตามที่แรงของตนจะช่วยได้ เพราะว่าทรัพย์สินเงินคำ ก็ไม่ค่อยมีเหมือนกัน ดังนั้นออกแรงให้กันจึงดีที่สุด เพราะว่าพ่อแม่ก็พาทำแบบนี้มาตั้งแต่เราเป็นเด็ก”

“สมัยเป็นเด็กน้อยสืบทอดว่าปีจำความได้ ก็เห็นว่าบ้านดอนกลอยนั้นก็มีความเท่าๆ กับปัจจุบัน เพียงแต่ว่าบ้านเรือนมันอยู่ไกลกัน บ่หนาแน่นเท่าทุกวันนี้ คนสมัยนั้นอยู่กันเป็นช่ง แต่ช่งก็แทบมองบ่เห็นกันเพราะมีสวนกัน....

ถึงอย่างไรเราก็มีความคิดว่าเป็นบ้านหนึ่งเมืองเดียวกันคือเก่า แต่พวกบ้านใหญ่ต่างหากที่ไม่ค่อยเข้าใจว่า คนบ้านโนนหันบ้านนอกนั้นใจร้อนจนบ่ถ้าฝนฟ้า เรียบได้มักอยู่ป่าหรือเป็นคนป่า แต่สมัยนั้นชีวิตมันอยู่กับฟ้าฝนเกินไป เรียบมักถ้า(รอ)ฟ้าฝนคือคนบ้านใหญ่ อีกทั้งบ้านเขาก็ไม่ได้มีนักร้องนักล่าเหมือนบ้านใหญ่ไปไหนก็เอาแรงเข้าว่าจนได้เสียได้พวก ไม่ใช่จะว่าเอาเฉยๆเหมือนพวกบ้านใหญ่ได้ คนที่อยู่บ้านนอกบ้านโนนหันสมัยนั้นได้ ต้องขยันหลายเพราะนาส่วใหม่มันยังขาดยังเงิน เช่นว่ามีหินมีดอหลาย บางอย่างมันสู้เห็นซ้ำกัน(เท่ากัน)สิให้เชื่อผู้เฒ่าหมดก็ไม่ได้ เพราะผู้เฒ่าบางคนก็ไม่เคยส่วไร่ส่วนาใหม่ ก็มีแต่ปากเป็นดินนั้นดินนี้ไปเฉยๆ

“เขาเจ้า เป็นพวกอยู่เฉยๆ บ่เป็น พวกผู้ชายมีฝีมือทางช่างกันทุกคน พวกนี้มักค้ามักขาย มักส่วไร่ไถนา โดยเฉพาะเฒ่าสังกา มีคนหนุ่มไปช่วยเราเฮ็ดเวียกเฮ็ดงานหลายเพราะว่าเราเป็นช่าง พวกนั้นก็เลยอยากติดนิสัยคือกันมา คือเป็นพวกเด็ดขาด ว่าไม่ก็ไม่ว่าดีก็ดี คนที่อยู่หน้าเราได้ต้องเป็นแบบนั้น ถ้าไม่เป็นคนแบบนั้นก็เสียงานช่างเขา”

เขาอยู่บ้านเขาบ่ได้ดอก เพราะว่าเขาถือว่าเขามีฝีมือ ไปอยู่ไหน ก็มีคนอื่นอยากให้อยู่หน้า พวกนี้ บ่มักรอฟ้าฝนแล้วก็บ่ทนรอน้ำ(ด้วย) เขาเจ้าเลยพากันส่วที่ส่วทาง(หาที่ทำกิน) เพราะถือว่าของมีแรงมีฝีมือ จนได้มีบ้านนอก แต่พอบ้านเขาหมดที่จะขยาย เขาก็เลยพากันอพยพไปอยู่ที่อื่น ไปส่วไร่ส่วนาเอาใหม่ทางบุรีรัมย์โน้น ปีนั้น บ้านนอกไปกันเกือบหมด บ้านโนนหันก็ไปหลาย แต่ยายบ่กล้าไปเพราะไม่กล้าขายนาขายไร่ไปหาเอาใหม่เหมือนเขา ”

“แต่ก่อนนี้มีรถไถบ่มโคลง บ่มไฟฟ้าประปา ก็ได้ไฟได้น้ำเองบ้านเดียวกันนี้ละ พอได้ฟังได้พา ให้อยู่ครวหนึ่งเดือนเดียวมันก็อยู่กับได้ เช่นว่าจะสร้างเถียงสร้างเล็กก็ต้องเหล้าพี่เหล้าน้องเหล้าไทบ้านเฮามาช่วย ไม่อย่างนั้นก็ยากที่จะเสร็จได้”

ที่อยู่ได้เพราะคนบ้านเฮาหาเสี้ยวหาฟีน้องเก่ง อาจจะเป็นว่าเพราะคนบ้านเฮาเว้าเป็น(พูดให้คนคล้อยตาม) แต่ละคนเลยมีเสี้ยวอยู่ทุกบ้าน ข้อยคิดว่าเขามีฟีน้องมีเสี้ยวมีพ่อฮักแม่ฮัก หลายมันก็เลยมีป่องหาอยู่หากินได้บ่ขาด

สมัยก่อนมันอดมันอยากหลาย บู้มือโด้สิมีสบาย ยามใดฝนฟ้าปดี ก็ได้เสี้ยวได้ไฟ ได้น้ำนั้นละช่วยจึงอยู่รอด เลี้ยงลูกใหญ่ขึ้นมาได้”

ปีนั้นได้เกี่ยวข้าวล้า(ข้าว)บ่ทันบ้านทันเมืองเขา พอฟาดข้าวแล้ว ฝนก็จะตกลงมา บู้ว่าสิขนมาวิธีใดจึงจะหมด ก็พอดี พวกยายอ่อน ยายอุ่น ยายมา พาลูกพาหลานมาขนช่วย ก็เลยขนทัน ตามเรา(เขา)ว่าทำไม่ถึงรู้ว่าขนข้าวบ่แล้ว เรา(เขา)ก็ตอบว่า ก็จบไว้(ดูไว้)แล้วหลายมือ เห็นฝนลิตก อยากรู้ก็พี่น้องกันคือสิ(คงจะ)ทิ้งกันบ่ได้ดอก ปีก่อนแม่ฮัก(คล้ายเสี้ยวแต่เป็นการผูกเป็นแม่เป็นลูกกันแทน)เจ้ามาเจ้าก็เอาส้มผักมาสู่หมู้อยู่กินอยู่ ต่อไปนี้ให้เจ้าฟ้าวเจ้าฝั่ง(แรงรีบ)นำฟานำฝนเด้อ

เป็นกำพลอย(พ่อแม่ตาย) ไปอยู่กับญาติที่สนิท หรือถ้าไม่มีก็ไปอยู่กับพระในวัด ซึ่งถือเป็นเรื่องของพื้นฐานจิตใจที่มีพื้นฐานอยู่บนความมีศีลธรรม เขาบ่มีที่คนไทบ้านเดียวกันดกทุกได้ยาก อยากรู้ให้พี่น้องเขาช่วยกันดูแล เขาบ่มีเขาก็ช่วยเท่าบ่มี มันก็บ่ดีคือญาติพี่น้อง ที่เคยคุ้นเคยได้กินได้้อยากมาก่อน มันจึงจะกล้าว่ากล้าวานกัน และการดูแลรักษาเด็กผ่านวงศ์ตระกูลและไทเฮา ที่เป็นพวกเดียวกัน ซึ่งถือเป็นหนึ่งในความเป็นคนในพื้นที่ เดียวกันที่ต้องรับผิดชอบดูแลให้ญาติของเด็กปฏิบัติตามประเพณี โดยที่ผู้เฒ่าผู้แก่จะซักถามว่าใครจะเป็นคนดูแลเด็กที่ไม่มีพ่อแม่

พี่น้องกันมันยังบ่ช่วยแล้วมันสิกล้าช่วยใคร แต่เลี้ยงให้พี่น้องหวิดตาย(รอดตาย)มันก็ทุกคือเก่านั้นละ(เลี้ยงก็จนเท่าเดิมไม่เลี้ยงก็จนเหมือนเดิม)บ่ทุกหลายกว่าเก๋าดอก”

เป็นการหาปัจจัยเข้าวัด ให้วัดบ้านเขาพัฒนามีโบสถะมีวิหารที่แข็งแรงสวยงาม พอพวกเขาไปกินไปทาน ก็จะรู้สึกสบายอกสบายใจว่า ชาตินี้ได้สร้างวัดวาอาราม ผลานิสงค์ จะช่วยให้ไปเกิดที่ ที่สนุกสุขสบาย บ่ลำบากเป็นชาวนาหน้าดำคือชาตินี้ ก็ได้ยิ้มออกยิ้มใจแบบนี้ละ หวังนำชาติหน้าโน้น”

“ข้าวบ่มีราคาก็ขายแบบบ่มีราคา ปีใดบ่มีกินก็ลำบาก ปีใดงามก็พอได้กิน ขายบ่ได้ราคาคือเก๋ แต่ก็ขายมาเก็บมากำไว้ เพื่อยามเกิดเหตุเภทภัยมันก็เอาไปได้ง่าย หรือลูกสิออกเฮือนก็จะได้ให้มัน ออกเฮือนแต่ก่อนก็ต้องให้ควายแม่ไปตัวหนึ่ง ให้มันได้ออกแม่แฝลูก”

สมัยก่อนมักฟังล้าหลาย ม่วนดีหลังบุญหลังงาน หมอสำก็มาถามแก้กันว่าบุญอันนั้นอันนี้ได้เท่าไร เขาฮู้หมด”

เผ่าแล้วก็ปอยากยุ่งเรื่องราวขัดแย้งแย่งชิงกันหลาย อยากเข้าแต่วัด เพื่อจะได้พบ หมู่พวกรุ่นเดียวกัน”

งานยายตอนนี้มีแต่นอนกับไปหาเล่นหาคุยกับเพื่อน มีแนวอยากแนวกินอันไหน คิดว่าอร่อยก็เอาไปฝากกัน พวกยายอ่อนยายวันกลับจากวัดก็พากันมานั่งเล่นอยู่บ้านยายแทบจะทุกวันมานั่งคุยกันเรื่องสมัยแต่ก่อนที่ทุกที่ยาก มันต่างจากสมัยนี้ที่สบายแต่คนใจร้าย

“ผูกไว้หลายอยู่เสียวแต่ไปหาบหลาย เพราะที่ไปหาเลือกไปแต่ผู้ที่มีของที่เขาอยากได้ แล้วเขาให้เขาคืนมาคุ้ม ที่ไปบอยก็มี ยายแถม บ้านชั้นใต้ใหญ่ ยายสานบ้านโคกบกนัด ยายทองบ้านหนองเป่า ยายเข้าบ้านโคกเม็ก ยายดีบ้านทรายมูล ยายบัวบ้านคำอี”

“เคยไปหาข้าวบ้านทรายมูล แม่สีเพ็น สงสารเห็นเป็นผู้หญิงมาลำบากหาอยู่หากิน เพ็นเลยผูกเป็นลูกฮักลูกแพง ก็เลยมีแม่ฮักอยู่ที่นั่น”

ยามจะเหล่กันผู้ใหญ่เขาก็มาบอกกันว่าวันนั้นวันนี้เราเป็นลูกก็ต้องไปด้วย เพราะเขามาเหล่พ่อก็ได้ลูกได้เมียไปด้วย เพราะถือเป็นเพื่อนหนึ่ง

ยามค่ำพวกผู้สาวจะพากันไปนั่งลงช่วงเข็นฝ้าย ก่อไฟกองใหญ่ไว้ใกล้ๆ แต่ละช่วงก็มี ช่วงของใครของมัน บ่ไกลกันหลายพอมองเห็นกันอยู่ พวกผู้ชายบ้านเฮาบ้านอื่นก็จะพากันเป่าแคน ดิดซุงมา แล้วก็พากันขึ้นช่วงบนบ้าน ตอนเป็นสาวก็ได้ไปลงช่วงบันไ้มอยู่ เรียกว่าช่วงยายนาง ผู้ บ่าวที่มาก็มีจาร์ห้า จาร์ทา จาร์บัว บ้านดอนยาง พ่อสิงเส พ่อรอด พ่อสีวัน พ่อทอง พ่อทอง บ้าน กล้วย จารดา จารทอง พ่อห้า ทิดไล พ่อจัน บ้านค้อ ส่วนบ้านเฮาก็มีจาร์ท้ม จารมอน พ่อบาง พ่อ บัว เขาพากันมาทุกคืน บางคืนผู้บ่าวก็มาชนกัน ผู้มาที่หลังบ่ได้ขึ้นสาวก็ชะเง้อมอง นำสงสารอยู่ พอตื่นต่อมาเขาก็จะถามยายว่า เจ้ามักเข่าบ่หรือมักช้อย ยายก็บอกว่าเขามากก็เว้านาเขาเฉยๆได้ มักดอก แต่ว่าสมัยก่อนมาเล่นสาวยังงี้ก็ไม่ได้ไม่ฝากัน เพราะว่าเขาได้ตีได้ต่อยกันมาแต่น้อยจนรู้จัก กันแล้ว เรื่องเล็กๆน้อยๆเขาก็ไม่ว่ากัน ปะเหมือนสมัยนี้วัยรุ่นฆ่าตีกันเร็วขนาดไท่เดียวกันยังตีกัน เพราะว่ามันบ่ได้ฟังได้พากันคือคนสมัยก่อน เลยกล้ำพากล้าดีกัน ม่วนมากสมัยก่อนนี้ ลำบากอยู่แต่ ม่วน สมัยก่อนยามดึกพ่อใหญ่มอนลงมาแต่ช่วงเป่าแคนลายใหญ่ยามกลับบ้านโคก(เศร้า)หลายน้ำ ตาได้ไหลทุกคืน” เขาบ่ช่วยกันบ่ได้ดอก เพราะว่ายามไครก็ยามมันบ่ต้องถึงเดือดถึงร้อนก็ช่วยกัน ประจำอยู่แล้ว”

“อยากให้เขาสบายเลยให้ไปลองดู อยู่เฝ้านาก็มีแต่จนลง มันเป็นชีวิตที่ถอยหลัง คือ การดำนาก็มีแต่ถอยลงๆ ให้พออยู่นั้นพี่น้องก็พอจะดูแลกันได้อยู่ แต่ให้สบายนั้นก็คงจะไม่สู้ไป ทำงานทางอื่น เหมือนพวกพ่อวันๆที่ไปทำงานทางอื่นแล้วเขาก็มาซื้อรถมาวิ่งรับส่งคนมาเปิดร้านขาย ของ ถ้าอยู่ทำแต่นาก็ปิดประตูเลยเพราะว่าเจ้าจะได้แต่ดำนาเกี่ยวข้าวไปจนตายนั่นแหละ ก็เลย อยากให้ลูกมันได้สบายบ้างลำบากแต่เขาก็พอถ้ามันได้ดิบได้ดีบ่ทั้งเขาก็จะได้สบายยามเฝ้ากับเขา บ้าง ก็เลยพากันส่งลูกไปเรียน ก็มีแม่พุทธ แม่สาสิ พ่อบัว แม่วัน แม่บิน พ่อบุญตา แม่เป่า พ่อชู พวกที่ลูกไปเรียนก่อนหรือพวกที่เข้าเมืองบ่อยๆเช่นพ่อครูบัวแล้วก็มาบอกมาเล่าให้ฟังว่าเรียนที่

ไหนดักที่ไหนดักที่ไหนดัก เขาสอบวันไหน ก็ส่งลูกไปลองสอบดู ยามมันไปเรียนก็มานั่งคุยนั่งถามกัน อีกว่ามันจะสอบกันวันไหนลูกใครที่บ่ตั้งใจเรียนบ้าง ส่งกันไปหลายอยู่จนช่วงเรานี้ได้เป็นครูกันหลายคน หรือบ่ก็ได้ไปทำงานทางอื่น ทำให้คนอื่น ๆ ในหมู่บ้านเกรงออกเกรงใจหมู่เฮา เขาว่าอย่าไปขัดกับเพื่อนลูกเพื่อนเป็นเจ้าเป็นนาย คนบ้านเฮาถ้าบ่อยากลำบากก็ต้องไปเรียนหรือบ่ก็ได้ไปเห็ดงานทางอื่น ทุกวันนี้ยังแข่งกันดิ้นรนหาให้ลูกเรียนบ่ว่าจะลำบากอย่างไร อย่างน้อยต้องเข้าเทคนิคเทคโนโลยีไปกรุงเทพ ว่าแล้วก็เท่ากับสมัยก่อนพ่อแม่พี่น้องให้ควายตัวเมียเป็นทุนลูกแต่ว่าสมัยนี้ให้เรียนสูงๆ แทน มันเริ่มมาจากรุ่นพวกยายนี้แหละที่ให้ลูกไปเรียน พ่อเขาได้ทำงานแล้วมีรถมี่เงินเลี้ยงเกียพ่อแม่ดี เด็กน้อยมันเห็นพ่อแม่ก็สอนแต่ว่าเห็นบ่เพื่อนร่ำเรียนเขียนอ่านมาสูงบ่ต้องลำบากขุดไร่ไถนา ดักดานลำบากแล่นหาอยู่หากินอยู่บ้าน"

"มีแต่ผู้เฒ่าอยู่ด้วยกัน เราก็คุยกันว่าถ้ามันไปเรียนแล้วบ่จบเขาก็บ่เสียเงินเสียแรงไปซื้อๆหรือ พ่อครูบ่าวพี่น้องก็ว่า มันก็เท่ากับให้ทุนยามเขาออกเรือนนั้นละถ้าใครหมั้นใครเพียรก็สืบต่อขอทุนไปได้เอง ถ้าใครใจบ่เอาหมั้นหน้าก็มาโทษเฮาบ่ได้ เพราะว่าเรียนมันสบายกว่าเห็ดนาหลาย"

คนหนึ่งกินปีละสามแสน หาบได้หาละสองหมื่น เกวียนมาตรฐานพอดีได้สองแสน กระสอบปุยหนึ่ง34กิโลกรัม หมิ่นหนึ่ง12 กิโลกรัมบ้านสี่คนกินปีละสิบสองแสน ห้าคนกินปีละดกสิบห้าแสน แต่ละครัวมีเวลาอยู่ปีละ เจ็ดเดือนก่อนฝนลิดก

ว่า "กูคือเกิดมาทุกยากปากหมองແທ້หนອ มีไรมีนาบ่แล้งก็ท่วม บ่มีข้าวฮอดสิกินมีไปทั่วเลย พี่น้องนั้น ที่ไหนเขาดีเขาก็เอาหมดเลยแล้วให้เขาพอสมควร ผู้ใดมันบ่ดีมันเอาหลายก็ไม่ว่ามันดอกแต่ก็บ่ไปหาหมิ่นอีก "คนบ้านอื่นเมืองอื่นยังมีอีกมาก เฮาบ่ได้ไปเดินเล่นหรือไปแจกของ เลยบ่มีเวลามาลองใจอะไรกับใคร ใครให้เราคุ้มเราก็ไปหาอีก ให้บ่คุ้มก็เจอกันครั้งเดียวเท่านั้นแหละ" แม่ทองบ้านหนองเป่าแผ่นดิน บางครั้งก็มาหาเอาข้าวมาให้ บ่เคยเอาเปรียบ ตอนพ.ศ.2521 เตือดร้อนน้ำท่วมหนัก ก็เลยไปหาเรา(เขา)

ไปคือเก่าบ่ไหวเลยไปซื้อเกวียน กว่าซื้อตอนนั้นก็เพราะว่ารอให้มีวัวก่อน ตอนออกเรือนมีแต่ควายตัวเดียวไม่มีวัว มาไปวัดนำแม่ อยาดื้ออย่ามีนั้นนะ เล่นกับเพื่อนดี ๆ ละ บักทอง บักมีมันก็พี่น้องกันกับเขา ฟังเทศน์แล้วแม่จะเรียกไปกินข้าว

กูคือเกิดมาทุกยากปากหมองແທ້หนອ มีไรมีนาบ่แล้งก็ท่วม บ่มีข้าวฮอดสิกิน"

เรือนเฮาบ่ได้ไปเดินเล่นหรือไปแจกของ เลยบ่มีเวลามาลองใจอะไรกับใคร ใครให้เราคุ้มเราก็ไปหาอีก ให้บ่คุ้มก็เจอกันครั้งเดียวเท่านั้นแหละ

หนึ่งกินปีละสามแสน หาบได้หาละสองหมื่น เกวียนมาตรฐานพอดีได้สองแสน กระสอบปุยหนึ่ง34กิโลกรัม หมิ่นหนึ่ง12 กิโลกรัมบ้านสี่คนกินปีละสิบสองแสน ห้าคนกินปีละดกสิบห้าแสน แต่ละครัวมีเวลาอยู่ปีละ เจ็ดเดือนก่อนฝนลิดก "ไปคือเก่าบ่ไหวเลยไปซื้อเกวียน กว่าซื้อตอนนั้นก็เพราะว่ารอให้มีวัวก่อน ตอนออกเรือนมีแต่ควายตัวเดียวไม่มีวัวได้ไปแล้วก็ต้องไปทุกปี เพราะเขาเคยมีบุญคุณบ่ได้นำทำดีก็ต้องไปส่งปลาส่งน้ำ

คนในบ้านไปขอแข่งได้เลย เพราะว่าเฮาจะต้องเคยช้อยเขามาก่อนอยู่แล้ว พอเขา มาช้อยกะเลี้ยงต้มไก่เลี้ยงเหล้ากะว่าไป” มีเฮ็ดบ้าน พ่อใหญ่เพิ่นเอ็น ชุมช่างนำกันมาช้อย ชุมช่าง กะมี พ่อพา พ่อ ชู พ่อติน พ่ออ่อนตา เฮ็ดบ้านแล้วกะเลี้ยงข้าวเลี้ยงเหล้าเพิ่น

คนค้าสมัยก่อนถ้าเปลี่ยนเอาสีได้ต้อยอยู่ เขากะแลกเต็มที เพราะเห็นว่าตกทุกได้ยาก บ่ได้นอนบ้านนอนเมืองเขาสงสาร แต่ถ้าจะค้าเป็นเงินก็ไม่ว่ายมีใครมี ต้องเปลี่ยนเป็นของที่คิดว่ามี ราคาคดีที่สุดแล้วจึงเอาลงบโสร

พ่อสมคำหอม.ที่บ้านเลขที่35 หมู่8.บ้านดอนกลอย.ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.จ. ยโสธร วันที่สัมภาษณ์10มิถุนายน2545.

เห็นเขาได้ต้อยหลายคน ลูกพ่อครูบัว ลูกแม่ใหญ่บัว ลูกแม่จัน ลูกแม่พุด ลูกแม่เนา ลูกเขาได้เป็นราชการพ่อแม่พี่น้องเขากะสบายอย่างน้อยๆกะบ่ต้องไปหาขี้เงินทางอื่น

วันที่สัมภาษณ์29กรกฎาคม2545.

เห็นเขาได้ต้อยหลายคน ลูกพ่อครูบัว ลูกแม่ใหญ่บัว ลูกแม่จัน ลูกแม่พุด ลูกแม่เนา ลูกเขาได้เป็นราชการพ่อแม่พี่น้องเขากะสบายอย่างน้อยๆกะบ่ต้องไปหาขี้เงินทางอื่น

วันที่สัมภาษณ์1สิงหาคม2545.

แก่ขวดงานหนักต้องใช้คนหลายคนบ้านเฮาอยากแก่นำเขา ขอแต่มีแรงกะไปโลด

วันที่สัมภาษณ์2สิงหาคม2545.

อยากไปนำกะขอไปโลดบ่มีไผว่า

อยู่บ้านเฮาผู้เดียวบ่ได้ต้องฟ้าวไปหาอยู่หากินนำหมูเพิ่นไปนำเขาถ้าได้กะไดบ่กัน สังกัน มันบ่ต้องอด

นายบุญกองคำ. ที่บ้านเลขที่35 หมู่8.บ้านดอนกลอย.ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง. จ.ยโสธรวันที่สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2545

“ตอนเป็นปาวกะไปนำเขา ไปจับตุ๊กตุ๊กอยู่กรุงเทพ ไปนำหมู ได้เงินหลายกะส่งให้ ลูกเมีย เขากะค้าขายอยู่บ้าน”

วันที่สัมภาษณ์ 31กรกฎาคม 2545

น้ำเน่าหลายปลากะตายเลยพากันไล่หนี บ้านเมืองเขาบ่มีท่าลงแก่ขวด ปลาพอเคย ได้มันก็ไม่ได้ อดอยากมากพวกคนหนุ่มก็ลงไปกรุงเทพกันหมด ผมก็เคยไปจับรถที่นั่น สองสามปี “เลี้ยงกะไปตีห่านชีไฮลพูนอยู่นี้บ่ต้องมาเลี้ยง น้ำเน่าปลากะตาย เช่น “ยามไปหาปลาขึ้นมาแต่ซี ถ้าได้หลายกะให้ไต่บ้านไทเมืองนำแบ่งกันกิน

วันที่สัมภาษณ์1 สิงหาคม 2545

คนน้อยลงเฮาเลยช้อยกั้ทั้งช้อยกันแก่ ช้อยกันจำกัดเขตอนุรักษ์ให้ปลาหมด ถ้า หมดเฮากะอยู่บ้านเฮาบ่ได้

วันที่สัมภาษณ์ 16 สิงหาคม 2545

บางครั้งไปแถวชวดยามมืดๆ ก็ร้องบอกเจ้าปู่ว่าให้หลานๆ หน่อยเต๊อเจ้าปู่ ก็แปลกที่มันก็ได้เยอะจริงๆ.....และในกรณีป่าช้า.....ก็ไม่อยากเข้าไปหรอก มันจะรบกวนเขา เขาก็นอนของเขาอยู่ คงเหมือนเรากำลังหลับก็ไม่อยากให้ใครรบกวน.....เตี้ยวนี้เป็นวัดไม่ค่อยมีใครเข้าไปเก็บเห็ดหรอกแต่ถ้าไม่มีอาหารจริงๆหรือ ยากที่จะไปหากินที่อื่นก็เข้าไปหาได้ไม่มีใครว่าแต่ เขาก็จะร้องขอก่อนเหมือนกัน.....” “แต่กลาง(ครั้ง)ปู่ตายยาย เขาก็ไม่อดไม่ยากการหาอยู่หากินก็ไม่ต้องไปหาไกลหาแถวๆหัวไร่ปลายนานั้นแหละ แต่ทุกวันนี้มันก็หายากกว่าเดิมเพราะคนมันหาไปขายคนก็ไม่ร้ายเหมือนทุกวันนี้ ยาม่ายบาก็ไม่มี” แม้ว่าสมัยก่อนจะมีการกวตขันจากตำรวจอยู่แต่เนื่องจากไม่ใช่ความต้องการจากชาวบ้านจึงไม่เกิดการอนุรักษ์ที่เป็นรูปธรรมนัก ซึ่งทำให้ช่วงนั้นยังมีการลักอวนอยู่ เพราะชาวบ้านมีความรู้สึกว่ามีน้ำขึ้นของเขา และตำรวจคือคนนอกนั้นเอง

ยายทองใบ เนตรวงศ์. ที่บ้านเลขที่ 31 หมู่ 8. บ้านดอนกลอย. ตำบลค้อเหนือ. อ. เมือง. จ. ยโสธร. วันที่สัมภาษณ์ 1 สิงหาคม 2545.

คนบ้านเฮากะมากันเบ็ดมาส่งสการคนมาปได้กะฝากกัน ซ่อยกันออกเงินให้พี่น้องผู้เสียคนละ 20 บาทเบ็ดทุกคนทั้งบ้าน เพราะถือเป็นคนบ้านหนึ่งเมืองเดียวกัน ซาดิ หน้ากะต้องเกิดมาซ่วมกันอีก แม่่อเฟิ่นกะตีบเคยชาดยามไผ่มีงานถึงงานร้ายเลากะไปซ่อย ยามเลาตายทุกคนกะต้องไปต้องให้เงินปมีไผ่บังคับแต่ต้องเฮ็ดให้กัน ตอบแทนกัน

“น้ำท่วมหลายแต่ก่อนนี้มีแต่หน้าปีกะปได้เฮ็ดบมีฮอดข้าวใส่ปากลูก”

บุญบวชกะไปซ่อยกันโลดถือเป็นกำลังใจให้ผู้บวชกับบ้านงาน เอาหมอนเอาเงินไปเพาะส่วนมากเขากะให้พ่อแม่ผู้บวชแล้วกะเอาให้วัดไว้แจกยามผ้าป่า วัดกะเอาหมอนเอาสาตให้พวกกรุงเทพที่มานำผ้าป่าเ็นว่า สิ่งศรัทธา

ถ้าคนในบ้านเอากันเองไผพี่น้องฝ่ายใดกะไปซ่อยจัดของเตรียมงาน

วันที่สัมภาษณ์ 2 สิงหาคม 2545.

“ไปแถวต๋นน้ำกันมันดีบ้านเฮากะปมีแนวอื่น เพราะมันเป็นบ้านน้ำกะต้องพากันหาปลา ชุมไปน้ำกันกะพอได้อยู่ได้กินได้ส่งลูกเรียน กะคือสิเฮ็ดไปจนบมีคนเฮ็ดหรือบกะปมีคนกินปลาพุ้นล่ะ”

“บได้เบิ่งว่าของเป็นอียังราคาจกบาท แต่เป็นน้ำใจรับส่งกันซื่อๆ ถ้าเขาขาดเงินหยังเขาเห็นเขามีหลายเขากะมาขอเอง แต่การให้กันเฮาปต้องถ้าเพราะว่าเป็นเรื่องของน้ำใจ”

สามสิบกว่าปีก่อนปลาเบ็ดพวกผู้เฒ่าที่เคยเฮ็ดตายแล้วกะปมีไผ่เฮ็ดต่อคนลงกรุงเทพกรุงเทพเปิด วงชวดเลยเหลือน้อยลง

“แต่ก่อนบ้านเฮาไปยืมข้าวบ้านค้อกะมียามเฮ็ดได้แจ้งเอาไปคืนพี่น้องทางพุ้น”

ยามบุญบ้านกะมีเสี้ยวมีหมู่บ้านนี้บ้านอื่นมาเล่นมากิน กะถามความเป็นอยู่กันไปตามนาตามน้ำไปทั่ว

บ้านเขาเป็นพี่น้องกันบ่มีใผอยู่ผู้เดียวได้

ทุกมือนี่หมอลำกะมีแต่เดินเอาเบิ่งแสงสีซื่อๆพอได้หัว บ่แม่นสิล่ำสั่งล่ำสอนคือแต่กั
วันที่สามภษณ 11 สิงหาคม 2545.

“พ่อของแม่นี้ละไป เขามีนายทุนออกเงินให้ไปเฮ็ดไร่สงเขา ที่แรกกะสบายอยู่แต่
ไปๆมาๆดอกมันหลายกะเลยยาก ต้องใช้เงินจ้างคนเฮ็ดเอาได้เงินหลายกะบ่คุ้ม ลิกลับมากะบ่ได้ ที่
ทางทางพีทะขายเบ็ดแล้ว”

วันที่สามภษณ 12 สิงหาคม 2545.

ก่อนไปกะฟังเบิ่งหลายๆทาง แจ่งยามสงกรานต์พี่น้องมาหากันผู้นั้นกะว่าผู้นี้กะว่า
ดี กะเลยมาคิดก่อน แล้วกะลองไปเที่ยวเบิ่งก่อนพออยู่ได้เพิ่นกะมาขายที่ทาง แล้วพ่อเพิ่นกะลงไป

แม่ทองจันทร์ บุญจิตร.ที่บ้านเลขที่109 หมู่8.บ้านดอนกลอย.ตำบลค้อเหนือ.
อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สามภษณ 20มิถุนายน 2545

บ่แม่นว่าให้ปลาแล้วต้องเอาปลามาคิน แล้วก็บ่แม่นว่าจะคิดเป็นเงินเท่านั้นเท่านั้น
แล้วคินกัน เขาบ่ได้ตอบแทนกันแบบนั้น แต่มันตอบแทนกันเป็นว่าฮักกัน เบิ่งกัน แพงกัน อยู่นำกัน
ช่วยเหลือกัน ถ้าคิดเป็นว่ามีราคามีค่าเท่าไรเขาบ่เรียกว่าให้กันแต่มันเป็นการซื้อกัน

วันที่สามภษณ 1 สิงหาคม 2545.

เพิ่นสอนให้หาอยู่หากินเลยเฮ็ดเป็นหมด ไถนาก็เป็นแก๊วหวดหาลาก็เป็น ที่แรก
เพิ่นก็พาไป ไปๆมาๆก็เป็นเลย

“กะได้ไปหากินหาอยากนำกัน ยากลำบากคือกัน เห็นกันทุกมื่อ ถ้ามีหยังพอช้อย
กันได้ต้องช้อยกัน”

“แม่มีลูกสองคนให้เรียนเบ็ดแล้วแต่ใผสิมีความสามารถเรียนเอา ลูกคนใหญ่เรียนดี
ได้เป็นทหาร ผู้น้องเรียนไสกะบ่จบ กลับมาบ้านเวียกงงานแม่กะบ่ให้เฮ็ดจักเทื่อเลยเฮ็ดหยังบ่เป็น
ตอนนี้จะไปบวชอยู่วัดคงสิบ่สึกเลย ลิกออกมากะมาหากินเหล่าสุบยานำบ้าน”

วันที่สามภษณ 12 สิงหาคม 2545.

เป็นสมัยใช้เงิน สิบกกว่าปีมานี้ต้องใช้เงินหลาย เพราะส่งลูกเรียนแน่ ละมีของมาให้
ซื้อให้ใช้หลายกว่าเก่ากะเลยต้องซื้อ

ยายศรี คำหอม.ที่บ้านเลขที่30 หมู่8.บ้านดอนกลอย.ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.
จ.ยโสธร.วันที่สามภษณ30 กรกฎาคม 2545

เป็นชุมเดียวกันมาโดน เรื่องเล็กน้อยๆที่พอช้อยกันได้ก็ต้องช้อย

วันที่สามภษณ 1 สิงหาคม 2545

“เพราะเป็นคนบ้านเดียวกัน ถ้าเป็นคนผิดบ้านพาลเมืองกะบ่มีใผอยากให้มาใกล้
อยากไปหาอยู่หากินนำเพิ่นกะรังเกียจ”

เพื่อนได้มาเพื่อนกะให้เขายามเขาได้กะส่งเพื่อนคือกัน ยามหน้ากะส่งกันอีก” “มีพลูหลายกะเก็บไปฝากไปเคี้ยวหน้ากันกับแม่ใหญ่หวัง แม่ใหญ่โฮมหมู่เดียวกันนี้หะยามป่วยไข้กะพอมีคนเบ็งคนแรง”

ดงน้อยลงปลาเปิด มีหนทางดำ มีโรงเรียนหลายชั้น

วันที่สัมภาษณ2สิงหาคม 2545

คนที่ให้ผู้อื่นพึ่งพาได้คนกะฮักกะหอม ยามเดือดร้อนมากะบ่อดคนเห็นใจอยากช่อยเหลือ คนบ้านเขาเคยบ่มีไผเห็นแก่โตอยู่ผู้เดียวบ่เอาไผ

ถ้าน้ำท่วมละต้องฟ้าแล้วเด็กน้อยแปดเก้าปีกะต้องไปหานก หนู แมงกิ้งก่า เห็ดหน่อไม้ ปลา มาเค็ดกับข้าวหนึ่งข้าวถ้าพ่อแม่ ลูกแม่เค็ดเรียกเป็นทุกคน

“ยามมีคนตายในบ้านบ่ต้องเ็นกันบ่ต้องให้บ้านคนตายว่าหลายความเขาเสียใจกะพอแสง ไผนัดช่างกะเค็ดโลงไว้เลย ผู้หญิงกะเข้าครัวเค็ดกับข้าวบ้านงานขาดเหลือยังเฮากะกลับมาเอาอยู่บ้านเขาไปให้”

วันที่สัมภาษณ10สิงหาคม 2545

ไผมีไผอยู่นากะไปจ้างเขาต่อให้ แต่ตัดไม้ในดงคือแต่ก็บ่ได้ ช่างเค็ดเอื้อกะเลยมีแต่ยามมีไผ

บ้านใดถ้ายามบุญจ้างหมอลำหมู่แสดงว่าคนบ้านนั้นรวยหลายผู้ใหญ่บ้านมีความสามารถ คนบ้านอื่นไท่อื่นกะสิมาหลาย

ยามมีคนตายกะต้องไปเบ็ดทุกคนไปสงสการเป็นกำลังใจให้เอื้อนคนตาย แล้วแต่ยามมันดอกแนวหมู่นี้ บ่แม่นทุกมือคือพึ่งพากัน เขาว่าผิดกฎหมายกะเลยมาจับ ลางมือกะเอาปลา ลางมือกะเอาเงินยามมีเรื่องมีราวกะไปหาพ่อบติโลดให้เพื่อนว่าให้ ให้เพื่อนยุติให้

“ปลาห้อยตอนนั้นพ่อกะสิบสี่สิบห้าปีเหลือบ่ก๊วง วงที่หายไปเพราะว่าเขาเฒ่าตายเลยเขายังอยู่แจ่งพ่อใหญ่มอนเพราะว่าเลาบ่ตาย เลายีนละกะมีพี่น้องลูกหลานไปแก่นำเลาอยู่”

วันที่สัมภาษณ11สิงหาคม 2545

ต้องไปนอนเฝ้าอยู่ท่า ขวดกะต้องเอาขึ้นมาไว้บ้าน หม่องไต่มีคนลงกะปลง ไปวงไผกะวงมัน ปศอยมีเปลี่ยนวง

แล้วแต่ยามมันดอกแนวหมู่นี้ บ่แม่นทุกมือคือพึ่งพากัน เขาว่าผิดกฎหมายกะเลยมาจับลางมือกะเอาปลา ลางมือกะเอาเงิน

ยามมีเรื่องมีราวกะไปหาพ่อบติโลดให้เพื่อนว่าให้ ให้เพื่อนยุติให้

แม่ผอง คำหอม.ที่บ้านเลขที่124.หมู่8.บ้านดอนกลอย.ตำบลคือเหนือ.อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ27กรกฎาคม 2545.

บาดท่วมกะท่วมปลาหนีเปิด บาดแล้งกะน้ำบ่ไหลปลาเป็นโรคตาย

วันที่สัมภาษณ์ 1 สิงหาคม 2545

เรามีหยังหลายกะเอาไปให้เอาไปส่งชุมเดียวกันกินน้ำ แจ่งแม่ผันแม่วรรณดีกะส่งกันไปกันมาอยู่พวกแนวอยากแนวกิน

วันที่สัมภาษณ์ 2 สิงหาคม 2545

“ถ้าคนเขาบ่พอเขาจะมาหาเอ็นเอา ลงเพื่อเด็กน้อยพอเป็นบ่าวแห่นเขาจะมาหัดน้ำ” และไปแก่วดต้องใช้คนหลาย แปรแก่คนขึ้นไปฮอดชาวพุ้นนะ ถ้าคนบ่หลายกะเฮ็ดบ่ได้”

คนบ้านเขาบ่เบี่ยงเบี่ยงกันบ่ได้ดอก อยู่ผู้เดียวบ่ได้ อย่างน้อยกะชุมจะของต้องเบี่ยงกัน”

ว่า “คนบ้านเฮาต้องช้อยเหลือกัน”

นายปราโมทย์ บาทชาธิย์ อายุ 36 ปี

นายปราโมทย์ บาทชาธิย์ อายุ 36 ปี. อาชีพทำนาและเย็บผ้า. ที่บ้านเลขที่ 134. หมู่ 4 ตอนกลาง. ตำบลค้อเหนือ. อ.เมือง จ.ยโสธร. วันที่สัมภาษณ์

พ่อแม่ลูกอยู่ 1 คน ชื่อว่า (เล่นน้องมด) ชื่อเข้าโรงเรียนชื่อว่า เจษสุดา บาทชาธิย์ อายุ 13 ปี เรียนอยู่ชั้น ม. 1 โรงเรียนบ้านค้อ พ่อกะให้เงินไปโรงเรียนมื่อละ 15 บาท ตอนเช้ากินข้าวอยู่บ้านแต่ตอนเที่ยงซื้อข้าว 10 บาท แล้วขนมกิน 5 บาท พ่อกะให้เงินทุ่เมื่อบ่วันวันเสาร์ อาทิตย์ หรือ บางทีอาจได้ให้หลายกว่าเก่าเพราะว่ารถ ขนมห่ผ่านมากะขอไปซื้อจนลืฮอดค่าหมิดหลายกว่าให้ไปโรงเรียน

พ่อกะมีที่นาอยู่ 4 ไร่กะมีตั้งแต่ปลูกข้าวอย่างเดียวอย่างอื่นบ่ได้ปลูก พ่อกะเฮ็ดนาแบ่งครึ่งกะปลูกข้าวเหนียวครึ่งหนึ่งปลูกข้าวเจ้าครึ่งหนึ่งได้ข้าวเหนียวประมาณ 20 กว่าสอบ ข้าวเจ้าประมาณ 20 กว่าสอบเฮ็ดไว้กินอย่างเดียวได้ขายกะพอกินอยู่ เพราะกะลงทุนเฮ็ดนาหลายอยู่ จ้างรถไถ จ้างคนไปชอยดำ ชอยเกี่ยว ชื้อปุ๋ย ชื้ออาหารการกินเลี้ยงคนคิดแล้วหมิด 3,000 บาท ปัญหาหมันกะบ่มีฮยังดอกเพราะว่าหมันมีน้ำคลองไหลผ่านแล้วนาพ้อมันเป็นนาโคกน้ำท่วมบ่ถึงกะบ่มีปัญหาน้ำท่วมจักรปี พ่อกะเฮ็ดนามา 13 ปีแล้ว ตั้งแต่ก่อนอยู่ จังหวัดอุดรย้ายมาอยู่กับเมียอยู่ยโสธร บ้านตอนกลาง นาบ่ตั้งแต่ก่อนพ่อกะเฮ็ดอยู่หลังมา 2-3 ปีบ่ได้เฮ็ดเพราะว่าลงทุนหลายแล้วเวลาขายบ่ได้กำไร การลงทุนกะมีชื้อปุ๋ย จ้างรถไถ จนสิแล้วหมันกะหมิดหลายแล้วเฮาต้องได้ชื้อน้ำบ่คือข้าวนาปีได้บ่ชื้อน้ำ พ่อกะมาเบี่ยงแล้วหมันบ่ได้กำไรกะเลยบ่เฮ็ด ราคาข้าวนาบ่กะตกอยู่ราคาภิโลกรัมละ 4-5 บาท ข้าวเจ้านาปีบางทีพ่อกะได้ขายอยู่ดอกขายพอได้ทุนคืนบางทีกะบ่ขาย พ่อกะเอาไปขายโรงสีดวงเฮง โรงสีกิจทวี อยู่จังหวัด ยโสธร แต่ว่าส่วนมากสิมีรถมารับอยู่รับบ้านเลย

การไปมาหาสู่อยู่จังหวัด บ้านพ่ออยู่อำเภอกุมภวาปี กะไปปีละ 2 เพื่อ กะล้งเพื่อกะไปปีละเพื่อพ่อกะสิไปช่วงเทศกาลช่วงสงกรานต์ กับ ปีใหม่ การไปหาของพ่อกะสิเอาของฝากไปนา

บางทีเอกะได้ข้าว ได้ขนม เล็กๆน้อยไปต้อนกันฟอกกะสิเอาไปต้อนผู้เฒ่ากะเป็นฟอกกับแม่ เพิ่นกะ
ชื่อนายบัวลา บาทชาธิย นางล่า บาทชาธิย

ฟอกกะเลี้ยงไก่ 10 กว่าโต เลี้ยงเป็ด 7-8 โต เลี้ยงห่าน 2-3 โต เปิดไก่ฟอกกะเลี้ยงมา
ตลอดพืดตั้งแต่ตั้งบ้านเลยเลี้ยงได้ 13 ปีแล้ว ส่วนห่านกะฟิงมาเลี้ยงได้ปี 2 ปีนี้หละฟอกกะเลี้ยงเอาไว้
กินแน่ถ้ามีคนมาซื้อกะขายคือกันเพราะว่ามันหลายมันดูแลหยาก

รายได้หลักของฟอกกะคือเย็บผ้ากับเมีย ผ้าที่ฟอเย็บสิมีคนเอามาส่งให้แล้วฟอเย็บ
แล้วเขาจะมารับคืนไปส่งกรุงเทพฯ คล้ายๆ เป็นพ่อค้าคนกลาง คนที่เอามาส่งฟออยู่สุวรรณภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ดฟอกกะเย็บผ้ามาประมาณ 4 ปีแล้วตั้งแต่ก่อนฟอมืออาชีพขับรถแต่แฟนมือนอาชีพเย็บผ้า
อยู่กรุงเทพฯ ฟอดีกะเลยย้ายมาอยู่บ้านจังหวัด ยโสธร ฟอดีกะมาประสบอุบัติเหตุรถชนขาหัก กะ
เลยมาพักอยู่บ้านรักษาเป็น 1-2 ปีจึงหาย ว่าสิไปขับรถคือเก่าแต่ร่างกายไปบ่ไหวกะเลยมาหัดเย็บ
ผ้าอยู่กับเมีย แฟนกะไปเรียนมานาฬีน้องทางแม่ชื่อนางเดือนได้ประมาณ 10 กว่าปีแล้วฟอเป็น
แน่แฟนกะไปทำงานในโรงงานเย็บผ้าอยู่กรุงเทพฯ ฟอกกะเลยไปเจอกันฟอได้กันกะเลยขึ้นมาอยู่บ้าน
มาทำงานอยู่บ้าน แล้วฟอกกะหัดนำเมียกะเลยเป็นกะเลยเฮ็ดมาเรื่อยๆเท่าทุกมือนี่

รายได้เดือนหนึ่งถ้าคิดเฉลี่ยแล้วกะได้อยู่ประมาณ 4,000 บาท กะตกอยู่มื้อละ 100
กว่าบาท ปีหนึ่ง48,000 บาท การเย็บผ้ามันสิเป็นช่วงถ้าช่วงรายได้ดีกะช่วงนาแล้ง ช่วงออกพรรษา
นี้หละงานสิหลายรายได้กะดีได้อยู่ประมาณ 6,000-7,000 บาท ช่วงรายได้บ่ดีกะคือบ่ขอยืมงานมา
ให้เฮ็ดปานใดกะคือช่วงทำนางงานสิขาดเรื่องงานสิบ่ขอยืมต่อเนื่องกะเป็นจ้งสิมาตลอด

ที่ฟอเห็นๆกะเป็นงานที่เย็บผ้าคือผ้าแล้วเขาจะไปทำงานโรงงานอยู่ในจังหวัด
ยโสธร รายได้ดี กะเป็นงานนำบริษัทในจังหวัด ยโสธร แล้วกะงานก่อสร้างคนในบ้านไปเฮ็ดหลาย
รายได้กะฟอได้เลี้ยงลูกเลี้ยงเมียในแต่ละมือ แต่ที่ฟอเห็นเขาไปแล้วรายได้ดีกะเห็นตั้งแต่ขายเพราะ
ว่ามีคนอยู่บ้านไปค้าขายอยู่ในกรุงเทพฯ พวกเพิ่นกะไปขาย ลาบ ก้อย ดม อาหารตามสั่ง เพิ่นกะไป
ค้าขายได้โดนแล้วประมาณ 4-5 ปีแล้วเพิ่นกะได้ซื้อรถซิวลา สร้างบ้านหลังใหญ่โต แล้วกะมีเงินเก็บ
หลาย ที่อยู่บ้านที่ไปขายกะมี ฟอสังข์ แม่โสม อยู่บ้านถ้าเพิ่นไปเพิ่นกะไปเป็นครอบครัวอยู่บ้านกะมี
ประมาณ 10 ครอบครัวที่ไปขายอยู่ 7-8 คนฟอกกะจำได้

อาชีพที่สร้างรายได้บ่ดีให้แกท่อกิ่นฟอกกะว่าทำนานี้หละที่มันแยในท่อกิ่นเพราะ
ว่าสาเหตุแรกที่บ่ดี กะราคาข้าวเวลาขายมันบ่ได้ราคาแล้วราคาข้าวบ่มันคงดีกะขึ้นเดียวกะลด แต่ว่า
ราคาปุ๋ยบ่เคยลดลงนาราคาข้าวจักรเทียมมีตั้งแต่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ การทำนานี้มันได้ลงทุนหลายแล้ว จ้ง
จ้งดำ จ้งเกี่ยว ซื่อปุ๋ย ข้าวข้างสิ มันกะได้ใช้เงินหลายแล้วข้าวเวลาสิไปขายพืดบ่มีราคาชวานากะ
เลยขาดทุนเพราะว่าชวานาส่วนมากสิหาเข้ากินค่าถ้าช่วงทำนากะต้องกู้เงินนั้นมาใช้จ่ายในการทำ
นาแล้วเงินที่ยืมมากะต้องมีดอก แต่ว่าฟออดช่วงเกี่ยวข้าวเอาไปขายราคาข้าวกะบ่ดีบ่เป็นราคา
ชวานากะเลยเป็นหนี้เป็นสินมาเรื่อยๆ เป็นมา 5-6 ปีแล้ว แล้วอีกอย่างหนึ่งน้ำกะท่วมตู่ท่วมมา 3 ปี
แล้วกะหลังคนฮอดบ่ได้กินข้าวจักรเม็ดมันกะเดือดร้อนมาตลอด 3 ปีแล้ว

มันมีบทบาทหลายอยู่เพราะว่าดั้นนึ้นมามันต้องได้ใช้ซื้อของใช้ของอยู่ของกิน ตั้งแต่ค่ากับข้าวกะเหม็ดเกือบร้อยกว่าบาทแล้ว อยู่บ้านพ่อตั้งแต่ครอบครัวพ่อกะ 3 คนแล้วกะมีแม่เฒ่ากับน้องเขยมากินน้ำพ่อ รายจ่ายกะเพิ่มขึ้นแล้วกะให้ลูกไปโรงเรียน กะลงมือกะค่าอุปกรณ์การเรียนลูก กะลงมือ 100 กว่าบาทกะบ่อยู่เพราะว่าต้องได้ใช้จ่ายหลาย กะหลังเดือนเฮาเฮ็ดงานได้กะลงเดือนกะพอดีกับค่าแรงที่เฮ็ดกะมี กะลงเดือนกะได้หลายกว่ากะมี เพราะกะลงเดือนงานมาบ่ทันกะต้องรองานกะมี

ปัญหากะบ่ข่อยมีดอกที่เจอกะมีตั้งแต่ได้ทำงานโดนรายได้ช่วงรอกะบ่ได้เข้าบ้าน แล้วเฮาต้องใช้จ่ายทุกมีอรายได้กับรายจ่ายกะเลยบ่สมดุลกันนี้ละมันเป็นปัญหามาตลอดอย่างอื่น กะบ่ข่อยมีดอก เองเงินกะบ่มีปัญหาดอกเพราะว่าถ้าพื้นมารับงานแล้วอีก 2-3 มีอจึงมาจ่ายกะหลังเพื่อแต่ว่าถ้าโดนกว่านั้นกะมีปัญหายุ่งเพราะว่าเงินสิบมีจ่ายผู้ที่เอามาส่งพ่อพื้นกะรู้จักกันกับเมียพื้นกะไปรับกับเฒ่าแก่อีกเพื่อหนึ่งคือกันอยู่ร้อยเอ็ดพื้นกะเป็นคนมารับมาส่ง เฒ่าแก่อยู้อยู่ร้อยเอ็ดกะชื่อว่า พิทักษ์ ส่วนผู้ที่รับมาส่งพ่ออยู่บ้านชื่อว่า เล็ก รับมาจากเฒ่าแก่อีก พิทักษ์ อีกต่อหนึ่ง แล้วนายเล็กกะมารับจากพ่อไปส่งพื้นแล้วพื้นกะเอาไปส่งกรุงเทพแล้วกะเอาเงินมาส่งเฮาหลังจากเสร็จงาน กะเฮ็ดหมูนเวียนมาจั่งสิตลอด

พ่อกะว่ารายได้ในรูปเงินสิตดีกว่าเพราะว่าของให้มีเงินเฮาสีเงินมาซื้อปลา ซื้อวัว มาเลี้ยงกะได้ แล้วกะรูปเงินเอามาลงทุนเฮ็ดอียังกะได้ว่าต้องแต่เฮามีควรรคิด แต่ของพ่อถ้าได้มาในรูปเงินพ่อกะสิเอามาเฮ็ดลงทุนซื้อเครื่องจักรเย็บผ้ามาเฮ็ด แล้วกะไปรับผ้าอยู่กรุงเทพแล้วกะมาจั่งคนอยู่บ้านเย็บให้แล้วพ่อกะสิเอาไปส่งให้ร้านตัดผ้าอยู่กรุงเทพอีกเพื่อหนึ่ง พ่อกะคิดมา 5-6 ปีแล้วเพราะอยากเป็นเฒ่าแก่อเอง

เป้าหมายในการใช้เงินพ่อช่วงนี้สิบได้เก็บปานใต้เพราะว่าได้ใช้จ่ายเงินหลาย ไหนค่าอาหาร ค่าน้ำค่าไฟ ให้ลูกไปโรงเรียนกะเลยบ่มีเงินเก็บ แล้วถ้าสิเก็บบางเดือนกะได้หลายบางเดือนกะได้หน่อย แต่กะได้หมูนเวียนใช้จ่ายในครอบครัวแต่ว่ากะบ่ได้ขาดเงินปานใต้มันกะพอได้ใช้นำมันอยู่

การใช้จ่ายพ่อสิบประหยัดที่สุด ถ้าบ่จำเป็นพ่อบ่สิบใช้มีตั้งแต่ซื้อ อาหารการกินในครอบครัว ค่าน้ำค่าไฟเดือนหนึ่งกะ 500 กว่าบาท แล้วกะเติมน้ำมันรถมอเตอร์ไซด์เดือนหนึ่งกะ 200 กว่าบาท แล้วกะให้ลูกไปโรงเรียน แต่ว่าพ่อกะสิบสนใจเรื่องเงินดอกมีตั้งแต่ให้แม่เป็นคนเก็บ ถ้าอันได้มัน เหมาะสม แม่พื้นกะสิเป็นคนซื้อเอง เรื่องสิซื้อแบบฟุ่มเฟือยบ่มีดอกเพราะรายได้เฮามันบ่แน่นอนเพราะว่าเฮ็ดงานให้เขาได้จั่งได้เงินถ้าเฮ็ดบ่ได้กะบ่ได้เงินกะเป็นจั่งสิมา 5-6 ปีแล้ว

การแบ่งเงินภายในครอบครัวกะบ่ได้แบ่งดอกเพราะว่าเงินเฮาบ่หลายกะให้แม่เก็บ ถ้าพ่อต้องการใช้อียังกะจั่งไปขอเอา สิเป็นการใช้รวมๆกันมากกว่ามีอียังพ่อกับแม่สิปรึกษากันใช้หม่องนี้อันนี้สำคัญบ่ สิบใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายพ่อกะเฮ็ดจั่งสิมาตั้งแต่พ่ดแต่งงานมาได้ 15-16 ปี

พ่อกะมีหลานอยู่ชื่อว่าน้องชาย เรียนอยู่ อนุบาล 2 โรงเรียนบ้านค้อ พ่อกะให้เงินหลานอยู่เพื่อละ 5-10 แต่กะบ่ได้ให้ประจำเพราะว่าโดนเขาจ้งมาเล่นนำลูกสาวพ่อ ถ้ารถชนมาพ่อกะสิซื้อให้หลานกิน กะเฮ็ดจ้งสิหละถ้าเขาบ่มากะบ่ข่อยได้ซื้อให้ป้านได้นอกจากเขาสิมาจ้งได้ซื้อให้กิน

ช่วงที่พ่อไปทำงานกับแฟนไปทำงานอยู่กรุงเทพฯ กะสิส่งเงินมาให้แม่เฒ่าสร้างให้กะส่งขึ้นมาเดือนละ 5,000-6,000 บาทต่อเดือนจนได้สร้างเป็นบ้านขึ้นมา กะเหมิดเงินประมาณ 50,000-60,000 บาท พ่อกะสร้างมาได้ 7-8 ปีนี้หละจนสิแล้วกะใช้เวลา 4 ปีจ้งแล้ว แล้วจ้งได้ขึ้นมาบ้าน

การแบ่งหน้าที่ภายในบ้านพ่อกับแม่กะมีหน้าที่เย็บผ้าอยู่บ้าน แล้วส่วนลูกกะลังจากเลิกจากโรงเรียนกะมาชอยเฮ็ดงานบ้านภายในบ้าน หนึ่งข้าว กวาดบ้านถูบ้าน ส่วนกับข้าวพ่อกับแม่สิเป็นคนเฮ็ดเองเพราะว่าลูกกะเฮ็ดกับข้าวบ่ทันเป็น แล้วกะมีตั้งแต่ให้ลูกที่ชอยรีดผ้าชอยอยู่เพราะกะแบ่งหน้าที่มาได้ 3-4 ปีแล้ว

บ้านที่เข้าเป็นกลุ่มกับพ่อที่มาเฮ็ดงานนำกันแต่ว่าแยกกันเฮ็ดเวลาเฮ็ดเสร็จแล้วกะเอามารวมกันไว้บ้านพ่อแล้วพื้นกะมารับเอาอยู่บ้านพ่อ ผู้ที่เฮ็ดนำกะมี บ้านเมื่อดชื่อว่าบาน บ้านค้อเหนือแม่แปลง บ้านค้อใต้ แม่จี้ แม่ลัย บ้านผือแม่จิม แม่สวย บ้านกล้วยแม่บน บ้านดอนกลางกะพ่อนี้หละ กะเฮ็ดมาได้ 3-4 ปีแล้วที่รวมกลุ่มกัน

การอยู่การกินกะกินดีกว่าเก่าอยู่ มันกะแตกต่างจากอยู่กับพ่อกับแม่อยู่ ตั้งแต่อยู่กับพ่อแม่บ่ข่อยได้กินป้านได้นวเป็นวัยรุ่นบ่ข่อยได้สนใจเรื่องอยู่เรื่องกิน เพราะว่าหมู่หลายกะไปเล่นกับหมู่กะอยู่กินนำหมู่เลย มันกะบ่เป็นจิตจะลักษณะป้านได้การกิน พอได้มีลูกมีเมียการอยู่การกินกะกินเป็นเวลาขึ้นแล้วกะได้กินกับลูกเมียตลอดแล้วการอยู่การกินกะดีกว่าเก่ากะเป็นจ้งสิมา 4-5 ปีแล้ว

การเลือกซื้อเสื้อผ้าช่วงนี้กะบ่ข่อยได้ซื้อกะมีตั้งแต่ซื้อให้ลูกสาว สิเป็นชุดใส่เล่น เป็นเสื้อกีฬา เพราะว่ามักใส่ มีตั้งแต่ซื้อให้แต่ลูก กะบ่แตกต่างจากอดีตดอกเพราะว่าตั้งแต่ตอนเป็นบ่าวกะบ่ข่อยได้ซื้อคือกัน ส่วนมากเสื้อผ้าสิใช้ของพี่ชายแทนเพราะว่าเขาเอาให้กะบ่ข่อยได้ซื้อ แล้วพดมาได้เมียกะบ่ได้ซื้อคือกันมีตั้งแต่เมียซื้อให้ การซื้อของเมียกะสิชื่อว่าเฮาขาดเสื้อผ้าตรงอยู่จุดได้แล้วเมียกะสิซื้อให้ ว่าเสื้อผ้า แขนยาว แขนสั้นมีบ่ สำรวจ่งแล้วกะสิซื้อให้ บางที่เป็นปีจ้งได้ซื้อกะมีจ้งได้ซื้อเทื่อหนึ่ง ที่ได้ซื้อดูส่วนมากกะสิเป็นกางเกง

เครื่องเฟอร์นิเจอร์ ตู้เย็นนี้พี่น้องเป็นคนเอาให้ได้มา 2 ปีแล้ว ส่วนโทรทัศน์กะช่วงไปทำงานอยู่กรุงเทพฯ จ้งซื้อกะซื้อแบบผ่อน ราคาพ้อซื้อผ่อนกะตก 7,000-8,000 บาท ถ้าเงินสดกะประมาณ 4,000 บาท รถมอเตอร์ไซด์นี้กะทำงานซื้อเอาพ้อกะซื้อได้ 4-5 ปีแล้ว เดียวนี้กะ เหมิดงวดแล้ว ราคากะตกอยู่ 35,000 บาท เพราะว่าช่วงสุดท้ายเอาไปเทื่อเดียว 10,000 บาทกะเหมิดงวดพอดี

พ่อกะว่าการอยู่การกินกะสำคัญตั้งแต่อยู่กับพ่อกับแม่เฮากะกินตามสบาย แต่ช่วงอยู่กับเมียกะอยู่กินอยู่ดีคือการอยู่การกินกะเป็นระบบขึ้นเพราะว่าอยู่เป็นครอบครัวมียังกะอยู่กินนำกัน ปกติแตกต่างจากอดีต

สาเหตุที่ได้มาเย็บผ้าคือตอนนั้นไปเสียดงานยังบ่ทันได้เพราะว่าขาที่รถแข่งชนขาหักมันบ่ทันดีปานได้ พ่อกะว่าสิบเสียดดอกแล้วมันโดนงานกะได้ออกรายได้กะบ่มีกะเลยต้องเย็บผ้า นำเมียเลยกะเสียดไปเสียดมากะเสียดมาเรื่อยๆเท่าทุกมือนี่กะได้ 4-5 ปีแล้ว

งานเย็บผ้ามันกะสบายใจนะเพราะว่าเฮาได้เสียดอยู่กับบ้านเฮาแล้วกะบ่มีผู้คุมบ่มีอิหยัง มันสบายใจนั้นนา การเย็บมันแล้วตั้งแต่งานง่าย งานหางกบางที่มีมือหนึ่งกะเสียดได้ 10 โต ถ้างานง่ายกะเสียดได้หลาย เสียดแล้วกะเพลินไปเรื่อยๆ กะสู้เสียดเพื่อลูกเพื่อเมียตั้งแต่เสียดกะสบายใจมาเรื่อยๆเพราะว่ามันได้เงิน

งานที่เสียดบ่สบายกะคือเวลาเฮาเสียดงานเย็บผ้าแล้วเฮาส่งไปแล้วบ่ผ่านมันได้กับมาแก้ กะเสียดให้เฮาบ่สบายเพราะว่าเฮาขาดรายได้บ่ได้เสียดอย่างอื่นเพราะการเอามาแก้กะบ่ได้เงิน เพราะว่าเฮาเสียดไปผิดเฮาต้องแก้ไขเอง การแก้ไขมันกะต้องอยู่เพราะว่าเสียดงานส่วนหลายบ่รู้ว่าไฟเสียดมาผิดแน่เพราะว่ามันเสียดหลายคน แล้วต้องเสียดให้มันทันกะเลยต้องเสียดเร็วมันกะเลยผิด

เงินแสนนี้ลิเป็นเงินของ อบต. พ่อกะยืมมาใช้จ่ายในครอบครัว พ่อกะได้ยืมแล้วกะได้ใช้คืนแล้วกำลังยืมใหม่ พ่อกะยืมมา 3,000 บาท กะยืมมาได้ 1 ปีแล้ว กะคืออยู่

พ่อกะบ่ได้เข้าไปเบิ่งอิหยังกะเห็นมาชอยอยู่เพิ่นกะเอาพันธุ์ข้าวปลูกมาแจกแทบทุกปี แล้วเพิ่นกะมาชอยแนะนำปุ๋ยชีวภาพมาให้เสียดเพื่อสืบทอดต้นทุนในการซื้อปุ๋ยวิทยาศาสตร์

อบต.กะมีความหมายอยู่ อยู่บ้านกะเป็น อบต. 2 คน กะชื่อว่า นายทวี สุตามาตร นายคำสูง แจ่มสุข เพิ่นกะเสียดส่วนรวมสะมากกว่ากะบ่ได้เจาะจงว่าเสียดชอยผู้ใดเป็นพิเศษ จังเพิ่นกะเอาถนนมาให้หมู่บ้านไปมาได้สะดวก บ่คือตั้งแต่เก่า เพิ่นกะจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ให้หมู่บ้าน แล้วกะเสียดปุ๋ยหมักชีวภาพ เพิ่นบ่ได้เจาะจงว่าชอยไฟเป็นพิเศษเพิ่นกะจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์มา 3 ปีแล้ว แต่ว่ากลุ่มปุ๋ยชีวภาพเพิ่งมาเสียดปีนี้ พวกที่เสียดปุ๋ยกะได้เอาใส่มาแล้ว

อยู่บ้านกะได้เสียภาษีที่นาปีละ 20 บาทผู้ใหญ่บ้านเป็นคนมาเก็บอย่างอื่นกะบ่ได้เสียดอกภาษีอย่างอื่นกะบ่ได้เสียดอกพ่อกะเสียมาแล้ว 5-6 ปีแล้วตั้งแต่พ่อกับแม่เพิ่นโอนให้

พ่อกะอยากให้เพิ่นมาตั้งโรงงาน เพราะว่าคนอยู่บ้านสิได้มีงานทำ เพราะว่าคนอยู่บ้านบ่ข่อยมีงานทำหลังจากเสียดมาแล้ว ถ้ามีโรงงานกะสิมีรายได้เข้ามาจนเจือครอบครัว แต่พ่อกะเห็นเขามาตั้งโรงงานเย็บผ้า อยู่จังหวัดยโสธร เพิ่งมาตั้งใหม่เพิ่งมาตั้งได้ปีหนึ่งอยู่บ้านเฮาห่าง 10 คนในเขตจังหวัด ยโสธรนี้ไปเสียดหลาย นี่หละได้กะเสียดชอยให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น

ความคิดอยากให้เรียนหนังสือสูงๆ ได้เป็นเจ้าเป็นนาย ได้รับราชการ บ่ได้มาลำบากคือจั่งพ่อกับแม่ แต่ถ้าลูกเรียนหนังสือไปบ่ไหวอิหยังกะถ่ายทอดให้อยู่พอว่ามันกะเป็นงานในร่ม ราย

ได้กะตือยว่าตั้งแต่เขาไปรับมาเอง แล้วรับตัดเสื้อผ้ายูหน้าร้านกะสิสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ พ่อกะคิดมาตั้งแต่ 4-5 ปีแล้ว

กะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ยกโตอย่างจังเฮ็ดนา ตั้งแต่กะสิมีตั้งแต่การเล่ากันไปเฮ็ดชอยกันแต่เดี๋ยวนีมีตั้งแต่การว่าจ้างเพราะว่าทุกมือนีการหาอยู่หากินมันลำบากขึ้นถ้าเล่าไปชอยกันกะปคือถ้าเล่ากะเล่าได้แค่มือเดียว ถ้ามือต่อไปกะต้องเป็นการจ้างแต่ถ้าเป็นญาติพี่น้องกะไปชอยได้อยู่เพราะว่าญาติพี่น้องส่วนมากสิเฮ็ดนำกันตลอดพ่อกะว่าการเปลี่ยนแปลงมาเป็นการว่าจ้างมาประมาณ 10 กว่าปีแล้ว

ปัญหาที่ขาดแคลนทุกมือนีกะส่วนมากสิเป็นขาดแคลนเงินทองเพราะว่ามันมีช่วงที่ว่างงานบ่เข้ามาตามเป้าหมายสิเป็นช่วงหน้าฝนงานสิมีน้อย เพราะว่าทางกรุงเทพฯ เขาตัดผ้าห่อยรายได้ของพ่อกะเลยเงินขาดแคลนเพราะว่ารายจ่ายในครอบครัวมันหลายประมาณ 3-4 เดือนจ้งรายได้คือเก่าเป็นจ้งสิมาตั้งแต่เฮ็ดผ้ามาเลย

งานที่ได้อาศัยผู้อื่นสูงกะมีตั้งแต่เฮ็ดนาเพราะว่าเขาบ่สามารถเฮ็ดเองผู้เดียวบ่ได้ต้องได้จ้างได้วานผู้อื่นมาชอยเฮ็ดเพราะอยากแล้วเร็วเพื่อว่าสิได้เฮ็ดงานเย็บผ้าต่อ เพื่อสิได้หารายได้เข้าครอบครัวเพราะว่าถ้าบ่หากะบ่ได้กะได้อาศัยผู้อื่นมาตลอดตั้งแต่เฮ็ดนา มา 5-6 ปีแล้ว

การเลือกมาทำงานนำส่วนมากกะสิเป็นปากต่อปาก ส่วนมากเขากะสิมาหาเขาเอง เพราะว่าคนในหมู่บ้านกะสิบอกวามองนั้นมองนี้เขาจ้างเย็บผ้ารายได้ แล้วเขากะมาติดต่อเองส่วนมากกะบ่ชอยเลือกดอกเพราะว่าเขากลัวมาของงานเฮ็ดแสดงว่าเขากะมีฝีมือในการเย็บผ้าคือกันแล้วกะชอยเหลือกันไปถ้ามีคนบ่เป็นพ่อกะหัดให้พ่อกะชอยเหลือกันคนบ้านเดียวกันพ่อกะชอยให้เขาปรับปรุงมาเรื่อยๆ ส่วนมากสิดีขึ้น พ่อกะเฮ็ดจ้งสิมา 5-6 ปีแล้ว

ปัญหาที่คนอพยพออกนอกพื้นที่กะย่อนว่าอยู่บ้านหลังจากกทำนาแล้วกะบ่มีงานเฮ็ดแล้วเขากะต้องกินต้องใช้กะเลยต้องดิ้นรนไปหางานต่างจังหวัด อยู่บ้านส่วนมากกะไปทำงานอยู่กรุงเทพฯ เพราะว่าอยู่กรุงเทพฯ โรงงานหลายแล้วกะรายได้กะสูง อยู่บ้านส่วนมากกะสิไปทำงานเย็บผ้ากับไปทำงานขับรถแท็กซี่กะเป็นจ้งสิมาตลอดเพราะว่าอยู่บ้านกะบ่มีโรงงานให้เฮ็ด

เรื่องที่ตั้งใจเฮ็ดในรอบ 2 ปีกะอาชีพอเย็บผ้าเพราะว่ามันเป็นรายได้ให้ครอบครัวแล้วรายได้มันกะดี พ่อกะเลยยึดอาชีพเย็บผ้าเป็นอาชีพหลัก พ่อกะเฮ็ดมาแล้ว 5-6 ปี

การชอยเหลือที่พ่อมองอยู่เนาะบางโอกาสกะชอยเหลือกันดีบางโอกาสต่างคนต่างมีภาระต่างคนต่างดิ้นรนไปกะเลยบ่ชอยชอยเหลือกันคือตั้งแต่เก่าป่านได้ การส่วนเหลือส่วนมากสิเป็นเกี่ยวกับหมู่บ้านเฮ็ดกิจกรรมชอยเหลือกันในหมู่บ้าน งานวัดงานวาที่ชอยเหลือกัน งานแต่งงานพวกนี้แหละที่เขาชอยกัน

พ่อมีปัญหาเดือดร้อนช่วงนั้นเพราะเฮ็ดงานแล้วบ่ได้เงินพ่อกะไปปรึกษาพ่อใหญ่บ้าน แล้วกะล้งเทื่อเขาขาดเงินกะไปกู้ยืมนำพ่อใหญ่บ้านเพิ่นกะบ่เอาดอกนำดอกเพิ่นพ่อกะสิยม

เพื่อละ 1,000-2,000บาท กะดีสามารถให้คำปรึกษาได้ถ้าเขามีปัญหาเดือดร้อน พ่อกะปรึกษามาตลอด 4-5 ปีแล้ว

พ่อกะให้ความเคารพผู้ใหญ่บ้านมากที่สุดในห้องถิ่นเพราะว่าพื้นกะเป็นญาติพี่น้อง ขณะเดียวกันพื้นกะเปรียบคือจิ้งพ่อกะคือกัน พ่อกะให้ความเคารพนับถือพื้น การนับถือพื้นกะแตกต่างจากอดีตดอกกะให้ความซอຍเหลือมาตลอด

คนที่ย้ายเข้ามาในห้องถิ่นกะหลายในช่วงนี้ สาเหตุเขาจะไปเห็นกันในเมืองพะเยาแล้วกะมั่งกันกะแต่งงานกันกะย้ายมาอยู่บ้านแล้วกะมาปักหลักอยู่บ้านกะหลาย

ช่วง 2-3 ปีคีนหลังพ่อกะใช้ทางจดหมาย แต่ว่าช่วงนี้กะไปตามยุคตามสมัยกะมีโทรศัพท์กะใช้โทรศัพท์ ส่วนมากกะถามสารทุกข์นสบายดีอยู่กันจังได้ไปจังสันหละ

พ่อกะว่าเดี๋ยวนี้อีตงานกะต้องมึประสพการณ์นำ เพราะถ้าเขาบมีประสพการณ์กะอีตงานให้เขาบได้ ส่วนมากกะเป็นงานเย็บผ้าต้องมึประสพการณ์ต้องมีความรู้ เกี่ยวกับการเย็บจักรถ้ามาอีตแล้วงานเขากะบมีปัญหากะสิดีได้เสร็จทันตามกำหนด

ส่วนมากกะซอຍเหลือกันยกย่อนเป็นคนบ้านเดียวกันกะซอຍเหลือกันทุกเรื่อง ส่วนมากกะซอຍกันเรื่องอีตไรอีตนาเขากะสิดมาซอຍกันถ้าไปเอิ้นมาซอຍส่วนมากกะสิดมาซอຍอย่างเต็มใจเพราะมิดั้งแต่ญาติพี่น้อง กับเรื่องอีตบ้านว่าดั่งแต่ไปเอิ้นไปวานกะสิดมาซอຍกะเป็นจังสิดมาตลอดดั่งแต่ยุคพ่อยุคแม่แล้ว

ผู้ใหญ่บ้านนายประสิทธิ์ โพธิ์ทอง อายุ 55 ปี.อาชีพค้าขายและทำนาสวนผสมที่บ้านเลขที่15.ม.4ดอนกลาง.ตำบลค้อเหนือ.อ.เมืองจ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์12 มกราคม 2546

พ่อกะมึลูกอยู่ 4 คน ผู้ที่

1. วานิช โพธิ์ทอง กะแต่งงานแล้วกะมึลูกแล้ว เขากะไปทำงานอยู่กรุงเทพฯเดี๋ยวนี้อะเปิดอยู่ซ่อมรถอยู่กรุงเทพฯปีใหม่นี้หละ ดั่งแต่ก่อนกะเป็นลูกน้องเขา 10 กว่าปี เดี๋ยวนี้อะเปิดอยู่เอง
2. วิทยา โพธิ์ทอง อายุ 30 กว่าปีแล้ว บ่ทันไ้แต่งงานไปทำงานอยู่กรุงเทพฯ กะไปทำงานโดนแล้วเรียนจบกะไปทำงานเลย ที่แรกกะว่าไปเรียนต่อรามนั้นหละ บ่ทันไ้จบซ้ำกะไปหาขายของเป็นพนักงานขายประกันที่แรก เดี๋ยวนี้อะบู้ว่าอีตงานอียังบ่กลับบ้านจักเทื่อ แต่ว่ากะติดต้อมาอยู่ ว่าอยู่ดีซ้ำบาย (สบาย) ดีอยู่
3. กาญจนา โพธิ์ทอง ผู้นี้กะแต่งงานแล้วคือกันแต่ว่าผู้นี้อยู่กับแฟนเขาอยู่บ้านบาก ได้ลูกแล้วคนหนึ่งเรียนอยู่โรงเรียนบ้านหนองอีตุ้ม เขาไปค้าขายอยู่ในตลาดแต่วันศุกร์เขามานอนอยู่กับพ่อ
4. วาสนา โพธิ์ทอง แต่งงานแล้วได้ลูก 2 คนได้กับคนหนองคาย หลานกะเรียนอยู่ยโสธร พ่อกะให้เงินไปโรงเรียนมื่อละ 5 บาท ผู้ที่ 2 บ่ทันไ้เข้าโรงเรียนเพ็งอายุได้ 2 ปี

พ้อมีที่นาอยู่ 4 แปลงแต่ละแปลงประมาณ 10 ไร่ รวมกันหมดจะได้ 45 ไร่ เดียวนี้ พอเฮ็ดสวนผสม 3 ไร่กว่า พึ่งเฮ็ดได้ปีนี่เกษตรในอำเภอเพิ่นมาแนะนำแล้วพาเฮ็ดแล้วเขากะมาติดตามผลงานทุกอาทิตย์ เพิ่นกะเอาพันธุ์ไม้มาให้ กะมีละมุด มะม่วง กล้วย มะกอกน้ำ ลำไย อ้อย บั๊นตันได้ผลดอกเพราะว่าเพิ่นเริ่มเฮ็ด น้ำกะเอาน้ำคลองหุดเพราะว่าน้ำคลองไหลผ่านนาพอ ตั้งแต่ก่อนพอกะเฮ็ดนาปรังอยู่แต่เดิวนี้อบบเฮ็ดเพราะว่าอายุหลายแล้วเมื่อย เฮ็ดกะบพอสีได้มีตั้งแต่ขาดทุนกะเลยเขาเฮ็ด นาปีพอกะเฮ็ดอยู่ เฮ็ดหมดทุกไร่แต่กะบได้ข้าวหลายเพราะว่าน้ำท่วม หนึ่งส่วนกะลีเหลืออยู่ 2 ส่วนได้ข้าวประมาณ 400-500 หมื่น หมื่นละ 12 กิโลเป็น 6 ตัน พอกะจ้งข้าวจ้าวไวขายอยู่แต่ว่ากะบตันได้ขาย เพราะว่าข้าวบมีราคา ข้าวจ้าวได้ 3 ตัน แล้วพอกะลงทุน 40,000 บาททุกปีต่อการทำนา พอกะซื้อ ปุ๋ย ชี้น้ำมันเครื่อง แล้วกะจ้างคนมาช้อยเกี่ยว ช้อยสีข้าว ส่วนมองน้ำท่วมกะท่วมมาแล้ว 3 ปีบได้กินข้าวจกเม็ด สาเหตุจากน้ำท่วมกะเกิดจากการกั้นน้ำของเขื่อน ถึงฤดูฝนน้ำมามันกะอ้งกันหลายแล้วกะมาเปิดออกเทือเดียวมันกะมาท่วมนาพอหมด เขื่อนที่ปล่อยออกมากะคือเขื่อนลำปาว เขื่อนอุบลรัตน์ เขากะปล่อยยามา 3 ปีแล้วกะท่วมทุกปีเลย คั้นเฮ็ดจ้งชี้น้ำมันกะท่วมตลอดเพราะว่ามาปล่อยตั้งแต่ช่วงหน้าฝน หน้าอื่นบได้ปล่อยจกเทือมันกะเลยท่วม

กะมาจากการค้าขายพอกะค้าขายมา 10 กว่าปีแล้ว ตั้งแต่ก็รายได้กะดีอยู่ เพราะว่าร้านค้าบตันหลาย สหกรณ์กะบตันได้เปิด ร้านค้ากะมีแต่ร้านของพอกับร้านหนึ่งกะอยู่ในบ้าน กะพอได้ขายอยู่ แต่บัดนี้มาเปิดร้านสหกรณ์ เขากะพากันไปซื้อของอยู่สหกรณ์ แล้วรายได้ของอกะลดน้อยถอยลงไป เขากะเปิดสหกรณ์มาได้ 1 ปีแล้ว ตั้งแต่ก็บตันมีร้านสหกรณ์พอกะขายได้มีอละ 300 กว่าบาทแต่เดิวนี้อบบพ้อมีอละ 50 บาท เดือนหนึ่ง 1,500 บาท ปีหนึ่งกะได้ 18,000 บาท แต่ละมือตั้งแต่ก็ขายดีหลาย มันกะเป็นจ้งสีมาปีหนึ่งแล้วรายได้ที่ลดน้อยถอยลง

สัตว์ที่พอเลี้ยงกะมีควาย 4 ตัว กับเลี้ยงปลาอยู่นา ปลาที่เลี้ยงกะปลาดุก ปลานิล ปลาไน พอกะขายอยู่เรื่อย 2 เดือนกะได้ขายแล้ว ปลาดุกพอกะซื้อมาตัวละ 50 สตางค์ ส่วนปลานิล ปลาไน กรมประมงเขาเอามาให้ เขาเอามาให้หว่างช่วงน้ำท่วม เขากะเอามาแจก 3 ปีแล้ว เดียวนี้พอกะขายแต่ปลาดุก 3 กิโล 100 บาท ถ้าเอาส่วนมากพอจ้งสีขา แต่ว่าถ้าเอาส่วนน้อยพอกะสีขาย กิโลละ 50 บาท ปลาดุกพอสีเลี้ยงใส่กระชัง เพราะว่ามันจับยากเวลาขาย ส่วนปลานิล ปลาไน พอกะสีปล่อยเลี้ยงไว้อยู่ในสระน้ำเลย ส่วนควายพอกะเลี้ยงมาประจำบได้ขาด ตั้งแต่ก็พอกะเลี้ยงไว้ไถนา พอกะเลี้ยงควายมรดกที่พอแม่เอาไว้ให้ พอกะได้ขายลูกมันหลายเทือแล้ว คะล้งโคกะได้ 10,000 บาท คะล้งโคกะได้ 20,000 บาท พวกคนสยฮ้อยที่มาซื้อเขาเอาไปขายอยู่บอน ตลาดนัดวัวควายอยู่ในจังหวัดยโสธร

โดยมากพวกมีนากะเฮ็ดนา พวกที่บมีนากะรับจ้างเฮ็ดงานก่อสร้าง อยู่ยโสธรเป็นลูกจ้างรายวัน วันละ 130 บาทบ้านเขากะไปเฮ็ด แล้วกะไปเย็บผ้าในจังหวัด กะไปรับจ้างเฮ็ดงานเป็นกรรมกรนำ อยู่บ้านกะไปหลายคนอยู่ประมาณ 20 คนที่ไปรับจ้างแล้วกะเย็บเสื้อผ้า เขากะสีไปรถของจะของเอง เขากะไปรับจ้างจ้งสีมาตลอดประมาณ 10-20 ปีแล้ว

อาชีพที่แยกคือเฮ็ดนา เพราะว่าลงทุนหลาย ซื้อปุ๋ย ซื้อน้ำมัน จ้างเกี่ยวข้าว จ้างดำนา จ้างสีข้าวแล้วข้าวจะบ่เป็นราคา ก็โลละ 5 บาท บางคนน้ำกะท่วมซอดบ่ได้กินข้าวจกเม็ดกะมีเขากะเลยต้องดิ้นรนไปเฮ็ดงานทางอื่น ส่วนมากกะไปเฮ็ดงานอยู่กรุงเทพฯ ถ้าราคาข้าวดีชาวนากะคือสิบเดือนรอนปานนี้กับน้ำท่วม พ่อกะคิดจั่งสิมา 5-6 ปีแล้วตั้งแต่ราคาข้าวมันต่ำ

ถ้าพ่อมีเงินพ่อกะสิเอามาลงทุนเกี่ยวกับการเฮ็ดไร่นาสวนผสม เพราะว่าเบิ่งทรงมันเป็นตารายได้ดี แล้วกะสิเอามาซื้อวัวไว้ถ้าเลี้ยงเอาไว้ขายลูกมัน ส่วนเงินที่เหลือพ่อกะสิเอาไว้ลงทุนค้าขายอยู่ในบ้าน พ่อกะคิดจั่งสิมา 2-3 ปีนี้แหละ

เป้าหมายในการใช้เงินของพ่อกะมีอยู่ถ้าได้ขายข้าวกะสิได้เป็นเงินเก็บสะสมไว้ในธนาคาร แล้วกะเงินขายควายพ่อกะสิเก็บไว้รวมกันปีนี้พ่อกะไปซื้อรถมือสองมาจากกรุงเทพฯ ราคา 250,000 บาท แล้วลูกชายกะเอามาเปิดซ่อมรถอีก มันกะหมดไปน้ำจิ้งจัน เงินอย่างอื่นกะเอาไว้ซื้อของมาขายแต่ละมือ เงินที่ซื้อของกะสิเก็บไว้หน้าแม่ พ่อเฮ็ดจั่งสิมา 10 กว่าปีแล้ว

ครอบครัวพ่อได้ใช้จ่ายหลาย มันกะหมดไปน้ำซื้อของมาขายอยู่ร้านสิบมือไป ถ้าหมดกะไปซื้อมาขายอีก ค่าใช้จ่ายแต่ละมือในการซื้อของกะหมดไป 500 บาท ส่วนมากกะสิซื้อกับข้าวมาขายตอนแลง แต่ว่าถ้าได้ไปซื้อพวกเหล่า เบียร์มันกะหมดหลายอยู่ทีละ 3,000-4,000 บาท เขาซื้อมากะ 3-4 อาทิตย์จั่งสิหมดจั่งได้ไปซื้อมาขายอีก พ่อกะเฮ็ดจั่งสิมาตั้งแต่เปิดร้าน 10 กว่าปีแล้ว

การแบ่งปันเงินภายในครอบครัวพ่อกับแม่กะสิถือเงินนำกัน เพราะว่าถ้าของหมดกะต้องไปซื้อนำกันส่วนเงินกองกลางที่ขายข้าว ขายวัว ขายควายได้ กะสิเอาไปฝากธนาคารไว้ เงินที่ได้จากการค้าขายกะสิเอามาหมุนภายในครอบครัว อันได้ขาดอันได้เกินกะไปซื้อมาไว้เรื่อย ๆ พ่อกะเฮ็ดจั่งสิมาตั้งแต่แต่งงานกัน

พ่อบ้านอยู่ 2 หลัง บ้านหลังเก่าเป็นมูลมรดก แล้วพ่อกะมาเฮ็ดใหม่หมดเงิน 50,000 กว่าบาทใช้ระยะเวลาเดือนเดียวกะแล้ว พ่อกะสร้างได้ 10 กว่าปีแล้ว ส่วนบ้านหลังใหม่พ่อกะสร้างหมด 50,000-60,000 บาท จ้างช่างหมด 10,000 กว่าบาท พ่อกะต่อเติมมาเรื่อย ๆ เฮ็ดได้ล่างแห่ เฮ็ดกำแพงแห่ พ่อกะสร้างมาได้ 20 ปีแล้ว

การแบ่งหน้าที่ภายในบ้านกะหน้าที่ไหนที่มัน ผู้ไปสวนกะไป ผู้ลูกสาวกับลูกเขยสิไปสวน ผู้แม่สิไปเลี้ยงควายสลับกันกับพ่อ ถ้าเขามาเหมารถไปในเมืองพ่อกะสิไป แต่ถ้าว่ามีคนมาจ้างพ่อกะสิไปเลี้ยงควาย ให้แม่ขายของอยู่บ้าน ส่วนมากพวกที่มาเหมากะสิเหมาไปซื้อของอยู่ตลาด ไปร้อยเอ็ด ไปอุบลฯ แต่ว่าไปกรุงเทพฯ พ่อไปบ่ได้ดอก เพราะว่าขับรถบ่ซอดดอก เพราะว่าพ่อเมื่อย พ่อเฮ็ดจั่งสิมาได้ 10 กว่าปีแล้ว

การอยู่การกินกะธรรมดา ส่วนมากกะไปซื้อของอยู่ตลาดมากิน บางทีกะไปเอาปลาอยู่สระจะของมากินนำแห่ ผสมผสมกันไปมันกะแตกต่างจากที่อยู่กับพ่อกับแม่อยู่ เพราะว่ากินอียังกะแล้ว ตั้งแต่โบราณขอกันกินกะได้ เพราะว่าแนวอยู่แนวกินมันหลาย แต่ว่าทุกวันนี้หาอียัง

ยังมากจะได้ขายหมด เพราะว่ามันหายาก ขอกันกินกะบ่ได้ถ้ากินได้กะได้กินคาบเดียว คาบหน้ากะไปกินหน้าเขาบ่ได้เพราะว่าเขากะซื้อมาคือกัน มันกะเป็นจิ้งสีมา 20 กว่าปีแล้วเท่าที่พ่อเห็น

การซื้อเสื้อผ้าน้อยพอได้แต่ เพราะว่าเสื้อผ้ามันถึก(ถูก)กว่าแต่ก็หลาย พ่อกะซื้อผ้าเก่า 3ตัวร้อยมาใส่แล้วกะแล้วเพราะว่าเขาซื้อมาใส่เฮ็ดเวียกเฮ็ดงาน บ่ได้ไปซื้อของใหม่ของดี บ่ได้พิถีพิถันอ้อหยั่ง เขากะใส่รถมาเร่ขายพ่อว่ามาขายทุกมือเอาโลดจำพวกเสื้อผ้า กะเป็นจิ้งสีมา 4-5 ปีแล้ว

ตุ้ยเน่ ไทรทัศน์ พ่อกะเอาเงินที่สะสมจากการขายข้าว ขายวัว ควาย มาซื้อ ตุ้ยเน่กะซื้อมาในราคา 5,000 กว่าบาท พ่อกะซื้อมาได้ 4-5 ปีแล้ว ส่วนไทรทัศน์พ่อกะซื้อมาได้ 2 ปีแล้วซื้อในราคา 7,000 กว่าบาท แล้วกะมีรถกระบะ กะซื้อมาได้ 2 เดือนในราคา 250,000 บาท

กะความคิดริเริ่มที่แรกกะยายนั่นแหละ ที่แรกกะเฮ็ดหน่อย ๑ ค่อยเฮ็ดกะค่อยใหญ่ไปเรื่อย ๆ พ่อกะขายมา 30 ปีแล้วจนมีเงินเก็บส่งลูกเรียน ได้ซื้อวัว ซื้อควาย ซื้อรถซื้อราจะย่อนอาชีพค้าขาย กะเฮ็ดให้ครอบครัวมีรายได้ดีขึ้นจนมาถึงทุกวันนี้

งานที่สบายใจบ่มีคนคุมบ่มีคนบังคับ กะอาชีพทำนา เพราะว่าจะของเป็นชาวนาอยู่แล้ว แล้วกะเลี้ยงวัว เลี้ยงควายเพราะว่าเฮ็ดแล้วกะสบายใจคือกัน ลูกมันกะได้ขายทุกปี ปีละ 20,000-30,000 บาท อาชีพรองลงมาจากทำนากะค้าขายที่พ่อเฮ็ดทุกมือนี้กะค้าขายกะสบายใจคือกัน เพราะว่ามันได้เงินทุกมือ แล้วเฮากะได้อยู่ได้กินน้ามันน้า กะเป็นจิ้งสีมา 30 กว่าปีแล้ว

กะเป็นการทำนา เพราะว่ามันได้ลงทุนหลายแล้วเวลาขายมันขายข้าวบ่เป็นราคาเฮ็ดให้ขาดทุน แล้วน้ำกะมาท่วมกะล้งมองกะบ่ได้กินข้าวจกเม็ดเป็นจิ้งสีมา 3-4 ปีแล้ว แล้วอาชีพค้าขายกะสบายใจคือกัน บ่สบายใจมาได้ 1 ปีแล้ว กะย่อนเขามาเปิดสหกรณ์ร้านค้าขึ้นมา มันเป็นสหกรณ์ส่วนรวมเขากะเลยหลังไปซื้อพันธุ์หมอด กะเลยบ่ได้กำไรหลายคือตั้งแต่เก่า แล้วกะมีปัญหาเรื่องคนเซ็นบ่ได้นำเขากะหลาย ถ้าเขามาเอาอีกพ่อกะบ่ให้เขาเซ็น อยู่บ้านกะมี 2-3 ราย รายละ 1,000 กว่าบาท

ธกส. กะมีความหมายต่อครอบครัวอยู่ เพราะว่าพ่อได้สมัครเป็นสมาชิกเขาไว้ เป็นสมาชิกฅาปนกิจ พ่อกะได้เสียปีละ 2,500 บาท พ่อกะเป็นสมาชิกมาได้ 10 กว่าแล้ว แต่ว่าเงินกู้ยืมพ่อกะบ่ทันได้ยืมดอก แต่คิดว่าสิยืมอยู่ กะสิเอามาลงทุนเกี่ยวกับการเฮ็ดนาเนี่ยแหละ แล้วกะว่าสิยืมเงินให้ลูกไปลงทุนเปิดอยู่อีกเพราะว่าเงินที่เอาไปมันบ่พอพ่อกะคิดว่าสิยืมจก 200,000 บาท

เพิ่นกะมาช่วยเรื่องแจกพันธุ์ข้าวปลูก แจกพันธุ์ไม้ พันธุ์ปลา กับเกษตรกรที่ถูกน้ำท่วม เพิ่นกะมาแจก 3 ปีแล้วตั้งแต่ผัดน้ำท่วม พวกกรมพัฒนาการเกษตรกะมาจากอำเภอเมืองยโสธรนี่แหละ

พ่อบ่ได้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านตัว แต่คนในหมู่บ้านกะเอาหมดทุกคน แต่ครอบครัวพ่อบ่ได้เอาน้ำเขา กะเบ็งน้ำเขาอยู่ เพราะว่าพ่อได้เป็นกรรมการเกี่ยวกับเงินหมู่บ้าน คนเอาหลายจนว่าบ่คู่กันพุ้นแหละ แล้วเขากะเพ็งเอามาได้ ปีสองปีนี่แหละสำหรับเงินกองทุนหมู่บ้าน

อบต. ก็มีความหมายต่อหมู่บ้านอยู่ เพราะว่าเขาได้งบประมาณมาเขาก็มาเห็ดถนนให้หมู่บ้านไปมาสะดวก แล้วเขาก็มาจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์และกลุ่มปุ๋ยชีวภาพให้กับหมู่บ้าน หากคนที่เชี่ยวชาญมาสอนให้ เขาก็ได้อยู่ในด้านการพัฒนา ก็เป็นมา 3-4 ปีแล้ว อบต. บ้านเขาจะมี 2 คน ก็มีนายทวี อุดามาศย์ กับนายทองสุข แสนสุข

พ่อกะได้เสียภาษีโรงเรียนร้านค้า กะเสียปีละ 300 กว่าบาทแล้วกะมาเสียภาษีรายได้อีก เทื่อละ 500 บาทมันกะขึ้นไปนำทุกปี พ่อกะเอาไปเสียอยู่สรรพากรอยู่อำเภอ แล้วกะเสียภาษีที่ไ้ที่นา 100 กว่าบาทกะเสียทุกปีกะเอาไปเสียอยู่ อบต.

ถ้าเพิ่มมาช่วยกะอยากให้ช่วยตั้งโรงงานอิหยังสักอย่างที่อยู่ใกล้ ๆ ยโสธร พอให้ราษฎรให้ได้ทำมาหากินสร้างรายได้ให้ครอบครัว เพราะว่าอยู่บ้านบ่ค่อยมีโรงงานมีอยู่กะน้อย ๆ ส่วนมากมีแต่ไปรับเหมาก่อสร้าง เห็ดไปจั่งสันมันบ่แม่นงานประจำ เห็ดไปควาเดียวงานกะหมด ถ้ารัฐบาลมีมาได้กะคือลิตี ลีช่วยให้คนในหมู่บ้านมีงานทำบ่ได้ไปทำงานต่างจังหวัด

มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ เพราะว่าเดี๋ยวนี้อีหลีเอ็นกันมาใช้ฟรีบ่ได้ ต้องไปจ้างเขามาเขาจั่งช่วยบ่ว่าเรื่องได้กะตาม เพราะว่าเวลามันมีค่า เขาต้องไปหาเห็ดเวียกเห็ดงานเขาคือกัน แนวคนทุกมือนี้นะไปหาเห็ดงานคือกัน คั่นเอ็นเขามาซื้อ ๆ เขากะบ่อยากมา ถ้าพ่อเอ็นพ่อกะต้องจ้างตางเล่าคือกัน แต่คั่นหาอีหลีกะพอหาฟีน้องพ่อได้อยู่ บ่ต้องจ้าง มันเป็นจั่งสิมา 10 ปีแล้ว

จั่งพ่อเป็นผู้ใหญ่บ้าน พ่อกะให้ความช่วยเหลือลูกบ้านหลายโหด คั่นลูกบ้านมีอีหยังมาขาดเงินเรื่องเงิน พ่อกะลืเอาให้ เพราะว่าตางช่วยกันไปคนอยู่บ้านเดียวกัน แล้วถ้าเขามีเขากะเอามาคั่นพ่อ แต่ว่าพ่อกะบ่ได้เอาดอกอีหยังดอก เพราะว่ามีแต่ฟีน้องที่ได้ช่วยเหลือกันคั่น กะบ่แตกต่างจากอดีตดอก เพราะว่าตั้งแต่ก็กะช่วยเหลือกันคั่นอยู่

กะมีปัญหาเรื่องรายได้ที่เคยได้มาทุกมื่อ มันลดลงบ่ได้ซ้ำเก่า เพราะว่าตั้งแต่ก็มันได้หลาย มื่อหนึ่งได้ 400-500 บาท ตั้งแต่มีสหกรณ์กะได้มื่อละ 50 บาทหนึ่งมันกะเลยมีปัญหามาได้ 1 ปีแล้ว

กะเรื่องเกี่ยวกับการเห็ดไซ้ เห็ดนาต้องได้จ้างคนมาช่วยเพราะว่านมันหลายบ่าสามารถที่ลืเอ็ดเองได้กะต้องได้จ้างเกี่ยวจ้างดำ จ้างลื เอาข้าวขึ้นเร้า กะได้อาศัยจั่งสิมาตลอดตั้งแต่เห็ดไซ้เห็ดนา

งานที่บ่ได้อาศัยผู้อื่นกะลืเป็นงานส่วนตัวของจะของ เห็ดสวนผสมกะบ่ได้อาศัยผู้อื่น เห็ดแต่จะของกะเห็ดมาได้ปีหนึ่งแล้วกะลืลืได้ผล ส่วนการค้าขายอยู่บ้านกะบ่ได้อาศัยผู้อื่นคือกันมีแต่เห็ดตั้งแต่ครอบครัวของจะของ ถ้าผู้ใดยากเวียกยากงานกะเห็ดแทนกัน กะเห็ดจั่งมาตลอดตั้งแต่ตั้งร้านมา

พ่อกะลืมีความสัมพันธ์การทำงานกับพวกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย อบต. พวก อสม. และกรรมการหมู่บ้าน กะลืปรึกษากันเรื่องพัฒนาหมู่บ้านในเรื่องต่าง ๆ ยามบุญยามงานกะไปเอ็น

กรรมการसारวัตมาประชุมกันว่าเฮาสีเฮ็ดแบบได้ปี่นี้ กะสิปรีกษากันจั่งสิหะที่พ่อมีความสัมพันธ์นำ กับลูกบ้านหาทางพัฒนาทำความสะอาดหม่องนั้นหม่องนี้พ่อกะเฮ็ดจั่งสิมาตลอด 10 กว่าปีแล้ว

ปัญหาที่คนไปทำงานหม่องอื่นนอกจากสาเหตุที่อยู่บ้านปมงานทำกะเลยต้องดิ้นรน ไปทำงานหม่องอื่นเพราะทุกคนต้องมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบแล้วเฮ็ดนากะบ่ได้อีหยังมีตั้งแต่ขาดทุน ราคาข้าวตกต่ำลงทุนกะหลาย ซื่อปุย จ้างเกี่ยว จ้างดำ แล้วขายข้าวกะบ่เป็นราคาแล้วปัญหาอีก อย่างหนึ่งกะปัญหาหน้าท่วม เพราะว่าทางอื่นเขาปล่อยน้ำลงมาน้ำกะลงมาท่วมเฮ็ดชาวนาบ่ได้กิน ข้าวกะเป็นจั่งสิมา 3 ปีแล้ว ส่วนมากเขากะพากันไปทำงานรับจ้างเย็บผ้าอยู่กรุงเทพฯ หาก้าขายกะ หลายจั่งบ้านเฮากะไปขายลาบ ขายต้ม อยู่บ้านกะไป 5-6 คนนี้หะเขากะยืมเงินลำนีหะมาเป็นทุน กะเป็นจั่งสิมาตลอด 10-20 ปีแล้ว

พ่อมีปัญหาเดือดร้อนกะสิปรีกษาครอบครัว เรื่องเงินเรื่องงานปรีกษากันว่าสิหาเงิน ใส่ให้ลูกได้ไปทำงาน แล้วกะปรีกษากันเรื่องค้าขายว่าสิเฮ็ดจั่งได้มันจั่งสิขายดีคือตั้งแต่ก่อนเพราะว่า ทุกมือนีมันขายบ่ดีตั้งแต่มีร้านสหกรณ์มาตั้งอยู่บ้าน พ่อกับแม่กับครอบครัวกะสิปรีกษากันมาตลอด ประจำ

พ่อจะมีวิธีส่งข่าวสารโดยการใช่โทรศัพท์ เพราะว่ามันสามารถติดต่อกันได้เร็วแล้วกะ สะดวกสบาย ที่ติดต่อหลายที่สุดกะลูกชายคนใหญ่ ชื่อว่านายวานิช พ่อกะสิปรีกษาเรื่องงานของเขา นี้หะสิเฮ็ดจั่งได้ สิหาทุนจากใสเพราะว่าเงินทุนเขาบ่หลาย สิใช้วิธีการโทรจั่งสิมาได้ 4-5 ปีแล้ว

คนทุกมือนีพ่อกะว่าต้องขยันทำมาหาเงินหลายเพราะว่าทุกมือนีอียังกะหากิน ลำบากผิดเคื่องบ่คือตั้งแต่เก่า เพราะว่าตั้งแต่กะคนบ่ขอยดิ้นรนเพราะว่าอิหยังกะอุดมสมบูรณ์เหมิด แต่ทุกมือนีอียังกะหากินลำบากบ่คือเก่า ถ้าบ่ขยันในการทำมาหากินทุกมือนีรับรองอดตายเพราะ ว่าอยู่บ้านกะบ่มีโรงงานเพื่อสิให้ได้เฮ็ดแล้วกะนากะน้ำท่วมมา 3 ปีแล้วมันกะเป็นจั่งสิมาตั้งแต่ 20 กว่าปีแล้ว

การเลือกประกอบอาชีพทุกมือนีพ่อกะว่าต้องมีความสามารถและประสบการณื เพราะว่าถ้าไปทำงานหม่องได้ถ้ามีความรู้แล้วกะสิได้ทำงานดี ูปลำบากคือจั่งคนที่เรียนมาหน่อย แล้วถ้ามีประสบการณืในการงานหม่องได้เขาจะอยากรับเข้าทำงานนำเพราะว่าสิเฮ็ดงานให้เขาได้ แล้วเขากะบ่ได้มาเสียเวลามาฝึกสอนอีก

พ่อกะได้ชอยเหลือลูกส่วนมากเดี๋ยวนีที่พ่อได้ชอยกะสิเป็นเงินทุนเพราะว่าลูกกะมี ทุนอยู่แต่ว่าเงินหมუნบ่พอต้องมาอาศัยกับพ่อ พ่อกะให้ไปแล้ว 100,000 บาท แต่ว่ากะบ่พอแล้วเขาสิ มาเอาอีกพ่อกะต้องดิ้นรนหาให้เขาเพราะว่าเงินพ่อกะเหมิดแล้ว หว่าง 5-6 เดือนที่แล้วพอกะเอา เงินไปซื้อรถตั้ง 250,000 บาท เงินกะเหมิดต้องได้คิดหาสิหาเงินใส่ให้ลูกได้เปิดร้าน ส่วนลูกสาวผู้ อยู่ นำพ่อกะลงทุนให้คือกันโดยการซื้อพันธุ์ไม้ พันธุ์ปลามาให้เฮ็ดให้เลี้ยงให้เขายึดอาชีพการเกษตรกะ ชอยเหลือลูกมาตลอดเพราะว่าเขาเป็นพ่อแม่ถ้าเขาเดือดร้อนกะต้องชอยเขาใน

เรื่องที่ควรให้การดูแลกันกะว่าเรื่องดูแลความปลอดภัยให้กันเพราะถ้าเขาหากต้องไปทางอื่นกะต้องได้ฝากบ้านฝากช่องไว้กับเพื่อนบ้านแล้วกะต้องเบี่ยงดูแลไว้ให้กัน แล้วกะเรื่องชอยเหลือเรื่องให้ในการเฝ้าการวานไปชอยเรื่องนั้นเรื่องนี้ส่วนมากสิเป็นเรื่องเกี่ยวกับการวานกันไปชอยเฮ็ดนาเกี่ยวข้าว สีข้าว เอาข้าวขึ้นเล้า แล้วกะวานกันไปชอยเรื่องยกบ้านยกช่องเพราะว่าปสามารรถเฮ็ดเองผู้เดียวได้ อยู่บ้านกะอาศัยกันมาจั่งสิตลอด

พอกะว่าเรื่องที่เพื่อนบ้านบให้การดูแลกันมันกะเป็นนำเสนอมันเปลี่ยนไปเพราะว่าทุกคนกะต้องดิ้นรนในการทำมาหากิน แล้วกะบมีเวลาสิได้ไปชอยกันเพราะว่าถ้าบหากะบได้กิน อีหยังมันกะอดๆหากินผีดเอง ถ้าสิเ็นไปชอยกะต้องเกรงใจเขาเพราะว่าเขากะต้องหาเงิน กะต้องได้จ้างแทนการเฝ้า ถ้าบจ้างเขากะปมาเลยมากะมาชอยบพอ 1-2 ชั่วโมงกะไปเฮ็ดเวียกเขาแล้วมันเป็นจั่งสิมาได้ 10 กว่าปีแล้ว

พ่อบุญล้อม เหลาทอง อายุ 56 ปี อาชีพทำนาที่บ้านเลขที่ 51 หมู่ 6 บ้านดอนยาง ตำบลค้อเหนือ วันที่สัมภาษณ์ 22 พฤศจิกายน 2545.

พ่อกะมีนาทั้งหมิด 60 ไร่กะเฮ็ดนาหมิดเลยอย่างอื่นกะบได้เฮ็ด พ่อกะมีลูกทั้งหมิด 5 คน

คนแรกชื่อว่า นายประนอม เหลาทอง อายุ 40 ปี อาชีพกะทำนาอยู่กับพ่อบได้ไปใส่ดอกแต่ว่าแยกบ้านกันอยู่แต่วานากะเฮ็ดนากันเขากะมีครอบครัวแล้วย้ายไปอยู่นาลูกเมียเขา เขากะมีลูกอยู่ 2 คน

คนที่สองชื่อนายสำออง เหลาทอง อายุ 35 ปี อาชีพเดี๋ยวนีไปทำงานรับจ้างอยู่กรุงเทพฯ โรงงานโก่งแก๊วสมุทรปราการ กะไปเฮ็ดงานพนักงานทั่วไปเขานั้นหละเงินกะคือสิบได้หลายตั้งแต่ไปบเคยส่งมาให้จ๊กเทียเลยเขากะไปเฮ็ดงานได้ 2 ปีแล้วเขากะได้เงินเป็นรายมือ มีอละ 7,000-8,000 บาท แต่ว่าเสาร์อาทิตย์บได้ทำงานเขาให้หยุด แต่เขากะบทันมีครอบครัวดอกแต่กะบเคยส่งมาให้พ่แม่จ๊กเทีย ส่งสัยค่าครองชีพมันแพงเพราะว่าบ้านกะได้เช่า ข้าวกะได้ซื้อ ค่าน้ำไฟกะได้เสีย มันเลยบส่งมาให้จ๊กเทีย เขากะเช่าในโรงงานนั้นหละเพราะว่าในโรงงานมีบ้านเช่าคนงาน แต่ลูกชายกะส่งข่าวมาหาพ่แม่อยู่กะว่าแต่พ่ได้กินได้อยากบพอสิได้ส่งให้พ่อกับแม่ดอก ส่วนมากการการติดต่อลูกสิติดต่อกันมาหาพ่อกับแม่สละส่วนหลาย เขากะถามว่ากินดีอยู่ดีสบายบเจ็บไข้ได้ป่วยบเขากะบชอยโทรมาตุ่ดอก 2-3 เดือนจั่งโทรมาเทื่อหนึ่งกะสิถามความเป็นอยู่หละส่วนมากพ่กะติใจอยู่ว่าลูกโทรมาหาแล้วกะว่าเขาอยู่ดีสบาย ไรนาเป็นจั่งได้น้ำท่วมบพ่อกะว่าน้ำท่วมหมิดพ่อกะบอกให้ลูกหาเงินมาให้พ่ซื้อข้าวกินแน่เด้อ

คนที่สามชื่อว่า นายทองหลาง เหลาทอง อายุ 26 ปี เดียวนี้กะลงไปทำงานกับพี่ชายเฮ็ดอยู่บริษัทโก่งแก๊วฟ่งลงไปทำงานกับพี่ชายได้ 4 เดือนแล้ว พี่ชายกะเ็นไปเฮ็ดงานนำแผนกเดียวกันเงินเดี๋ยวนีได้ประมาณ 6,000 บาท เขายื่นมาหว่างบิใหม่เขาให้เงินพ่ 2,000 บาท นี่หละฟ่งให้พ่เทียแรกเพราะว่าฟ่งไปตั้งแต่ก็เขากะแต่งงานมีครอบครัวแล้วแต่กะหยาล้างกันแล้วเขากะหนีไป

อยู่กับพี่ชายอยู่บริษัทโก๊แก ตั้งแต่ก่อนเขาจะไปเห็ดงานนำพี่ชายเขากะเห็ดงานก่อสร้างอยู่กับพ่อนี้ หละเขากะบ่ได้ให้เงินพ่อใช้ดอกเพราะว่าเขามีครอบครัวแล้ว ส่วนหลานกะไปอยู่กับแม่เขา

คนที่สี่เป็นหลานนางแพ โสมาบุตร อายุ 25 ปี แต่ฮักเป็นลูกเพราะว่าแม่ตายตั้งแต่ น้อยกะเลี้ยงเป็นลูกแม่เขากะเป็นน้องสาวของเมียพ่อเขากะตายป่าลูกตั้งแต่ 8 เดือน ส่วนพ่อเขากะ หนีไปเอาเมียใหม่อยู่ทางใต้กะปดิดมาจักเกีย นางแพกะแต่งงานแล้วเดี๋ยวนี้กะมีลูก 1 คน เดี่ยวนี้ กะทำงานเป็น อบต. เป็นพี่เลี้ยงเป็นครูสอนเด็กน้อยอยู่ อบต.เขาเปิดรับเลี้ยงอยู่วัด เขากะเห็ดงาน มาได้ 3 ปีแล้ว เขากะได้เดือนละ 3,000 บาท เขากะไปอยู่ร่วมกับผัวเขา เขากะบ่ได้ให้พ่อใช้ดอก เพราะว่บ่พอใช้ ส่วนผัวเขากะเห็ดงานำกันกับพ่อนี้หละ ตั้งแต่ก็ถ้าขายข้าวได้หลายพ่อกะให้เขาใช้ เงินเหี้ยละ 10,000 บาท

คนที่ห้า พัทยา โสมาบุตร กะบ่ทันได้เห็ดงานดอกเพราะว่าเพิ่งออกมาจากทหาร อายุ 22 ปีกะบ่ทันมีอาชีพฮักยังดอกมีตั้งแต่เห็ดงานำพ่อนี้หละ ไปหาสมัครงานใส่กะบ่ได้เขากะจบ ม.3 พ่อส่งไปเรียน ปวช. แล้วกะติดทหารพอ ออกมากะให้เรียนต่อกะบ่เรียนต่อ ว่าบ่อยากเรียนแล้ว กะเรียนช่างไฟฟ้า กะเรียนได้ปีครึ่งกะออกมาจับทหารกะติด ออกมาไปหาสมัครใส่กะบ่ได้หางาน หยาก

ที่นา 60 ไร่ กะปลูกข้าวนั้นหละส่วนมาก ส่วนโครงการของหลวงมาปลูกต้น มะม่วง ต้นบกหมี มะขามหวาน กะเอาพันธุ์มาปลูก 200 ต้น กะบ่ได้ผลเพราะว่าน้ำท่วมต้นไม้ตายเห็ดแต่ กะได้กินบกม่วงปีหนึ่งต่อมาน้ำกะท่วมมาตลอด มันกะเป็นโครงการของ คพปร. กะเห็ดมาได้ 3-4 ปี แล้ว พ่อกะเอาต้นไม้มาปลูกน้ำมาท่วม 3 ปีตายเห็ดบ่เหลือเลย พ่อกะปลูกพันธุ์ไม้ตามคันครุ ส่วนข้าวพ่อกะปลูกข้าวเหนียว 8 ไร่ นอกนั้นปลูกข้าวเจ้าเห็ดเลย ส่วนข้าวเจ้าเขากะปลูกไว้ถ้ากิน แหนขายแน่ ข้าวเหนียวที่ปลูก 8 ไร่กะได้อยู่ 2 ตันกว่า ส่วนข้าวเจ้าถ้าน้ำท่วมกะขายได้อยู่ 4-5 หมื่นบาทต่อปี การลงทุนปีหนึ่งกะลงทุน 10,000 กว่าบาท ค่าปุ๋ย ค่าไถ แล้วเจ้าของกะเห็ดเสริมนา ส่วนรถไถที่มาไถขอยเขากะเอาข้าวโม่งละ 350 บาท กะจ้างเขาประมาณ 20 ไร่นอกจากนั้นพ่อกับ ลูกๆกะเห็ดเอา

แรงงานในการประกอบอาชีพเห็ดนาพอเพียงอยู่ เพราะว่าตั้งแต่ละปีกะบ่ได้จ้างคน มาเห็ดขอยมีตั้งแต่เอิ้นเอาลูกเต้าเจ้าของมาเห็ดขอย ส่วนได้ข้าวขึ้นแล้วเวลาขายข้าวได้กะแบ่ง ให้ลูกเต้าทุกคนอยู่ เขากะพอได้ใช้นั้นหละกะให้เขาเห็ดละ 4,000-5,000 บาทต่อปี

ประมาณ 7-8 ปีก่อนพ่อกะเห็ดนาบ่อยู่กะได้ปีละ 10,000 บาทต่อปี นาบ่กะเห็ด ประมาณ 4 ไร่นี้หละกะปลูกข้าวเจ้าสุพรรณหนึ่งกะปลูกไว้ถ้าขาย นาบ่กะบ่อยู่ในพื้นที่ 60 ไร่ ดอก แต่อยู่ในพื้นที่ 8 ไร่ ถ้าติดคลองกะสีได้คืออยู่แต่กะมีแค่ 8 ไร่หนึ่ง แต่ว่าช่วงเห็ดนาปีกะเห็ดได้เพราะ ว่ามันติดคลองมีคลองน้ำผ่านเป็นคลองน้ำออกจากสถานีสูบน้ำบ้านดอนกลอยเขากะสูบน้ำจากชีมา ให้ชาวบ้านเห็ดนาบ่ที่ดินที่เห็ดนาทุกมือนี้นะเป็นมูลมังของนางมาลา

บ้านกะเป็นมรดกที่พ่อแม่สร้างไว้ให้แล้วพ่อกะมาต่อเติมเอา บ้านกะสร้างมาตั้งแต่ พ.ศ.2516 ตอนนั้นพ่อแม่กะตายเหมิดแล้ว กะสร้างเหมิดเงินเกือบ 40,000 บาทเพราะว่าตั้งแต่ไม้กะใช้ไม้แป้นปูเป็นไม้มะค่า

เดี๋ยวนี้น้ำปีกะท่วมมาตลอดท่วมมาได้ 3 ปีแล้วสาเหตุที่มันท่วมกะเกิดจากการกักเก็บน้ำของเขื่อนปากมูล เขื่อนหนองหอย ไว้ บ่ยอมระบายน้ำออกข้างหน้าแล้งแล้วเวลาช่วงหน้าฝนเขื่อนทาง กาศสินธุ์ กะเป็นเขื่อนล้นป่าวกะปล่อยน้ำมาเขากะบ่ระบายน้ำออกบ่ทันมันกะเอ่อท่วมนา พ่อมันกะท่วม แถบยโสธร กับร้อยเอ็ด เขื่อนเพิ่นกะสร้างมาได้ 5-6 ปีแล้ว เขากะบ่ยอมระบายน้ำหลายช่องปล่อยน้ำมันแฉบปล่อยหน่อยมันกะเลยท่วมมาจั่งสิมา 3-4 ปีแล้วข้าวกะบ่ได้กินเลย

รายได้ทุกมือนี่กะเฮ็ดพอประทังชีพพ่อกะหาปลากะบ่ข่อยได้อยู่ได้เขา พ่อกะไปหาโล่มอง ไปตีกแห กะไปหาทางแม่น้ำลำยัง กะไปทุกมือบางมือไปขายกะได้มื่อละ 100 บาท บางมือกะได้มื่อละ 40-50 บาทต่อมือ เดือนหนึ่งกะตกประมาณ 3,000 บาท ปีหนึ่งกะสิตกประมาณ อยู่ 30,000-40,000 บาท มันกะบ่พอปานได้เพราะลูกหลานมันกะไปโรงเรียนกะให้หลานมื่อละ 4-5 บาท ทุกมื่อลูกหลานเขากะต้องจ่ายให้เพราะว่าพ่อแม่เขากะไปบ่รอด หลานเดี๋ยวนี้กะอยู่อนุบาล 1 ที่ส่งให้เงินทุกมื่อกะชื่อว่า เด็กหญิงกรรณพร จันแก้ว อายุ 5 ปี พ่อกะให้ทุกมื่อเพราะว่าพ่อแม่มีเงินสิสงเพราะว่าเงินบ่ออกมา 4 เดือนแล้ว

การหาปลาพ่อกะได้ความรู้มาจากพ่อแม่ถ่ายทอดให้ แล้วพ่อกะหาปลามาได้ 10 กว่าปีแล้ว แต่ว่าในช่วงเฮ็ดนากะพักแหหาแหกะหาตลอดทุกปีกะพอได้กินได้อยู่ เดี่ยวพ่อกะบ่มีเงินเก็บดอกเพราะว่าน้ำมันท่วมข้าวกะบ่ได้ขายกะหากินสิบมือไปแต่ว่าก่อนน้ำสิท่วม 5-6 ปีคินหลังกะมีเงินเก็บอยู่ 100,000 บาท นี่หละ พ่อน้ำท่วมข้าวบ่ได้กินกะเบิกมาเหมิดเลยมาซื้อข้าวกินแถมมาเฮ็ดนาปีต่อไปแน่ แล้วกะเอามาสร้างบ้านให้นางแพนกะเหมิดไปเลยเงินบ่มีเงินเก็บดอกกะสร้างให้นางแพมาได้ 3 ปีแล้วพอสร้างแล้วน้ำกะท่วมข้าวมาตลอด

พ่อกะให้ความเคารพพี่ชายใหญ่เพิ่นกะอยู่ข้างบ้านมื่อหยังกะปรึกษาเพิ่น เพิ่นกะชื่อว่าพ่อใหญ่บุญ ชนะพันธ์ อายุ 60 ปี เพิ่นกะให้ความซอຍเหลือยามบ่มีเพิ่นกะให้ยืมเงินทอง เพิ่นกะให้ความซอຍเหลือมาตลอดตั้งแต่มีครอบครัวแล้วพ่อกะย้ายมาอยู่บ้านดอนยางได้ประมาณ 30 กว่าปีแล้ว

การซอຍเหลือหมู่บ้านเขากะซอຍเหลือกันคือเก่าอยู่ ถิ่นวัฒนธรรมเก่าแก่พ่อแม่พี่น้องเขาอยู่ดอก คือว่ามันไ้ววานกันอียังกะได้อยู่ เช่น ไ้ววานไปซอຍนั้นซอຍนี้ การไปซอຍยืมเงินทอง ขอคำปรึกษาได้เหมิดบ่จำเป็นว่าเป็นไฟ การวานกันไปซอຍไรนากะเป็นมาตั้งแต่ได้เท่าได้แล้วเพราะว่าพ่อแม่เพิ่นพากันเฮ็ดเพิ่นพากันถือมาลูกหลานกะเลยเฮ็ดนำเพราะว่า วัฒนธรรมเก่าเขามันกะทิ้งบ่ได้ คนในหมู่บ้านเขากะนับถิ่นวัฒนธรรมเก่าตลอด

พ่อกะไปกินไปทานอยู่วัดตลอดพ่อกะมีการนับถิ่นพระธาตุคำบ่กะมื่ออยู่ กะมีความเชื่อกันเหมิดบ้านถ้ำถึงยามไปสงเพิ่นกะไปเหมิดบ้าน เกิดมากะเห็นเลยเพิ่นพาไปสงบ่ไหวกะไปนา

พื้น ถ้าเจ็บเป็นเอ็นอ่อนกระลึกถึงพื้นนั้นแหละตลอดฟอกะเกิดมากะเห็นเอาโลดฟอกแม่พื้นกะพาไปกราบไปไหว ถ้าเขาไปขอพรพื้นเอาก่อนหินให้พื้นปกปกรักษา ป่วยเป็นอียังแต่โบราณ เอายาไปฝนไปหยังกะเขาอยู่ก้อสิได้ถือกันมาเท่าทุกมือนี่ ส่วนคนสมัยใหม่กับนับถือคือกัน เพราะว่าเขาสิไปใส่มาใส่เขาจะไปบ่าไปบนไว้เขาจะได้ตามขอยุ่เตละ แต่ยามนั้นกะไปปลงพื้นคือเก่าอยู่

ฟอกะคาดหวังอยากให้ลูกชายเรียนสูงๆ แต่เขาบ่เรียนเขาซี้คร้านเพราะว่าฟอกะสำนึกแค่ ป.4 ถ้าลูกได้เรียนสูงขึ้นไป ถ้าเขามิงานดีจกกว่าฟอกะว่าแม่กะสิไคร่อยุ่ดีฟอกะคิดว่า ถ้าบ่เรียนหนังสือสูงไปใส่มาใส่เขาจะบ่อยากรับเข้าทำงานดอกเพราะว่าเขาย่านเฮ็ดงานให้เขาบ่ได้ ถ้าเฮ็ดได้กะสิต้องได้สอนเสียเวลาในการสอนเขาก็อีกสู้อาคนเก่งๆมีความรู้มีความสามารถมาเฮ็ดดีกกว่ามันกะเป็นจั่งสิมา 10 กว่าปีแล้ว

ฟอกะต้องอาศัยข้อมูลในการตัดสินใจเพราะว่า ทุกมือนี่ข่าวสารมันหลายส่วนมาก ฟอกะอาศัยข้อมูลข่าวสารจาก พ่อใหญ่บ้าน จากทางราชการ พื้นสิมาบอกนั้นบอกนี้ในการประกอบอาชีพเพราะว่าพื้นกะหาพันธุ์ไม้ ปลามาให้เขาเลี้ยงแล้วกะแนะนำว่าต้องเฮ็ดจั่งนั้นเฮ็ดจั่งสิมันกะดีอยู่ฟอกะอาศัยข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมืองมา 6-7 ปีแล้ว

อาชีพที่สร้างรายได้ดีที่สุดในห้องถิ่นฟอกะว่าเลี้ยง วัว ควาย นี่แหละเพราะว่ามันกะบ่รู้สิไปเฮ็ดอียังต่อไป สาเหตุมันกะเกิดจากน้ำท่วม มันกะท่วมมา 3-4 ปีแล้วถ้าว่าเฮ็ดนาดีกะบ่ได้เพราะว่าข้าวกะบ่ได้ขายเลย ฟอกะเห็นเขาเลี้ยง วัว ควายนี่แหละเพราะว่า มันเลี้ยงง่ายราคา วัว ควาย มันกะสูงเดี๋ยวนี้มันกะตกอยู่โตะละ 15,000 – 20,000 บาท ต่อโตะ ถ้ามีหลายๆโตะต้องเฮ็ดอียังเลยเลี้ยง วัว ควาย ขายกินตั้งแต่เงินกะได้เพราะว่า 2-3 ปีกะได้ขายโตะหนึ่ง ถ้าเขามีจัก 10 กว่าโตะ เขาสิบ่ได้เป็นแสนพันธุ์

อาชีพที่สร้างรายได้แย่ที่สุดฟอกะเห็นตั้งแต่อาชีพเฮ็ดน่านี่แหละสาเหตุที่มันแยกะย่อนน้ำท่วม ลงทุนไปแล้วกะบ่ได้กินข้าว บ่ได้ขายถ้าเป็นจั่งสิจัก 2-3 ปีฟอกะบ่รู้ว่าสิเฮ็ดจั่งใดคือกันชาวบ้านอยู่ทางนี้คือสิบ่อดตายกันเหมิดดี แล้วอาจสิพากันย้ายหนีไปทางอื่นเพราะว่าย้ายไปหม่องน้ำมันบ่ท่วมคือสิดีกว่านี้ออยู่

เงินกะมีบทบาทหลายในครอบครัว เพราะว่าต้องได้ซื้ออ้อยซื้อกินกะต้องได้ใช้เงินให้ลูกหลานไปโรงเรียนถ้าบ่มีเงินกะบ่รู้ว่าสิเฮ็ดจั่งใด ฟอกะได้แต่หาปลามาขายพอได้ใช้ไปมื่อๆ มื่อหนึ่งกะไดอยู่ 100 บาท บางมื่อ50 บาท พอได้เสียค่าน้ำ ค่าไฟ ถ้าบ่มีเงินกะคือสิแยหลาย ตั้งแต่บ่ท่วมนามันกะพอมีเงินอยู่นั้นแหละพอได้คิดด่อนำการขายข้าวแต่ทุกมือนี่น้ำท่วมเหมิดกะเลยบ่มีหม่องคิดต่อเลย

ฟอกะว่าได้มาในรูปสิ่งของมันสิดีกว่าเงินเพราะว่าถ้าได้เป็นเงินคราวเดียวมันกะสิใช้เหมิด แต่ถ้าได้มาในรูปสิ่งของจั่งเป็น วัว ควาย คือสิดีเพราะว่ามันกะได้เลี้ยงไว้เพราะว่าอยู่บ้านหญ่ากะอุดมสมบูรณ์ ถ้ามี วัว ควายมาเลี้ยงกะคือสิบ่ต้องลำบากเพราะว่าเดี๋ยวนี้ 5-6 ปีมานี้ราคา

วัว ควายมันแพงหลายโหดหนึ่งกะประมาณ 20,000 บาท กะพอเลี้ยงไว้อยู่พอได้ติดต่อเพราะว่ามีอาชีพที่เสียดแล้ว

การแบ่งปันเงินภายในครอบครัวกะแบ่งดอกเพราะว่ามันพอจะได้แบ่งรายได้กะมันคงดอก การหาปลา มือได้จับไข่ได้ป่วยกะได้ไปดอกมีตั้งแต่อยู่กับบ้าน ถ้ามือได้ไข่กะได้ไปหามาสุกมือกินได้ขายนำ เงินทองกะเลยแบ่งมีตั้งแต่หากินสืบทอดไปพอประทังความอดอยากแต่ละมือ กะเป็นจิ้งจิมตั้งแต่ห้าท่วมได้ 3-4 ปีแล้วที่มีปัญหาเรื่องเงินทองของใช้ภายในครอบครัวแต่ละมือ

การอยู่การกินอาหารที่กินกะเป็นอาหารตามธรรมชาติที่หาได้กะมีตั้งแต่ ปลา ปู ไปจิ้งหรีดหอยอยู่กะกับพ่อแม่กะกิน ปลา กุ้ง กะสิดแตกต่างกันหาอยู่หากินมันลำบากขึ้นแล้วน้ำกะท่วม ถ้าน้ำท่วมกะคือสืบทอดอยู่พอกินอยู่เพราะว่าถ้ามีข้าวมันกะสบายใจได้ แต่ทุกมือนี้กะต้องหาเงินไว้ถ้าซื้อข้าวกินแนวมันลำบากใจหลาย

การซื้อเสื้อผ้าทุกมือมีส่วนมากพอซื้อเสื้อผ้าที่เขามาขายบ้าน ส่วนมากกะเป็นเสื้อผ้าใส่ทำงานกะเป็นเสื้อผ้า 3 โด 100 บาท บาทเพราะว่ามันกะทนทานคือกันแล้วเฮกะประหยัดเงินอีกเพราะว่าถ้าไปซื้อในตลาดมันกะแพงแล้วราคามันสูงพอกะบักล้าซื้อใส่ดอก ปคือสมัยยังบ่ทันได้มีครอบครัวพอกะซื้อใส่อยู่แต่เดี๋ยวนี้มีครอบครัวแล้วต้องประหยัดอันได้พอประหยัดได้ กะเป็นจิ้งจิมมาได้มาประมาณ 20 กว่าปีแล้วที่บ่ข่อยได้ซื้อเสื้อผ้ามีตั้งแต่ซื้อของเก่าเขามาขาย

เฟอร์นิเจอร์พอกะมีตั้งแต่ โทรทัศน์ กะได้มาจากการทำนํ้ามันกะซื้อมาได้ 5-6 ปีแล้วพอกะไปซื้ออยู่ จังหวัดยโสธรเฮนั่นกะซื้อมา 6,000 บาท ปีต่อมากะซื้อตู้เย็นเพราะว่าได้ขายข้าวตลอดมันกะมีแนวคิดต่อกะซื้อมาในราคา 8,000 บาท พอกับลูกกะหานํ้ากันนั่นกะต่อมากะบ่ได้ซื้ออีกเพราะว่าน้ำท่วมกะเลยบ่มีแนวคิดต่อแล้วมีตั้งแต่หากินสืบทอดไป

โตบ่บอกถึงความมั่งคั่งร่ำรวย กะต้องมีเงินหลาย ๆ มีหน้าที่การงานที่มันคงเพราะว่าถ้าบ่มีงานกะบ่มีเงินใช้จ่ายในครอบครัว จิงทุกมือนี้มันกะบ่มันคงปานได้เพราะว่าถ้าหน้าฝน มันตกลงมาอีกกะย่านมันท่วมนํ้าคือเก่ายังตัดสินใจอยู่ว่าเสียดนํ้าอีกบ่ถ้านํ้าท่วมมันกะดีไปถ้านํ้าท่วมอีก กะปรู่ว่าสิหากินจิงได้แล้ว ถ้าพอมีเงินพอกะบ่ย่านดอกเรื่องนํ้าท่วมเพราะว่าซื้อข้าวกินกะได้บ่ได้เอ็ดรอนเพราะว่าทางอื่นเขากะนํ้าท่วมคือทางบ้านพอ

งานที่เฮ็ดแล้วจิตใจสงบกะมีตั้งแต่การหาปลาที่กะกับเฮ็ดนํ้าถ้านํ้าท่วมเพราะว่ามันได้ยึดเป็นอาชีพแล้ว แล้วอายุพอมันกะหลายบ่รู้ว่าสิไปเฮ็ดอียังจิงได้ มีตั้งแต่เฮ็ดนํ้าทะเลที่พอทนเฮ็ดเพราะว่าได้สืบทอดมาตั้งแต่พ่อแม่ ปู ยาตา ยาย ถ้าได้เฮ็ดแล้วมันกะมีความสุขคือว่ามันกะได้หวังว่าสิได้กินข้าวขายข้าวไปจิงสันหละอย่างอื่นพอกะเฮ็ดบ่เป็นมีตั้งแต่เฮ็ดนํ้ากับหาปลาขายทอดนํ้าทะเล

กองทุนหมู่บ้านเงินล้านนี้พอกะได้ยืมอยู่ พอกะยืมมาเฮ็ดนํ้านั่นกะ ยืมมาซื้อปุ๋ยแต่กะบ่ได้ผลอียังดอกเพราะว่านํ้ามันท่วมช้เอาเงินไปละลายทิ้งลงนํ้าบ่มีผลอะไรอียังขึ้นมาเลย พอ

กะยิมมา 10,000 บาทยิมปีนี้หละกะกำลังสิได้เสียดอกอีก 2-3 เดือนนี้หละพวกอยู่กับบ้านกะยิมเหม็ดส่วนมากกะสิยิมมาเ็ดดนานั้นหละเพราะว่ามันน้ำท่วมมาตลอด 3-4 ปีแล้ว

พ่อกะอยากให้รัฐบาลมาชวยเรื่องเกี่ยวกับความเป็นอยู่เรื่องการเ็ดดนานี้หละเพราะว่าน้ำท่วมมา 3-4 ปีแล้ว ชาวนาจังพ่อกะปรัว่าสิเ็ดดจั่งได้ ถ้าน้ำท่วมกะคือสิพอไปพอมายอยู่แต่ว่าน้ำมันท่วมทุกปี กะอยากให้พื้นเขามาดูแลทางแก้ไขให้ว่าสิเ็ดดจั่งได้มันจั่งสิน้ำ เขาท่วมแล้วกะชาวนาได้เ็ดดนาคือเก่าปต้องเ็ดดดร้อนอดๆหายากๆคือจั่งทุกมือนี้

อาซีพทำน้ามันปต้องได้ถ่ายทอดอิหยังหยากดอกเพราะว่าพาไปเ็ดดคราวเดียวกะเป็นอยู่นี้พ่อกะพาลูกเ็ดดนาอยู่ได้ถ่ายทอดให้เหม็ดแล้ว แล้วกะแบ่งสันปันส่วนให้เขาเ็ดดมอบให้ลูกเป็นแรงใหญ่ ส่วนพ่อกะค่อยแนะสอนให้เขา แต่ใจจริงกะป่อยากถ่ายทอดให้เขาดอกเพราะว่ามันลำบากอยากให้เขาเรียนหนังสือได้ทำงานดีจแต่เขาแห่งบ่เอาถ่านมีตั้งแต่มีเล่นบ่สนใจเรียนกะเลยต้องได้มาเ็ดดคือพ่อนี้หละเป็นชาวนาดากแดดหน้าดำจั่งสิหละ

การอยู่การกินพ่อทุกมือนี้กะบ่ได้ซื้อกินป่านไค้เพราะว่าพ่อกะหาปลาขายเป็นหลัก ถ้าซื้อส่วนมากกะสิซื้อพวกน้ำปู น้ำปลาสิ่งที่หาบข่อยได้อย่าง กะบ่แตกต่างจากอดีตดอกเพราะว่าสมัยอยู่กับพ่อแม่กะอยู่กินจั่งสิพอมายอยู่กับลูกกับเมียกะกินจั่งสิคือกันแต่ว่ามือได้บ่ได้ไปหากะซื้อกินอาหารนาร้านค้ำนั้นหละ คือกันมันเป็นจั่งสิมาได้ 20 กว่าปีแล้ว

การชวยเหลือบ้านเฮากะดีคือเก่าบ่เปลี่ยนแปลงดอกเพราะว่า บ้านเฮายังให้ความรักสามัคคีกันคือเก่า จังสิไปใส่มาใส่ถ้าเขาไปข้างนอกกะเ็นกันขึ้นรถไปนำ แล้วการชวยเหลือเรื่องไร่นากะดีคือเก่าอยู่เพราะว่าไปหม่องได้กะมีตั้งแต่คนรู้จักสนิทสนมกัน คบกันมาโดนเพราะว่าบ้านเฮามันกะบ่ใหญ่การชวยเหลือกันกะเหลือดีคือเก่า บ่เปลี่ยนแปลงจากอดีตดอกเป็นจั่งสิมา 20-30 ปีแล้ว

การสิเบ้งว่าไฟเครติดตีบตีกะเบ้งป่อยากดอกเพราะว่าอยู่บ้านเฮามันมีตั้งแต่คนรู้จักมักแ่กัน การหิบบิยกันมันกะเลยบ่หยากเป็นระบบเครือญาติเป็นหลัก แต่ถ้าว่าผู้ได้ยิมแล้วว่าสิเอามาให้มือนั้นมือนี้แล้วบ่เอามาให้ ถ้ามายิมอีกพ่อกะบ่ให้ยิม ส่วนมากที่มายิมกะมีตั้งแต่ญาติพี่น้องกัน ถ้าเป็นคนอื่นกะเบ้งก่อนว่าเขามีความเดือดร้อนป่านไค้ ถ้าเป็นเรื่องเร่งด่วนกะทันหันถ้าชวยได้พ่อกะชวยเหลือเกี่ยวกับเรื่องเจ็บเป็นเย็นอุ่นนี้หละ แต่การยิมเงินทองกันกะบ่มีปัญหาดอกเพราะว่าพอมห้เขาแล้วเขากะเอามาคืนคือเก่า ส่วนมากพ่อกะสิให้ยิมเพื่อละ 400-500 บาทนี้หละ ถ้าหลายกว่านี้ถ้าบ่รู้จักหน้าตาจิตใจกันเคยอยู่เคยกินนากันพ่อกะบ่ให้หลายแต่เบ้งมา 10 กว่าปีนี้กะบ่มีปัญหาดอก

การทำงานเป็นกลุ่มที่พ่อมักเ็ดด ส่วนมากมันกะมีแ่ก่นำในการเ็ดดส่วนมาพ่อใหญ่บ้านกะประกาศว่าให้ไปชวยกันเ็ดดหม่องนั้นหม่องนี้ ส่วนมากที่พ่อกะมักเ็ดดเรื่องวัดเรื่องวบ้านเฮากับเรื่องปารุงให้มันรุ่งเรืองเพราะว่าพ่อแม่พื้นพานับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลัก การเ็ดดงานเป็น

กลุ่มอยู่บ้านกะสิไปชอยกันเหม็ดบ้านบ่เจาะจงเรื่องใดเพราะว่าถ้าเป็นงานส่วนรวมชาวบ้านเฮาสิไปชอยกันเหม็ดมันกะเป็นจั่งสิมาตั้งแต่พ่อแม่แม่แล้วบ่เปลี่ยนแปลงจากอดีตดอกเป็น 20-30 ปีแล้ว

การชอยเหลือกันอยู่บ้านพอสิชอยกันดีที่สุดเพราะว่าตั้งแต่พ่อแม่พื้นกะพาชอยกันดีคือเก่าบ่ว่าสิเป็นเรื่องอียังพอไปเ็นไฟมาชอยกะได้บ่ว่าสิเป็นหลังได้กะสิมาชอยกันดีอยู่ ส่วนมากการชอยเหลือกันอยู่บ้านกะสิเป็นเรื่องเฮ็ดบ้านชอยกันเพราะว่าก่อนสร้างบ้านกะมีการตั้งเสาจุดนี้หละมันหนักเพราะว่าเสามันมีตั้งแต่ต้นใหญ่ๆ ชาวบ้านบ้านเฮากะสิไปชอยกันยกชูให้ถ้าผู้ใดสร้างบ้านเฮ็ดบ้านใหม่ แล้วกะเรื่องเฮ็ดนากการลงแขกกะไปชอยกันคือเก่าอยู่บ่เปลี่ยนแปลงดอกเพราะว่าอยู่ทางบ้านได้รักษาประเพณีไว้อยู่บ่ได้ลืมเลือนอียังดอกกะเป็นจั่งสิมาได้ตลอดเลยทุกรุ่นทุกสมัย

การส่งข่าวสารทุกมือนี้นั้นส่วนมากพอสิใช้การใช้โทรศัพท์ เพราะว่ามันสะดวกแล้วกะรวดเร็วทันใจ ส่วนมากกะติดต่อผู้ที่อยู่กรุงเทพฯ ที่เป็นลูกชาย การติดต่อกันกะสิเป็นเรื่องเกี่ยวกับถามข่าวคราวว่าอยู่ดีสบายบ่เดือดร้อนบ่ มีอได้สิมาบ้านไปจั่งสิ้นหละส่วนมากกะมีตั้งแต่ลูกนั้นหละโทรมาหาพ่อเพราะว่าเขาคิดฮอดทางบ้านได้บ่กะติดต่อกันมาได้ 2-3 ปีแล้วตั้งแต่โทรศัพท์มันดังๆ แล้วกะมีบทบาทหลาย

พ่อกะว่าทุกมือนี้นั้นคนเฮาควรมีวิธีทำมาหากินต้องมีความรู้ในการศึกษาเพราะว่างานทุกมือนี้นั้นเขาบ่ตั้งแต่ผู้เรียนหนังสือสูงๆ ถ้าเรียนบ่สูงกะบ่ได้ทำงานดีๆ แล้วกะต้องมีความสามารถและประสบการณ์ นำมันจั่งเขาสิยอมรับ ถ้าเขารับไปแล้วถ้าบ่มีความสามารถประสบการณ์เขากะบ่ยอมรับเพราะว่าสิบ่สามารถเฮ็ดงานให้เขาได้มันกะแตกต่างจากคนในอดีตอยู่คือว่าคนสมัยก่อนจั่งพ่อนี้มันบ่ได้เรียนสูงๆจบแค่ ป.4 ความสามารถกะมีตั้งแต่ทำนา หาปลา อย่างอื่นกะทำเป็นส่วนคนที่เรียนหนังสือสูงๆทุกมือนี้นั้นมันทันสมัยงานทุกอย่างกะใช้ตั้งแต่คอมพิวเตอร์ เขากะใช้เป็นเฮ็ดอียังกะเป็นแต่พวกพ่อกะใช้บ่เป็นแหล่มีตั้งแต่คนทุกมือนี้นั้นสมัยของสมัยใหม่เป็นมันกะแตกต่างได้ 10-20 ปีแล้วที่พ่อเห็นมันเปลี่ยนแปลง

การประกอบอาชีพทุกมือนี้นั้นพ่อกะว่าขึ้นอยู่กับความสามารถเป็นหลักแล้วกะต้องมีความประสบการณ์ เพราะว่าไปทำงานหม่องได้เขากะต้องเอาคนที่มีความสามารถจั่งสิเฮ็ดงานให้เขาได้งานทุกมือนี้นั้นเขากะสิเป็นจั่งสิ้น ถ้าบ่มีความสามารถเขากะสิบ่ยอมรับเขาทำงาน เพราะว่าเขาคิดว่าสิเฮ็ดงานให้เขาบ่ได้ส่วนมากมันสิเป็นจั่งสิมาตลอดเพราะทุกหม่องเขากะสิเป็นจั่งสิเหม็ด

แม่หนูพิน ชนะพันธ์ อายุ 47 ปี.อาชีพทำนาและทอผ้าไหม ที่บ้านเลขที่59.หมู่ 6บ้านดอนยาง.ตำบลค้อเหนือ.อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์15 มกราคม 2546

ที่ดินแม่มีอยู่ 17 ไร่แล้วมาเช่านาฟี่ชื่อว่ นางทองวันอีก 8 ไร่ เพื่อเฮ็ดนา เพราะว่าตั้งแต่ก็เขาเอานามาจำ 40,000 บาท เพราะเขาบ่ได้มีเวลาเฮ็ดเพราะว่าเขาไปทำงานอยู่ปราจีนบุรี บาทนี้พื้นกะได้ดินเหม็ดแล้วเดี๋ยวนี้นี้มีตั้งแต่เฮ็ดนากับกันคือเขาพื้นเฮ็ดเพราะว่าพื้นบ่ให้ผู้อื่นเช่าเฮ็ดนอกจากแม่เพราะว่าเป็นอายน้องกัน มาที่เช่าปีนี้ฝนบ่ชอยดีเพราะว่านมันอยู่ติดบ้านมันอยู่สูงน้ำท่วมบ่ถึงได้ข้าว 80 กะสอบ กะเลยแม่กันกับพื้นผู้ละครั้ง ส่วนของเจ้าของได้ 10 กะสอบเพราะ

ว่านาของเจ้าของน้ำท่วม นามีหลายอยู่แต่บ่ได้ข้าวเพราะว่ามันอยู่ใกล้แม่น้ำยัง มันกะท่วมมา 3 ปี แล้ว ปีที่แล้วกะบ่ได้ข้าวจักเม็ดเลยเม็ดเดียวกะบ่ได้ แต่ท่วมปีที่แรกได้อยู่เอาไปขายได้เงิน 3,000 บาท ต่อมา 2 ปีกะบ่ได้ข้าวอีกเลย นาที่น้ำท่วมกะลงทุนหลายอยู่เพราะได้ซื้อปุ๋ย ได้จ้าง ได้ซื้อน้ำมัน จ้างดำกะตกอยู่เกือบ 7,000 บาท ต่อปี

แม่กะมีลูกอยู่ 3 คน ชื่อว่า นายสงกรานต์ ชนะพันธ์ ผู้นี้กะทำงานเป็นช่างอยู่ร้านกัจกร เป็นร้านเกี่ยวกับ รถไถนาร้านกะอยู่ตรงกันข้าม ชกส.กะไปทำงานได้ 10 กว่าปีแล้ว กะมีหลาน อยู่ผู้หนึ่ง อายุ 1 ปีเศษๆกำลังหัดเดิน ชื่อว่าพัทธล

1. นายธนุศล ผู้นี้ทันบ่ได้แต่งงานพึ่งออกมาจากทหารอยู่กับพ่อแม่อยู่เดี๋ยวนี้กะไปเฮ็ดบ้านให้น้ำ อยู่ในหมู่บ้าน
2. นางนุชรินทร์ ผู้นี้กะไปอยู่กับแฟนอยู่ในเมืองเขากะไปทำงานอาชีพค้าขายเปิดร้านขายอาหาร ตามสั่งอยู่ใน ยโสธร ได้ 5-6 ปีแล้ว มีลูกอยู่ 1 คน ชื่อว่า ศราวุฒิ

รายได้แต่ละมือกะบ่มีอียังดอกกะมีตั้งแต่รายได้พ่อที่มาจากการเป็นผู้ใหญ่บ้าน 2,500 บาท กับแม่ได้ทอผ้าไหมคันมันได้ขายเพราะว่ามันอยากขายหยากในช่วงนี้โดนจ้งได้ขาย มันกะแล้วแต่คนเขามาซื้อ แม่กะบ่ได้ไปหาบเสขาย มีตั้งแต่เฮ็ดไว้ถ้าขายที่บ้านเป็นกลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหม เวลานั้นถ้ามีคนมาจากกรุงเทพฯเขากะสิเข้ามาซื้อแล้วเฮาจ้งเอามาขายเฮาบ่ได้ไปเล่ แม่ถ้าผ้าไหมมัดหมี่กะขายคันละ 800-1,000 บาท ถ้าเป็นผ้าพื้นกะขาย 350-400 บาท รายได้ถ้าคิดแล้ว มือหนึ่งกะตกมือละ 200 บาท ปีหนึ่ง 70,000 บาท

พวกไหมแม่กะสิไปรับมาจากอำเภอพยัคฆ์ กะล้งเทื่อกะไปเอาไหมอยู่จังหวัด สุรินทร์ แม่กะไปซื้อมาเทื่อ 2,000-3,000-4,000 บาทแล้วแต่เฮาสิมิเงินซื้อมานี้บ่ได้รวมกลุ่มเด่ เอา มาแล้วกะมาจับคู่กันเฮ็ด แต่ว่าเฮ็ดแล้วจ้งเอามารวมกลุ่มขาย การเฮ็ดไหมแม่กะเฮ็ดไปเรื่อย ๆ มือได้ว่างกะจ้งเฮ็ดผืนหนึ่งกะใช้เวลาโดนอยู่ผืนหนึ่งคันเฮ็ดทุกมือกะใช้เวลาเฮ็ด 1 เดือน แต่ว่าคันเฮาเฮ็ดมือวันมือกะประมาณ 2-3 เดือนนี้หละต่อผืน แต่แม่อยู่บ้านถ้าว่างกะจ้งเฮ็ดแบบว่ามีเวลาว่างจ้งเฮ็ดแม่กะเฮ็ดไปเรื่อย ๆ เรง่เจ้าของ ถ้ามีเวียกไปดำไรนากะไปแม่กะไปเฮ็ดเวียกอย่างอื่นก่อนทั้งงานไหมไว้ก่อน พอมีเวลาว่างจ้งเฮ็ด

กลุ่มสตรีทอผ้า อยู่กับแม่ที่เข้าร่วมกลุ่มกันเป็นกลุ่มแม่บ้านกะมี นางมั่ง นางแว นางมาลา ทองจันทร์ นางตรี แล้วกะแม่นี้หละแม่หนูพิน นางสมคิด นางสมร นางสทวิวัน นางหนูมร นางอุทัย นางสมเดช นางคำพอง นางหนูเทียน

แล้วกะมีกลุ่มทอผ้าของพระราชินีกะมีอยู่ 13 คน แต่ว่ามันกะเป็นกลุ่มเดียวกัน แต่ว่าแล้วตั้งแต่ผู้สืได้บ่ได้ เพราะว่าแล้วแต่พื้นสิเอ็นไปเขาเฝ้าเวลาพระราชินีเสด็จมาส่วนมากกะมีตั้งแต่คนอยู่นากันนี้หละมีตั้งแต่ 2-3 คนที่บ่ได้เขาเฝ้า ตอนที่เข้าเฝ้ากะไปเฝ้าเสด็จอยู่บ้านค่าน้ำสร้าง กะเลยจัดตั้งกลุ่มมาตั้งแต่ปี 2543 กลุ่มทอผ้าสิแยกกันเฮ็ด บ้านไฟบ้านมันสิมาเฮ็ดนากันกลุ่มละ 2-3 คน เพราะว่าแบ่งหน้าที่กันเฮ็ดผู้หนึ่งมัดผู้หนึ่งทอสลักกันถ้าผู้ใดเมื่อย แต่ว่า ถ้ามีหน่วยงาน

มาจั้งเอนกันมารวมกลุ่ม ถ้าเวลาคนอยากได้ผ้าไหม ถ้าเขาบ่มีกะไปบอกผู้ที่มีเอามาขายเอามารวมกันให้เขาเลือกผืนที่มีกัชายมือหยั่งมากจะต้องแล่นหากลุ่มถ้าคนต้องการผ้าไหม

แม่กะมีหลานอยู่ 2 คน กะชื่อว่า ศรวุฒิ พัทธล ศรวุฒิกะบ่ได้ให้ดูเพราะว่าเข้าอยู่ในเมืองนำพ่อแม่เขาส่วนมากเขาสิมา วันเสาร์ อาทิตย์ ถ้ามาแม่กะให้เทื่อละ 10-20 บาทไปจั้งสันหละพอได้ซื้อ

บ้านที่อยู่อาศัยกะหาเองกับพ่อ เพราะว่าตั้งแต่ก็พ่อเป็นช่างก่อสร้างหาได้กะข่อยเฮ็ดไปนำเรื่อยๆที่ละหนอยบ่ได้มาเฮ็ดเทื่อเดียวเพราะว่าบ่มีเงินหลายปานั้น เริ่มสร้างบ้านได้ 24 ปีแล้วกะต่อเติมมาเรื่อยๆ รวมมาซอดทุกมือนี้นะสิเหม็ดอยู่ประมาณ 100,000 บาทใช้ระยะเวลาสร้างกะบ่โดนประมาณเดือนกว่าๆนี้หละแล้วกะต่อเติมมาเรื่อยๆ

ธกส.แม่กะได้ยืมเงินอยู่แม่กะยืมมา 20,000 บาท แม่กะยืมมาลงทุนเฮ็ดไร่นานี้หละแม่กะเริ่มยืมมาตั้งแต่ปี 2536 ตั้งแต่ก็ยืมบ่หลายยืมเทื่อหละ 2,000-3,000 บาท แล้วจั้งข่อยยืมหลายมาเรื่อยๆ ที่แรกเขาให้เฮายืมหนอย ถ้าพวกได้มีใบนาไปจ้องจั้งได้ยืมหลาย เดียวนี้แม่กะเสียดอก ร้อยละ 12 บาทต่อปี แม่กะบ่ทันได้ใช้ดินดอมีตั้งแต่ตัดดอกไปก่อนเพราะว่าน้ำท่วมมา 3 ปีแล้วยังบ่ทันได้ฟันโตอยู่

ที่นาที่น้ำท่วมแม่กะบ่ได้ปลูกข้าวนาปีงดอกเพราะว่าช่วงนี้น้ำยังมันหนอยมันสิหลายเฉพาะช่วงหน้าฝนทอนั้นแม่กะเลยบ่ได้เฮ็ดปีนี้

การให้ความซอຍเหลือกันกะดีคือเก่าอยู่เพราะว่า ถ้ามีการงานอิหยังจั้งยกบ้านใหม่คนในบ้านกะไปซอຍยกซอຍอิหยังกันดีอยู่ กับเรื่องเฮ็ดนาถ้าเอนไทยบ้านไปเขากะไปซอຍคืออยู่จั้งไปสิข้าวเกี่ยวข้าวเขามาซอຍดีขนาด บ่แตกต่างจากอดีตดอกเพราะว่าบ้านเฮาสามัคคิกันคืออยู่บ่มีการเปลี่ยนแปลงดอก

ส่วนการไปมาหาสู่กะแตกต่างจากอดีตอยู่เพราะว่าตั้งแต่ก็การไปมาหาสู่กันมันไปหายากมาหายากรถลำนบ่หลายคือจั้งทุกมือนี้นะ แต่ทุกมือนี้นะไปไสมาใสกะสะดวกสบายเพราะว่ารถลำนหลายส่วนการเอาของไปฝากไปด่อนกะดีคือเก่าอยู่จั้งแม่ไปหาญาติอยู่ปราจีนบุรี นางทองวันส่วนมากที่แม่เอาของไปฝากกะสิมีตั้งแต่ ข้าว เป็นปู ปลา ผัก ต่างๆไปจั้งสันหละ ส่วนเขากะได้ของด่อนคือกันเป็นขนม ขดัมเขากะเอาให้ฝากกันอยู่เรื่อยๆเป็น 10 กว่าปีแล้ว

อาชีพที่สร้างรายได้ดีแม่กะว่าอาชีพเฮ็ดหนัง วัว ขายเพราะว่าอยู่บ้านกล้วยแม่เห็นเฮ็ดหลายเจ้าแล้วเห็นได้เงินดี แล้วคนในหมู่บ้านกะไปตัดหนังวัว ให้เห็นมีรายได้เข้าครอบครั้ว ได้ยินว่าเห็นเฮ็ดมาได้ 2-3 ปีแล้วเดี๋ยวนี้ทองอิหยังเห็นกะมีเหม็ด ที่แม่รู้จักกะมี แม่หนู แม่แดง นี้หละที่รู้จักแม่กะว่าอาชีพนี้หละมันสร้างรายได้ดีในท้องถิ่น

อาชีพที่เฮ็ดแล้วขาดทุนแม่กะเห็นตั้งแต่เฮ็ดนาคันนี้หละเพราะว่า แม่เป็นชาวนาเพราะว่าเฮ็ดนาตั้งแต่ละเทื่อได้ลงทุนหลาย จ้องอยู่บ้านนาที่เฮ็ด 25 ไร่กะลงทุนเกือบ 2 หมื่นบาท แต่กะบ่ได้ผลเลยตั้ง 17 ไร่เพราะว่าน้ำมันท่วม สาเหตุจากน้ำท่วมกะย่อนเขาปล่อยน้ำมาจากเขื่อนลำปาว

ทางกาฬสินธุ์ แล้วกะเขื่อน อุบลรัตน์เขาปล่อยมาโฮมกันแล้วทางบ้านมันด้ามันกะเลยท่วม 2-3 ปี แล้ว กะขาดทุนตลอดเลยนาทางหยังกะบ่ได้กินจักเม็ดเลยได้กะเทื่อละ 10 สอบทอนั้น กะเลยเป็นหนี้มาตลอด เพราะว่าบ่ได้ขายข้าวใช้หนี้คืนเขาจักเทื่อ

แม่กะว่ารายได้ในรูปสิ่งของมันกะดีกว่าในรูปเงิน เพราะว่าถ้าเอามาในรูปเงินมันสิได้ใช้คราวเดียวกะหมดเพราะว่าเงินใช้ง่ายแล้วแม่กะเป็นหนี้หลาย แต่ถ้าได้มาในรูปสิ่งของเป็น วัว ควาย แม่ว่าสิดีกว่าเพราะว่ามันออกแม่แผ่ลูกมันกะสิเป็นกำไรมากแล้วเดี๋ยวนี้ วัว ควาย โตหนึ่งมันกะตกอยู่ 15,000-20,000 บาทแล้ว วัว ควายมันกะบ่เลี้ยงบ่หยากเพราะว่าหญ้าอยู่บ้านกะมีหลายแล้ว คนอยู่บ้านกะเลี้ยงหลายแม่กะว่าอันนี้แหละมันดีเพราะว่ามันขายได้เงินเป็นก้อน

เงินกะมีความสำคัญหลายอยู่บ้านเพราะว่าแม่กะต้องได้ใช้จ่ายทุกอย่าง แล้วบ้านแม่เวลามีงาน อิหยังเพิ่นกะมาเชิญไปเป็นแขก ประจำพ่อว่าพ่อแม่เพิ่นเป็นผู้ใหญ่บ้าน แล้วกะได้เฮ็ดนาต้องได้ใช้เงินทุกอย่างแม่กะว่ามีความสำคัญหลายมาตั้งแต่มีครอบครัวได้ 30 ปีแล้ว

เป้าหมายในการใช้เงินของแม่ แม่กะใช้จ่ายเฉพาะที่จำเป็นจึงอยู่บ้านกะได้ซื้ออยู่ซื้อกินใส่ครอบครัวแล้วกะเอาเงินมาลงทุนเฮ็ดผ้าไหมขาย ส่วนพ่อเพิ่นเป็นผู้ใหญ่บ้านเพิ่นกะไปทุกหม่องไปพัฒนาหม่องนั้นหม่องกะต้องได้ใช้เงิน แล้วกะมาเจอกัยน้ำท่วมมานี้แม่บ่ได้เงยหน้าเลยเป็นหนี้ ธกส. มาตลอด บ่เงินเก็บสะสมดอกกะเป็นจ้งสิมา 3-4 ปีแล้วที่บ่มีเงินเก็บ

การใช้จ่ายเงินของแม่แนวแม่เงินกะบ่หลายกะต้องใช้จ่ายอย่างประหยัดเพราะว่าเงินเดือนพ่อกะบ่หลาย แล้วการขายผ้าไหมของแม่กะบ่แน่นอนโดนๆจ้งมีคนมาซื้อเทื่อหนึ่ง ขายได้แม่กะเก็บไว้ไปซื้อผ้าไหมมาลงทุนคือเก่า ส่วนเงินที่เหลือกะใช้ซื้ออาหารการกินธรรมดาเฮ็ดจ้งสิมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้วมาเป็น 30 กว่าปีแล้วเรื่องการประหยัดของแม่

การแบ่งเงินภายในครอบครัวกะบ่ได้แบ่งดอกเพราะว่าเงินเดือนพ่อมันน้อยกะให้พ่อเป็นคนใช้เลยเดือนหนึ่งกะได้ 2,500 บาท ส่วนแม่กะได้ใช้นำเงินขายผ้าไหม กะพอได้กินได้ใช้นำผ้าไหมแม่นี้แหละเงินนำพ่อกะบ่ได้เอานำเพิ่นจักเทื่อกะเฮ็ดจ้งสิมาตลอด 10 กว่าปีแล้ว

การแบ่งหน้าที่ภายในหมู่บ้าน แม่กับลูกชายนายธนุสิน สิเป็นคนกวาดบ้าน ภูบ้านล่างถั่วล้งจัน เฮ็ดกับข้าว ตั้งแต่พ่ตรดพาล้มแก่เปลี่ยนนิสัยใหม่ มักเฮ็ดกับข้าวกับน้ำได้ 2-3 ปี แล้วตั้งแต่ออกทหารมา ส่วนผู้เพิ่นกะเฮ็ดงานพัฒนาในหมู่บ้าน ส่วนแม่กะเฮ็ดผ้าไหมขาย หน้าที่อยู่บ้านกะมีสำนี้แหละกะเฮ็ดจ้งสิมาได้ 4-5 ปีแล้ว

การอยู่การกินของแม่กับพ่อกะดีขึ้นกว่าอยู่กับพ่อแม่อยู่เพราะว่าตั้งแต่กัมันกะหา กินลำบากคือว่าอาหารการกินมันบ่อดบ่หยากแต่ว่า เงินทองมันบ่มีใช้เพราะว่ามันหยากจน แล้วตั้งแต่กัก็มีตั้งแต่ ปู ปลา แนวอย่างอื่นกะบ่ขอยมีปานได้ แต่ทุกมือนีเฮามีรายได้เป็นของตนเองแล้ว การอยู่การกินกะดีขึ้นกว่าอยู่กับพ่อแม่หลายกะเป็นจ้งสิมา 30-40 ปีแล้ว

การเลือกซื้อเสื้อผ้ากะบ่ได้ซื้อปานได้ เพราะว่าส่วนมากสิมีตั้งแต่ลูกซื้อให้เพราะว่าลูกสาวเพราะว่าเขาอยู่ในเมือง ช่างเสาร์ อาทิดย์ เขามีเวลาวางเขากะเข้ามาเล่นกับแม่ เขากะซื้อเสื้อ

ผ้ามาให้ตลอดพอกับแม่บได้ซื้อใส่จักเทือ ส่วนเสื้อผ้าใส่ไปนาการงานแม่กะลัดเอาเพราะว่าผ้าไหมแม่กะมี แม่กะลีไปจ้างเพิ่นตัดผืนละ 400-500 บาทให้พอกับแม่ใส่กะเป็นจั่งสิมาโดนแล้วได้ 10 กว่าปีแล้ว

เฟอร์นิเจอร์ จั่งเป็นโทรทัศน์ แม่กับพ่อกะซื้อมาตั้งแต่โดนแล้วได้ 8-9 ปีแล้วตั้งแต่กีกะขายข้าวได้เงินกะเลยซื้อมาในราคา 5,000 บาท ส่วนตู้เย็นกะมาซื้อช่วงลูกสาวไปทำงานอยู่ในเมืองเขากะซื้อให้หว่าง 3-4 ปีนี้หละในราคา 6,000 บาท อย่างอื่นอีกกะเป็น รถมอเตอร์ไซด์ พ่อเพิ่นกะซื้อตั้งแต่ได้ 10 กว่าปีแล้วเพราะว่าตั้งแต่กีกี้เพิ่นเฮ็ดงานก่อสร้างต้องซื้อรถไปทำงานกะซื้อเงินผ่อนแต่เดี๋ยวนี๋กะผ่อนหมดแล้วในราคา 41,000 บาท

แม่กะว่าช่วงที่อยู่ติกันดีแม่กะว่าช่างอยู่กับลูกกับผัว เพราะว่าพ่อเพิ่นกะเฮ็ดงานเก่งรายได้ในครอบครัวกะหลายเพราะว่าตั้งแต่กีกี้พ่อเพิ่นเป็นช่างรับเหมาก่อสร้างบ้าน อยากกินอิหยังกะได้กิน แต่อออยู่กับพ่อแม่การอยู่การกินกะบ่ปานได้เพราะว่าครอบครัวมีตั้งแต่เฮ็ดไร่นารายได้เข้าครอบครัวกะเลยบ่ดีคืออยู่กับผัว แต่ว่าอยู่กับพ่อแม่กะบ่ผิดปกติดอกกะพออยู่ได้มันกะแตกต่างมาประมาณ 30 กว่าปีแล้ว

โตบ่บอกถึงความร่ำรวยที่แม่เห็นคนรวยเนาะเพิ่นกะอยู่กินคือเฮานี้หละแต่ว่าเพิ่นสิเป็นคนประหยัดได้มาหลายกินหนอย แล้วบ่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ถ้าอิหยังบ่จำเป็นเพิ่นกะบ่ซื้อเลยเดี๋ยวนี๋เพิ่นกะมีสุขแนว ตั้งแต่เงินทอง รถมอ บ้านเพิ่นกะมี แล้วผู้ได้เดือดร้อนเรื่องเงินกะแล่นไปหาเพิ่น

งานที่เฮ็ดแล้วสบายใจแม่กะว่างานเกี่ยวกับการทอผ้าไหม เพราะว่าแม่เฮ็ดมาตลอดได้ 10-20 ปีแล้ว แลพ่อแม่กะเป็นผู้ถ่ายทอด แลแล้วแม่กะบ่ได้เฮ็ดอิหยังหลังจากเฮ็ดนา กะมีตั้งแต่เฮ็ดไหมกะเฮ็ดมาตลอดแล้วกะจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหม แลแล้วกะรายได้กะพอจนเจือครอบครัว ถ้ามีตลาดมันลิดิกกว่านี้จักหนอยอยู่

งานที่เฮ็ดแล้วกลัดกลุ้มกะเป็นงานที่เฮ็ดแล้วบ่ได้เงิน บ่ได้ทุนเพราะว่าขาดทุน กะมีตั้งแต่อาชีพทำนาแม่นี้หละเพราะว่าสาเหตุมันกะเกิดจากน้ำท่วม มา 3 ปีแล้ว แลแล้วแม่กะลงทุนหลายปีละ 20,000 บาท แลแล้วบ่ได้กินข้าวจักเม็ดได้กินตั้งแต่เนาเช่าของพี่น้องกะเป็นจั่งสิหละที่บ่สบายใจ

แม่กะคาดหวังจากรัฐอยู่ 2-3 เรื่อง เรื่องแรกกะอยากให้เพิ่นมาชวยพยุงราคาข้าว เพราะว่าฤดูเก็บเกี่ยว ขายข้าวบ่เป็นราคา แคกิโลกรัมละ 5 บาทกว่าหนึ่ง เรื่องที่สอง แนวแม่ทอผ้าไหมขายแม่กะอยากให้ตลาดมารองรับการผลิต เพราะว่าเดี๋ยวนี๋มันได้หาตลาดเองมันกะเลยบ่ดีปานได้เพราะว่าตลาดบ่ชวยแน่นอน ส่วนเรื่องที่สาม กะอยากให้เพิ่นมาตั้งโรงงานที่อยู่ใกล้บ้าน เพราะว่าอยู่บ้านมันบ่มีโรงงานเลยกะอยากให้คนในหมู่บ้านมีงานทำเพราะว่าเฮ็ดข้าวกะบ่ได้ผลถ้าเป็นจั่งสิต่อไป ชาวนาพวกแม่ออดตายคักๆ

ปัญหาพื้นฐานของแม่กะขาดแคลนเงินทอง เพราะว่าเฮ็ดงานอยู่ทุกมี้อกะบ่ชวยพอกินเพราะว่ารายได้บ่ชวยแน่นอน เพราะว่าบ่มีตลาดรองรับเฮ็ดออกมาแล้วโดนจั่งได้ขายมันกะเลย

ไปบ่ข่อยรอดแล้วเงินเดือนพ่อกะบ่ข่อยหลายมีตั้งแต่ใช้แต่ลาวกะเหม็ดแล้ว การแก้ปัญหากะอดทน เอาหนี้แหล่ว หาปู ปลา กิน ไปเรื่อย ๆ ถ้าน้ำบ่ท่วมกะคือสิต้อยู่ตั้งแต่น้ำท่วมมานี้บ่มีแนวคิดต่อเลย

ส่วนมากแม่กะมีความสัมพันธ์กับกลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหมนี้แหละ บางเทื่อถ้ามีงานอยู่ นำตำบล นำอำเภอ นำจังหวัด เพิ่นกะสิมาเ็นให้พวกกลุ่มแม่บ้านนำผ้าไหมไปขาย ไปประกวด ความสวยงาม แม่กะต้องได้เอาไปตั้งเป็นสุมขายกับกลุ่มของแม่ 13-14 คนนี้กะเฮ็ดกันมาเรื่อย ๆ ได้ประมาณ 10 กว่าปีแล้ว

แม่กะนับถือบ่เคยลบหลู่เพิ่นจักเทื่อเพราะว่าพ่อแม่เพิ่นพานับถือมาตั้งแต่บ่ค่อย ๆ เพราะกะเกิดขึ้นมากะเห็นเลย ยามเดือน 5-6 เพิ่นกะมีพิธีกรรมส่งน้ำเพิ่นสักการะบูชาเพิ่นแม่กะไป กราบไหว้เพิ่นคือกัน ยามไปไสมาใสกะให้เพิ่นคุ้มครอง นำปกปักรักษาบ่ให้มีอันตรายอียังมากล้า กลายชาวบ้านกะนำถือกันเหม็ดบ้าน

สาเหตุการไปทำงานนอกพื้นที่สาเหตุกะย้อน อยู่บ้านมันบ่มีงานทำ แล้วกะเฮ็ดนา นำกะท่วมกะเลยบ่รู้ว่าสิเฮ็ดอียังกะเลยต้องไปทำงานต่างจังหวัด เพราะว่ามีครอบครัวต้องรับผิดชอบ ส่วนมากที่แม่เห็นไปทำงานต่างจังหวัดกะสิลงกรุงเทพฯ ไปเย็บผ้า แล้วกะไปทำงานนาโรงงาน แล้วกะไปขับแท็กซี่นี้แหละเป็นจั่งสิมาตลอดทุกยุคทุกสมัย

แม่กะว่าการชอยเหลือกันกะคือเกาอยู่เพราะว่าบ่สิเป็นเรื่องอียัง จังเรื่องชอยกัน ในหมู่บ้าน พัฒนาหม่องนั้นหม่องนี้พ่อใหญ่ประกาศใส่หอกระจายเสียงคราวเดียว ชาวบ้าน พวก อบต. กะมาชอยรวมแรงร่วมใจกันเฮ็ดทุกคนบ่แตกต่างจากอดีตดอกเพราะว่าบ้านเฮาสามีคึกกันดี

ส่วนมากแม่มีปัญหาเดือดร้อนแม่กะสิปรึกษา พ่อเพราะว่าพ่อเพิ่นเป็นผู้นำคนในหมู่บ้านแล้วคนในหมู่บ้านถ้าเดือดร้อนอียังกะต้องมาปรึกษาพ่อ บ่ว่าสิเป็นเรื่องทะเลาะเบาะแว้งใน ครอบครัว หรือสิเป็นเรื่องพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญรุ่งเรืองพ่อกะสิให้คำแนะนำคำปรึกษาทุกเรื่องแม่ กะสิปรึกษามาตลอดตั้งแต่พัฒนางานกันแล้ว

แม่กะมีวิธีส่งข่าวสารหาพี่น้องโดยการใช้โทรศัพท์ เพราะว่ามันสะดวก ส่วนมากกะ สิติดต่อกับลูกทุกคนเพราะว่าเขากะไปทำงานแล้วกะพักอยู่ในเมือง ระยะทางมันกะไกลแม่กะใช้วิธี โทรศัพท์นี้แหละเพราะว่าอยู่บ้านแม่กะมีโทรศัพท์แล้ว ส่วนมากกะถามเรื่องทั่วไปคิดฮอดกันนี้แหละ อยู่ดี สบายบ่กะติดต่อกับโทรศัพท์ได้ 2-3 ปีแล้ว

แม่กะว่าคนเขาทุกมือนีกะต้องขยันแล้วกะต้องมีประสบการณ์แล้วกะต้องมีการ ศึกษาจั่งลูกอยู่บ้านทำงานอยู่ร้านงจักร กะเฮ็ดงานมา 10 ปีแล้วกะเงินเดือนบ่หลายซ้าคนที่เข้า ใหม่เพราะว่าคนที่เข้างานมาใหม่เขาเรียนสูงแต่ประสบการณ์บ่มีคือลูก เฒ่าแก่เพิ่นกะบ่บอกว่าต้อง ไปเรียนปริญญีกจั่งสิได้เงินเดือนหลายคือเขา

การประกอบอาชีพทุกมือนีแม่กะว่าต้องมีวุฒิการศึกษาแล้วกะต้องมีประสบการณ์ เพราะว่าถ้าเขาบ่ไปทำงานต้องเฮ็ดงานให้เขาได้ถ้าเฮ็ดงานให้เขาบ่ได้เขากะไล่ออก เพราะว่า

ทำงานให้เขาบ้าง แล้วถ้าเขาต้องการประกอบอาชีพเองต้องมีทุนแล้วจึงจะสามารถไปได้รุ่งเรื่องแม่กะว่า มันขึ้นพวกนี้แหละ

เรื่องที่เพื่อนบ้านควรดูแลกันแม่กะเป็นเรื่องดูแลกันในหมู่บ้านว่าเดือดร้อนนิยังบ่ จังคนในหมู่บ้านกะสิให้ความสำคัญเรื่องนี้แหละเพราะว่าบ้านเขาประสบปัญหาน้ำท่วมแทบทุกคนถ้า มีอิหยังกะต้องชวยเหลือแบ่งกันกินไป แล้วเขากะเฮ็ดจังสิตมาตลอด

เรื่องที่เพื่อนบ้านบ่ให้ความสนใจกะสิเป็นเรื่องในวัดวาเพราะว่าต่างคนต่างหากกินบ่ เวลาไปให้ความร่วมมืองานส่วนรวมบ้านนั้นแต่ว่ากะมีตั้งแต่กลุ่มวัยรุ่นตอนนั้นที่บ่สนใจเรื่องให้ ความร่วมมือเท่าที่ควร กะเป็นจังสิตมาตลอด

นางเพ็ญ จันแก้ว อายุ 55 ปีอาชีพทำนา ที่บ้านเลขที่42 .บ้านค้อเหนือ.ตำบล ค้อเหนือ.อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์22 พฤศจิกายน.2545

แม่กะมีลูกอยู่ 4 คน

1. ชื่อว่า นางหอม ผู้นี้กะไปทำงานอยู่กรุงเทพฯ ได้ 3 ปีแล้ว เขาไปทำงานตั้งแต่จบ ม.6 มีลูกผู้ หนึ่งชื่อว่า เพชร เขากะส่งเงินมาให้แม่ใช้ เดือนละ500-1,000 บาททุกเดือนอยู่ เขากะขึ้นมามีบ้าน ทุกปีอยู่ยามเทศกาลปีใหม่เขากะมาอยู่
2. ชื่อว่านายอำนาจ เขากะไปทำงานอยู่ยโสธรกับบริษัทขายรถไถนา เขากะแต่งงานแล้วมีลูก 2 คน ชื่อว่า มด หน้อย ชื่อจริงจำบ่ได้ดอก ผู้ชื่อว่ามดเรียนอยู่โรงเรียนศรีธรรมมอยู่ยโสธร อายุ 6 ปี ผู้แรก ชื่อว่ามดเรียนอยู่โรงเรียนบ้านค้อเหนือละ อายุ 5 ปี แม่กะให้เงินหลานอยู่ทุกมือเทื่อละ 5-10 บาท
3. ชื่อว่านางสาวท เย็บผ้าอยู่บ้าน มีลูกอยู่ 2คน ผู้แรกกะชื่อว่าหวาน ผู้ที่สองกะชื่อว่าปอย ผู้ชื่อว่า หวานกะเรียนอยู่โรงเรียนโนนสุขอยู่จังหวัดยโสธร อายุ 6 ปี อีกผู้หนึ่งชื่อว่าปอย กะเรียนอยู่ โรงเรียนบ้านค้อ แม่กะเอาเงินให้ติดกันถ้าเขามาหาเทื่อละ5-10 บาททุกมือ
4. ผู้นี้กะอยู่กรุงเทพฯ กะชื่อว่าทิง เขากะไปได้ปีพอดีนีแหละ เขากะแต่งงานแล้วเขากะสิขึ้นมา เดือนมีนาคมนี้แหละ เขากะสิขึ้นมามีลูก เขากะเงินแม่ใช้เทื่อละ 1,000-2,000 บาทนี้แหละพอได้ ชื่อกิน

แม่กะมีนาอยู่ 20 ไร่แม่กะวานข้าวเอาบ่ได้ดำเอากะเลยบ่ได้หลายปานได้กะได้ 200 กว่ากะสอบแม่กะขายอยู่ครึ่งหนึ่งเพราะว่าเอ็ดข้าวจ้าวครึ่งหนึ่งเอ็ดข้าวเหนียวครึ่ง ข้าวจ้าวแม่กะ ขายส่วนข้าวเหนียวแม่กะเอาไว้ถ้ากิน กะขายพอได้ทุนคือเพราะว่าลงทุนหลาย จังคนเกี่ยว ชื่อปุ๋ย จังสิ ทุกอย่างกะขายได้ 17,000 บาท แม่กะลงทุนประมาณ 20,000 บาท มันบ่คุ้มค่าดอกเฮ็ดนา แห่งว่านาเจ้าของกะเฮ็ดไปจังสิตนแหละ เพราะว่าข้าวเขาเอาไปขายมันบ่เป็นราคา

ตั้งแต่กี้แม่กะเลี้ยงอยู่แห่งเขาเลี้ยง กะเลี้ยง วัว ควาย นี้แหละเพราะว่าขายเหม็ด ตั้ง แต่กี้แม่เลี้ยงควายเป็น 20-30 โต มันหลายจนย่างเขามาบ่ได้พุ้นแหละ ตั้งแต่กี้ วัว ควาย บ่เป็นราคา คือจังทุกมือนี้ แม่กะขายโดละ 4,000-5,000 บาท แม่กะขายประมาณ 6-7 ปีนี้แหละที่แม่ขาย ถ้าเป็น

คือจ้งทุกมือนี่กะขายได้เงินแสนพุ้นหละ ตั้งแต่แม่ไปโตอยู่บ้านดอกเลี้ยงตั้งแต่ วัว ควาย แม่ไปได้เลี้ยงอีกกะย่อนบมีแนวซื้อ แล้วพ่อเห็นกะมาสักครู่ใหญ่ก้านั้น สู้กับบ้านคือได้สู้ได้เขาบ้านใหญ่กว่า คะแนหน้างกันอยู่ 70 กว่ากะแนแล้วกะเหมิดเงินในการหาเลี้ยงหลายกะเลยขาย วัว ควาย เหมิด ใช้เงินหาเลี้ยงเกือบ 200,000 บาท

แม่กะเฮ็ดนาแล้วแม่กะปลูกผักมาด ผักโสมม สาระพัดผักไปขาย แล้ว เผาถ่านขาย แล้วกะแม่ค้ามารับเอา ชื่อว่าแม่ใหญ่เนียน ถ่านไม้แก่นี่ขายดีขายบ่หยั่งจักเพื่อว่าตั้งแต่เฮาเฮ็ดไว้กะขายกะสอบละ 300 กว่าบาท รายได้มีอยู่หนึ่งกะได้อยู่ 200 บาทต่อมีอยู่ เดือนหนึ่งกะได้ 6,000 บาท อยู่ ปีหนึ่งกะได้ 72,000 บาท

บ้านนี้ตั้งแต่ที่เป็นมูลพ่อแม่ มันเก่าหลายกะเลยม้าง(เรือถอน)ลงสร้างหลังใหม่กะเหมิดเงินได้ประมาณ 200,000 บาท แม่กะม้างลงเฮ็ดปลูกกล้วยหว่างเดือน 4 กะต่อเติมมาเรื่อยๆ อันครวนี้กะเพิ่งเฮ็ดกะเหมิดหลายหมื่นแล้ว กะจ้างช่างอยู่บ้านแล้วมันกะมันกะเหมิดเงินแล้วรอให้มีเงินจ้งสิเฮ็ดอีก

แม่กะได้ยืมเงิน ธกส. อยู่กะยืม 30,000 บาท แต่ว่าเดี๋ยวนี้พื้นพักหนี้เพราะว่ามีเงินสิเสียพื้นเลยพักหนี้เพราะว่าท่วม พื้นกะพักลูกค้า ธกส. กะเลยบ่ทันได้จ่ายพื้นกะพักมาให้ 2-3 ปีแล้วแม่กะยืม ธกส. มาหลายปีแล้วเป็น 10 กว่าปีแล้ว ส่วนมากกะสิเอามาลงทุนเกี่ยวกับไร่นา หละกะยืมมาลงทุนทุกปีเลยจนเท่าทุกมีนี่

การชอยเหลือบ่ดีคือเก่าดอกเพราะว่ามันคนหละสมัย ตั้งแต่ก็สมัยพ่อแม่พื้นกะเอ็นกันวานกันมาชอย เกี่ยวข้าวกะลงแขก(การรวมกลุ่มเกี่ยวข้าว) กะไปหากันเอ็นกันทุกอย่างมีตั้งแต่ชอยเหลือกัน แต่เดี๋ยวนี้มีถ้ามีกะมีตั้งแต่พี่น้องหน้อยๆนี้หละ ถ้าไปเอ็นกะต้องไปจ้างเป็นเงินแล้ทุกมีนี้สิเอ็นไปชอยกันบ่ได้คือเก่าเพราะว่าเกรงใจกันแล้วทุกมีนี่กะต้องได้จ้างมาแล้วเป็น 6-7 กว่าปีแล้ว

เว้าพื้นการชอยเหลือกันกะปกล้ำไปยืมผู้อื่นถ้าเดือดร้อนกะไปยืมตั้งแต่หน้าพื้นนำนองตอนที่เฮาขาดเงิน ส่วนมากสิเอานำลูกนำเต้าเอามาใช้จ่ายในครอบครัว ส่วนการให้ความชอยเหลือญาติพี่น้องกะคือเก่าบ่แตกต่างจากอดีตดอกกะชอยเหลือกันมาตลอด

อาชีพที่สร้างรายได้ดีให้ท้องถิ่นแม่กะว่าพวกค้าขายคือจ้งแม่นี่หละเพราะว่าแม่กะปลูกผักขาย แล้วกะเผาถ่านขาย รายได้กะได้อยู่มีอยู่หนึ่งกะดกมีอยู่ละ 200 บาท อยู่ แล้วกะเลี้ยงสัตว์พวก วัว ควาย นี่หละเพราะว่ามันรายได้ดีเลี้ยงปีสองปีกะได้ขายได้ละ 20,000 บาท อยู่ในหมู่บ้านกะเฮ็ดจ้งสิหละพออยู่พอกินมันกะเป็นจ้งสิมา 4-5 ปีแล้ว

อาชีพที่สร้างรายได้ที่แย่มากคืออาชีพทำนา เพราะว่าเฮ็ดยามได้น้ำกะมาท่วมแล้วกะบ่ได้กินข้าวจักเม็ด เวลาเอาไปขายกะบ่ค่อยได้ราคา น้ำท่วมข้าวมาได้ 3 ปีแล้ว ในการลงทุนเฮ็ดนาแต่ละเทือกะหมดหลายอยู่ หมดเงินทีละละ 10,000-20,000 บาท กะเลยคิดว่าอาชีพทำนานี้หละที่มันแย

เงินมีบทบาทหลายในครอบครัวเพราะว่าสีไปใส่มาสีกะต้องใช้เงิน แล้วกะซื้ออยู่ซื้อกินทุกมือกะต้องใช้เงินซื้อแล้วหวังได้ พ่อกะลงสมัครกำนันย่อนเงินบ่หลายกะเลยบ่ได้เพราะว่าทุกมือนี้ใช้เงินหลาย แล้วพ่อเห็นเป็นผู้ใหญ่บ้านไปใส่มาสีเขาจะมาเชิญไปเป็นเกียรติกะต้องใช้เงิน แม่กะว่าเงินทุกมือนี้มีความหมายมาตั้งแต่แต่งงานแล้ว

เป้าหมายในการใช้เงินแม่กะสีใช้อย่างประหยัดที่สุด เพราะว่าอยู่กันสองเฒ่ากินจั่งได้กะแล้วกะล้งเทีอลูกสาวที่ออกบ้านกะเอาเงินมาให้ ตั้งแต่ก็กะมีเงินเก็บอยู่แต่พอเลือกตั้งกำนันพ่อได้ใช้เงินหาเสียงกันกะเหมิดเงินหลายอยู่เป็น แสน 2 แสนกะเลยบ่มีเงินเก็บมา 4-5 ปีแล้วตั้งแต่เลือกตั้งมาแล้วกะเป็นหนี้ ธกส. พร้อม

การใช้จ่ายเงินแม่สีใช้อย่างประหยัดที่สุด ถ้าอิหยังบ่จำเป็นแม่กะสีบ่ใช้จ่ายมีตั้งแต่ซื้อกับข้าวกินแล้วกะแล้ว ถ้าลูกสาวว่างเขาจะเฮ็ดกับข้าวมาสู่กินเรื่อย ๆ เงินที่ได้มาจากการค้าขายแม่กะสีเก็บไว้ถ้ายามเดือดร้อนแม่กะจั่งเอาออกมาใช้จ่ายแม่กะเก็บเงินมา 2-3 ปีแล้วแต่กะเอาออกมาใช้คือเก่าเพราะว่าได้เฮ็ดห้องครัว ถ้ามีเงินอีกจั่งสีสร้างบ้านเพิ่มเติมเรื่อย ๆ

การแบ่งหน้าที่ภายในครอบครัวกะบ่ได้แบ่งดอกส่วนมากกะสีเฮ็ดชอยกันเพราะว่าถ้าแม่หยากเรื่องมัดผักมัดหญ้าพ่อกะสีเฮ็ดกับข้าวสู่กินส่วนมากกะมีตั้งแต่แม่กับลูกสาวเขามาเฮ็ดให้สู่กิน แล้วถ้าเรื่องรดน้ำผักเผ่าถ่านแม่กะเป็นตัดฟืนส่วนพ่อกะสีเป็นผู้เฒ่า เวลาเก็บถ่านจั่งเก็บชอยกันกะเฮ็ดจั่งสิมาตลอด 3-4 ปีแล้ว

การอยู่การกินมันกะแตกต่างจากอดีตอยู่เพราะว่าตั้งแต่ก็สมัยอยู่กับพ่อแม่ การอยู่การกินมันบ่อดปหยากเลยเพราะว่า ปู ปลา นาน้ำอุดมสมบูรณ์ทุกอย่าง บ่ชอยได้ซื้อมีตั้งแต่หาอยู่หากิน แต่ทุกมือนี้อิหยังกะต้องใช้ซื้อ บ่ ว่าสีเป็น ปู ปลากะได้ซื้อเหมิดมันเป็นจั่งสิมา 20 กว่าปีแล้ว

การซื้อเสื้อผ้า พ่อแม่บ่ชอยได้ซื้อดอกเพราะว่ามีตั้งแต่ลูกซื้อมาให้เพราะว่าเขาได้ทำงานมีเงินเดือนเหมิดทุกคนเวลาเขามาบ้านเขาจะซื้อเสื้อผ้ามาฝากว่าตั้งแต่โตโตมันงาม แต่ว่าชุดไปเอาบุญแม่สีตัดเองเพราะว่าแม่สีได้ตั้งแต่ชุดใหม่เวลาไปเอาบุญยามเทศกาลต่างๆ พ่อกะคือกันยามไปประชุมหม่องนั้นหม่องนี้ที่สำคัญกะต้องใส่ชุดดดี ๆ ส่วนมากกะสีตัดเอาเอง พ่อกับแม่กะเฮ็ดจั่งสิมาตลอด

เฟอร์นิเจอร์กะสีมีตั้งแต่โทรทัศน์ กับตู้เย็น โทรทัศน์พ่อกับแม่กะเป็นคนหาเงินซื้อเองมา 5-6 ปีแล้วกะได้เงินขายข้าวนั้นหละมาซื้อกะซื้อในราคา 6,000 บาท ส่วนตู้เย็นกะซื้อมาได้ 3 ปี กะซื้อมาในราคา 8,000 บาทกะไปซื้ออยู่ ยโสธร บ้านเฮานี้หละอย่างอื่นกะบ่ทันได้มีอิหยังกะมีตั้งแต่รถไถนา กะซื้อมาได้ประมาณ 8-9 ปีแล้วซื้อมาจากหมิ่นแม่กะจำบ่ได้

แม่กะว่าครอบครัวอยู่ดีกินดีกะกะตอนมามีครอบครัวเองนี้หละเพราะว่าลูกเต้ากะได้ทำงานเหมิดทุกคนอิหยังมันแสนเขาจะซื้อมาฝากพ่อฝากแม่ ตั้งแต่ก็สมัยอยู่กับพ่อแม่กะดีคือกัน แต่ว่าเฮาบ่ได้รับผิตชอบเอง แต่ทุกมือแม่ได้มารับผิตชอบเองการอยู่การกินกะดีขึ้นเพราะว่ารายได้

ในครอบครัวมันกะตีพอไปได้การอยู่การกินกะตี แม่กะว่ามันตีตั้งแต่ลูกได้ทำงานทุกคนแล้วเขาจะเอาให้แม่ใช้แทบทุกเดือน

แม่กะว่ามันกะต้องมีเงินหลายๆ มีบ้าน มีคนนับหน้าถือตา เพราะว่าเขามีเงินสมัยทุกมือนี่มีเงินไปใสมาใสเขาจะนับถือ ถ้าเขาปมีเงินไปใสมาใสเขาจะบ่หยากนับถือเพราะว่าหยานต้องแต่เขาไปขอยูขอกิน ส่วนมากถ้าสืออาศัยได้กะตีเป็นตั้งแต่พี่น้องทอนั้นผู้อื่นคือสียากมีตั้งแต่มาหวังกินนำเขา ถ้าเขาปมีกะเว้าพี่น้องทอนั้นหละคนทุกมือนี้น้อยมีความจริงใจปานได้เป็นมา 10-20 ปีแล้ว

งานที่เฮ็ดแล้วจิตใจสงบแม่กะว่ามิดั้งแต่เฮ็ดนากับเลี้ยงวัว ควาย ทอนั้นหละเพราะว่าเพราะว่าแม่เป็น เฮ็ดเป็นแค่นั้น แล้วมันกะสบายใจเพราะว่าพ่อแม่เป็นเป็นคนพาเป็นชาวนามาตั้งแต่น้อย แม่กะสืบทอดมาจากพ่อแม่กะเลยเฮ็ดมาเท่าทุกมือนี แล้วแม่ได้เฮ็ดงานแม่กะสบายแม่มักทำงานบ่มีก้อยู่อู๊ๆ แม่กะเฮ็ดจั่งสิแล้วกะสบายใจมาเป็น 30 กว่าปีแล้ว

งานที่ทำแล้วกลัดกลุ้มใจกะมีตั้งแต่เฮ็ดนา นี่หละเพราะว่าการทำนมนได้ลงทุนหลายจ้อยบ้านกะได้ลงทุน ประมาณ 20,000 บาท มันได้ซื้อปุ๋ย ชื้อน้ำมัน แล้วกะจ้างเกี่ยว แต่เวลาขายมันขายบ่เป็นราคา มีตั้งแต่ขาดทุนแม่กะเฮ็ดพอได้กินข้าวไคร่ก้อป่อยนาทึงไว้เดียนี่เขาจะซื้อข้าวในราคากิโลกรัมละ 5 บาทกว่าๆกะเป็นจั่งสิมา 5-6 ปีแล้วตั้งแต่ข้าวบ่เป็นราคา

กรมพัฒนาการเกษตรที่แม่เห็นเขาจะมาแจกพันธุ์ข้าวปลูก ทุกปีตั้งแต่พัดน้ำท่วม เพราะว่าทางหลวงพื้นให้มาชอยเหลือจ้อยบ้านกะได้พันธุ์ข้าวปลูกกะสอบหนึ่ง แล้วกะได้ข้าวสารอาหารแห้ง ปลากระป๋อง น้ำมันพืชที่เขาแจก เขาจะมาแจก 3 ปีแล้วกะเฮ็ดให้ครอบครัวดีขึ้น

กองทุนหมู่บ้านแม่กะได้ยืมอยู่กะยืมมาใช้จ่ายเกี่ยวกับการเฮ็ดไร่นานี้หละ แม่กะยืมเงินมา 10,000 บาทกะยืมมาได้ 1 ปีแล้ว กะใกล้สิได้เสียดอกคืนเขาแล้วมันกะได้อยู่ได้เสียดอกเดือนละร้อยบาทต่อเดือน

แม่กะคาดหวังกะอยากให้พื้นหาอาชีพมาให้เฮ็ดเพราะว่า แม่กะอยากมีรายได้แม่กะอยากได้ วัว ควาย มาเลี้ยงเพราะว่าเลี้ยง วัว ควาย มันกะตีทุกมือนีมันราคาแพงขายเป็นราคากะเลี้ยงอยากเลี้ยงอีก เพราะว่ารายได้มันดีที่สุดในท้องถิ่น แล้วกะในท้องถิ่นกะบ่มีอียังสิเฮ็ด

ปัญหาทุกมือนีกะขาดแคลนเงินทองเพราะว่า ตั้งแต่พ่อเลือกตั้งกำนันที่อนั้นบ้านเฮากะหยังบ่ทันพื้นโต แล้วกะหยังเป็นหนี้ ธกส. อยู่ รายได้แต่ละมื่อกะบ่พอสิเก็บไปใช้จ่ายเขา ถ้าสิใช้เขากะต้องหาเงินเป็นก้อนมาใช้หนี้เขา ลำพังสิเอาเงินอยู่นี้ให้กะอีกหลายปีจั่งสิพอจ่าย มันกะเป็นจั่งสิตั้งแต่เลือกตั้งกำนันแล้ว

อยู่บ้านกะมีความสัมพันธ์กับทุกคนในหมู่บ้านเพราะว่าพ่อเป็นผู้นำหมู่บ้าน แล้วลูกบ้านทุกคนกะมาหาเวลาเดือดร้อนอียังพ่อพื้นกะสิให้คำปรึกษาทุกคน แล้วพ่อกะสิพาคนในหมู่บ้านพัฒนาหมู่บ้านให้สะอาดน่าอยู่เสมอ แม่เป็นเมียผู้ใหญ่บ้านกะให้คำปรึกษาคนในหมู่บ้านคือกันถ้าเขามีเรื่องเดือดร้อนพอสิชอยได้แม่กะสิชอยทุกคนแม่กะเฮ็ดจั่งสิมาตลอด

แม่กะสิรู้ยู่ว่าผู้ใต้เครดิดดีไม่ดี เพราะว่าคนอยู่บ้านแม่กะสิรู้จักเหมิดแล้วถ้าเขามีปัญหาเดือดร้อนเขากะสิเล่ามาหาแม่ ส่วนมากคนในหมู่บ้านเขาจะมาขอยืมเงินไปใส่แรงใส่กาย(ยืมเงินไปใส่ครอบครัว) ทุกคนในหมู่บ้านกะดีเหมิดทุกคนเวลาเขายืมแล้วเขาจะเอามาจ่ายทุกคน คนอยู่บ้านกะบียืมหลายกะยืมเทื่อละ 400-500 บาททอนั้น การให้ความช่วยเหลือเรื่องเงิน ทองกะบ่แตกต่างจากอดีตดอก

แม่กะนับถือมาตั้งแต่เน่ยๆ เพราะว่าพ่อแม่กะพานับถือมาตลอด เพิ่นกะว่าตั้งแต่ก็มีพระธาตุบูชั้ขึ้นมาจากหม่องนั้นเพิ่นกะเลยสร้างธาตุครอบ แล้วคนกะให้นับถือ เพราะว่าเพิ่นศักดิ์สิทธิ์ ถ้าไฟลบลู่เพิ่นกะต้องมีอันเป็นไป แล้วผู้ใต้นับถือเพิ่นกะมีตั้งแต่ความสุขความเจริญ แล้วแม่กะไปกราบเพิ่นทุกปี เพราะว่าเดือน 5-6 ชาวบ้านกะพากันไปสงน้ำเพิ่นเพื่อขอมา ในสิ่งที่ล่วงเกิน แล้วพวกในจังหวัดยโสธรกะมาสังกระบูชาคินกันเขากะพากันนับถือเป็น 100 ปีแล้ว

สาเหตุการอพยพกะย้อนว่าอยู่ในหมู่บ้านเฮา ตำบล จังหวัด บ่มีโรงงานแล้วคนในหมู่บ้านต้องดิ้นรนเพราะว่ามีตั้งแต่คนทุกหยาก เพราะว่าเฮ็ดนาข้าวท่วมกะมี แล้วขายข้าวกะบ่ได้ราคา แล้วคนในท้องถื่นกะลงทุนหลายในการทำนา มันเฮ็ดหยังกะบ่ได้กะเลยต้องไปทำงานขายแรงงานอยู่ต่างจังหวัดส่วนมากกะมีไปทำงานอยู่กรุงเทพฯ คือลูกแม่นี้หละ มันกะเป็นจ้งสิมาตลอดเลย เป็น 30-40 ปีแล้ว

แม่มีปัญหาเดือดร้อนแม่กะสิปรึกษาพ่อกับญาติพี่น้อง เพราะว่าพ่อเพิ่นกะเป็นผู้ใหญ่บ้านส่วนมากที่เป็นปัญหากะสิเกี่ยวกับเรื่องเงินทองกับปัญหาครอบครัว เรื่องลูกเด้านี้หละ ถ้าบ่มีเงินสิหาเงินใส่มาให้เพิ่นพ่อกับแม่กะสิปรึกษา เรื่องจ้งสิหละแม่กะสิปรึกษาพ่อมามาตลอดตั้งแต่แต่งงานกันแล้ว ได้ 30-40 ปีแล้ว

แม่กะสิให้ความเคารพทุกคน บ่ว่าสิเป็นพ่อแม่ยายน้อง กับสิให้ความนับถือเหมิด เพราะว่าถ้าเขาเดือดร้อนอียัง ยายน้องเพิ่นกะชวยเขาได้ แล้วกะบ่ได้หวังผลตอบแทนคือผู้อื่นที่เป็นญาติ จ้งเฮาเ็นวานมากะมาชวยในทุกเรื่องที่ต้องการเ็นมาใช้ชวย ถ้าเขามีปัญหาพ่อกะสิชวยคือกันกะนับถือกันมาตลอดบ่ได้เปลี่ยนแปลง

อยู่บ้านแม่กะมีคนย้ายออกจากสำเนาอยู่ 2 คนเขากะไปแต่งงานแล้วกะย้ายไปอยู่กับลูกเด้าเขากะมี นางสาวท เขากะไปอยู่กับแฟนกับลูกเขา เขากะเฮ็ดอาชีพเย็บผ้านี้หละเลี้ยงครอบครัว

ส่วนผู้ที่สองกะนายอำนาจ เขากะย้ายไปอยู่กับครอบครัวกับลูกเมียเขาคือกัน เขากะไปขายรถไถนาอยู่ในจังหวัด ยโสธร เขากะย้ายออกไปได้ 6-7 ปีแล้ว

การส่งข่าวสารตั้งแต่กัสมัย 4-5 ปีคินหลัง แม่กะสิใช้วิธีการเขียนจดหมายติดต่อกันกับลูก เพราะว่าลูก 2 คนกะไปทำงานกรุงเทพฯ ส่วนมากกะสิเป็นลูกเขียนจดหมายมาหาแต่ทุกมื่อนี้แม่กะใช้วิธีการใช้โทรศัพท์ เพราะว่าอยู่บ้านแม่กะมีโทรศัพท์ติดต่อกันกับลูกส่วนมากเขากะสิโทร

มาหาแม่กะสิถามเรื่องการอยู่การกินอยู่ดีสบายบ่ ไปจ้างสิหละมีเงินใช้ที่ติดต่อกันกะติดต่อกันมาได้ 2-3 ปีแล้วโทรศัพท์

การที่คนเขาคนควรมีความรู้และประสบการณ์เพราะว่าไปทำงานหม่องได้เขากะสิ
ได้รับเข้าทำงาน เพราะว่าสิสามารถเอ็ดงานให้เขาได้ ถ้าบ่มีความรู้ความสามารถ ถ้าไปทำงาน
หม่องได้เขากะบ่อยากรับเข้าทำงานเพราะว่าบ่สามารถเอ็ดงานให้เขาได้ ถ้ารับกะรับเขาทำงานกะ
รับไปทำงานเป็นกรรมกรแบกหามบ่ได้ทำงานดี ๆ คือจ้งคนที่มีความรู้มีความสามารถ กะเป็นจ้ง
สิมาได้ประมาณ 10-15 ปีแล้ว

แม่กะว่าทุกมือนี่การที่เรียนหนังสือสูง ๆ แม่กะว่าสีสามารถเอาโตรอดได้ดีกว่าพ่อแม่ อยู่เพราะว่าสมัยนี้เขาต้องการคนมีความรู้ความสามารถ จังสีเอ็ดงานให้เขาได้จังแม่กะเรียนมา น้อยไปสีเขากะบ่อยากรับดอกอ่านหนังสือ หนังสือกะบ่ได้ ปคือคนทุกมือนี่ที่เรียนสูง ๆ อ่านเรียน เขียนอียังกะได้มันแตกต่างกับสมัยอดีตเพราะว่าตั้งแต่ก็บ่ขอยมีคนเรียนหนังสือสูง เรียนจบ ป.4 กะจบ กะออกมาเอ็ดนานาพ่อแม่ แต่ทุกมือนี่มีตั้งแต่คนเรียนหนังสือสูง ๆ เพราะว่าจบออกมาแล้วกะ สีได้ทำงานที่ดี บ่ได้ลำบากคือจังพ่อแม่กะแตกต่างมาได้ 10 กว่าปีแล้วที่เปลี่ยนแปลง

แม่กะว่าคนเขาทุกมือนี้ควรดูแลกัน แม่กะว่าทุกเรื่องเพราะว่าอยู่บ้านพ่อเป็นผู้ใหญ่ บ้านต้องดูแลลูกบ้านในทุกเรื่อง บ่ว่าสิเป็นเรื่องพัฒนาหมู่บ้าน พัฒนาวัดวาอาราม พัฒนาถนนหนทาง แล้วกะให้ความชวยเรื่องในเรื่องการเอื้อนการวานกันไปชวยเพราะว่า คนในหมู่บ้านเดียวกัน ต้องการขอแรงไปชวย ขึ้นบ้านใหม่ไปยกเสา ยกนั้นยกนี้ แล้วกะเรื่องเกี่ยวกับเห็ดไร่นาการเอื้อนการวานไปสีข้าว เกี่ยวข้าว จ้งสิหละที่แม่คิดว่าควรดูแลกันในชีวิตประจำวัน

เรื่องที่เพื่อนบ้านบอให้การดูแลกันคือเก่าแม่กะว่าเรื่องลงแขก เพราะว่าตั้งแต่ก็พ่อแม่ ผู้เฒ่าผู้แก่การทำงานแต่ละอย่างก็เฮ็ดงานส่วนหลายบ่สามารถเฮ็ดผู้เดียวแล้ว การสิเอ็นพี่น้องไปลงแขกไปช่อยกัน การเอ็นขอแรงสมัยตั้งแต่ก็สิเอ็นกันเหม็ดบ้านจั่งไปเฮ็ดนากะสิเอ็นกันไปเหม็ดบ้าน นานหลายๆคนในหมู่บ้านกะสิไปรวมกันคราวเดียวกะแล้วเขาเอ็นการลงแขก แต่ทุกมือนี่สิบมี แล้ว เพราะว่าคนเขา มันอดดดหลายหลาย ถ้ามาช่อยกะต้องเอาเงิน เพราะว่าต้องไปใช้จ่ายในครอบครัว ถ้าบ่จั่งกะบ่มา เพราะว่ากะมีผู้อื่นจั่งคือกันมันบ่มีการวานคือตั้งแต่เก่าอีกแล้วมันกะเป็นย้อนยุคสมัยที่เปลี่ยนไปมันกะเป็นมาได้ 10-20 ปีแล้วที่เปลี่ยนแปลง

เวลาว่างลูกแม่จะมาขอยทุกแฉนั้นแหละเพราะว่า ลูกแม่ก็มีครอบครัวแล้วผู้อยู่หน้า เขากะออกบ้านไปอยู่กับลูกเมียเขาอยู่บ้านใกล้ๆกัน แต่ถ้าเขามีเวลาว่าง ลูกชายกะนายอำนาจกะสิ มาขอยที่ขอยกะสิเป็นเรื่องเฮ็ดนาเขากะสิมาไถนาให้ ส่วนลูกสาวชื่อสวาท ยามมือแรงเขาวางกะสิ มาขอยเฮ็ดกับข้าวกวาดบ้านถูบ้านให้แม่ตลอดตั้งแต่เขาแยกครอบครัวออกไปแล้ว

แม้กับพ่อกะสิได้ชอยเหลือทุกเรื่องที่ลูกเดือดร้อน ส่วนมากลูกกะสิเดือดร้อนเรื่องเงินทองเขากะสิแล่นมาหาพ่อแม่ เขากะมาขอยืมเพราะว่าเขาบ่มีเงินใช้จ่ายในครอบครัว ขาดเงินเงินป่ทันออกกะต้องมาขอยืมนำพ่อแม่ กะบ่มาขืมหลายดอกกะขืม 400-500 บาทพอได้ซื้อใส่ครอบ

ครัวเงินเดือนเขาออกเขากะเอามาให้แม่กะได้ชอยจั่งสิประจำและกะชอยมาตลอดปใหญ่เป็นจักเทื่อ

อยู่บ้านกะแรงงานบ่เพียงเพียงดอกเพราะว่าลูกเต้ากะแยกย้ายมีครอบครัว แล้วผู้บ่แต่งงานกะไปทำงานกรุงเทพฯ กะอยู่ 2 เฒ่า ถ้ามีงานอิหยังที่มันหนักเฮ็ดเองบ่ได้กะสิไปเ็นลูกเต้า ผู้อยู่ไกลนั้นหละมาชอยเฮ็ด เขากะมาชอยตลอดทุกเรื่องนั้นหละบ่ว่าสิเรื่องอยู่ในบ้าน เฮ็ดกับข้าว กวาดบ้านถูบ้าน แล้วกะมาชอยไถไร่นาจะมาชอยจั่งสิมาตลอดเพราะว่าแรงงานอยู่บ้านบ่พอเพียง

แม่อุไร อินทนนท์ อายุ 36 ปี อาชีพทำนาสวนแห่ ที่บ้านเลขที่ 42 .ค้อเหนือ. ตำบลค้อเหนือ อ.เมือง.จ.ยโสธร.วันที่สัมภาษณ์ 13 มกราคม 2546.

แม่กะมีลูกอยู่ 2 คน

1. วันชัย วงละคร อายุ 16 ปี เรียนอยู่เทคนิคปีที่ 1 จังหวัด ยโสธร แม่กะให้เงินไปโรงเรียนมือละ 40 บาททุกมื่อ
2. ผู้ที่สองกะอยู่โรงเรียนบ้านค้อ ชื่อว่านฤทัย วงละคร อายุ 12 ปี เรียนอยู่โรงเรียนบ้านค้อ กะให้เงินไปโรงเรียนมือละ 20 บาททุกมื่อ

แม่กะมีที่ดินอยู่ 17 ไร่นี้หละกะปลูกข้าวอย่างเดียวแม่กะแบ่งปลูกข้าวจำวกะปลูกเครื่องหนึ่งส่วนข้าวเหนียวกับปลูกเครื่องหนึ่งกะลงทุนหลายอยู่ปีหนึ่ง 10,000 บาท มันกะได้ซื้อทุกแนวบ่ว่าปุ๋ย ชื้อน้ำมัน จ้างคนดำ จ้างเกี่ยว แล้วกะมามีปัญหาเรื่องน้ำท่วมนาจะ 10 ไร่อยู่ทางร่ม(ที่นาที่อยู่ต่ำ)บ่ได้กินข้าวจักเม็ด มันกะเป็นจั่งสิมาได้ 3 ปีแล้วที่น้ำท่วม สาเหตุมันกะเกิดจากน้ำมันหลายพอลอดนาฝนมันกะหลังมาโฮมกันเทื่อเดียวน้ำกะท่วมเหม็ดแนวนาแม่อยู่ต่ำกะบ่รู้สิเฮ็ดจั่งใดของผู้อื่นกะเจอคือกัน ส่วนที่เหลือ 7 ไร่กะพอได้กินกลุ่มปีอยู่ได้ข้าวประมาณ 100 กว่าสอบ นาที่บ่ท่วมทันเป็นนาโคกน้ำท่วมบ่ถึง

รายได้หลักของแม่กะได้มาจากการทำนาเลี้ยง วัว ควาย เผลอถ่านขาย ปลูกผักต่าง ๆ กะได้อยู่มือหละ 150 –160 บาท เดือนหนึ่งกะประมาณ 4,500 บาท ปีหนึ่ง 54,000 บาท แล้วแม่กะสานแหขายกะบ่มีกลุ่มอิหยังดอกเฮ็ดเอาเองผู้เดียว ถ้ามีผู้มาชื้อนำบ้านกะขาย แล้วกะไปขายตลาดแน่แม่กะขายผืนหละ 160-170 บาท แม่กะใช้ระยะเวลาสานโดนอยู่กะเป็นอาทิตย์กว่าพุ้นหละ เดียวนี้กะบ่ชอยได้เฮ็ดมาเดือนกว่าๆแล้วเพราะว่าหยากเฮ็ดนาบั้ง ขายข้าวนาบั้งเทื่อ 10,000 บาทต่อปี อยู่นาบั้งแม่กะเฮ็ดประมาณ 6-7 ไร่กะลงทุนประมาณ 5,000-6,000 บาทมันบ่แพงคือนาปีดอกเพราะว่าบ่ชอยได้จ้างคนเพราะว่ามีตั้งแต่วานเอาบ่ชอยได้ดำ กะพอเลี้ยงครอบครัวได้แม่กะเฮ็ดจั่งสิมาได้ 10 กว่าปีแล้ว

สัตว์ที่แม่เลี้ยงแม่กะเลี้ยง วัว 3 โด เลี้ยงเป็ดอยู่ 60 โด กะเลี้ยงไว้ถ้ากินไข่ แล้วกะเลี้ยงไก่ 10 กว่าโด กะเลี้ยงไว้ถ้ากินถ้ามีคนมาชื้อกะขายส่วนมากแม่กะสิเอาไปขายตลาดอยู่ ยโสธร ตั้งแต่ก็กะขายนำบ้าน ไปจั่งนั้นหละแม่กะเลี้ยงมาได้ตั้งแต่มีครอบครัวแล้ว ส่วน วัว จังเลี้ยงมาได้ 10 กว่าปีนี้หละ

การให้ความช่วยเหลือกันกะแตกต่างจากอดีตอยู่ ที่บ่แตกต่างกะช่วยเหลือญาติพี่น้องที่ชวยเหลือกันมาตลอดกะมี นางหวาน เอื้อยชื่อว่าลำไผ่ น้องกะชื่อว่าสมศักดิ์ นี่แหละที่ให้ความช่วยเหลือกันมาตลอด ส่วนมากที่ชวยเหลือกันกะชวยทุกเรื่องถ้าเขามาให้ชวย ถ้าชวยบ่ได้กะสืแนะนำให้คำปรึกษา ที่ว่ามันแตกต่างกะคือการให้ความช่วยเหลือการหยิบยืมเงินทองเพราะว่าการหยิบยืมตั้งแต่ก็สิบมีดอกก็หยั่งแต่ว่าการหยิบยืมทุกมือนี่กะสิมีดอกแล้วกะให้เขาทำสัญญาพร้อมเพราะว่าถ้าเขาบ่มีจ่ายกะสืเอาสัญญามาเป็นข้อต่อรอง เดียวนี้ที่แม่เห็นเขายืมกันดอกกะสิอยู่ประมาณ 10-20 บาทแล้วแต่สิตกลงกันได้ส่วนการไปมาหาสู่กะบ่แตกต่างจากอดีตน้องเพราะว่าการไปมาหาสู่แม่ส่วนมากกะสิไปตั้งแต่ยามพี่น้องที่ไปหาตู่ติดต่อกันตลอดกะนางลำไผ่ เขาไปอยู่กรุงเทพฯ ได้ 10 กว่าปีแล้วส่วนมากเขาสิมาหายามกะสืเอา ขนม เสื้อผ้าซื้อมาฝากจากกรุงเทพฯ แล้วกะถ้าเขามาหาแม่กะมีข้าว บักพริก แม่กะสิต้อนเขาไปจั่งสั้นหละกะบ่แตกต่างจากอดีตดอกเพราะเฮ็ดจั่งสิมาตลอด

แม่กะมีหลานมาอยู่หน้าอยู่ผู้หนึ่ง ชื่อว่ายุ้ย เรียนอยู่โรงเรียนสุข ในเมือง ยโสธรแม่เขากะสิส่งมาให้เป็นอาทิตย์ กะส่งมาให้อาทิตย์หละ 500 บาท

อยู่บ้านแม่กะเสียตั้งแต่ภาษีที่นากะเสียปีหละ 70-80 บาท แต่ว่าปีนี้เพิ่นยกเว้นเพราะว่าน้ำท่วมที่นาเก็บกะเป็น ผู้ชวยผู้ใหญ่บ้านมาเก็บกะเก็บไปให้ อบต.เขากะเก็บจั่งสิมา 4-5 ปีแล้ว ตั้งแต่ก็กะมีตั้งแต่พ่อใหญ่เป็นคนมาเก็บ

อยู่บ้านอาชีพที่สร้างรายได้ดีกะค้าขายอาหารตามสั่งนี่หละมันดีเพราะว่าแม่เห็นเขาอยู่บ่ค้าคือได้มันรายได้ดีมีหนึ่งเพิ่นกะได้กำไรอยู่ 600-700 บาท แล้วคนกะไปกินดี เพิ่นกะขาย ลาบต้ม ก๋วยเตี๋ยวนี้หละ อยู่กลางบ้านเพิ่นกะขายมา 4-5 ปี เพิ่นกะชื่อว่ายายแวน เดือนหนึ่งเพิ่นกะได้กำไรเกือบ 10,000 บาทแล้วเพิ่นกะเฮ็ดอาหารแสนคนในบ้านกะไปกินนำเพิ่นเหมิด

อาชีพที่สร้างรายได้บ่ดีให้กับหมู่บ้านแม่กะว่ามีตั้งแต่เฮ็ดน่านี่หละที่มันแย่ สาเหตุกะย่อนมันได้ลงทุนในการทำนาสูงแล้ว ไหนสิซื้อปุ๋ย ชื้อน้ำมัน จ้างเกี่ยว จ้างดำ แล้วพอเวลาได้ขายกับได้ขายถูกมันเลยปสมดุลกันกะเลยเฮ็ดไปทอแท้คือกัน แล้วอีกอย่างหนึ่งกะเป็นสาเหตุย่อนน้ำท่วมมันกะท่วมมา 3 ปีแล้วหม่องที่ท่วมของแม่ 10 ไร่บ่ได้กินข้าวจักเม็ดซ้ำเอาเงินไปเทลงน้ำบางที่ออกกะว่าสิบ่เฮ็ดพุ้นหละปีนี้

เงินกะมีบาทหลายในชีวิตจั่งแม่สิเฮ็ดนาทุกมือนี่ถ้าบ่มีเงินกะเฮ็ดบ่ได้เพราะว่า รถไถกะต้องได้ชื้อน้ำมันใส่ ปุ๋ย กะต้องได้ชื้อ แล้วกะต้องจ้างคนมาดำ มาเกี่ยว มาสี จั่งสิแล้วคันบ่มีเงิน 20,000-30,000 บาทกะคือสิเฮ็ดนาบ่แล้วดอก แล้วกะต้องใช้จ่ายในครอบครัว แล้วกะให้ลูกไปโรงเรียนทุกมือนี่ถ้ามือไต่เขามีกิจกรรมได้เฮ็ดรายงานส่งกะได้เอาหลายกว่าเก่า แล้วเวลาเจ็บเป็นเย็นอุ่นกะดั่งมีเงินไว้ถำรักษาเพื่อหาเงินบ่ทัน มันกะจำเป็นตั้งแต่มีครอบครัวแล้ว

เป้าหมายในการใช้เงินของแม่ แม่กะสิใช้จ่ายในครอบครัว ชื้อกับข้าว เสียค่าน้ำ ค่าไฟ แล้วกะให้ลูกไปโรงเรียนทุกมือนี่ อันไต่บ่จำเป็นแม่สิบ่ชื้อเพราะว่าแม่หยานเงินขาดเงิน ต้องเจ็บ

ไว้ให้ลูกไปโรงเรียน อยากให้เขาได้เรียนสูง ๆ ได้มีอาชีพติดโตบอยอยากให้เขามาลำบากคือจ้งพ่อแม่เงินที่ได้มาของแม่แม่สิประหยัดที่สุดแม่กะเฮ็ดจ้งสิมาได้ 10 กว่าปีแล้ว

การใช้จ่ายของแม่ แม่กะสิใช้จ่ายตั้งแต่ซื้อกับข้าวมาเฮ็ดสุกสุกผัวกิน แล้วกะให้ลูกไปโรงเรียน ถ้าค่ายานแหขาดกะสิไปซื้อมาไว้ถ้าสถานเวลารว่าง แล้วกะสิซื้อหัวอาหารให้เปิดไก่ที่เลี้ยง สิบใช้จ่ายกินโดเพราะว่ารายได้เฮามันบ่ดีแล้วกะมีปัญหาเรื่องน้ำท่วม แม่ต้องประหยัดหย่านมันขาดเงินบ่พอใช้จ่ายในครอบครัวแม่กะเฮ็ดจ้งสิมาได้ 10 กว่าปีแล้ว

การแบ่งหน้าที่ภายในครอบครัวแม่กะสิแบ่งให้เลยเพราะว่าลูก 2 คนใหญ่แล้วพอสิชอยเหลือเวียก(งาน)ในบ้านได้แล้วแม่พ่อกะสิให้ลูกเวลาแม่หยากงานไปทำนาไปเลี้ยง วัว ควาย มันกะสิได้กลับมาค้ำกะสิให้ลูกหลังจากเลิกมาจากโรงเรียน กะสิให้ลูกกวาดบ้านถูบ้าน ล้างถ้วยชอยกันเฮ็ดกับข้าวไว้ถ้าพ่อแม่ แล้วกะให้เอาข้าวให้เปิดไก่ แม่กะแบ่งมาได้ 2-3 ปีแล้ว

บ้านที่อยู่อาศัยกะได้มาจากน้ำพักน้ำแรงของพ่อกับแม่ 2 คน บ่แม่นมูลอิหยังดอกกะสร้างมาได้ 10 กว่าปีแล้วกะเหม็ดเงินหลายอยู่ประมาณ 80,000-90,000 บาท กะสร้าง 2-3 เดือนจ้งแล้วเงินที่ได้กะขาย วัว ควาย ขายข้าวที่เอานี้กะเก็บไว้จนได้สร้างบ้านมาเท่าทุกมือนี้

การอยู่การกินของแม่กะกินคืออยู่ดีของแม่กะคือเก่าอยู่เพราะว่าตั้งแต่อยู่กับพ่อแม่การอยู่การกินกะได้กินคืออยู่ดี เพราะว่าตั้งแต่กับพ่อแม่กะพากิน ปู ปลา เพราะว่าตั้งแต่กับปู ปลา มันหลายการอยู่การกินกะบ่อดิบหยาก แต่เดี๋ยวนี้การอยู่การกินกะกินคือเก่าอยู่ กะกิน ปู ปลา คือเก่าแต่สิแตกต่างกะย่อน การหาอยู่หากินมันลำบากกว่าเก่าอยู่เพราะว่าคนหากินกันหลายมันแตกต่างมาได้ 10-15 ปีแล้วที่การอยู่การกินมันบ่คือเก่า

การเลือกสวมใส่เสื้อผ้าของแม่กะสิซื้อแบบที่ประหยัดแบบพอใช้ ส่วนมากกะสิซื้อเสื้อผ้าใส่ทำงานเฮ็ดไรนา 3-4 โต 100 บาท ของพ่อแม่กะสิซื้อให้จ้งสิคือกันเพราะว่าแม่สิประหยัดเงินไว้ถ้าให้ลูกและใช้จ่ายในครอบครัว ส่วนลูก 2 คนแม่สิซื้อเพียงกะพอแม่เพราะว่าเขากำลังใหญ่แล้ว เสื้อผ้าลูกเขาสิซื้อนาสมัยมันกะเลยแพง ส่วนพ่อกับแม่สิซื้อแบบพอใช้ท่อนั้นแหละบ่แตกต่างจากอดีตดอกเพราะว่าตั้งแต่เป็นสาวกะซื้อเสื้อผ้าแบบนี้คือกัน

เฟอร์นิเจอร์อยู่บ้านกะบ่มีอิหยังหลายดอกเพราะว่า หาไปซื้อไปนา อยู่บ้านแม่กะมีตั้งแต่ โทรทัศน์ ตู้เย็น โทรทัศน์แม่กะซื้อหว่าง 6 ปีที่แล้วแม่กะขายข้าวนาบึงได้เงินกะเลยไปซื้ออยู่ร้านอยู่ ยโสธร กะซื้อมาในราคา 6,000 บาท ส่วนตู้เย็นกะซื้อมาโดนคือกันแม่กะซื้อมาในราคา 5000 กว่าบาท กะซื้อมาได้ 5 ปีแล้วกะเงินขายข้าวคือกัน อย่างอื่นกะมีรถมอเตอร์ไซด์ เดียวนี้กะกำลังผ่อนเขาอยู่เดือนละ 1,500 บาททุกเดือนพอให้ลูกได้ไปโรงเรียนราคาทั้งเหม็ดกะตกอยู่ 50,000 กว่าบาท

ความมั่งคั่งร่ำรวยแม่กะว่า ต้องมีอิหยังทุกอย่างครบพร้อม จ้งมีบ้านหลังใหญ่ แล้วต้องมีเงินพอใช้จ่ายในครอบครัวเพราะว่าครอบครัวจ้งสิบ่เดือดร้อน แล้วครอบครัวต้องมีความอบอุ่นนำเพราะว่าแม่นเฮาสีมียเงินทองหลายปานได้ถ้าครอบครัวแตกแยกมันกะล้มเหลว จ้งอยู่บ้านกะมีคือ

กันบ้านแตกครอบครัวแยกทางกันผิวไปทางเมียไปทางลูกเด้ากะขาดความอบอุ่น ต้องมีทุกอย่างครบพร้อมแม่ว่ามันจั่งสิมั่งคั่ง

งานที่ทำแล้วจิตใจสงบแม่กะว่าแม่เฮ็ดอยู่ทุกมือนี่แหละ กะเลี้ยง วัว ควาย นี่แหละ เพราะว่าการที่เลี้ยง วัว ควาย มีตั้งแต่ได้กำไรปต้องได้ลงทุนอาหารให้มันยุ่งหยากคือแนวอื่น มีตั้งแต่พาไปกินหญ้าทุ่งนา ยามมือแลงกะเอากับบ้านเขาคอก ว่าตั้งแต่มีเวลาเลี้ยงเพราะว่าบางเทือกะต้องไปเฝ้ามันนำ แล้วราคาขาย วัว มันกะดีโตหนึ่งราคาโตละ 15,000-20,000 บาทต่อโศ แล้วแม่กะเลี้ยงกะได้ขายมาตลอดเป็น 5-6 ปีแล้ว

งานที่เฮ็ดแล้วบ่สบายใจกะมีตั้งแต่เฮ็ดน่านี่แหละเพราะว่าราคาขายข้าวเดี๋ยวนี้มันราคาอยู่ 5 บาทกว่าๆพวกชาวนาจั่งแม่กะอยู่ลำบากเพราะว่าแต่ละปีต้องลงทุนหลาย ชื้อน้ำมัน จ้างไถ จ้างดำ แต่ละปีเงินที่ลงทุนกะเหม็ดประมาณ 10,000 บาท แล้วเวลาขายข้าวพัดบ่เป็นราคามันเลยแย่ ปัญหาอีกอย่างหนึ่งกะปัญหาน้ำท่วมเพราะว่าเฮากะลงทุนหลายอยู่แล้วแล้วน้ำกะมาท่วมแห่งร้ายก้อข้าวบ่เป็นราคาเพราะว่าบ่ได้กินข้าวจั่งเม็ดเลยมันกะท่วมมาได้ 3 ปีแล้วนาที่น้ำท่วมบ่ได้กินข้าวจักเม็ดเลย

อยู่บ้านกรมพัฒนาการเกษตรเขากะมาชอยหลายอย่างอยู่จั่งอยู่บ้านกะได้พันธุ์ข้าวปลูกแล้วกะข้าวสารอาหารแห้ง เขากะมาแจกทุกปีตั้งแต่หน้าเริ่มท่วมใหม่ๆ แล้วเขากะเอาต้นไม้ ปลูกมาให้ปลูกกะมีหลายพันธุ์อยู่ที่เขาเอามาแจก เพิ่นกะมาจากจังหวัดพุนนลหะที่มาจาก

กองทุนหมู่บ้านกะมีความหมายต่อครอบครัวอยู่เพราะว่าแม่กะได้ยืมเงินล้านมาลงทุนคือกันแม่กะยืมมาลงทุนเฮ็ดข้าวนาบึง พอขายข้าวได้แม่กะว่าจั่งสิเอาไปส่งเพิ่นเพราะว่าย่านใช้เงินเพิ่นเหม็ด แม่กะยืมมา 10,000 บาท กะเอามาซื้อปุ๋ย ชื้อน้ำมัน จั่งสิหละกะเพิ่นได้ยืมปีนี้เพราะว่าเขากะสิมีมาให้ แล้วดอกกะเสียบ่แพงร้อยละ 1 บาท ต่อปี

กะอยากให้รัฐมาชอยในด้านความเป็นอยู่เพราะว่าอยู่บ้านเฮาเฮ็ดอียังกะบ่พอสิดี เพราะว่ามันบ่มีงานให้เฮ็ดให้ทำมีตั้งแต่ทำนา ทำนากะใช้ว่าสิดีเพราะข้าวกะบ่มีราคา แล้วน้ำกะมาท่วมทุกปี แม่กะหยากให้มาชอยหางานหาอาชีพให้พอได้มีเงินใช้จ่ายในครอบครัวได้ส่งเสียให้ลูกเรียนหนังสือ ได้จบเป็นเจ้าเป็นนาย

งานที่เฮ็ดทุกมือนี่มันเมื่อยมันลำบากหลายแม่กะบ่อยากถ่ายทอดให้ลูกหลานดอก เพราะว่ามันเมื่อย มันลำบาก มันได้ตากแดด แม่กะหวังอยากให้เขาได้เรียนสูงๆ มีงานการที่ดีได้เป็นเจ้าเป็นนาย ได้ทำงานในห้องแอร์มีเงินเดือนหลาย บ่ต้องมาลำบากคือจั่งพอกับแม่

การซื้ออาหารส่วนมากแม่สิซื้อมาเฮ็ดกินเองเพราะว่าอยู่บ้านบ่ชอยกินอาหารสำเร็จ มันบ่สับคือจั่งเฮ็ดเองแล้วกะเขาเฮ็ดบ่ชอยสะอาด จั่งคือเฮามาเฮ็ดเอาเอง แต่ถ้ามือได้มันหยากบ่มีเวลาเฮ็ดกับข้าวเองแม่กะสิซื้ออาหารสำเร็จอยู่ร้านค้ามากินเองเพราะว่าบ่มีเวลาเฮ็ดกะเฮ็ดจั่งสิมาตลอดตั้งแต่แต่งงานแล้ว

การขอยืมเงินกันทุกมือนี่ก็เปลี่ยนแปลงไปหลายกว่าตั้งแต่เก่าอยู่เพราะว่า ตั้งแต่สมัยอยู่กับพ่อแม่การขอยืมเงินกันลืมนานเพราะว่าตั้งแต่ที่มีตั้งแต่การเฝ้าการวานกัน เช่นการเกี่ยวข้าวจะมีตั้งแต่การเฝ้ากันไปลงแขก เช็ดบ้านเช็ดช่องคือกันมีตั้งแต่เฝ้ากันคือกัน แต่สมัยทุกมือนี่ขอยืมคือเก่าแล้วเพราะว่าการหาอยู่หากินลำบากขึ้น ถ้าจะไปเฝ้าไปวานคือเก่าเขาจะไม่ไปดอก เพราะว่าเขาต้องหาใส่ครอบครัวเขาคือกันมันจะเป็นจิ้งจอกได้ 10 กว่าปีแล้วที่มีการเปลี่ยนแปลง

ปัญหาพื้นฐานในชีวิตประจำวันของแม่กะขาดแคลนเงินทองเพราะว่า ครอบครัวต้องใช้จ่ายหลายพอสมควรไหนให้ลูกไปโรงเรียน ซื้อข้าวกับน้ำ มีหนึ่งบ่ด้า 100 กว่าบาท แล้วรายได้กะบ่แน่นอนปานได้ แล้วกะมีปัญหาเรื่องน้ำท่วมทุกปีเงินทองที่มีอยู่ที่เอามาลงทุนมันกะลืมหิดเพราะว่าข้าวที่ลงทุนมันบ่ได้ขาย มันกะเลยขาดแคลนเงินทองเป็นจิ้งจอก 3 ปีแล้ว

งานที่ต้องปัดป้องพึ่งพาคนอื่นกะมีตั้งแต่งานนำบ้านกับงานเลี้ยงกับงานสวน กับงานเลี้ยงวัว ควาย นี่กะที่ต้องปัดป้องผู้อื่นเพราะว่ามันสามารถเองเฉพาะครอบครัว จิ้งเลี้ยง วัว ควาย มันเลี้ยงง่ายปัดป้องมีอยู่แค่เอาไปเลี้ยงนำทุ่งนา ย่ำมือแลงกะเอากับมาไว้คอก ว่าตั้งแต่หมองได้มีหญ้าเอามาปัดป้องได้เลย แม่กะเช็ดจิ้งจอก 10 กว่าปีแล้ว

งานที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นสูงกะมีตั้งแต่งานหนักๆ จ้งงานเช็ดนา นี่กะที่ปัดป้องสามารถเองเฉพาะครอบครัว นามันหลายแล้วแม่กะอยากให้มีแล้วเร็วกะต้องได้จ้งเพื่อไปเช็ดงานแนวอื่น จ้งเช็ดบ้านช่องต่อเติมอิยังกะต้องเฝ้าคนมาขอยืมเช็ดเพราะว่าเช็ดเองเฉพาะครอบครัวได้

งานที่แม่มีความสัมพันธ์กับคนอื่นกะมีตั้งแต่งานเกี่ยวกับการเช็ดไร่นา กับการค้าขายที่แม่เช็ดทุกมือนี่ ที่มีความสัมพันธ์กับนากะมีตั้งแต่จ้งกะมีหลายคนอยู่ ทิดดอน ทิดสอน นางบุญมี นางดาว นางจุก นี่กะที่แม่จ้งเขามาทำงานเกี่ยวกับการทำนา แล้วงานค้าขายแม่กะเก็บผัก เก็บหญ้ามาขาย กะมีแม่ใหญ่สายที่เฝ้ามารับผักที่แม่ปลูกแม่กะขายให้เฝ้ามาได้ 4-5 ปีแล้ว

แม่กะปัดป้องแผนอิยังให้ลูกดอกเพราะว่าต้องการให้เขาเรียนหนังสือสูงๆ ก่อน เพราะว่าถ้าเขาเรียนจบแล้วกะสิมางานมาหาเองตอนนั้นแม่กะสิขึ้นอยู่กับลูก ถ้าเขาอยากเป็นอิยังกะแล้วตั้งแต่เขาว่าตั้งแต่เขาบ่ได้มาลำบากคือจ้งพ่อแม่กะพอใจแล้ว

สาเหตุที่คนอพยพออกนอกพื้นที่ยังอยู่บ้านบ่มีงานทำถ้าเช็ดนาแล้วกะบ่มีงานอิยังอีกแล้วกะต้องไปหาทำงานต่างจังหวัด ส่วนมากคนที่อยู่บ้านกะไปทำงานกรุงเทพฯ กับ ปักใต้ พวกที่ไปทำงานกรุงเทพฯ อยู่บ้านส่วนมากกะสิไปทำงานเย็บ กับ งานโรงงาน แล้ว พวกที่ไปทำงานปักใต้เขากะไปตัดยาง อยู่บ้านกะสิไปแบบนี่หละส่วนหลายเขากะไปแบบนี่มาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้วเป็น 10-20 แล้ว

ปัญหาเดือดร้อนทุกอย่างบ่ว่าอิยังแม่กะสิปรึกษาพ่อแม่เพราะว่าเฝ้าเป็นหัวหน้าครอบครัว ส่วนมากกะบ่มีปัญหาอิยังหลายดอกเพราะว่า มันกะเป็นปัญหาขาดแคลนในครอบครัว ท่อนั้นกะปรึกษากันว่าสิหาเงินจ้งได้มาใช้จ่ายในครอบครัว ให้ลูกไปโรงเรียนแม่กับพ่อกะปรึกษากันมาตลอด

การให้ความเคารพผู้ที่นำเคารพแม่กะจึงให้ความเคารพเพราะคนที่เหล้าเมายาแม่กะบิให้ความเคารพ ถ้าเป็นคนมีศีลธรรมแม่กะจึงสิให้ความเคารพอย่างที่น่าเชื่อถือพอใหญ่บ้าน เพราะว่าเพื่อนเป็นผู้นำหมู่บ้านถ้าเขาเดือดร้อนนียังเพื่อนกะให้ปรึกษาได้ แล้วคนในหมู่บ้านเพื่อนมาตลอดผู้ใหญ่บ้านกะชื่อว่าพ่อใหญ่อ่อนจันทร์

การติดต่อส่งข่าวส่วนมากแม่กะติดต่อกับเอื้อยทางโทรศัพท์กะติดตามสารทุกกัน ธรรมดาเพราะว่า ลูกสาวเอื้อยกะมาพักอยู่บ้านมาเรียนหนังสืออยู่นี้เขากะติดต่อกันมาทุกอาทิตย์ เพราะว่าเขาเป็นห่วงลูกเขากะติดต่อกันมาได้ 2-3 ปีแล้วที่เขาอยู่แม่

แม่กะว่าคนทุกมือนี้อะควรมีวิธีการทำมาหากินคือต้องขยัน แล้วต้องประหยัดบิใช้จ่าย ฟุ่มเฟือย แล้วต้องเป็นคนหนักเอาเบาสู้ แล้วต้องมีความรู้ความสามารถในการทำงาน เพราะว่าถ้าไปทำงานใส่คนเขากะจึงสิได้รับเข้าทำงาน ถ้าบิมีความรู้ แล้วหนักบิเอาเบาบิสู้เขากะสิบิเอาเขาทำงาน เพราะว่าเขาหยานทำงานให้เขาบิได้หรือถ้ารับทำงาน ถ้าเอ็ดงานให้เขาบิได้เขากะต้องเอาออกคือเก่าถ้าบิมีความรู้และความรู้

แม่กะว่าให้ลูกหลานเรียนหนังสือสูงๆสิเอาโตรอดได้ดีกว่าพ่อกว่าแม่ เพราะว่าไปทำงานหมองได้ทุกมือนี้อะ เขาประกาศรับตั้งแต่คนที่มีความรู้มีวุฒิการศึกษาสูงๆเพื่อไปทำงาน เพราะว่าทุกมือนี้อะยังมันกะทันสมัยมีตั้งแต่การใช้ คอมพิวเตอร์เป็นหลัก เขาสิปรับคนที่บิมีความรู้ไปทำงานและเรียนมากน้อย เพราะว่าเขาหยานเอ็ดงานให้เขาบิได้คือจ้งพวกที่เรียนมา เพราะว่าทุกมือนี้อะมันได้ใช้ภาษาอังกฤษหลาย ถ้ารับคนเรียนมาหน่อยอ่านภาษากะบิได้ เล่นคอมกะบิได้เขากะเลยปรับมันกะเป็นจ้งสิมาได้ 10 กว่าปีแล้ว

การเลือกประกอบอาชีพทุกมือนี้อะแม่กะว่าต้องมีความรู้และความสามารถเป็นหลัก เพราะว่างานทุกอย่างต้องอาศัยคนมีความรู้จ้งสิเอ็ดงานได้ ถ้าบิมีความรู้เขากะสิปรับเข้าทำงาน นำเพราะว่าบิมีความรู้ถ้ารับคราวเดียวเอ็ดงานให้เขาบิได้ ถ้ามีคนที่มีความรู้มาเอ็ด เขากะสิเอาคนมีความรู้มาเอ็ดแทนเขา แล้วอีกอย่างหนึ่งกะต้องมีเพื่อนฝูงชักชวน เพราะว่างานทุกมือนี้อะมันหาหายาก ส่วนมากพวกที่ไปทำงานทางกรุงเทพฯกะมีตั้งแต่หม้อมาเอ็นไปทำงานนำหลาย เพราะว่าเขาทำงานอยู่หมองนั้นถ้าเฒ่าแก่อยากได้คนเขาประกาศรับ เขากะโทรมาบอกหมู่พวกเขาให้ไปทำงานนำ

แม่สำลี พิลาวุฒิ อายุ 45 ปี ที่บ้านเลขที่ 18 หมู่ 5 บ้านกล้วย ตำบลค้อเหนือ อ. เมือง.จ.ยโสธร .อาชีพทำนาปลูกเห็ด.วันที่สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2545

กะมีลูกอยู่ 2 คน

1. จารุวรรณ พิลาวุฒิ กะอายุ 21 ปีกะติดทหารอยู่ค่ายบดินทร์เดชายอยู่ ยโสธรเดือนหนึ่งกะมาเยี่ยมบ้านเที่ย 2 เที่ยนี้แหละ
2. จริยา พิลาวุฒิ เรียนอยู่มหาวิทยาลัยศรีวัฒนา อายุ 17-18 ปีกะไปเรียนอยู่จังหวัดสุพรรณบุรี ของแต่ไปเรียนปีแรก แม่กับพ่อกะให้เงินเดือนละ 4,000 บาทต่อเดือน

แม่กะมีที่นา 10 กว่าไร่กะเฮ็ดนาอยู่น้ำกะท่วมมา 3-4 ปีแล้วกะบ่ได้กินข้าวดอก กะเลยเฮ็ดนาบังทดแทนแต่ปีนี้กะบ่ได้เฮ็ดดอกเพราะว่าปลูกเห็ดปีแรก ตั้งแต่ปลูกก่อนกะปลูโกข้าวจำวมะลิเห็ดกะบ่ได้ขายดอกปลูกไว้ถ้ากินได้ประมาณ 100 กว่าสอบ แต่เดี๋ยวนี๋กะบ่ได้ดอกต้องได้ซื้อกินกะปลูกข้าวนาบังแล้วกะขายได้เทียบละ 10,000 บาทแล้วกะได้ขายมาซื้อข้าวกินกะซื้อมาได้ 3-4 ปีแล้ว สาเหตุที่มันท่วมแม่กะว่าเป็นย่อนการที่เขาสรางเขื่อนหนองหอย เขื่อนเขาบยอมปล่อยระบายน้ำออก เพราะว่าถ้าน้ำมันมาหลายมันกะระบายบ่ทันเพราะว่าน้ำมันไหลแรงแม่กะได้ยื่นเขาว่าประตูทางเปิดน้ำมันเสีย 2 ประตูมันกะเลยระบายน้ำบ่ทันเฮ็ดให้น้ำมันท่วมหรือบ่ทันช่วงหน้าแรงเขากะบ่ระบายน้ำให้มันเห็ดกรอรับน้ำใหม่แล้วพอน้ำมามันกะเลยมาท่วมเป็นปัญหามา 3-4 ปีแล้ว

การให้ความช่วยเหลือกันทุกมือนี๋กะชวยกันได้อยู่ บ่เปลี่ยนแปลงจากอดีตดอก การชวยเหลือถ้าแม่ขาดเงินเรื่องเงินทองกะสิยืมเทียบละ 100-200 บาท การชวยเหลือกันกะบ่ได้ซื้ออียังหลายปานไต่เพราะว่าอาหาร ของอยู่ของกินมันอุดมสมบูรณ์กว่าทุกมือนี๋ ทุกมือนี๋ได้ซื้อของทุกอย่างแล้วบางครั้งเงินมันกะขาดกะเลยต้องหายืมเพราะว่าลูกกะเรียนหนังสืออยู่ต้องได้ใช้เงินหลายส่วนมากที่แม่ยืมกะสิยืมนำน้องเจ้าของกะชื่อว่าปราณี นั้นหละกะยืมเทียบละ 100-200 บาท ถ้ามีกะเอาไปคืนเขา การให้ความช่วยเหลือกันกะยืมง่ายอยู่บ่แตกต่างจากอดีตดอกเพราะว่าพื้นเชื้อใจเขา เพราะว่ายืมเขากะใช้ตามนัด บ่เคยผิดนัดจักเทียบที่ให้การชวยเหลือกะสิเป็นเพื่อนบ้านแล้วกะญาติพี่น้องกันส่วนหลาย ส่วนหาไปมาหาสู่กันการกะคือเก่าอยู่เพราะว่าไปมาหาสู่กันกะเอาของไปฝากต่อนกันคือเก่าอยู่ ถ้าแม่คิดฮอดพี่น้องกะไปยามกัน ส่วนมากถ้าไปกะสิกะเอา ปู ปลา ข้าวต้มข้าว นั้นหละไปฝากกัน แต่ว่าโดนๆกะจึงไปยามกันส่วนมากกะยามกับน้องที่อยู่โสธร

บ้านที่อยู่อาศัยตั้งแต่ก่อนกะได้อยู่ในหมู่บ้านแต่ว่าบ่มีกะเลย ขอเปลี่ยนอยากออกมาอยู่นอกทุ่งนา ได้ 2-3 ปีแล้วกะสร้างเห็ด 2 แสนบาทแล้วกะบ่ทันแล้วกะสร้างมาเรื่อยๆแล้วกะเงินที่ได้มาสร้างกะได้มาจากการเก็บสะสมพอกับแม่เพราะว่าพ่อแม่เป็นภารโรงอยู่โรงเรียนบ้านดอนยางกล้วยสำโรง กะได้เงินเดือนละ 8,000-9,000 บาทต่อเดือนกะเป็นมาได้ 10 กว่าปีแล้วแล้วแม่กะไปขายอาหารในโรงเรียนมือหนึ่งกะได้อยู่ 200-300 บาท แล้วแม่กะมาปลูกเห็ดกะจ้างคนมาเฮ็ดชวยมาอีกก่อนเห็ด 100 ก้อนต่อ 35 บาทคนที่มาอัดกะมีตั้งแต่ญาติพี่น้องกันประมาณ 10-15 คนที่มาเฮ็ดชวย มือหนึ่งกะได้อยู่ 100-200 บาทต่อมือ ซี่เรียจรดสิบล้อหนึ่งกอก 2 มือกะแล้ว ซี่เรียแม่กะสั่งซื้อมาจากจังหวัด สงขลา ส่วนเชื้อเห็ดกะซื้อมาจาก กาฬสินธุ์ แม่กะไปซื้อนำเจ้าของร้านชื่อว่าออฟ เป็นเป็นคนขายเชื้อเห็ดให้ รายจ่ายที่จ้างทั้งเห็ดแม่กะเพิ่งเริ่มเฮ็ดที่แรกกะบ่กล้าจ้างหลายบ่กล้าเฮ็ดหลายกะลงทุน 10,000บาท นี้ละกะได้กำไรอยู่บ่ครบหนึ่ง รอบหนึ่งจนกล่าวเห็ดสิบขายเห็ดกะใช้เวลา 5 เดือนจึงเห็ดคือว่าเห็ดมันบ่ได้เก็บทุกมือ 3-4 มือจึงได้เก็บเทื่อหนึ่งขายเทื่อหนึ่งหน้าแล้งกะได้อยู่ทเฮลละ 3-4 พันบาทแม่กะขายกิโลกรัมละ 50 บาทแม่กะสิปลูกเห็ดบดขาย

แม่กะเลี้ยงหมูอย่างอื่นกะบ่ได้เลี้ยงกะเลี้ยงไว้ถ้าเป็นแม่พันธุ์เดี๋ยวนี๋กะเหลือโตเดียว เพราะว่าตั้งแต่ก็ 3-4 ปีกะเลี้ยงขายเรื่อยๆกะเลี้ยงประมาณ 30 กว่าโตสาเหตุที่ขายออกเห็ดเหลือ